

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

«МОЛОДЬ, НАУКА, БІЗНЕС»

**5 – 6 жовтня 2022 р.,
м. Миколаїв, Україна**

Миколаїв

2022

**Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Національний університет «Одеська політехніка»
Університет імені Альфреда Нобеля
Дніпровський державний аграрно-економічний університет**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

«МОЛОДЬ, НАУКА, БІЗНЕС»

**5 – 6 жовтня 2022 р.,
м. Миколаїв, Україна**

**Миколаїв
2022**

Друкується за рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 1 від 19 вересня 2022 року).

Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. - с. 229.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шебанін В.С., д-р техн. наук, професор, академік НААН, ректор МНАУ; Новіков О.Є., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи МНАУ; Вишневська О.М., д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету МНАУ; Андрусів У.Я., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри теорії економіки та управління Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Волосюк Ю.В., канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедрою інформаційних систем і технологій МНАУ; Дубініна М.В., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою обліку і оподаткування; Потриваєва Н.В., д-р екон. наук, професор, завідувач науково-дослідним відділом МНАУ; Сіренко Н.М., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою фінансів, банківської справи та страхування МНАУ; Довгаль О.В, д-р економічних наук, доцент, завідувач кафедрою економічної теорії і суспільних наук МНАУ.; Волощук Л.А., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту Національного університету «Одеська політехніка; Приходько І. П., доктор державного управління, професор, завідувач кафедрою обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету; Сімків Л.Є., доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедрою теорії економіки та управління Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Шарата Н.Г., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи і підвищення кваліфікації МНАУ.

У збірнику наведено матеріали Всеукраїнської студентської інтернет-конференції «Молодь, наука, бізнес», де викладено результати наукових досліджень здобувачів вищої освіти. Результати можуть бути використані для подальших досліджень, формування наукових ідей.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2022

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Соціально-економічний розвиток держав світу.
2. Інноваційні рішення та процеси у сферах й галузях економіки.
3. Розвиток сфер діяльності за сучасних технологій, штучний інтелект.
4. Бізнес-ідеї та новітні технології у галузях економіки.
5. Інтеграція освіти, науки і бізнесу – вимоги сучасного світу.
6. Трансформаційні процеси, розвиток аграрного сектора та сільських територій.
7. Національна безпека держави. Продовольча, інформаційна, енергетична та екологічна безпека територій та регіонів світу.
8. Інтелектуальна власність. Інтелектуальний капітал: вплив на економічне зростання, суспільство, споживання.
9. Глобалізм та глобальне партнерство.
10. Студентське самоврядування та ініціативи молоді у розвитку науки та бізнес-середовища.
11. Створення новітньої конкурентоспроможної науково-технічної продукції для потреб держави. Європейська інтеграція.

ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

БАЛИЦЬКА Діана, здобувач вищої освіти

спеціальність 051 Економіка

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Визначено, що бухгалтерський облік є головним елементом у системі управління будь-яким об'єктом. Обґрунтовано, що цифровізація у сфері бухгалтерії характеризується постійним впровадженням інновацій, посиленням застосування інформації у різних сферах суспільних відносин. Доведено, що перспективи розвитку бухгалтерського обліку цифрових технологій є відповідним до вимог сьогодення, які диктуються цифровим розвитком економіки.

Ключові слова: бухгалтерський облік, цифрова економіка, цифровізація, інформаційні технології

На сучасному етапі досить важливим аспектом розвитку суспільства є постійне оновлення та вдосконалення економічних процесів, впровадження цифрових технологій в різних сферах діяльності, включаючи реформування самого бухгалтерського обліку, який вважається головним елементом системи управління будь-яким об'єктом [1] Центральною ланкою інформаційного забезпечення виступає бухгалтерська інформаційна система, яка використовується як основний засіб збирання, обробки та надання економічної інформації про роботу суб'єктів господарювання.

Початок інтеграції України у світовий економічний простір сприяє безперервності змін і вдосконаленню у системі стандартів бухгалтерського обліку та фінансовій звітності. Підставою цього є як зміни в економіці, так і те, що вітчизняна бухгалтерська система планово поєднується з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Сама ж система МСФЗ також постійно удосконалюється і це спричиняє необхідність постійної адаптації національної системи бухгалтерських стандартів до оновлених міжнародних стандартів. За таких умов застосування програмних продуктів для контролювання бухгалтерського обліку та генерування фінансової звітності ставить за мету забезпечення якісної та належної взаємодії між фахівцями з програмування та фахівцями з бухгалтерського обліку при розробці програмних продуктів.

Ключовими факторами цифрової економіки є цифрові дані та мережеві транзакції і їх застосування як ресурсу, який значно покращить успішність та продуктивність і оцінку продукції та послуг. [2]

Збільшення інформаційної здатності об'єктивного економічного простору визначає розвиток теорії та вдосконалення порядку ведення бухгалтерського обліку господарських операцій і процесів, які відбуваються під час діяльності суб'єктів господарювання.

Застосування цифрових технологій на практиці призводить до появи помітного обсягу технічних проблем, на яких бухгалтер має розумітися у своїй професійній діяльності. Важлива увага приділяється творчому підходу до пристосованості новітніх технологій, задля вирішення облікових питань.[3]

Перехід на сьогоднішній цифровий рівень бухгалтерського обліку вважається неможливим без реалізації планування розвитку персоналу, серед яких – старанний підбір спеціалістів, високий рівень їхньої кваліфікації.

На думку Н. Шишкової, сучасний бухгалтер має володіти певними цифровими навиками, які стосуються інформаційної грамотності, комунікації та взаємодії, безпеки та вирішення проблем. [3]

Якщо мова йде про інформаційну грамотність, то бухгалтер зобов'язаний мати значну кількість навиків, які виходять за рамки майстерності даної професії, такі як: вміння якісно відбирати та фільтрувати дані серед масивів інформації в цифровому просторі, розпізнавати бізнесові процеси та збільшувати користування сучасними інформаційними технологіями в роботі з обліковою інформацією тощо.

У межах спілкування та взаємодії бухгалтер має бути обізнаний в сучасних технологіях, вміти користуватися новітніми платформами та сервісами, при цьому взаємодіючи із користувачами інформації з дотриманням правил поведінки в рамках комунікації такого формату [4,5].

Корисним навиком вважається певна обізнаність у сфері нормативно-законодавчих характеристик щодо авторських прав, вміння застосовувати бухгалтерські програми згідно існуючих вимог, що має значний вплив на утворення та вдосконалення цифрового контенту.

Перед фахівцем-бухгалтером стоїть задача щодо захисту та збереження цифрової інформації, яка може стати відомою для шахраїв або конкурентів. Витік інформації, яка відноситься до комерційної таємниці, несе негативний вплив на господарську діяльність суб'єкта господарювання.

Подальше впровадження цифрової економіки до сфери бухгалтерського обліку в найближчій перспективі призведе до наступних процесів і явищ:

- підвищення якості та оперативності облікових процесів;
- збільшення кількості об'єктів обліку;
- формування сучасних методів оцінки нових об'єктів обліку;
- формування нового підходу до комплексного об'єднання різних видів обліку;
- вдосконалення застосовуваних цифрових технологій обліку.

Цифрове застосування змін в забезпеченні управління повинно бути відповідним часовому контенту діяльності підприємства та готовності до трансформації. Здебільшого центральна риса – своєчасність, що в свою чергу забезпечує потрібним обсягом інформації про обставини та перспективи у бізнесі.

Застосування цифрової економіки у сфері бухгалтерського обліку має впроваджуватися послідовно, з чітким поглядом на наслідки змін і нового проекту зростання. В іншому випадку прогрес у цифрових технологіях буде мати негативний ефект, який спричинить формування ризику для розвитку підприємства.[6]

Таким чином, важливе місце у компанії займає бухгалтер, який обізнаний та пристосований до сучасних змін, зокрема це впливає на розвиток компанії. В нинішній період розвитку у сфері цифрових технологій важливим є застосування впроваджених змін у бухгалтерський облік, це є обов'язковим і важливим кроком для успішного функціонування організації.

Література:

1. Петришин Л. П., Волкова О. А., Мельник Л. І. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. // Тенденції та перспективи розвитку менеджменту в умовах глобальних викликів : матеріали І-ї Міжнародної науково-практичної конференції. м. Херсон, 28 травня 2021 р. Херсон : ХДАЕУ, 2021. С. 336–339.

2. Українська стратегія майбутнього 2030. URL : <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html> (дата звернення: 21.09.2022).

3. Шишкова Н. Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. Економічний вісник. 2019. №3. С. 146–159.

4. Потриваєва Н.В., Терещенко Ю.В. ІТ-новації у веденні безготівкових розрахунків. // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. м. Миколаїв, 19-20 листопада 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С.80-85. URL : <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8593/1/80-85.pdf>.

5. Потриваєва Н. В., Недбайло І. І., Нестерчук І. В. Цифровий облік в аграрній сфері // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції. м. Чернігів, 27 листопада 2021 р. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С.142-143. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11776>

6. Орехова А. І. Цифровізація сфери бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки 2020. URL: <http://repo.snau.edu.ua:8080/xmlui/handle/123456789/9310> (дата звернення: 15.09.2022)

Abstract: *The development of accounting in the conditions of the digital economy is studied. It was determined that accounting is the main element in the management system of any object. It is substantiated that digitalization in the field of accounting is characterized by the constant introduction of innovations, the strengthening of the use of information in various spheres of social relations. It has been proven that the prospects for the development of accounting of digital technologies are in line with today's requirements, which are dictated by the digital development of the economy.*

Keywords: *accounting, digital economy, digitalization, information technologies*

**Науковий керівник – ПОТРИВАЄВА Наталя,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв**

РОЗВИТОК ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СУСПІЛЬНІЙ СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ

БАРАНІК Антон, здобувач вищої освіти

спеціальність 051 Економіка

Анотація: У тезах розглядається розвиток штучного інтелекту та його типи. Виділяється основне значення інтеграції в суспільній сфері діяльності. Визначається філософське завдання розвитку техніки і технологій.

Ключові слова: штучний інтелект, інтеграція, розум, нейромережа, технології.

Штучний інтелект (Artificial Intelligence (AI) або ШІ) з кожним роком все глибше проникає у всі сфери як окремої людини так і суспільства в цілому. Почавши своє „життя” в 50-х роках ХХ століття з гри в шахи та Го, сьогодні будь-який пошук в інтернет-браузері буде оброблений програмою з інтелектуальним алгоритмом.

Штучний інтелект вимірюється порівняно з функціями людського розуму. Справжній, повністю повний ШІ може повторювати і, можливо, розширювати функції людського мозку. Він був би самосвідомим, мав свідомість і спогади, міг би дізнаватися і робити прогнози щодо ймовірних майбутніх подій – і робив би це самостійно, без втручання людини чи втручання програмістів [1].

В основному ШІ ділять на 4 типи (див. таблиця 1).

Таблиця 1

Типи штучного інтелекту

Тип ШІ	Правила	Може навчитися	Має спогади	Знає, що існують інші розуми	Усвідомлює емоції	Справжній ШІ
Реактивні машини	+	-	-	-	-	-
Обмежена пам'ять	+	+	обмежені	-	-	-
Теорія розуму	+	+	+	+	+	-
Само-свідоме	+	+	+	+	+	+

В цілому, єдиним узагальнюючим визначенням ШІ є: здатність комп'ютера виконувати будь-які завдання, які можуть виконувати розумні істоти.

На сьогодні ШІ інтегрований в усі без винятку суспільні сфери: освіта, безпека, фінанси, в т.ч. банківська сфера, виробництво, логістика, розваги, військовий комплекс, державна сфера, сільське господарство, торгівля та навіть мистецтво. За допомогою нейромереж та інтегрованих алгоритмів складається карта посівних та їх обробки, створюється ефективний графік поставки товарів у торгівлі, проводяться найскладніші операції на мозку, розвивається генна інженерія, наше життя стає безпечнішим завдяки автоматичній системі розпізнавання обличчя і пошуку злочинців, нейромережа створює витвори мистецтва та оживляє старовинні портрети [2].

Один з наочних прикладів, на наш погляд, є інтеграція ШІ в переклад картинки, що ілюструє можливості ШІ перекладу з англійської на українську мову, використовуючи алгоритм і програми Google Об'єктиву.

Одним словом, еволюція ШІ – це оптимізація та економія.

Основною проблемою від початку розвитку ШІ є проблема контролю, оскільки це завдання не лише розвитку техніки і технологій, а й філософське. Перед людством стоїть завдання створення не лише штучного розуму, який буде корисний людям, а й уникнути ситуацій коли ШІ отримує змогу безконтрольного саморозвитку і зробить не можливим власне відключення [2].

Стосовно розвитку ШІ висловився ще Стівен Хокінг: *«Мене лякає, що штучний інтелект може повністю замінити людей. Якщо зараз люди розробляють комп'ютерні віруси, то в майбутньому хтось зможе створити штучний інтелект, який буде здатний покращувати та відтворювати самого себе. Це стане новою формою життя, яке перевершить людину»* [3].

Література:

1. Сайт цифрового маркетингу: <https://www.bloggersideas.com/uk/what-is-artificial-intelligence/> (дата звернення 25.09.2022).

2. Офіційний сайт Інституту проблем штучного інтелекту МОН і НАН України: <http://www.ipai.net.ua/> (дата звернення 25.09.2022).

3. Офіційна сторінка BBC News: https://www.bbc.com/russian/science/2014/12/141202_hawking_ai_danger (дата звернення 25.09.2022).

Annotation: Theses examine the development of artificial intelligence and its types. The main importance of integration in the social sphere of activity is determined. The philosophical task of the development of equipment and technologies is highlighted.

Key words: Artificial intelligence, integration, mind, neural network, technologies.

*Науковий керівник –БОРКО Тетяна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ЗАСІБ КРИЗИСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

БИТКО Діана, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: Обґрунтовано, що воєнні дії призводить до трансформації облікової системи в напрямі її спрощення, як у суб'єктів їх здійснення, так і на підприємствах, які виконують забезпечуючу функцію під час воєнних конфліктів. Виявлено, що найважливішою функцією фінансового обліку в умовах воєнного стану є контрольна функція, що і визначає даний вид обліку як засіб кризисного менеджменту.

Ключові слова: облік, криза, фінансова звітність, підприємництво, воєнні дії.

Всі підприємства зобов'язані складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на принципах, визначених застосовною концептуальною основою [1, с. 122].

Система фінансового обліку має на меті зберегти наявний досвід, досягнення та безперервність функціонування підприємств щодо накопичення, обробки, аналізу та зберігання інформації в умовах різних трансформацій, які відбуваються в країні, а особливо під час воєнного стану.

Фінансовий облік в обов'язковому порядку ведуть на кожному підприємстві. Правильне ведення його є необхідною умовою раціонального господарювання, особливо під час воєнного стану. Основними об'єктами даного виду обліку є необоротні активи, виробничі запаси, грошові кошти, доходи, фінансові результати, тощо [2, с.17]. Варто зазначити, що фінансовий облік спрямований на фіксацію подій, що мали місце в минулому та надає користувачам максимально точну інформацію у порівнянні з управлінським обліком, який містить лише можливі приблизні розрахунки щодо майбутніх витрат.

Головна роль ведення фінансового обліку полягає в тому, щоб надавати повну та правдиву інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів конкретним користувачам. Щодо фінансового обліку в умовах воєнного стану, то основна його функція – це контроль, що допоможе ефективно використати всі наявні ресурси та знайти глибинні резерви національної економіки.

Функціонування суб'єктів господарювання – юридичних осіб та ФОП – під час військових дій суттєво відрізняється від їх діяльності у нормальних умовах. Введення воєнного стану в Україні позитивно вплинуло на лібералізацію ринку та ефективність ведення господарської діяльності суб'єктів бізнесу. Разом з тим виникли асиметричні впливи на формування доходів підприємств та організацій. Саме останнє скоригувало зменшення державних доходів від недоотриманого від платників ПДВ після початку військової агресії з боку Росії [3, с.121].

Фінансовий облік можна розглядати як засіб кризисного менеджменту під час воєнного стану. Проаналізувавши наукові джерела, було виявлено, що в умовах воєнного стану фінансовий облік завжди розглядається як первинний процес відносно соціальних процесів та відносин. Він використовувався для утвердження цивільного контролю запровадження раціональної ділової практики на війні та створення видимих і невидимих причин, які мають легітимізувати використання сили [4, с.300]. За допомогою контрольної функції фінансовий облік має здатність впливати на суб'єкти здійснення конфліктів.

Отже, воєнні дії є одним з факторів, які впливають на розвиток національної системи фінансового обліку, тому відбувається певна адаптація існуючих підходів

обліку в напрямі спрощення. Фінансовий облік в даних умовах стає основним засобом кризисного менеджменту, оскільки окрім виконання стандартних функцій (оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; оцінки забезпеченості зобов'язань підприємства, тощо) надає можливість забезпечити ефективність та гнучкість національної безпеки за високого рівня невизначеності.

Перспективним напрямом подальших досліджень є поглиблення суспільного значення бухгалтерського обліку як соціальної та інституційної практики, зокрема, щодо розкриття його ролі як політичного інструменту або соціальної ідеології, що може використовуватися для подолання соціально-політичних криз, пов'язаних з воєнними конфліктами.

Література:

1. Потриваєва Н.В. Транспарентність фінансової звітності суб'єктів господарювання// Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. м. Львів, 14-15 березня 2018 р. Львів : ЛНАУ, 2018. С.122-124.

2. Власюк Д.А. Як повномасштабна війна з Росією вплинула на фінансову звітність в Україні. Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку» (02-червня 2022 року, м. Львів). 2022. С. 17-19.

3. Легенчук С.Ф., Грицишен Д.О. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах проведення воєнних дій: історичний аналіз. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування, 2019, 2 (88): 121-127.

4. Юхименко-Назарук І.А. Розвиток теорії і методології бухгалтерського обліку в контексті неінституційної теорії : монографія / І.А. Юхименко-Назарук. – Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2017. – 300 с.

Anodized: It is justified that the emergence of military actions leads to the transformation of the accounting system in the direction of its simplification, both in the subjects of their implementation, and at the enterprises, which perform the providing function during military conflicts. It was found that the most important function of financial accounting during the military condition is the control function, which defines this type of accounting as a means of crisis management.

Key words: accounting, crisis, financial reporting, entrepreneurship, military action.

*Науковий керівник – ПОТРИВАЄВА Наталя,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ТА ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОСТІ
БОЙКО Катерина, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У дослідженні проаналізовано основні глобалізаційні тенденції соціально-економічного розвитку країн світу, які протягом останнього часу незмінно формують тренди соціально-економічного та політичного розвитку більшості цивілізованих країн світу, виділені головні проблемні аспекти, які спричиняють деглобалізаційні процеси.

Ключові слова: Валовий внутрішній продукт, соціальні стандарти, індекс розвитку людського потенціалу, глобалізація, деглобалізація, COVID-19.

Соціально – економічний розвиток країни залежить від багатьох факторів і показників, які деталізують та взаємодоповнюють один одного, можуть визначати рівень продуктивності та відповідно ступінь розвитку.

Глобалізація - зростаюча економічна взаємозалежність країн світу, яка формує світове господарство як єдину, органічно цілісну систему.

Глобалізація, яка протягом кількох останніх десятиліть незмінно формує тренди соціально-економічного та політичного розвитку більшості цивілізованих держав світу. Але останніми роками спостерігається протилежна тенденція. Насамперед, варто виділити глобальне поширення пандемії COVID-19, загострення низки військово-політичних конфліктів, які загрожують перерости у масштабні війни. Відтак, зростає актуальність наукових досліджень, спрямованих на виявлення пріоритетних напрямів адаптації до тих викликів глобалізації, які визначаються дією деструктивних чинників, спрямованих на обмеження вільного руху людей, товарів і фінансових ресурсів між різними країнами та регіонами світу [1].

Країни завжди відрізнялися одна від одної ступенем соціально–економічного розвитку, забезпеченням населення матеріальними і соціальними благами. Одним із основних показників, який характеризує рівень економічно-розвиненої держави – є величина валового внутрішнього продукту(ВВП), в розрахунку на душу населення.

Розподіл країн на групи, в залежності від рівня їх економічного розвитку, називається типологією держав, відповідно до якої суверенні держави поділяють на чотири типи [2]:

1. Економічно-розвинені країни (виробляють 2/3 ВВП світу, їх близько 30);
2. Країни, що розвиваються (1/4 ВВП світу, приблизно 130 країн).;
3. Країни з перехідною економікою (до 30 країн Центральної та Східної Європи, Північної та Центральної Азії);
4. Країни централізовано керованої економіки (Китай, Куба, КНДР, В'єтнам).

Крім ВВП при виділенні типів країн використовують новий інтегральний показник соціального розвитку країн, так званий індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), який враховує розмір реального доходу на душу населення, середню очікувану тривалість життя і рівень освіти населення країни. Найвищі показники ІРЛП мають економічно розвинуті країни (США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія і Канада, Австралія і Нова Зеландія) [3].

Основними обмежуючими чинниками, на сучасному етапі розвитку глобалізації, є: впровадження нетарифних обмежень, зокрема породжених пандемією корона-вірусу COVID-19; загострення політичних протистоянь, що можуть перерости у військові конфлікти (наприклад між Китаєм і Тайванем, Північною і Південною Кореєю, Індією та Пакистаном тощо); локальні військові конфлікти, що мають потенціал глобального розширення (військова експансія Росії на території України, арабо – ізраїльський конфлікт, війна у Сирії тощо); соціальні збурення (до прикладу – масові протести в Білорусі чи у Казахстані, «двовладдя» у Венесуелі та ін.), міграційні кризи, сепаратистські рухи, релігійні суперечності, латентні міжетнічні конфлікти, екологічні проблеми і ризики (глобальне потепління). Крім того, варто виділити групу так званих змішаних або різновекторних чинників впливу на соціально-економічне становище держав, які можуть виконувати як заохочувальну, так і обмежувальну функцію з погляду стимулювання соціально-економічного розвитку окремих держав. До таких чинників слід віднести діяльність мультинаціональних компаній, включаючи глобальні фінансові установи й банки; функціонування міжнародних інституцій

(ООН, СОТ, МВФ) та мереж громадських організацій; регіональних міждержавних об'єднань (ЄС, ОПЕК, НАФТА) тощо. Зважаючи на все зазначене вище, першочергову увагу в умовах сучасних викликів глобалізації урядам більшості держав слід акцентувати увагу на обмеженні деструктивного впливу деглобалізаційних чинників. Саме вони сьогодні можуть завдавати найбільшої шкоди в контексті ефективного використання потенціалу розвитку національних економік в довгостроковій перспективі. Передусім мова йде про низку нових обмежень, які почали діяти протягом останнього періоду, через поширення пандемії COVID-19, а також у зв'язку з актуалізацією низки інших викликів, зокрема військових, включаючи спровоковані ними міграційні кризи. Унаслідок цього в науковій літературі звичними стали такі терміни, як «деглобалізація», «дезінтеграція світової економіки» чи навіть «дивергенція глобального економічного розвитку»[4, 5].

Зважаючи на все вище зазначене, є підстави вважати, що небачені до цього обмежувальні заходи у глобальній економіці, які мали тенденцію протягом останніх років (формально через корона-вірусну загрозу), набули настільки стрімкого поширення саме завдяки сприятливому соціальному та політичному ґрунту для «деглобалізації», ставши радше її наслідком, а не причиною. Це спростовує поширену тезу про те, що саме «ковідна лихоманка» породила деглобалізаційні процеси.

Сучасна глобалізація виступає природним середовищем соціально-економічного розвитку держав. Проте, спотворення механізмів її впливу на економіку може суттєво знизити ефективність використання наявних людських, природних і фінансових ресурсів. Адже, деглобалізаційні чинники, які все більш відчутні, деформують акценти у прийнятті важливих владних рішень, змушуючи тим самим як уряди, так і бізнес різних країн, діяти всупереч законам ринкової економіки. Наразі, не існує єдиної думки, щодо перспектив розвитку глобалізаційних і деглобалізаційних процесів, через вплив багатьох факторів. Тож час покаже...

Література:

1. Фінансова глобалізація і євроінтеграція / за ред. О. Г. Білоруса, Т. І. Єфименко ; ДННУ «Акад. фін. Управління». – К., 2015. – 496 с.
2. Кузик С. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник / С. Кузик, Л. Котик, І. Ванда. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 148 с.
3. Баєва О.М. Індекс людського розвитку: методики визначення та оцінки на рівні регіону // Вісті Іркутської державної економічної академії. - 2012. - №5; Доповідь про людський розвиток. - 2013. URL: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2013_RU.pdf (дата звернення: 23.09.2022).
4. GMK Center: Україна не готова до деглобалізації торгівлі. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/ukrainia-ne-gotova-do-deglobalizacii-torgivli/> (дата звернення: 23.09.2022).
5. Газета «День»: Пандемія деглобалізації? URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/pandemiya-deglobalizaciyi> (дата звернення: 23.09.2022).

Abstract: *The study analyzed the main globalization trends of the socio-economic development of the countries of the world, which in the recent past invariably shape the trends of the socio-economic and political development of the actually civilized countries of the world, and removed the main problematic aspects that cause deglobalization processes.*

Key words: *Gross domestic product, social standards, human potential development index, globalization, deglobalization, COVID-19.*

**Науковий керівник – БІЛЧЕНКО Олександр Степанович,
кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЦІ

ВІЛЬХОВАТСЬКА Анжеліка, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Обґрунтовано, що доцільність впровадження новітніх технологій в бізнесі є запорукою розвитку та конкурентоспроможності. Виявлено, що новітні технології створюють нові бізнес моделі та витісняють традиційні методи. Визначено цілі для впровадження новітніх технологій.

Ключові слова: цифровізація, економіка, бізнес, технології.

На сьогодні складно представити світ без новітніх технологій, бізнес відкриттів, інноваційних ідей. Треба постійно слідкувати за змінами в економічній галузі для того, щоб встигати адаптувати бізнес і бути конкурентоспроможним. Цифрова економіка стосується абсолютно всього, починаючи від традиційних технологій, телекомунікацій закінчуючи новими цифровими секторами.

Актуальність дослідження полягає у тому, що відбувається активний розвиток інформаційно-аналітичної діяльності, цей процес зумовлено: розвитком підприємницької діяльності, стрімкими процесами цифровізації суспільства. Спостерігаються структурні зміни аналітики які пов'язані з посиленням її спеціалізації і професіоналізації [1].

Вплив розвитку інформації на економіку вивчали такі вчені як Д.Пінк, Д.Танспкотт, Ч.Фрейд, та інші. Науковці визначали ключові характеристики цифрової економіки; вплив інформаційних процесів, на майбутній розвиток суспільства. Д.Пінк зазначав, що концентрація переваг в руках незначної кількості людей зумовлена «ефектом платформи», тобто організації, які засновані на цифрових технологіях, створюють мережі, які з'єднують покупців з продавцями, весь асортимент товарів і послуг і це в свою чергу максимізує прибуток підприємства за рахунок ефекту масштабу [2].

Щорічно свою роботу розпочинають тисячі підприємств, але тільки деякі є стартапами. Стартап – це те, чого раніше не існувало. «Facebook» це приклад досить вдалого стартапу. Засновники цієї соціальної мережі не могли передбачити аналітику свого бізнесу, адже вони були перші. Суспільству завжди цікаве щось нове, практичне, те що спрощує повсякденні речі. Цифрові технології відкривають

масу нових можливостей, вони дозволяють компаніям вести бізнес більш ефективно та рентабельно.

Цифрова економіка створює великі масиви даних, породжує нові ринкові структури. Новітні технології змінюють ландшафт всієї економіки, створюються нові бізнес моделі. Проте цифровізація несе за собою деякі загрози, це викликає необхідність ефективного регулювання для захисту інтересів бізнесу та громадян. Для зростання бізнесу в Україні другий рік поспіль є ризик, пов'язаний з нестачею кваліфікованих кадрів. Про це йдеться в результатах дослідження KPMG в Україні 2019 CEO Outlook [3].

Для розбудови цифрової економіки потрібно ставити такі цілі як: підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку окремих галузей економіки; усувати перешкоди і обмеження для створення та розвитку інноваційного бізнесу; забезпечувати ефективну транскордонну взаємодію бізнесу, держави, науково-освітнього співтовариства та громадян; розробляти стратегічні документи з чіткими цілями та інструментарієм для розвитку ринку праці.

Інноваційна політика має спрямовуватися на створення правових, економічних, організаційних основ для розвитку науково-технічного прогресу. Розглянемо деякі стратегічні технології для цифрового бізнесу у 2022 році: Фабрика даних- консолідована система для захисту даних, вона об'єднує інформацію з різних джерел та дозволяє керувати даними. Хмарні платформи зменшують залежність компанії від інфраструктури, це дозволяє акцентувати свою увагу на розвитку профільного бізнесу. Компоновані додатки – набір інструментів, які можна динамічно комбінувати для потреб будь-якої системи. Інтелект у прийнятті рішень-допомагає виявляти проблеми у логістиці, роботі обладнання, контролює бізнес процеси [4].

Успішні приклади у впровадженні цифровізації базуються на заохоченні інвесторів робити грошові вклади у цифрові підприємства, зміцнення інституційного середовища, фінансуванні цифрових досліджень, використання цифрових додатків для створення нових робочих місць також будуть сприяти осучасненню бізнеса.

Література

1. Філіпова Л. Я., Захарова І. В. Аналітична складова інформаційної діяльності: уточнення сутності, ознак і процесів. Вісник Харківської державної академії культури. 2009. Вип. 28. С. 44-52.
2. China's digital platform economy: assessing development towards Industry 4.0. Challenges and opportunities for German actors – 2020. URL: <https://merics.org/sites/default/files/2020-%2006/MERICReportDigitalPlatformEconomyEN02.pdf>
3. Дефіцит кадрів, регуляторні та операційні ризики-основні загрози для зростання бізнесу. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2019/06/osnovni-zahrozy-dlya-zrostannya-biznesu.html>
4. Топ-10 стратегічних технологій бізнесу у 2022 році. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/top-10-strategichnyh-tehnologij-dlya-czyfrovogo-biznesu-u-2022-roczji/>

Annotation: The dotality of the promotion of new technologies in business was established as a guarantee for the development and competitiveness. It has been shown that new technologies create new business models and overcome traditional methods. Designated goals for the promotion of new technologies.

Key words: digitalization, economics, business, technology.

*Науковий керівник – ВИШНЕВСЬКА Ольга,
д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
М.Миколаїв*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**ГОНЧАР Єва, здобувач вищої освіти
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: Досліджено, що становлення фінансової системи України відбувається і до сьогодні, так як вона постійно розвивається та формується. Визначено, що вплив на формування української фінансової системи мала недосконала політика зі сторони української влади, яка призвела до високої волатильності на вітчизняному фондовому ринку. В підсумку доведено, що фінансова система України є нестабільною в основному через недостатню ефективність банківського та податкового механізмів.

Ключові слова: глобалізація, фондовий ринок, обмінний курс, економічний розвиток, фінансова політика

Формування повноцінно дієвої фінансової системи є необхідною умовою продуктивного розвитку національної економіки у сучасних тенденціях глобалізації. Зростання міжнародних потоків капіталу, інтернаціоналізація торгівлі та інтеграція економічних відносин вимагають адекватного розвитку фінансових інститутів, інструментів та політики регулювання. Відповідність рівня розвитку

фінансової системи України рівню ЄС поряд із виконанням вимог інтеграції завжди визначала характер розвитку фінансової системи нашої країни.

Національний фінансовий ринок за своїми характеристиками - обсягом торгів, ліквідності, механізму руху цін, різноманітності фінансових інструментів, числу учасників – належить до ринків, що розвиваються, а значить йому притаманні закономірності, які визначені для таких ринків [1, 2].

При недостатній капіталізації функціонування фондового ринку присутня спекулятивна спрямованість. Виходячи з поділу інвестицій на короткострокові та довгострокові, для економік, що мають слабо розвинену фінансову систему, визначають вищу чутливість структури інвестицій (розподіл між коротко- і довгостроковими вкладеннями) [3, с. 24-31].

Були спроби запровадити вільно плаваючий обмінний курс, лібералізувати рахунок операцій з капіталом, керувати дефіцитом бюджету та запровадити сучасні підходи до грошово-кредитного регулювання та рекомендації міжнародних фінансових інституцій в умовах макроекономічного зростання в Україні.

Дослідивши характеристики розвитку фінансового сектору України ми побачили відсутність послідовної економічної політики, яка визначається національними інтересами в умовах міжнародної конкуренції. Відсутність певних структурно-функціональних цілей розвитку фінансової системи, а також відсутність підпорядкування цілей реформ у фінансовій сфері національним інтересам та потребам довгострокової макроекономічної політики зумовили слабкість та підвищену вразливість фінансових інститутів фінансової системи України до зовнішніх шоків.

Сьогодні Україна все ще перебуває у перехідному періоді, що характеризується регульованим плаванням обмінного курсу, таргетуванням інфляції та вільним рухом капіталу. Українська практика підтверджує тезу про неефективність обмежень потоків капіталу в умовах інституційної слабкості державних регуляторів, а також про те, що невелика відкрита для торгівлі економіка без специфічної політики має недостатні можливості протистояти непродуктивним ефектам іноземного капіталу.

Загалом порівняльний аналіз параметрів фінансового розвитку України дозволив виділити кілька особливостей, притаманний нашій країні. До таких особливостей відносяться висока волатильність потоків капіталу, структурні перекоси фінансового сектора з переважанням банківських установ.

Українська фінансова система є вкрай нестабільною і чутливою до зовнішніх змін в основному через відсутність ефективного податкового та банківського механізмів, які в підсумку стримують економічний розвиток нашої держави. Отже першочерговим завданням українського уряду, на нашу думку має бути створення умов для розвитку фінансової системи шляхом запровадження та прийняття різноманітних актів та фінансових реформ.

Список використаних джерел

1. Фінансова система України в умовах економічних перетворень: всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 - 19 квітня 2018 р.) : тези доп. І.Я. Чугунов, М.В. Тарасюк, Т.В. Канєва та ін.; відп. за вип. І.Я. Чугунов. – К. : Київ. нац. торг. -екон. ун-т, 2018. – 173 с.

2. Коваленко В. М. Фінансова система України : теорія, методологія, практика. Монографія В. М. Коваленко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 360 с. – (29,02 д. а.).

3. Фінансовий менеджмент : підручник М.І. Крупка, О.М. Ковалюк, В.М. Коваленко та ін.; за ред. д. е. н., проф. М.І. Крупки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с. – (35,5 д. а.) (автору належить 1,05 д. а. – Розділ 7 “Управління активами”, С. 151–178).

***Annotation:** It has been studied that the formation of the financial system of Ukraine continues to this day, as it is constantly developing and forming. It is determined that the formation of the Ukrainian financial system was influenced by the imperfect policy of the Ukrainian authorities, which led to high volatility in the domestic stock market. As a result, it was proved that the financial system of Ukraine is unstable, mainly due to the insufficient efficiency of banking and tax mechanisms.*

***Keywords:** globalization, stock market, exchange rate, economic development, financial policy.*

***Науковий керівник: БУРКОВСЬКА А.В.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
М. Миколаїв***

ВОДНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НОВА МОДЕЛЬ

ВАСИЛЕНКО Марина,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Анотація: Система водопостачання – це базова інфраструктура, складова економічного успіху країни, розвитку міст і сіл, джерело життя у буквальному сенсі цього слова. Втім, наче й усвідомлюючи важливість води в житті, наше суспільство ставить надто безтурботно до питань, пов'язаних із водою. Рік за роком ситуація повільно загострюється, міста і громади все більше стикаються з дефіцитом води, її низькою якістю, забрудненням і пересиханням водойм, але ми ще не звикли сприймати це все як «хвороби» єдиної екосистеми, частиною якої ми є. І мова не про вже звичні заклики до економії ресурсів та екологічної свідомості – «інфраструктура» води в Україні потребує системного переосмислення і формування інтегрованої політики навіть не просто розвитку.

Ключові слова: водні ресурси, система водопостачання, біополітика.

Сьогодні галузь водних ресурсів України знаходиться у сфері відповідальності багатьох державних відомств і міністерств. Сучасне управління щодо охорони навколишнього середовища, системи водопостачання потребує негайного реформування, а підприємства, що реалізують ці функції – невідкладної модернізації.

Протягом 2020 року на засіданнях РНБО України неодноразово розглядалось проблеми якості питної води. Проте, питання щодо впровадження ефективних систем водопідготовки відповідно до вимог Державних санітарних норм і правилах «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» залишається невирішеним [1].

Разом з цим, Асоціація «Укрводоканалекологія», Міністерство розвитку громад та територій України постійно звертається з пропозицією про перегляд показників якості та безпеки питної води в бік послаблення, з метою приведення їх до вимог Директиви 98/83/ЄС (далі — Директива). МОЗ України неодноразово наголошувало на тому, що чинна нормативна база щодо питної води не суперечить вимогам Директиви, яка, зауважимо, не переглядалася вже 20 років. Крім того, при визначенні показників якості питної води необхідно враховувати відповідність стандартів ЄС та інших країн, сучасні наукові дані, економічні та регіональні особливості країни, що теж передбачено Директивою [2].

З метою вирішення проблем покращення якості питної води у 2011 році було прийнято Закон України «Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011-2020 роки», яким передбачено фінансування завдань і заходів

направлених на підвищення якості питної води. Але, зі звіту Рахункової палати за 2016 рік відомо, що обсягу фінансування на реалізацію цієї Програми виділялось недостатньо, а отже модернізація підприємств була проведена в недостатньому об'ємі [3].

МОЗ акцентує увагу на тому, що пом'якшення вимог до питної води може призвести до погіршення її якості та безпеки, що збільшить негативний вплив на здоров'я населення. Єдиним шляхом для забезпечення населення якісною та безпечною водою в достатній кількості є реконструкція існуючих та будівництво нових підприємств питного водопостачання, впровадження нових технологій очищення води, сучасного обладнання, ефективних реагентів, фільтрувальних матеріалів, сорбентів тощо [2].

Сьогодні у сфері централізованого водопостачання та водовідведення накопичилася низка проблем, які потребують комплексного врегулювання, а саме [4]:

- відсутність централізованого питного водопостачання (тільки 69% населення мають доступ до централізованого водопостачання і 47,8% до водовідведення);
- подача води за графіком;
- привізну воду використовують — майже 270 тис. осіб у 9 областях України;
- існуюча система очищення питної води не відповідає вимогам та потребує удосконалення;
- незадовільний технічний стан основних фондів систем централізованого питного водопостачання та водовідведення (в аварійному стані знаходяться 35% водопровідних мереж та 38% мереж водовідведення, майже 30% насосних агрегатів на насосних станціях потребують заміни);
- висока енергоємність систем водопостачання та водовідведення;
- високий рівень втрат та неврахованих витрат питної води (36% в середньому по Україні);
- застосування застарілих технологій та обладнання в системах централізованого водовідведення та очищення стічних вод.

Виходячи із цільових показників, можна сформулювати такі принципи модернізації національної системи водозабезпечення [4]:

1. Орієнтування на безпосередні потреби споживача (акцент біополітики) із дотриманням ощадливого ставлення до водних ресурсів та зменшення антропогенного навантаження у вигляді неочищених скидів.
2. Забезпечення сталого економічного розвитку, зокрема через показник «водомісткості ВВП» на тлі зростання ефективності водокористування (за відносним рівнем технологічних втрат та операційних витрат, а також витрат на енергоресурси).
3. Забезпечення населення водними ресурсами, які відповідають базовим стандартам якості життя.
4. Зменшення регіональних, соціальних та урбаністичних дисбалансів.
5. Формування національного водного балансу, належної логістичної мережі та достатніх стратегічних резервів.

Отже, перелічені заходи мають стати складовою національної програми реформування системи використання водних ресурсів країни та однією з домінант державної біополітики, спрямованої на забезпечення населення якісними водними ресурсами, що з урахуванням сучасних світових трендів визначатиме не тільки рівень соціальної та економічної ефективності тієї чи іншої країни, а й ступінь її суверенітету.

Література

1. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/4954.html> (дата звернення: 08.09.2022)
2. Журнал ECOBUSINESS: Точка відліку: постанова «діагнозу» та бачення держави трансформації водної сфери. URL: <https://ecolog-ua.com/news/tochka-vidliku-postanova-diagnozu-ta-bachennya-derzhavy-transformaciyi-vodnoyi-sfery> (дата звернення: 08.09.2022)
3. Закон України «Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011-2020 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2455-15#Text> (дата звернення: 08.09.2022)
4. Журнал «Час води»: Підтримка децентралізації в Україні DESPRO. URL: <https://ecolog-ua.com/sites/default/files/2020/docs/Chas-vody.pdf> (дата звернення: 08.09.2022)

Abstract: *The water supply system is a basic infrastructure, a component of the economic success of the country, the development of cities and villages, a source of life in the literal sense of the word. However, as if realizing the importance of water in life, our society treats water-related issues too carelessly. Year after year, the situation is slowly worsening, cities and communities are increasingly faced with water shortages, its poor quality, pollution and drying up of reservoirs, but we are not yet used to perceiving all this as "diseases" of the single ecosystem of which we are a part. And we are not talking about the usual calls for saving resources and environmental awareness - the "infrastructure" of water in Ukraine needs a systematic rethinking and the formation of an integrated policy, not even just development.*

Key words: *water resources, water supply system, biopolitics.*

*Науковий керівник – Вишневська О.М.,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету*

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

**ДАТІЙ Світлана, здобувач вищої освіти групи
обліково-фінансового факультету, МНАУ**

Анотація: *Обґрунтовано значення економічного аналізу в кризових ситуаціях та визначено основні його напрями на підприємстві за умови кризи.*

Ключові слова: *економічний аналіз, криза, діагностика підприємства, кризис-менеджмент.*

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну суттєво вплинуло на соціально-економічну ситуацію в цілому (на макрорівні) та на діяльність більшості підприємств (на мікрорівні). Військова агресія поглибила світову економічну нестабільність, призвела до перебоїв у світових ланцюгах поставок, що призводить до кризової ситуації для багатьох підприємств. Як відомо, за попередньою оцінкою Міжнародного валютного фонду, ВВП України у 2022 році може скоротитись на 45%, а відновлювальне зростання світової економіки після пандемії COVID-19 суттєво уповільниться [1]. Навіть, якщо підприємство напряду не страждає від війни, страждають його партнери, постачальники, споживачі на ринку, що впливає на діяльність фірм. Багатьом підприємствам в Україні за таких умов необхідно негайно змінювати свою стратегію, впроваджувати кризис-менеджмент у свою діяльність, щоб якомога швидше ліквідувати проблеми, пов'язані із даним чинником.

Слід зазначити, що роль якісного аналізу в таких умовах зростає, бо саме цей елемент діагностики діяльності підприємства та його взаємодії із ринком може сформувати якісну модель підприємства із його сильними та слабкими місцями,

дослідити середовище, а також знайти можливості реалізувати сильні сторони та розробити заходи щодо нівелювання його слабких сторін.

Особливо актуальними в умовах кризи стають такі напрями економічного аналізу діяльності підприємств:

- аналіз витрат підприємства та пошук резервів оптимізації витрат, що є дуже важливим, якщо у підприємства спостерігатиметься дефіцит коштів. У цьому випадку необхідно заздалегідь знати, скорочення яких витрат буде найменш болючим для підприємства;

- аналіз фінансової стійкості та ліквідності – характеризує платоспроможність підприємства, виявляє як довго підприємство може протриматись без залучення додаткових коштів, ризики непогашення дебіторської заборгованості та ризик кризи неплатоспроможності підприємства, пошук джерел фінансування, внутрішніх та зовнішніх, короткострокових та довгострокових;

- аналіз ланцюгів поставок – в умовах війни (та кризи взагалі) це є одним із найкритичніших напрямів діяльності підприємства. Економічний аналіз дозволяє виявити найбільш нестійких постачальників, наскільки критичними є поставки окремих матеріалів, як довго підприємство може протриматись без поставок певних деталей, як будуть здійснюватися поставки в нових умовах (нові логістичні шляхи) та ким (нові партнери), пошук альтернатив на випадок неможливості взаємодії із наявним партнером;

- аналіз ринків збуту та просування – активний пошук альтернативних ринків збуту, покупців продукції підприємства, які забезпечуватимуть виручку, бо ніякий бізнес не виживе без клієнтів як в умовах миру, так і в умовах війни [2].

Слід зазначити, що попередні напрями аналізу є актуальними в умовах будь-якої економічної кризи, якими б чинниками вони не були викликані (глобальна фінансова криза 2008 року, пандемія COVID-19 тощо).

Криза, викликана війною, вносить свої особливості у діяльність підприємств та у потреби актуального аналізу. В умовах національної війни підприємство має додатково аналізувати свою діяльність у наступних напрямках:

- збереження працівників – трудовий колектив підприємства є важливою складовою його діяльності і підприємству необхідно здійснювати заходи щоб підтримувати його лояльність, виявити оптимальну структуру залучення та використання робочої сили в умовах війни (під час війни зростає плинність кадрів у будь-якому випадку);

- збереження держави – якомога швидке закінчення кризової ситуації, спричиненої російською агресією, залежить від боєздатності Військових сил України та здатності держави і суспільства підтримувати соціально-економічну життєздатність країни. Тому у даній ситуації підприємство має зосередитись на повній сплаті податків та додатковій підтримці держави, армії та волонтерського руху і аналіз дозволяє дослідити на яку суму підприємство може допомогти країні без загрози для свого фінансового стану.

Будь які кризові ситуації завдають значної шкоди бізнесу. В умовах війни, коли багато підприємств зупиняються або згортають свою активність, реалізація антикризових заходів ускладнюється. Зосередження уваги держави на забезпеченні її обороноздатності дещо зменшує можливості державної підтримки підприємств. Тому для суб'єктів господарювання важливим залишається пошук власних резервів завдяки ефективному економічному аналізу.

Література:

1. МВФ знову погіршив прогноз зростання глобальної економіки та падіння ВВП України. *Слово і діло*. 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/07/26/novyna/ekonomika/mvf-znovu-pohirshyv-prohnoz-zrostannya-hlobalnoyi-ekonomiky-ta-padinnya-vvp-ukrayiny> (дата звернення: 28.09.2022).

2. Леськів Г. З., Цимбрила П. І. Елементи економічної безпеки підприємства. *Менеджмент і безпека в умовах війни: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали-науково-практичної інтернет-конференції*. м. Львів, 13 травня 2022 року. 2022. С. 171-172.

***Abstract:** The importance of economic analysis in crisis situations is substantiated and its main directions at the enterprise under crisis conditions are determined*

***Key words:** economic analysis, crisis, diagnostics of the enterprise, crisis management.*

*Науковий керівник – Костирко Алла Георгіївна,
кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ЗАЙЦЕВА Христина, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** Розглянуто систему бухгалтерського обліку, що склалася на сьогодні, її слабкі сторони та причини, які їх обумовили. Визначено основними напрями та тенденції розвитку бухгалтерського обліку та звітності на сучасному етапі*

***Ключові слова:** система, бухгалтерський облік, звітність, тенденції розвитку, МСФЗ*

У наш час існує багато тлумачень поняття система, проте найґрунтовніше, наступне, система — це порядок, зумовлений правильним розташуванням частин, стрункий ряд, зв'язане ціле [1].

Тобто, з точки зору бухгалтерського обліку, система означає впорядковану систему збору, реєстрації та узагальнення інформації у грошовому вираженні про майно та зобов'язання підприємств та їх рух шляхом суцільного, безперервного та документального відображення всіх господарських операцій.

Чинна система бухгалтерського обліку внаслідок розвитку та постійної зміни економічної кон'юнктури, посилення взаємовідносин із суб'єктами світового ринку, удосконалення нормативно-правової бази потребує комплексних заходів модернізації.

Система бухгалтерського обліку, що склалася на сьогоднішній день, має такі слабкі сторони:

- зосередженість на внутрішніх аспектах діяльності підприємства, поза увагою зовнішніх факторів макросередовища;
- забезпечує смислову невідповідність між інформаційними запитами та

отриманою інформацією;

- складання та надання інформації зацікавленим користувачам відбувається зі значним відставанням від дати, на яку надаються дані звітності;
- недостатність інформації, необхідної для проведення фінансового аналізу;
- невисока адаптація національної системи бухгалтерського обліку до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Отже, система обліку та звітності не забезпечує повною мірою необхідної якості та надійності інформації, що міститься в ній, а також значно обмежує потенціал застосування цієї інформації.

Дані тенденції обумовлені низкою організаційних аспектів, таких як:

- значне обтяження персоналу щодо подання надлишкової звітності органам державної влади;
- невисокий рівень контролю за якістю бухгалтерської звітності;
- безініціативний підхід регулюючих органів до багатьох положень, вимог та принципів звітності;
- низький рівень професійної підготовки кадрів;
- недостатня кваліфікація та досвід у використанні інформації, підготовленої за МСФЗ.

У цьому випадку підприємства упускають можливість повною мірою брати до уваги зміни, що відбуваються у зовнішньому діловому середовищі, ефективно використовувати всі наявні ресурси.

Основними напрямками розвитку бухгалтерського обліку та звітності на сучасному етапі є:

- 1) заходи, що підвищують якість інформації, що формується в обліку;
- 2) створення інфраструктури застосування МСФЗ;
- 3) націленість суб'єктів господарювання на формування інтегрованих обліково-аналітичних систем із застосуванням у межах різних видів обліку, і навіть фінансової та нефінансової звітності;
- 4) зміна системи управління та формування змішаної моделі регулювання бухгалтерського обліку та звітності;

- 5) посилення контролю якості, запровадженням вимоги щодо організації у кожного суб'єкта господарювання системи внутрішнього контролю;
- 6) суттєве підвищення кваліфікації спеціалістів;
- 7) розвиток інформаційних технологій із застосуванням комп'ютерних програм, що автоматизують бухгалтерський облік;
- 8) складання прогнозової, стратегічної фінансової інформації.

Для розвитку економіки, надходження інвестицій необхідно забезпечити достовірну інформацію про дійсний фінансовий стан та фінансові результати підприємства, дотримуючись міжнародних стандартів.

Основними тенденціями розвитку бухгалтерської системи є: необхідність надання інформації перспективного та прогнозного характеру; надання нефінансової інформації про основні фактори, що генерують вартість для підприємства; надання фінансової інформації про об'єкти постіндустріальної економіки (людський капітал, інноваційну діяльність, торгові марки та бренди); надання фінансової та нефінансової інформації про екологічну та соціальну діяльність підприємства [2].

Вважаємо, що розвиток бухгалтерського обліку і звітності повинен мати комплексний характер з урахуванням накопиченого вітчизняного і зарубіжного досвіду, що у своє чергу забезпечить якість і ефективність регулювання бухгалтерського обліку і сприятиме подальшому вдосконаленню законодавства України у цій галузі.

Література:

1. Старіш О. Г. Системологія: підручник. Київ: Центр навч. літератури, 2005. 232 с.

2. Белова І. М. Суть управлінського обліку та його місце в системі управління підприємством. *Інноваційна економіка*. 2015. № 2. С. 240-245.

Abstract: *The accounting system that has developed today, its weaknesses and the reasons that determined them are considered. The main directions and trends of the development of accounting and reporting at the current stage are determined*

Keywords: *system, accounting, reporting, development trends, IFRS*

**Науковий керівник – ЛУГОВА Ольга,
канд. екон. наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

КАЗНОВСЬКА Ірина, здобувач вищої освіти

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у дослідженні розглянуті питання діяльності банківської системи під час воєнного стану та застосування цифрових технологій для забезпечення подальшого розвитку банківських установ.

Ключові слова: банківська система, банківська установа, НБУ, цифровізація

Банківська система України вже зазнала численних випробувань, будь-то Covid-19 чи карантинні обмеження. Ще одним випробуванням стали воєнні дії, що розпочалися 24 лютого на території України. Але банківська система зуміла вистояти та адаптуватися до подальших змін завдяки високоефективним рішенням регулятора.

Національний банк України з метою підготовки банківської системи до війни активно займався збором інформації, що стосувалася стабілізації валютного курсу, обігу готівки та перегляду планів відновлення діяльності. Вчасно зреагувавши на проблеми, що виникли, НБУ здійснив стабілізацію валютного курсу за методом воєнного часу (робота з курсами обмінних пунктів) та забезпечив поступове обмеження інфляційного росту (через підвищення облікової ставки). Дані зміни облікової ставки наведені у рисунку 1.

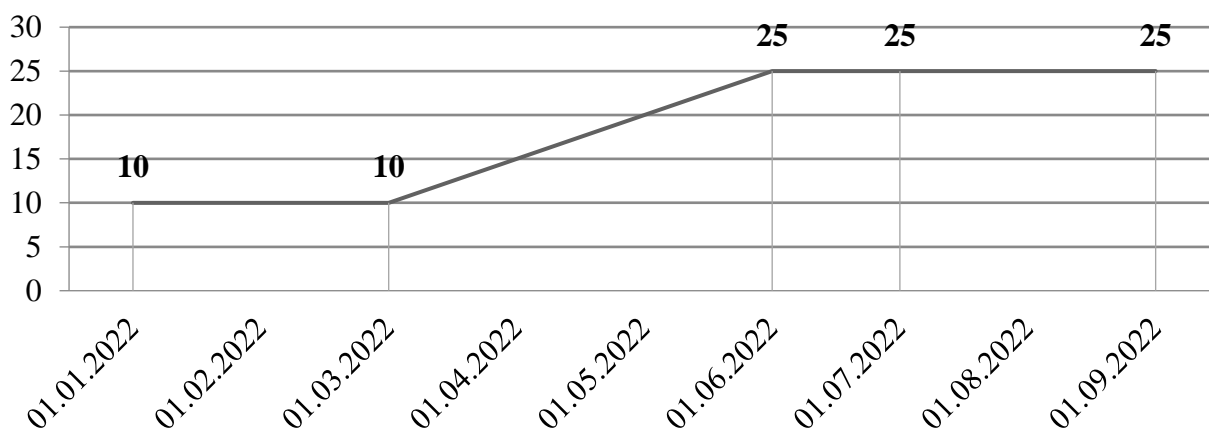

Рис.1. Динаміка облікової ставки НБУ, %

Джерело: побудовано автором на основі даних [2].

Зазначенні вище дії НБУ спонукали до стабілізації зовнішньої діяльності банківської системи України. Національний банк України урегулював питання використання цифрової технології – хмарних сервісів. Дані сервіси забезпечують обробку та зберігання інформації банківських установ у так званих хмарах [3].

Наступним моментом цифровізації є перехід банківських установ на систему е-документообігу для внутрішнього користування. Реалізація даної системи забезпечує: діджиталізацію бізнес-процесів; зниження витрат на обслуговуючий персонал; зниження ризику втрат персоналу, через необхідності фізичної присутності в офісі для оформлення документів [3].

Державна система BankID також зазнала деяких модернізацій. НБУ дозволив державі здійснювати аутентифікацію громадян за допомогою застосунку Дія, зокрема для надання виплат грошової допомоги в межах програм «Підтримка та «Допомога. Для банків стало простіше віддаленно надавати послуги відкриття рахунків для громадян, що не мають можливості відвідати відділення банку [1].

Отже, банківські установи зазнали негативного впливу під час воєнного стану, але не зважаючи на це, за допомогою швидкого реагування на виникаючі проблеми, прийняття високоефективних рішень Національним банком України та застосовуючи цифрові технології, вони матимуть змогу здійснювати свою діяльність безперебійно.

Література:

1. Банківська система України під час війни. URL: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/pidgotovka-ta-mizhnarodna-pidtrymka-shho-dopomoglo-bankivskij-systemi-ukrayiny-vystoyaty-na-rochatku-vijny/> (дата звернення:22.09.2022)
- 2.Облікова ставка Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/stages/archive-rish> (дата звернення:22.09.2022)
- 3.Трансформація та діджиталізація банку під час війни: досвід IBOX BANK. URL:<https://ua.news/ua/money/transformatsyya-y-dydzhytalyzatsyya-banka-vo-vremya-vojny-opyt-ibox-bank> (дата звернення:22.09.2022)

Анотація: the study examines the issues of banking system activity during military operations and the use of digital technologies to ensure the further development of banking institutions.

Ключові слова: banking system, banking institution, NBU, digitalization

*Науковий керівник – БУРКОВСЬКА Алла,
к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ: РОЛЬ ТА МІСЦЕ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

МЕЛЬНИК Ірина, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: розглянуто сутність інвентаризації як методу бухгалтерського обліку та контролю, її місце і роль в господарській діяльності аграрного підприємства. Визначено напрями удосконалення організації інвентаризації оборотних активів аграрних підприємств.

Ключові слова: інвентаризація, оборотні активи, аграрні підприємства, облік, контроль

Необхідною умовою підтримання виробництва сільськогосподарської продукції аграрного підприємства на певному рівні є постійна наявність частини оборотних активів. Для того, щоб здійснювався процес виробництва, аграрне підприємство повинно мати в достатній кількості запасів посівного матеріалу, кормів, палива, мінеральних добрив, запасних частин, засобів захисту рослин і тварин та інших оборотних активів. Крім того, здійснюючи господарську діяльність, суб'єкт господарювання має забезпечити та здійснювати постійний контроль за наявністю, надходженням і витрачання оборотних активів, щоб не створювати умов для пересортування та нестачі одних матеріалів за рахунок покриття надлишками інших [1].

Так, одним із ефективних методів обліку і контролю, які забезпечили б достовірність даних фактичного стану майнового потенціалу підприємства є інвентаризація. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка. Результати

інвентаризації використовуються для підтвердження правильності й достовірності даних поточного бухгалтерського обліку. Основна мета проведення інвентаризації - виявити фактичну наявність майна, коштів, фінансових зобов'язань і привести дані поточного бухгалтерського обліку у відповідність із фактичним станом речей. В свою чергу, бухгалтерський облік дозволяє постійно отримувати інформацію про всі господарські операції аграрного підприємства від його створення до всіх видів діяльності. Дані обліку надають можливість здійснювати постійний контроль за господарською діяльністю підприємства. Рівень якості інформації залежить від якості носіїв первинної, поточної та підсумкової інформації. Збільшення обсягів інформації, підвищення вимог щодо оперативності та якості її обробки, зростання інформаційного навантаження на персонал активізували проблему комплексної автоматизації аудиторської діяльності на основі сучасних інформаційних технологій і засобів телекомунікацій.

Важливою складовою загальної інформаційної системи аграрного підприємства є інформація, яку надає бухгалтерський облік, що включає виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення та передачу інформації про діяльність аграрного підприємства для проведення інвентаризації. В умовах постійного зростання обсягів інформації, вимог щодо оперативності її отримання та обробки, великого інформаційного навантаження, виникає потреба у комплексній автоматизації процесу інвентаризації на базі сучасних інформаційних технологій, крім того, її якість буде залежати від безперервного моніторингу як законодавчих, так нормативно-правових актів. В умовах застосування комп'ютерної техніки і програм бухгалтерського обліку є можливість побудувати таку структуру аналітичного обліку по рахунку «Недостачі і втрати від псування цінностей», яка дозволить мати будь-яку інформацію для потреб управління [3].

Також підтримуємо думку Стаднік Л.І., що значного покращення інвентаризаційної роботи можна досягнути за рахунок використання можливостей і прийомів економічного аналізу. Зокрема, здійснюючи аналіз витрат на проведення інвентаризації з додатковими доходами, отриманими від відшкодованого матеріального збитку, можна визначити ефективність проведення

інвентаризації. Проведений аналіз матеріалів інвентаризації, а саме кількість відшкодованих і невідшкодованих нестач, дає можливість виявити вплив результатів інвентаризації на фінансовий стан підприємства. Оскільки недотримання доходів призводить до зменшення власних оборотних коштів підприємства [4].

Таким чином, роль інвентаризації оборотних активів аграрних підприємств в сучасних умовах господарювання зростає. Адже її проведення забезпечує одержання повної, достовірної інформації про наявність і стан оборотних активів, виступає важливим елементом методики визначення фінансових результатів. Тому організація проведення інвентаризації потребує вирішення ряду питань, зокрема дотримання затвердженої методики щодо її проведення, а також комп'ютеризація процедури здійснення інвентаризації оборотних активів.

Література:

1. Михайловина С.О. Методологічні аспекти проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9., Ч. 5. С. 98-102.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. №996–XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 26.09.2022).

3. Олійник С.О. Проблеми та напрями вдосконалення інвентаризації на підприємствах. *ЖУРНАЛ НАУКОВИЙ ОГЛЯД*. 2016. №6 (27). С.1-7.

4. Стаднік Л.І. Проблеми інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах та шляхи їх вирішення. *Економіка та управління АПК*. 2017. №2. С.56-63.

Abstract: the essence of inventory as a method of accounting and control, its place and role in the economic activity of an agricultural enterprise is considered. The directions for improving the organization of the inventory of current assets of agrarian enterprises have been determined.

Key words: inventory, current assets, agricultural enterprises, accounting, control

*Науковий керівник – СІРЦЕВА Світлана,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв*

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

**НЕДБАЙЛО Ірина, здобувач вищої освіти групи
обліково-фінансовий факультет, МНАУ**

Анотація: Визначено важливість проведення внутрішнього аудиту. Встановлено взаємозв'язок внутрішнього та зовнішнього аудиту. Досліджено особливості проведення аудиторських перевірок аграрних підприємств.

Ключові слова: аудитор, аудиторська перевірка, підприємства аграрного сектору, внутрішній контроль.

Проведення аудиторських перевірок є важливим процесом діяльності всіх підприємств та організацій. Підприємства аграрного сектору не є виключенням, але при перевірці таких організацій все ж є певні нюанси.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» обов'язкове проведення аудиту має бути при підтвердженні достовірності та повноти річної фінансової звітності [1]. Тобто, проведення обов'язкового аудиту стосується відкритих акціонерних товариств, підприємств-емітентів облігацій, фінансових установ, професійних учасників ринку цінних паперів тощо.

Таким чином, можна встановити, що проведення аудиторських перевірок на підприємствах аграрного сектору не є обов'язковим. В такому разі виникає можливість створення власних перспектив на підприємстві, а саме організація внутрішнього аудиту. Внутрішній контроль та постійні перевірки є важливою складовою не тільки для сільськогосподарських підприємств, а й для всіх інших, оскільки внутрішній аудит дозволяє досягти об'єктивніших умов господарювання.

Внутрішній контроль проводиться працівниками відділів внутрішнього аудиту підприємства, що перевіряється. Тому, доцільно запроваджувати внутрішній аудит на великих і середніх підприємствах, яким має бути притаманна хоча б одна з таких ознак [2]:

- складна організаційна структура;
- наявність філій чи відокремлених підрозділів;
- можливість кооперування;

- наявність різних видів діяльності;
- бажання вищого керівництва мати об'єктивну і неупереджену інформацію щодо діяльності підприємства.

Підприємство не може замінити зовнішній аудит внутрішнім, оскільки вони функціонують паралельно, виконуючи свої функції і цим доповнюють один одного. Основна відмінність між ними в тому, що зовнішній аудит проводиться незалежними аудиторами, при цьому внутрішній здійснюється спеціальною службою. Відповідно, планові перевірки внутрішнього аудиту проводяться безперервно та вся інформація одразу подається керівнику. При цьому внутрішній аудитор має надати пропозиції щодо вирішення тих чи інших питань діяльності підприємства.

Оскільки внутрішній аудит є важливим для всіх підприємств та організацій, то він має відповідати таким характеристикам [3]:

1. неупередженість, тобто всі висновки і оцінки аудитор має робити об'єктивно;
2. часткова незалежність, оскільки внутрішній аудитор підпорядковується лише найвищому керівництву за структурою підприємства;
3. удосконалення діяльності підприємства. Аудитор має розуміти, що метою його діяльності є не пошук порушень, виправлення помилок та подальше покарання винних, а перш за все, встановлення ризиків та слабких місць діяльності підприємства та надання пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності функціонування даного суб'єкта господарювання;
4. надання гарантій є важливим для власників підприємств і може бути забезпеченим лише в результаті якісної роботи служби внутрішнього аудиту;
5. консультативний характер передбачає можливість управлінського персоналу отримати кваліфіковану допомогу у вирішенні тих чи інших проблем, пов'язаних із діяльністю підприємства.

Отже, проведення аудиторських перевірок є цікавою роботою для аудиторів, оскільки вони мають право самостійно обирати форми та методи проведення аудиту. Перевірка має проводитися спеціально підготовленими особами, які мають досвід роботи. Оскільки внутрішній аудит підпорядковується керівництву

підприємства, то аудитор не в змозі висловити думку з питань діяльності підприємства через незалежність висновків.

Аудитор обов'язково складає план проведення перевірки, визначає характер, кількість перевірюваних показників та строк перевірки. Використовуючи методи спостережень, опитів, вивчення документів тощо, аудитор складає висновок про фінансову звітність. Наявність аудиторських звітів на підприємстві свідчить про проведену планову перевірку, що дозволяє підприємству займатись зовнішньою економічною діяльністю.

Література:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 27.09.2022)

2. Утенкова К.О. Внутрішній аудит в аграрних підприємствах: проблеми і перспективи розвитку. *Облік і фінанси АПК*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/vnutrishniy-audit-v-agrarnih-pidpriemstvah-problemi-i-perspektivi-rozvitku.html> (дата звернення: 27.09.2022).

3. Сутність внутрішнього аудиту, його об'єкти і суб'єкти. URL: <https://pidru4niki.com/1095052442174/buhgalterskiy-oblik-ta-audit/vnutrishniy-audit> (дата звернення: 27.09.2022).

Abstract: The characteristics of conducting an internal audit are defined. The relationship between internal and external audit has been established. Peculiarities of conducting audits of agricultural enterprises were studied.

Keywords: auditor, audit, agricultural sector enterprises, internal control.

*Науковий керівник – Костирко Алла Георгіївна,
кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

НЕДБАЙЛО Ірина, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено вплив сучасних технологій на ведення бухгалтерського обліку та на діяльність підприємств аграрної сфери. Визначено позитивні та негативні фактори впливу новітніх технологій на автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку.

Ключові слова: автоматизація, бухгалтерський облік, цифровізація, онлайн-курси.

З розвитком сучасних технологій професія бухгалтера потребує все більше знань та вмінь щодо виконання своїх робочих обов'язків. Поява нових технологій призвела до розповсюдженого використання автоматизованої форми бухгалтерського обліку. Підприємства аграрної діяльності несуть повну відповідальність за точність та достовірність інформації у фінансовій звітності.

Автоматизація бухгалтерського обліку пройшла значний історичний шлях становлення та розвитку. Сьогодні на ринку інформаційних технологій є досить велика кількість іноземних та вітчизняних сучасних цифрових бухгалтерських систем. Впровадження бухгалтерських програм відображає процес налаштування програмного забезпечення під виділені умови їх використання, а також включає навчання користувачів роботі з цим продуктом. Впровадження бухгалтерської програми являє собою комплекс заходів, спрямованих на організацію бухгалтерських, статистичних, звітних та інших процесів обліку на підприємстві. Проведення повної автоматизації процесу обліку організації, створення автоматизованих робочих місць бухгалтерії та інших підрозділів аграрних підприємств є результатом упровадження новітніх бухгалтерських програм [1].

Постійні зміни технологій потребують постійного навчання. В таких випадках підприємство має надавати працівникам можливість підвищення кваліфікації. Сучасні технології впливають на ведення бухгалтерського обліку не тільки позитивно, а в деяких випадках мають негативний характер. Поява комп'ютерів та відповідних програм полегшила роботу бухгалтерам та іншим працівникам підприємств, відпала необхідність вручну тривалий час заповнювати документи, та в разі помилки переписувати все спочатку. Цифровізація дозволяє не

тільки швидко виправляти помилки, а й за лічені секунди проводити розрахунки, що дуже економить час та сили працівника [2]. Позитивним чинником також можна вважати наявність соціальних мереж та мережі Інтернет, де легко та швидко можна знайти відповідну інформацію та переслати керівництву чи іншим суб'єктам господарювання за лічені секунди та з будь-якого місця. Таких позитивних чинників є дуже багато, але є й проблеми, з якими може зіткнутися працівник підприємства. Наприклад, відсутність електроенергії не дає змогу працювати комп'ютерам, тому робота бухгалтера може призупинитись. Значні проблеми також можуть бути пов'язані з відновленням стабільної роботи комп'ютера через місцезнаходження аграрного підприємства у віддаленій сільській місцевості, коли налаштування може займати кілька днів. Від наслідків суттєвих негараздів підприємство також може потерпати й через факти шахрайства. В сучасному світі з'явилося багато шахраїв, які крадуть інформацію з комп'ютерів, зламуючи його. Такі негативні нюанси працівники підприємств мають враховувати та вживати відповідних безпечних заходів.

Для того, щоб працівники краще розуміли та вміли користуватись новими технологіями підприємство має забезпечувати їх підвищення IQ в даній сфері [3]. Для цього необхідно відвідувати спеціальні курси, або займатися самонавчанням з ініціативи аграрного підприємства. Самонавчання може проходити за умов дистанційного навчання, тобто самостійно проходити онлайн-курси на перевірених веб-сайтах, зокрема:

- 1) EdX – всесвітньо відома платформа дистанційного навчання;
- 2) Coursera – веб-сайт, який має загальні та спеціалізовані модулі про сільське господарство;
- 3) Udemu – сайт з лекціями про актуальні та сучасні технології та впровадження аграрного сектору;
- 4) Factor Academy – платформа, яка має онлайн-курс про особливості обліку в сільському господарстві;
- 5) «Бізнес-інкубатор» від Укрдержфонду – курс про те, як фермеру отримати від держави поворотну фінансову допомогу;

- б) Вебінари Українського проекту бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDP) [4, с.4].

Отже, поява та розвиток сучасних технологій потребують постійного навчання та удосконалення знань працівників аграрного підприємства. Оскільки поява штучного інтелекту має не тільки позитивні сторони, а й негативні, то будь-який працівник підприємства повинен вміти знаходити вихід з невдалої ситуації. Разом з тим, цифровізація значно полегшує життя та забезпечує працівникам економити свій цінний час.

Література:

1. Особливості ведення бухгалтерського обліку в умовах застосування сучасних інформаційних технологій. URL : <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3468/> (дата звернення: 18.09.2022).

2. Потриваєва Н.В., Терещенко Ю.В. ІТ-новації у веденні безготівкових розрахунків. // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. м. Миколаїв, 19-20 листопада 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С.80-85. URL : <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8593/1/80-85.pdf>.

3. Потриваєва Н. В., Недбайло І. І., Нестерчук І. В. Цифровий облік в аграрній сфері // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції. м. Чернігів, 27 листопада 2021 р. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С.142-143. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11776>

4. Горобець Н.М. Перспективи використання цифрових технологій в діяльності аграрних підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. №1. С. 1-9.

Abstract: The impact of modern technologies on accounting and on the activities of enterprises in the agrarian sphere has been studied. The positive and negative factors of the impact of the latest technologies on the automated form of accounting are determined.

Keywords: automation, accounting, digitalization, online courses.

*Науковий керівник – ПОТРИВАЄВА Наталя,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ДИСПРОПОРЦІЇ ТА ШЛЯХИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ

**НЕХАЙЧИК Єлизавета, здобувач вищої освіти
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація. Розглянуто причини успішного розвитку одних країн, а також проблеми, що спричинили деградацію чи слабкий розвиток інших. Доведено, що суспільство та економіка не є статичними системами, вони постійно змінюються: розвиваються, перебувають у стані стагнації, деградують і переживають подібні цикли знову і знову. Визначено, що на розвиток того чи іншого суспільства, тієї чи іншої економіки впливає маса факторів, проте ключем до успіху можуть стати: сировинне багатство; вмiла політика національного лiдера; допомога iноземних держав тощо.

Ключові слова: диспропорція розвитку, економіка, соціально-економічний розвиток, глобалізація.

У глобальній економіці добре помітні диспропорції розвитку різних країн, які найчастіше відображаються у видимій якості життя населення. Досі актуальним залишається питання як причин, так і наслідків такої диференціації.

Розгляд проблеми диспропорції у розвитку держав слід починати із загального розуміння соціально-економічного розвитку, показники якого відображають процес зростання одразу двох сфер життя суспільства. З соціального погляду, це показники розвиненості системи освіти, охорони здоров'я, культури, науки, спорту. З економічної точки зору – це рівень економіки в державі, темпи та способи громадського виробництва, частка імпорту та експорту тощо [1, с.228].

Безумовно, причиною могутності деяких країн стала їхня тривала історія існування. Лідерами Стародавнього світу були такі держави, як Стародавній Єгипет, династії Китаю, Акадське царство. У період Середніх віків найбільш розвиненими в соціально-економічному плані були Візантійська імперія, Київська Русь, Золота Орда, імперія Карла Великого, китайські династії. У Новий час, що почався 1492 р. з відкриттям Колумбом Америки і закінчився Першою світовою війною, лідирували такі європейські країни, як Іспанія, Португалія, Англія, Франція. Цей період також пов'язаний з епохою великих географічних відкриттів, що започаткувала процес колонізації. Потужною світовою державою була Російська імперія. Впливовими державами були Османська імперія, імперія Цин. А

в 1775 р. утворюється держава, яка є світовим лідером за показником соціально-економічного розвитку вже у XXI ст., – Сполучені Штати Америки [2].

У сучасному світовому співтоваристві кожна країна прагне підвищити рівень свого соціально-економічного розвитку. Науковцями була запроваджено відповідна класифікація: розвинені країни, країни, що розвиваються, а також країни з перехідною економікою [3]. Ця класифікація застаріла, коли глобальний перехід економіки завершився. Країни, що розвиваються, інакше називаються країнами третього світу. З появою транснаціональних компаній країнам третього світу, які зазвичай є сировинними придатками розвинених країн, стає все складніше підніматися сходами розвитку. У "третьій світ" включено багато держав Африки, деякі країни Латинської Америки та Азії. Ситуація в цих державах демонструє одну з найсерйозніших проблем соціально-економічного розвитку світової спільноти: найсильніша залежність країн третього світу від розвинених держав, низька оплата робочої сили, недотримання права і свободи громадян цих країн.

Можна докладніше розглянути дві з перерахованих країн, які досягли високого ступеня розвитку двома різними способами: за рахунок сировинного багатства; за рахунок умілої політики національного лідера. Варто зазначити, що без другого неможливо грамотно використати й перше. Хоча існує також і третій шлях розвитку держави – з допомогою іноземних держав. Прикладом того є Гонконг, який тривалий час перебував у володінні Британської імперії. Це місто за останні півтора століття з «марної скелі» стало одним із найбільших мегаполісів світу.

Об'єднані Арабські Емірати. Причини успішного соціально-економічного розвитку ОАЕ полягають у наступному:

- Ресурси. Нафта – те, з чого починали Емірати. Цей пункт є стартовим, але основним.

- Розвиток транспортної інфраструктури. Так, найбільше місто ОАЕ Дубай є потужним транспортним вузлом, який включає морський порт, аеропорт, автотраси. Авіакомпанія «Emirates», свого часу заснована правителем цього емірату, є однією з найбільших у світі.

- Туризм. За даними на 2021 р., Дубай відвідали 16,7 млн осіб. Розвиток туризму ще більше сприяв підвищенню якості інфраструктури: створювалися готелі, туристичні зони, відсипалися острови для збільшення берегової лінії [4].

- Нерухомість. Можливість для іноземців придбання земельної власності у формі фріхолду – повної власності, доступної на території Дубаї. Це сприяло активному будівництву та розвитку ринку нерухомості, оскільки попит серед іноземців різко зріс. Інвестори з усього світу стали вкладатися в нерухомість Дубая.

Південна Корея. ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності у 2021 році становив 44740 дол. США, це найвищий показник за всю історію держави [5]. Резюмуємо: соціально-економічному зростанню Південної Кореї сприяли: політика протекціонізму та орієнтованість на експорт; наявність великих фінансово-промислових груп; стійка трудова культура населення; США як союзник.

Отже, з розвитком процесів глобалізації одні країни стрімко ростуть і збагачуються, інші так і залишаються на тому ж рівні розвитку, на якому й були. Для того, щоб країни третього світу стали на шлях активного соціально-економічного розвитку, їм пропонується вдатися до одного зі сценаріїв розвитку країн економічного дива. Який варіант обирати – залежить від конкретної держави. Наскільки успішно все буде – покаже лише час.

Література:

1. Потриваєва Н. В. Стратегічні пріоритети розвитку агропродовольчого підкомплексу України в умовах світової глобалізації: [монографія] – Миколаїв: МДАУ, 2012. 312 с.
2. Копча В. В. Сучасна держава: основні підходи до розуміння // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2020. №43. С.13-17. URL : <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc43/5.pdf>.
3. Atta U., Pinglu Ch., Ullah S., Hashmi S.H. Nexus of regional integration, socioeconomic determinants and sustainable development in belt and road initiative countries. 2021. URL : <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254298>.
4. Економіка ОАЕ. Статистика онлайн. URL : <https://take-profit.org/statistics/countries/united-arab-emirates/>
5. Баланс у Південній Кореї. URL : <https://take-profit.org/statistics/balance-of-trade/south-korea/>

Abstract: *The reasons for the successful development of some countries, as well as the problems that*

caused the degradation or weak development of others, are considered. It has been proven that society and the economy are not static systems, they are constantly changing: they develop, stagnate, degrade and go through similar cycles again. It was determined that the development of this or that society, this or that economy is influenced by a lot of factors, but the key to success can be: raw material wealth; skillful politics of the national leader; foreign aid, etc.

Keywords: *development disparity, economy, socio-economic development, globalization.*

*Науковий керівник – ПОТРИВАЄВА Наталя,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК КРИПТОВАЛЮТНОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

**ОНОПРІЙЧУК Денис, здобувач вищої освіти
спеціальність 073 Менеджмент**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *Досліджено проблему регулювання криптовалютної індустрії в Україні. Визначено, що криптовалюта є волатильним інструментом і тому її доволі важко обліковувати. Обґрунтовано, що криптовалюту в бухгалтерському обліку доцільно обліковувати як нематеріальний цифровий актив. Доведено, що криптовалютна індустрія є абсолютно легальним способом отримання прибутку і майбутнім в розвитку людського суспільства.*

Ключові слова: *криптовалюта, біткоїн, регулювання, облік, оподаткування.*

Наразі у світі виникає безліч перспективних галузей, зокрема однією із найбільш інноваційних сфер нашого життя стала криптовалютна індустрія. Криптовалюта – це нематеріальні цифрові об'єкти, які виражають певну вартість [1]. Зрозуміло, що вони існують виключно в електронній формі як запис в електронній системі, побудованій за технологією «блокчейн». Криптовалютна індустрія почала свій розвиток після світової фінансової кризи 2008 року. Тоді, тільки-но створена перша криптовалюта Bitcoin почала розвиватися безпрецедентно швидкими темпами. На ранньому етапі розвитку індустрії ніхто не замислювався, як відображати криптовалютні активи в бухгалтерському обліку так, щоб всі операції були легалізованими. Однак, з плином часу все ж держава намагається почати регулювати усі криптовалютні операції.

Основною проблемою обліку криптовалют є те, що підприємці, які здійснюють таку підприємницьку діяльність, не дотримуються норм чинного законодавства України, тому що з продажу криптовалюти, отримують прибуток, який не декларується через відсутність фінансового обліку.

Таблиця Дата і курс криптовалюти Bitcoin

Дата	01.09.2018	01.09.2019	01.09.2020	01.09.2021	01.09.2022
Курс, доларів	6635,2	8284,3	10776,1	43823,3	21648,8

Джерело: узагальнено авторами за інформацією [2].

Криптовалюту Bitcoin визнають нематеріальним цифровим активом за такими критеріями: можуть бути окремо ідентифіковані та продані, є немонетарним активом, не мають фізичної форми, велика ймовірність того, що вони принесуть майбутні економічні вигоди. Беручи до уваги те, що криптовалюта є волатильним інструментом (див. таблицю 1), тобто таким, який швидко змінюється, єдиний метод її обліку після визнання – це облік по переоціненій вартості. Варто зазначити, що діяльність, пов'язана з операціями купівлі-продажі криптовалюти несе велику кількість ризиків. Однак, аналізуючи таблицю 1 побачимо, що Bitcoin є тим інструментом, за допомогою якого можливо отримати надприбутки. Наприклад, за період 2018 – 2021 рр. дохідність становила 660%. Тобто, якщо ми в 2018 році інвестували в Bitcoin 10000 доларів, то в 2021 році ми змогли би отримати дохід у розмірі 66000 доларів. І такі операції, в більшості випадків, не оподатковуються; як наслідок – державний бюджет не дораховується значної суми.

Фінансові регулятори України опрацьовують питання щодо статусу криптовалют. Метою такого регулювання є протидія відмивання коштів, захист прав споживачів, фінансовий моніторинг, механізм оподаткування отриманих доходів тощо. Криптовалюти в Україні не заборонені, а отже, вони не поза законом. Однак жодного чітко врегульованого правового статусу вони не мають. Це означає, що в Україні відсутнє регулювання відносин, пов'язаних із криптовалютою, механізмів контролю операцій із нею, відсутнє оподаткування таких операцій.

Якщо підприємство вирішило інвестувати кошти в криптовалюти і настав час їх продати, вважаємо за доцільне проводити облік таким чином:

1) перевести об'єкт нематеріального цифрового активу до складу необоротних активів, що утримуються для продажу;

- 2) створити документ прийому-передачі нематеріального цифрового активу;
- 3) здійснити обмін цифрового активу на валютні кошти та перерахувати їх на рахунок підприємства [3].

Отже, нематеріальний цифровий актив Bitcoin є абсолютно легальним, він може бути легально створений, обліковуватись як нематеріальний актив на підприємстві, переоцінюватись на звітну дату та бути обміненим на грошові кошти. Не зважаючи на те, що Україна бере активну участь в розвитку криптовалютної індустрії, на жаль, чинне законодавство не дає можливості в повній мірі врегулювати усі правовідносини.

Література:

1. Криптовалюти: правовий статус, облік і декларування 2022. URL: https://www.golovbuh.com.ua/article/9106-kriptovalyuti-pravoviy-status-oblk-deklaruvannya-2021?from=contentblock_articles (дата звернення: 11.09.2022).
2. Котировання криптовалюти Bitcoin - Біткоїн за минулі періоди – Investing.com. URL: <https://ru.investing.com/crypto/bitcoin/historical-data> (дата звернення: 11.09.2022).
3. Як вести облік біткойнів у бухгалтерії: приклад реального бізнесу. URL: <https://ain.ua/ru/2018/09/05/bitkoiny-v-buxgalterii/> (дата звернення: 11.09.2022).

***Abstract:** The problem of regulation of the cryptic industry in Ukraine has been investigated. It is determined that cryptocurrency is a volatile instrument and therefore it is quite difficult to account for it. It is well-founded that it is expedient to record a cryptocurrency in accounting as an intangible digital asset. It is proved that the crypto industry is absolutely legal way of getting profit and future in the development of human society.*

***Keywords:** cryptocurrencies, bitcoin, regulation, accounting, taxation.*

***Науковий керівник: ПОТРИВАЄВА Наталя,**
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

***ЧИЖЕВСЬКА Людмила, здобувач вищої освіти**
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

***Анотація:** використання криптовалюти останніми роками набирає популярності в усьому світі, і, зокрема, в Україні. Розглянуто сутність криптовалюти, історію її піднесення та регулювання в Україні. Основними тенденціями сучасного ринку криптовалют в країні є формування та розвиток належного економічного й правового механізму регулювання обігу*

криптовалюти, діяльності ринку загалом, що є запорукою успішної інтеграції української економіки в міжнародну валютну систему.

Ключові слова: *криптовалюта, блокчейн, криптоактиви, розвиток, цифрова трансформація, валютний ринок, майнінг, валютна біржа.*

Глобальна економіка вільного та відкритого ринку переживає період незворотних трансформацій. Виникає абсолютно новий тип економічних і соціальних відносин. Усе це характеризується виробництвом знань, інтеграцією технологій та розвитком інформаційних децентралізованих мереж. Проблеми фінансових ринків, які пов'язані з надмірною централізацією, зумовлюють необхідність трансформації наявної системи міжнародної банківської співпраці та логістики фінансових потоків. Альтернативою рішення цієї проблеми стало запровадження в обіг криптовалюти на основі технології блокчейн.

Криптовалюти — це цифрові фінансові активи, право власності та передача права власності на які гарантується криптографічною децентралізованою технологією (блокчейн).

Блокчейн — вибудований за певними правилами безперервний послідовний ланцюжок блоків, що містять інформацію [8].

Використовуючи блокчейн як основу для створення децентралізованої системи відносин, учасники подібної мережі можуть легко керувати особистими рахунками та переказами без допомоги банківських установ та посередників. При цьому система має багаторівневий захист, відповідний код транзакції бачать усі користувачі. Кожна наступна транзакція залежить від попередньої, а дані не можна змінити або видалити. Сутність блокчейну визначає основні переваги криптовалют, які безпосередньо розроблені на основі цієї технології: конфіденційність, безпека, низька вартість обслуговування, відсутність територіальних і чинних угод. В результаті криптовалюти отримують все більшого поширення, зокрема і серед громадян України. В країні формується інфраструктура купівлі або продажу криптовалюти через термінали, починають використовуватися ф'ючерсні контракти, збільшується кількість мереж комерційних та виробничих структур,

пов'язаних з криптовалютами (криптові біржі, майнінгові ферми, стартапи, венчурні фонди тощо).

Ринок криптовалют в Україні має свої ризики. Наприклад, віртуальне сховище може бути пограбовано хакером. З цією проблемою можна вести боротьбу удосконаленням програмного забезпечення, введенням багаторівневої системи захисту, тобто завдяки технологічному прогресу. Однак є фактор, що буде важче подолати. Основний парадокс, від якого страждають криптовалюти - всупереч своїй початковій меті ринок криптовалют в Україні має бути незалежним і децентралізованим і рухатися в тандемі з традиційними фінансами, такими як акції та облігації. Чим популярнішими криптовалюти стають, тим більше регулювання та контролю з боку українського уряду вони зазнаватимуть, що підірве фундаментальні передумови їх існування.

Україна поступово переходить до більш жорсткої регуляторної позиції. Стрімке зростання ринку криптовалюти в Україні довгий час фактично ігнорувалося владою. Так, український парламент лише у вересні 2021 року ухвалив Закон про віртуальні активи [4].

Подальші перспективи розвитку ринку криптовалют стосуються, зокрема, розвитку криптовалютних деривативів і кредитних контрактів; запровадження первинної пропозиції монет (ICO) на основі технології криптовалюти для фінансування стартапів; випуск цифрової валюти Національним Банком України, яка використовуватиме технологію блокчейн.

Звернути увагу потрібно на плани Міністерства цифрової трансформації щодо використання криптовалют у державному управлінні. Внаслідок підписання Меморандуму про взаєморозуміння (MOU) між Міністерством цифрової трансформації та компанією Binance International 6 листопада 2019 року, найбільша у світі криптовалютна біржа Binance у січні 2020 року відкрила рахунок в українському ІВОХ BANK. Це надасть українцям можливість вільно купувати та продавати криптовалюту [7, с. 3].

Від початку російської агресії національний уряд розпочав отримувати криптовалюти пожертви на офіційні гаманці, для допомоги українським військовим та організаціям, які надають гуманітарну допомогу. За допомогою криптовалюти економічні агенти мали змогу розраховуватися з іноземними постачальниками зброї та військової техніки, коли Національний банк України обмежив можливість здійснювати платежі та знімати валюту з українських банківських рахунків за кордоном у перші дні війни.

Проаналізувавши дану тему можна зробити такий висновок: ринок криптовалюти в Україні рішуче переходить до нової революційної фази, внаслідок того, що криптовалюти надають споживачам доступ до глобальних платіжних систем - участь у якій обмежується лише доступом до певної технології, а не такими факторами, як наявність кредитної історії чи банківського рахунку. Таким чином, з нерегульованого та тіньового виду фінансової активності, ринок криптовалют трансформується в високорозвинений технологічний ринок, який може порушити звичайні ринкові стратегії, давню практику ведення бізнесу та усталені нормативні перспективи - і все це на користь споживачів і ширшої макроекономічної ефективності в країні.

Література

1. Бондаренко О., Нестеров Б., Богоявленський Г. Проблеми правового регулювання криптовалюти в Україні. Наукові перспективи (Naukovi perspektivi). 2021. 12 (18). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12\(18\)-224-234](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12(18)-224-234) (дата звернення: 10.09.2022).

2. Геселева Н. В., Данченко Я. О. Перспективи використання криптовалюти : Thesis. 2018. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/10120> (дата звернення: 10.09.2022).

3. Поліщук Н. Криптовалюта як засіб підвищення інвестиційної привабливості українського бізнесу: правовий аспект. Підприємство, господарство і право. 2020. 4 (290). С. 100–104.

4. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 10.09.2022).

5. Denys O., Delas V. The prospects of use of blockchain technology on financial markets. Black sea economic studies. 2019. No. 45. URL: <https://doi.org/10.32843/bses.45-26> (date of access: 10.09.2022).

6. Gailey A., Haar R. The future of cryptocurrency: 8 experts share predictions for the second half of 2022. NextAdvisor with TIME. URL: <https://time.com/nextadvisor/investing/cryptocurrency/future-of-cryptocurrency/> (date of access: 10.09.2022).

7. Yermak S., Satanievska M. Cryptocurrency market: problems and development prospects in Ukraine. III international scientific congress society of ambient intelligence 2020 (ISC-SAI 2020), Kryvyi Rih, Ukraine, 8–10 April 2020. Paris, France, 2020. URL: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200318.031> (date of access: 10.09.2022)

8. Blockchain. IT-Enterprise – your one-stop ecosystem for reengineering | it.ua. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/blockchain> (date of access: 10.09.2022)

***Abstract:** In recent years, the use of cryptocurrency has been gaining popularity all over the world, in particular in Ukraine. The results of the study made it possible to draw several conclusions regarding further prospects for the development of the cryptocurrency market in Ukraine. The main trends in the growth of the modern cryptocurrency market in Ukraine are the formation and development of an appropriate economic and legal mechanism for regulating the circulation of cryptocurrency and market activity in general, this will be the key to the successful integration of the Ukrainian economy into the international innovation system.*

***Keywords:** cryptocurrency, blockchain, crypto assets, development, digital transformation.*

***Науковий керівник – БІЛІЧЕНКО Олександр,**
канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ
***ПОПАДІ Діана, здобувач вищої освіти**
спеціальність 204 Технологія виробництва переробки продукції тваринництва
Миколаївський національний аграрний університет*

***Анотація:** У доповіді розглядається окреслення та розвиток теоретичних знань щодо потенціалу, тенденцій та можливих напрямів використання технологій штучного інтелекту як інструменту правової реформи та засобу підвищення ефективності їх впровадження. Розкрито суть інтелекту та глибоке осмислення потреби його використання.*

***Ключові слова:** штучний інтелект, правовий статус, робот, мислення.*

Люди створили найважливіший винахід нашого часу: штучний інтелект. Це створення призвело до серйозних соціальних проблем, пов'язаних з філософією. За

останні кілька десятиліть було впроваджено багато нових технологій - усе завдяки розвитку людського інтелекту.

Штучний інтелект – це здатність механічних систем отримувати, обробляти та застосовувати набуті знання та навички [4, с.19].

Слово «інтелект» походить від латинського *intellectus* – «розум», «пізнання» і визначається в роботах як здатність здійснювати пізнавальні процеси та ефективно вирішувати проблеми, особливо коли йдеться про опанування нових життєвих завдань [1, с. 17].

Штучний інтелект це як феномен саморозвитку, самовдосконалення та адаптації до нових умов і здатний навчатися, планувати, думати та сприймати світ через людську свідомість. Штучний інтелект також використовує свій раніше набутий життєвий досвід і аналіз зовнішніх впливів для вибору та прийняття відповідних рішень [3, с.125].

Зараз у багатьох країнах люди вже мають доступ до технологічних винаходів, свідчень епохи штучного інтелекту: безпілотних автомобілів, голосових сервісів, які розпізнають мову.

Відзначимо, що професор філософії Хью Прайс вважає, що принципова відмінність штучного інтелекту від людського визначає його небезпеку. Зрештою, усі цінності (наприклад, кохання, щастя) важливі для нас, оскільки ми маємо деяку еволюційну історію, якою розумні машини можуть не ділитися з нами [2, с.125].

Творчість мислення – це саме те, що дослідники намагаються відтворити в електронному розумі, і це може призвести до підкорення людей мислячими машинами. Оскільки люди ще не готові до зустрічі справжнього суперінтелекту, постає питання про контроль штучного інтелекту та забезпечення правового регулювання його безпеки [1, с.18].

Навіть випадки дорожньо-транспортних пригод, з якими ми часто стикаємося в повсякденному житті, за участю таких елементів, як безпілотні автомобілі, важко вирішити з юридичної точки зору. У зв'язку з цим виникає питання: хто відповідатиме за завдану шкоду?

Адже автопілот – це автономна система керування, яка керує автомобілем саме за допомогою технології штучного інтелекту. Наразі це питання не є предметом українського законодавства. Що вже говорити про умисне використання наукових результатів у сфері штучного інтелекту для вчинення злочинів? Людина не може почуватися по-справжньому захищеною, доки не будуть визначені межі розвитку розумних машин, правові аспекти їх розробки та виробництва.

Поки що ми маємо тенденцію розглядати все, що створене людиною, як об'єкт власності або злочинний об'єкт залежно від ситуації, а штучний інтелект як суб'єкт правовідносин ще не має правового визначення [3, с.128].

Однак слід зазначити, що Європейський парламент розглянув проєкт резолюції про правовий статус роботів як «електронних особистостей» [3, с.128]. Хоча думати про правосуб'єктність і юридичну відповідальність штучного інтелекту доцільно лише тоді, коли людям вдасться зберегти контроль над штучним інтелектом. Проте швидкий технологічний розвиток не повинен випереджати адаптацію суспільства до цих змін, що допоможе уникнути багатьох ризиків.

З філософської точки зору використання систем зі штучним інтелектом породжує багато неоднозначних і проблематичних аспектів. Зокрема, модно використовувати штучний інтелект, щоб виділити нерівність між людьми та машинами. Питання нерівності у світі дуже чітко висвітлено в книзі М. Форда «Пришестя роботів». Правда полягає в тому, що з використанням автоматизованих систем потреба в людській праці значно зменшилася за останні 50 років. Багато підприємств зазнали автоматизації. Роботодавцю зручніше мати незаробленого працівника, який працює 24 години на добу, але, з іншого боку, без цього у наш час не обійтися [1, с.18].

Література:

1. Сидорчук Ю. М. Філософсько-правові проблеми використання штучного інтелекту. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С. 16-19.

2. Бусол О. Ю. Потенційна небезпека штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2015. №2. С.121-128. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2015_2_21. (дата звернення: 27.09.2022).

3. Радутний О. В. Кримінальна відповідальність штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2017. №2 (21). С. 124-132.

4. ІТ-право: проблеми і перспективи розвитку в Україні : зб. мат. II-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 17 листопада 2017 р. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2017. С.318.

5. Офіційний портал координації міжнародної допомоги України. URL : <http://proaid.gov.ua/uk/pages/1>. (дата звернення: 27.09.2022).

Abstract: *In this report the outline and development of theoretical knowledge regarding the potential, trends and possible directions of using artificial intelligence technologies as a tool of legal reform and a means of increasing the effectiveness of their implementation are analyzed. The essence of intelligence and a deep understanding of the need for its use are revealed.*

Key words: *artificial intelligence, legal status, robot, thinking.*

*Науковий керівник –БОРКО Тетяна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

РАГУЛІНА Анастасія, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *У дослідженні порівняно галузі національної безпеки різних країн світу, встановлено закономірності їх розвитку. Сформовано значення національної безпеки для ефективності реалізації ресурсів.*

Ключові слова: *національна безпека, продовольча безпека, інформаційна безпека, енергетична безпека, екологічна безпека.*

Національна безпека є основним компонентом контролю захищеності прав та свобод суспільства. Це забезпечення охорони інтересів людини, громадянина і держави, за якої гарантується сталий розвиток населення, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація фактичних і потенційних загроз суспільним інтересам.

Розрізняють декілька ланок національної безпеки, зокрема це: продовольча, інформаційна, енергетична та екологічна [1]. Глобальний індекс продовольчої безпеки є оцінкою продовольчої безпеки країн світу. При його розрахунках враховується економічна та фізична доступність, якість та безпечність, природні ресурси та стійкість. У рейтингу продовольчої безпеки країн за індексом 2020 року лідерами є Фінляндія та Ірландія, їх середні бали становлять 85.3 та 83.8 відповідно. Україна знаходиться на 54 місці, індекс продовольчої безпеки дорівнює 63.0, дані показники мають добре значення, адже вони є вищими за середні. Є 12 країн, чий результат потребують покращення. До них входять Замбія, Судан, Гаїті, Гвінея. Їх індекс є меншим за 40 [2].

Інформаційна безпека – це збереження і захист інформації, а також її найважливіших складових, в тому числі спеціального обладнання, призначеного для використання та передачі цієї інформації. Інформаційна безпека займає особливе місце в системі забезпечення державної безпеки, тому загрози інформаційного характеру можуть спрямовуватись до будь-яких ланок національної безпеки, однак їх негативний вплив завжди опосередковуватиметься завданням шкоди інформаційного розпорядку держави.

Дослідження науковців показують, що перше місце у забезпеченні інформаційної безпеки у світі належить Сполученим Штатам Америки. За глобальним рейтингом потужності кібервійськ друге місце належить Китаю, третє Великобританії; Україна посідає 30 місце в зазначеному рейтингу [3].

Енергетичну безпеку можна трактувати як властивість технічної безпеки систем енергетики. Це стан захищеності життєво важливих «енергетичних інтересів» особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Лідером рейтингу Всесвітньої енергетичної ради стала Данія. Крім неї, у першій десятці за величиною індексу енергостійкості: Швеція, Швейцарія, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, Норвегія, Франція, Нова Зеландія, Словенія. Рейтингове місце України 48, оцінка за індексом енергетичної сталості- ABD [4].

Майбутнє зростання ролі інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює виникнення значної кількості питань кібербезпеки стосовно

забезпечення захисту та стійкості функціонування енергетики. Питання полягає не лише в підготовці фахівців із захисту систем технологічного управління від кібератак, а й стосується повного розуміння проблематики та наслідків для забезпечення енергетичної та національної безпеки, подальшого розширення використання ІТ в енергетичних системах.

Останньою ланкою національної безпеки є екологічна безпека. Це рівень захищеності життєво важливих інтересів людини, а також суспільства, довкілля та держави від реальних або потенційних загроз, зумовлених антропогенними чи природними чинниками. За даними Environmental Performance Index 2022 року найкращі показники екологічної ефективності належать Данії, друге місце посідає Великобританія, третє – Фінляндія. На жаль, результати України є не одними з найкращих, вона посідає 52 місце. Звісно, події, які відбувались останні три роки залишили свій відбиток не тільки на екології, а й на всіх інших сферах безпеки [5].

Становлення національної безпеки стає причиною виникнення міжнародних відносин. Саме чітко визначена національна мета та її збереження на міжнародній арені є рушійною силою розвитку держави і показником її могутності. Сильна держава – це заможна держава. Від рівня заможності держави залежить її роль та місце в системі міжнародних відносин та геополітичне становище. Від цього, насамперед, залежить рівень безпеки суспільства. Основною умовою ефективності реалізації завдань та цілей захисту національних інтересів від реальних і потенційних загроз є прискорене удосконалення ланок безпеки й оборони держави. Звісно, це, як і будь-яка якісна зміна, вимагає часу, однак результат вчинення або утримання від таких дій буде прямо впливати на стан держави як такої, що може належним чином забезпечити захист своїх інтересів.

Література

1. ЗАКОН УКРАЇНИ “Про національну безпеку України”. Редакція від 15.06.2022 № 31, ст.241 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Глобальний індекс продовольчої безпеки URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%BE%D1%97_%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B8 (дата звернення: 22.09.2022)
3. National Cyber Power Index 2020 URL: <https://www.belfercenter.org/publication/national-cyber-power-index-2020>

4. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування. Аналітична доповідь. Київ 2020 (с.41) URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/sukhodolia_energy_security_sayt-1.pdf (дата звернення: 22.09.2022)
5. Environmental Performance Index URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2022/component/epi> (дата звернення: 22.09.2022)

Annotation: *In the study, the national security industry of different countries of the world was compared, and the regularities of their development were established. The significance of national security for the efficiency of resource implementation has been formed.*

Keywords: *national security, food security, information security, energy security, environmental security.*

*Науковий керівник – БІЛЧЕНКО Олександр,
кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СЛОБОДЯН Тетяна, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *у дослідженні проаналізовано особливості сучасної екологічної кризи, її взаємозв'язок з економікою. Запропоновано основні заходи щодо подолання негативних наслідків екологічної кризи.*

Ключові слова: *інновації, нововведення, дифузія, інноваційний процес, інноваційна діяльність.*

На межі ХХ-ХХІ ст. людство вступило в інноваційну добу, яка характеризується швидким наростанням змін у всіх сферах суспільного буття. Джерелом сучасного розвитку суспільства та діяльності людини стає інноваційна діяльність, а відповідно інновації стають важливим інструментом всіх радикальних змін у розвитку людини і економічної системи загалом.

Інновації зумовлюють безперервні економічні зміни, сприяють динамічному розвитку і підвищенню результативності як економічної системи загалом, так і окремих підприємств [1].

Економіка інновацій базується на двох фундаментальних принципах: основна мета економічної політики полягає в тому, щоб стимулювати більшу продуктивність завдяки інноваціям, і що ринки, що спираються тільки на ресурси та цінові сигнали, не завжди будуть настільки ж ефективними, щоб сприяти підвищенню продуктивності та економічному зростанню [2].

Трактування інновації австрійським економістом Й. Шумпетером як змін з метою впровадження і використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих і транспортних засобів, ринків і форм організації у промисловості є прикладом першого підходу. Цієї точки зору дотримується і вчений М. Хучек, який трактує інновації як “зміни в техніці, технології, організації, екології, економіці, а також соціальному житті підприємства”. Ще одним підтвердженням даного погляду є визначення Кантера: інновація – “це процес втілення в життя будь-якої нової ідеї, що пропонує вирішення якоїсь проблеми”. Новаторськими серед інших є ідеї, спрямовані на реорганізацію виробництва та зниження його собівартості, комплексний збір складно-технічної продукції. Новаторство – це задум, прийняття і втілення в життя нових ідей, процесів, продукції і послуг [3].

Деякі економісти інновацію також розуміють як процес. За визначенням Д.М. Черваньова та Л.І. Нейкова, інновація – це техніко-економічний процес, який, завдяки практичному використанню продуктів розумової праці – ідей і винаходів, приводить до створення кращих за властивостями нових видів продукції та нових технологій, які, з'явившись на ринку як нововведення, можуть дати додатковий дохід [1].

Інновації можна також розглядати і як вкладення інвестиційного капіталу в нововведення, які приводять до кількісних або якісних змін в підприємницькій діяльності. Інноваціям передують науково-виробнича діяльність, пов'язана з появою нововведення. Ідея нововведення може бути зароджена у вигляді:

1. Іntenції - ідеї, пропозиції або проекту, які після опрацювання перетворюються в інновацію.
2. Ініціації - рекомендації щодо удосконалення науково-технічної, організаційної, виробничої або комерційної діяльності, метою яких є початок інноваційного процесу або його розвиток.

Дифузія - процес передачі нововведення по комунікаційним каналам між членами соціальної системи в часі. Нововведеннями можуть виступати ідеї, технології тощо, які є новими для суб'єкта господарювання. Це означає, що дифузія

інновації - це розповсюдження вже одного разу освоєної й впровадженої інновації у нових умовах.

У реальних інноваційних процесах швидкість дифузії нововведення залежить від таких факторів:

- спосіб передачі інформації;
- форма прийняття рішення;
- властивості соціальної системи;
- властивості самого нововведення.

Підготовка, обґрунтування, освоєння й контроль за впровадженням нововведення є інноваційною діяльністю.

Інноваційна діяльність - це діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг.

Інноваційна діяльність складається з інноваційного процесу, який охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання та представляє собою період від зародження ідеї до її конкретної реалізації (тобто, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, розробка і проектування, освоєння, промислове виробництво, маркетинг, збут) [4].

На інноваційну діяльність підприємства впливають різноманітні чинники, які поділяють на внутрішні і зовнішні, які мають свої особливості прояву у кожній галузі національної економіки. Інновації, як результат інноваційної діяльності, з одного боку, повинні бути зорієнтовані на повніше задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання конкретного економічного ефекту. Врахування на підприємстві різноманітних чинників дасть змогу підприємству підвищити конкурентоспроможність та отримати кращі результати інноваційної діяльності [1].

Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств. Характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність. У більшості з них акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з поліпшенням всього

виробничо-господарського потенціалу підприємства. Ось чому вітчизняні вчені намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення й ефективного використання інновацій. Так, на наш погляд, недостатньо опрацьовані вітчизняними вченими питання економічної оцінки інноваційних процесів, що може призвести до впровадження у виробництво заздалегідь неефективних інноваційних проектів.

Література:

1. Економічна суть інновації та інноваційної діяльності підприємств. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/ekonomichna-sut-innovatsiyi-ta-innovatsiynoyi-diyalnosti-pidpriemstv.pdf> (дата звернення 23.09.2022)
2. Сутність інноваційної економіки. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0 (дата звернення 23.09.2022)
3. Поняття та види інновацій. URL: <https://studfile.net/preview/1850152/page:2/> (дата звернення 23.09.2022)
4. Економічна сутність інновацій та інноваційного процесу. URL: <https://buklib.net/books/35287/> (дата звернення 23.09.2022)

Abstract: *the study analyzed the features of the modern environmental crisis, its relationship with the economy. The main measures to overcome the negative consequences of the environmental crisis are proposed.*

Key words: *innovation, innovation, diffusion, innovation process, innovation.*

*Науковий керівник – ДОВГАЛЬ Олена,
д-р екон. наук, завідувач кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ІНЖЕНЕРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ГОЛОСНА Олесь, здобувач вищої освіти

спеціальність 015 Професійна освіта

Миколаївський національний аграрний університет

Розглядається професійна культура інженерної діяльності як чинник становлення особистості інженера.

Ключові слова: інженерна діяльність, професійна культура, ціннісні орієнтири.

Професійна культура інженерної діяльності – це сукупність якостей особистості інженера, які адекватні вимогам професійної діяльності та забезпечують його ефективне функціонування. Ядро професійної культури інженера складають ціннісні орієнтири, які професійне співтовариство створює для підтримання та розвитку певних форм діяльності. Професійна

культура інженера розпочинає формуватися в процесі навчання, її базис складає наука та ціннісна система суспільства, в процесі професійної бізнес-діяльності відбувається її остаточне становлення.

Професійна культура інженерної діяльності характеризується рівнем соціально-професійного розвитку інженера, мірою реалізації його творчого потенціалу, моделлю професійної поведінки, що базується на певних нормах, результатом діяльності інженера як цінністю, що має значення для суспільства. Вона може розглядатися в інструментально-технологічному та соціокультурному аспектах. Перший передбачає використання техніки для створення техноприроди, а другий – оцінку діяльності інженера з позиції ціннісної системи суспільства. Інженерна діяльність живе не тільки за законами техніки – вона також живе за законами світу ідей, смислових уявлень про світ. В сучасному світі соціокультурний аспект професійної діяльності інженера збільшує своє значення. Зміст соціокультурного аспекту професійної культури інженерної діяльності обумовлюється суспільною оцінкою результатів та наслідків інструментально-технологічної діяльності. Саме з суспільної позиції формується кінцева оцінка результату інженерної діяльності. Соціальна компетентність інженера передбачає його вміння брати на себе соціокультурну відповідальність за здійснення інструментально-технологічної діяльності на всіх її етапах [2].

Професійна культура інженерної діяльності включає ряд функцій, які знаходять прояв і в інструментально-технологічному, і в соціокультурному аспектах, але в різній мірі. Серед них: пізнавальна, нормативно-регулятивна, інтегративна, ціннісна, функція професійної соціалізації.

Пізнавальна (гносеологічна) функція професійної культури інженерної діяльності передбачає оволодіння інженером професійними компетентностями, способами діяльності, які забезпечують можливість вирішування професійних завдань. Ця функція є провідною для професійної культури інженерної діяльності. Саме вона забезпечує оволодіння інженером фундаментальними знаннями про світ, перш за все природничо-науковими, та перетворення їх в прикладні техніко-технологічні знання [1, с. 10-11]. Нормативно-регулятивна функція професійної

культури інженерної діяльності полягає у встановленні норм, які здійснюють керування професійною діяльністю інженера. Ці норми здійснюють регулювання діяльності інженера в сфері виробництва, але одночасно надають їй соціальний характер, бо виробнича діяльність інженера спрямована на вирішення завдань, які виходять від суспільства (замовник та роботодавець також представники суспільства). Інтегративна функція професійної культури інженерної діяльності забезпечує входження інженера в професійне співтовариство через засвоєння традицій, звичаїв, правил та зразків поведінки, які притаманні інженерному співтовариству як корпоративної групі. Усвідомлення належності до такого співтовариства забезпечує здобуття професійної самостійності як найважливішого елемента структури особистості. Ціннісна функція професійної культури інженерної діяльності полягає в відображенні в цінностях інженерної діяльності загальнолюдських та національних цінностей, а також в формуванні специфічних цінностей інженерної корпоративної культури. Саме ціннісна функція професійної культури інженерної діяльності робить цю діяльність гуманістичною, спрямовує інженера до вимірювання навколишнього світу не стільки з позицій вузькопрофесійних чинників, скільки з загальнолюдських смислів. Функція професійно-культурної соціалізації передбачає розвиток інженера як професіонала і формування соціальних якостей, які потрібні інженерові для формування відносин з колегами в професійному середовищі, роботодавцем, клієнтами, представниками влади, то б то, ця функція забезпечує професійне входження інженера в професійну спільноту та суспільство через оволодіння широким спектром корпоративних та соціальних цінностей, норм та навичок.

Література:

1. Наливайко О. Б. Професійна культура як філософська та соціально-педагогічна категорія. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2014. №. 42 (2). С. 10-14.
2. Підбуцька Н. В. Особливості професійної культури майбутнього інженера *Наукові праці ДонНТУ. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія : всеукр. наук. зб.* – Донецьк : ДонНТУ, 2009. Вип. 3. С. 187-190.

The professional culture of engineering activity is considered as a factor in the formation of an engineer's personality.

Key words: engineering activity, professional culture, value orientations.

Науковій керівник – Мірошкіна Наталія,

канд. філос. наук, доцент кафедри економічної теорії та суспільних наук

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв.

ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ТА НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПРОВАДЖЕННЯ АГРАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПЕНЬКОВ Руслан,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** Саме логістична діяльність є ключовим чинником впливу на прибутковість підприємства. Для підприємств різної галузевої приналежності значимість кожного елементу класифікації логістичних витрат та який саме рівень логістичної системи вони займають різна. Підприємство повинно поєднувати важливі, з точки зору організації управлінського процесу, моменти, які характерні для його діяльності. дієве логістичне управління ґрунтується на принципі бюджетування логістичних витрат. Виокремлено основні принципи бюджетування, такі як: повнота, реальність, інтегрованість, гнучкість та економічність. Бюджет логістичних витрат: уточнює видову структуру відображених в ньому логістичних витрат; визначає місця виникнення цих витрат, тобто ті організаційні підрозділи підприємства, які реалізують логістичні процеси; уточнює період, на який встановлюються ліміти логістичних витрат.*

***Ключові слова:** логістична діяльність, логістичні витрати, напрями управління, результативність.*

У загальній структурі витрат підприємства логістичні витрати займають вагоме місце. Підприємства можуть забезпечувати логістичні процеси як власними силами, так і на умовах аутсорсингу. Побудова та розвиток ефективної логістичної інфраструктури підприємства сприяє забезпеченню стабільної та безперебійної роботи, формує надійну репутацію, що в кінцевому результаті безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності. З огляду на це важливого значення набувають питання ідентифікації, класифікації та реєстрації логістичних витрат для потреб обліку, адже облікова інформація є основою для прийняття управлінських рішень [1].

Логістика як наука пройшла тривалий шлях становлення та розвитку. Логістика має грецьке походження та означає «мистецтво розрахунків, мистецтво

міркування». У Стародавньому Римі логістика мала на меті правила розподілу продуктів. Надалі логістика застосовувалася у військовій сфері. Початок розвитку логістики в Україні як наряду підвищення ефективності діяльності підприємств та зниження витрат припадає на кінець 90-х років. До того часу у вітчизняній практиці господарювання застосовувались лише окремі елементи логістики, внаслідок чого більшість підприємств мали вдвічі більші витрати. У той же час передові країни вже повною мірою використовували досягнення логістики [2].

Незважаючи на важливість та потенціал у сфері логістичних послуг, транспортні потужності в Україні використовуються недостатньо, інфраструктура та послуги, доступні вантажовідправникам і постачальникам логістичних послуг, є нижчими від стандартів, наявних у країнах ЄС, а витрати на логістику, з якими стикаються кінцеві користувачі, високі. Україна займає лише 80-е місце з 160 країн згідно з індексом ефективності логістики (ІЕЛ), за інформацією Світового Банку [3].

Проаналізувавши дослідження Міжнародного Валютного Фонду, виявлено, що логістичні витрати у межах підприємства можуть складати більш ніж 30% від прибутку, стосовно зарубіжного досвіду, то цей показник варіюється в межах від 9% до 11 відсотків [4].

Поняття логістики має більш ніж 50 визначень, які відрізняє об'єкт дослідження. Переважаюча більшість науковців зводять логістику як функцію управління лише до задач раціоналізації матеріальних потоків (А. Гаджинський, Ю. Неруш, Л. Ларіна, М. Гордон, Є. Тишкін, М. Усков, М. Залманова, О. Новіков, О. Семененко, М. Окландер, Дж. Хескет), або ж матеріальних та інформаційних потоків (Дж. Бушер, Б. Анікін, А. Колобов, В. Кузнецов, В. Ніколайчук, І. Омельченко, В. Дибська, В. Литвиненко, А. Родніков, А. Смахов, Г. Павеллек, Ж. Шевальє, Т. Вань, Л. Федоров), хоча загальновідомо, що процес управління будь-яким бізнесом розглядається з трьох позицій: фінансової, що визначає рух грошових потоків, виробничої (технологічної), яка стосується переміщення матеріальних потоків та інформаційної, що визначає рух потоків інформації [5].

Сутністю логістики з позицій бізнесу можна вважати, що це інтегральний

інструмент управління, який сприяє досягненню стратегічних, тактичних та оперативних цілей організації підприємництва за рахунок ефективного з точки зору зниження загальних затрат і задоволення вимог кінцевих споживачів до якості продукції, робіт і послуг, управління матеріальними і сервісними потоками, а також супутніми їм потоками інформації і фінансових засобів [2].

Узагальнюючи думки вчених, можна узагальнити, що логістичні витрати – це витрати, які взаємопов’язані з логістичними операціями, за своєю сутністю являються грошовим вираженням витрачених ресурсів на переміщення матеріальних і інформаційних потоків в логістиці, виконання замовлень клієнтів (споживачів).

Логістика є напрямком діяльності, який полягає в управлінні матеріальними, супутніми потоками за їхнього руху від первинного джерела до кінцевого споживача за умови мінімальних витрат. Об’єктом логістичної діяльності підприємства є сукупність потоків, як базового елементу логістичної діяльності підприємства. Ключовим поняттям у логістиці є матеріальний потік, а також: інформаційний, трудовий, фінансовий, сервісний. Під матеріальним потоком розуміють сукупність сировини, матеріалів, напівфабрикатів, які у вигляді предметів праці надходять від постачальників до виробничих підрозділів і, перетворюючись там на готові продукти праці, через канали розподілу доводяться до споживачів [4].

Запровадження новітніх технологій у вигляді програмних продуктів допоможе оптимізувати логістичні витрати, підвищити рівень конкурентоспроможності організації та приймати правильні управлінські рішення.

Література

1. Серпенінова Ю.С., Лінська А.С. Проблемні аспекти ідентифікації та облікового відображення логістичних витрат [Електронний ресурс] / Ю.С. Серпенінова, А.С. Лінська // Інфраструктура ринку. 2018. № 23. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/62.pdf (дата звернення 01.09.2022).
2. Кусий С. В. Розвиток логістики в Україні / С. В. Кусий // Молодий вчений. 2018. № 10(2). С. 835-839. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10\(2\)_99](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10(2)_99) (дата звернення 01.09.2022).
3. Бобиль В. В., Культенко, В. В. Удосконалення логістичного механізму АТ "Укрзалізниця" в умовах реформування галузі. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 32–36. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.32.
4. Грицина Л.А., Кошівська М.В. Сучасний стан та перспективи розвитку транспортної логістики в Україні. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2018. Вип. 18. С. 11- 18.

5. Хвищун Н. В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз / Н. В. Хвищун // Ефективна економіка. Київ. 2012. №11. URL: <http://economy.nayka.com.ua/index.php?operation =1&iid=1567> (дата звернення 01.09.2022).

Abstract: It is the logistics activity that is the key factor influencing the profitability of the enterprise. For enterprises of different branches, the significance of each element of the classification of logistics costs and which level of the logistics system they occupy is different. The enterprise must combine important, from the point of view of the organization of the management process, moments that are characteristic of its activity. effective logistics management is based on the principle of budgeting logistics costs. The main principles of budgeting are highlighted, such as: completeness, reality, integration, flexibility and economy. Budget of logistics costs: clarifies the specific structure of the logistics costs reflected in it; determines the places of occurrence of these costs, that is, those organizational divisions of the enterprise that implement logistics processes; specifies the period for which logistics cost limits are set.

Keywords: logistics activity, logistics costs, management directions, effectiveness.

*Науковий керівник – Вишневська О.М.,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету*

ЕТИЧНИЙ ОBOB'ЯЗОК ІНЖЕНЕРА ЯК ВТІЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА БІЗНЕС-ВИМОГ

ХАРКОВ Ігор, здобувач вищої освіти

спеціальність 015 Професійна освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Розглядаються етичні норми інженерної діяльності як обов'язки перед суспільством та замовником.

Ключові слова: етичний кодекс, етична норма, обов'язок.

Сучасний світ ставить перед інженером багато викликів. Вони пов'язані не тільки с потребами створення новацій, що направлені на вирішення економічних, соціальних, екологічних та інших проблем людства. Діяльність інженера відбувається, як правило, в межах конкретних бізнес-проектів або протикає в сфері технічного забезпечення життєдіяльності суспільства. Кінцевий результат діяльності інженера отримує оцінку не тільки в економічних показниках. Сучасна техніка та технології повинні бути безпечними як для конкретної людини, так для природи та суспільства. Це ставить проблему гуманістичного виміру праці інженера. Параметри такого виміру задає не тільки суспільство, само світове інженерне співтовариство ставить етичні вимоги до своєї праці. Відображенням таких вимог виступають кодекси інженерної етики, які приймають сучасні професійні асоціації та спілки інженерів. Подібні кодекси є не тільки втіленням

уявлень інженерного співтовариства про власну соціальну відповідальність, вони складаються під впливом актуальніших вимог етики бізнесу та формуються завдяки усвідомленню інженерами суспільних цінностей та проблем [2].

Одним із прикладів нормативного втілення етичних вимог до професії інженера є «Етичний Кодекс Міжнародної гільдії Інженерів-Консультантів (МГІК). МГІК є членом Європейської Федерації Інжинірингово-Консалтингових Асоціацій, яка об'єднує тридцять професійних національних асоціацій країн Європейського Союзу. МГІК - незалежне професійне об'єднання, ставить за мету гармонізацію існуючої в Україні моделі ринку інжинірингових та консалтингових послуг до загально визначених міжнародних галузевих стандартів шляхом консолідації науково-технічного потенціалу учасників об'єднання та формування міцного експертного співтовариства, здатного ефективно адаптувати в Україні кращі світові практики. Європейська Федерація Інжинірингово-Консалтингових Асоціацій – недержавна некомерційна організація, яка є єдиною європейською федерацією, що представляє європейську галузь інжинірингово-консалтингових та суміжних послуг, у якій працює більше одного мільйону фахівців. «Етичний Кодекс Міждержавної гільдії Інженерів-Консультантів» налапає на членів гільдії етичні вимоги, яких вони повинні дотримуватись в процесі своєї діяльності. Основа увага в «Кодексі...» приділена етиці обов'язку, то б то налягає на інженера певні етичні зобов'язання, які інженерові треба виконувати в процесі своєї участі в бізнес-проектах. Етичні норми «Кодексу...» носять загальний та абстрактний характер. Обов'язки інженера поділені на шість груп. Ієрархія обов'язків, представлених у «Кодексі...» дозволяє зробити висновок про моральні пріоритети гільдії та відображення в них ціннісно-нормативних домінант сучасного українського суспільства.

Перша група обов'язків покладає на інженера зобов'язання в сфері охорони навколишнього середовища. Інженер повинен знаходити рішення, що не завдають, або, у виняткових випадках завдають мінімально можливу шкоду навколишньому середовищу. Друга група обов'язків стосується взаємин з суспільством та галуззю, де він працює. Констатується, що інженер приймає на себе відповідальність перед

суспільством та повинен знаходити рішення, що відповідають принципам збалансованого розвитку, в рівній мірі враховують права і інтереси замовника і суспільства. Наступна група обов'язків встановлюється стосовно професіоналізму і компетентності. Серед них головні: підтримувати знання і навички на високому рівні, що відповідає розвитку технологій, законодавства і управління; при наданні послуг замовнику виявляти увагу, належну компетентність і відповідність професійним та етичним стандартам; надавати тільки ті послуги, які він в змозі надати відповідно до його спеціалізації, знаннями і досвідом. В сфері відносин з замовником інженер несе такі обов'язки: діяти в інтересах замовника відповідно до вимог професійної етики, бути неупередженим, повідомлювати замовника про можливий конфлікт інтересів. В сфері відносин з колегами інженер не повинен допускати нечесної конкуренції, не допускати заподіяння шкоди репутації або діяльності колег. Також «Кодекс...» покладає на інженера обов'язки у сфері недопущення корупційних дій під час своєї діяльності [1].

Тобто, «Етичний Кодекс Міждержавної гільдії Інженерів-Консультантів (МГІК)», як і інші сучасні кодекси інженерної етики на перший план ставить інтереси суспільства, за ним – інтереси замовника, обов'язки по відношенню до колег займають лише третє місце. Як недолік «Етичного Кодексу Міжнародної гільдії Інженерів-Консультантів можна відмітити те, що його норми не передбачають санкцій за порушення. Але цей документ в тому вигляді, в якому він існує, є прикладом відображення відношення українського інженерного співтовариства до норм і цінностей професійної етики.

Ethical norms of engineering activity are considered as obligations to society and the customer.

Key words: code of ethics, ethical norm, obligation.

Література:

1. Етичний Кодекс Міждержавної Гільдії Інженерів-Консультантів. URL :<http://iceg.com.ua/wp-content/uploads/2016/10/THE-CODE-OF-ETHICS.pdf> (дата звернення 28.09. 22).

2. Саенко Н.В., Созикіна Г.С. Місце інженерної етики в інженерній освіті. *Матеріали XIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції (07 жовтня 2021 р., м. Валлетта (Мальта), дистанційно).* URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-14.pdf#page=147> (дата звернення 28.09. 22).

**Науковій керівник – Мірошкіна Наталія,
канд. філос. наук, доцент кафедри економічної теорії та суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет
М. Миколаїв.**

ПОХОДЖЕННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ЕТИКИ ЯК НАПРЯМКУ БІЗНЕС-ЕТИКИ

ЯРОШ Олександр, здобувач вищої освіти

спеціальність 141 Електроренергетика, електромеханіка та електромеханіка

Миколаївський національний аграрний університет

Розглянуто виникнення інженерної етики як професійної етики та етапи її розвитку. Відмічено, що відповідальність – головна категорія інженерної етики.

Ключові слова: інженерна етика, відповідальність інженера, кодекс етики.

Багато професій налягають на своїх працівників етичні обов'язки та пред'являють до працівників етичні вимоги. Як правило, більшість професійних етик склалися як результат рефлексії навколо проблем, які виникають в професії.

Професійна діяльність інженера пов'язана з технікою та технологіями, але результат цієї діяльності, і навіть сам процес має соціальне значення і соціальну цінність. Це висуває до діяльності інженера не тільки технологічні, а й етичні вимоги [2].

Перший кодекс інженерної етики з'явився в Великій Британії в середині XIX ст. На передодні Першої світової війни інженерні співтовариства Європи та Північної Америки звертаються до складання етичних кодексів. Аналіз змісту цих кодексів вказує на те, що інженерне співтовариство тієї доби більш цікавилось конкретними відношеннями «інженер-клієнт», «інженер-роботодавець», не усвідомлювало себе як частину громадянського суспільства і не намагалося знайти загально-соціальні критерії оцінки своєї праці. Перші кодекси інженерної етики орієнтували інженера на інтереси роботодавця і клієнта, вимогли лояльності до них.

В 70-ті роки XX століття розпочинається становлення інженерної етики як однієї з прикладних етик. В 1974 р. Інженерна Рада Америки публікує новий кодекс, який вже по-іншому визначає пріоритеті. На перше місце виходить не відповідальність перед наймачем або клієнтом, а відповідальність перед широкою публікою за її здоров'я, благополуччя, життя. Ця відповідальність стала оцінюватись в соціальних та морально-етичних категоріях. Новий зміст етичної

відповідальності інженера був пов'язаний с ним, що техніка прийшла в усі сфери життя людини, зробила людину більш сильною в перетворенні природи, технічні військові засоби стали такими за своєю силою, що могли знищити життя на землі. Саме проблеми безпеки в системі «людина-техніка» викликали нові етичні вимоги до інженерного труда.

Як результат усвідомлення тих ризиків, які приносить в світ техніка, в 70-80 роки минулого століття в інженерних навчальних закладах розвинених країн з'явилися курси з загальної, філософської та інженерної етики. Вони ставили метою формування моральної свідомості майбутнього інженера, чуття соціальної відповідальності за свою працю, а також вміння бачити етичний зміст своєї професійної діяльності.

В 90-ті роки виникло декілька етик, які пов'язані з конкретними напрямками інженерної діяльності, наприклад, інформаційна етика, цифрова етика, етика антропогенних ризиків. В останню третину милого століття і суспільством і інженерною спільнотою було остаточно усвідомлено, що може мати місце конфлікт інтересів між замовником та роботодавцем, їх благом і благом суспільства. Сучасні кодекси інженерної етики приділяють увагу тим суспільно-небезпечним ризикам, які можуть бути результатом використання інженерних технологій. Але часто питання про те, хто несе моральну відповідальність – замовник чи інженер залишається відкритим. В разі явної небезпеки створення технічного об'єкта, на який отримано замовлення, інженер, згідно з кодексами професійної етики, повинен проінформувати про це суспільство. В представників інженерній професії приходиться зустрічатись з замовчуванням, пом'якшенням акцентів в ході технічних експертиз, неповною інформацією, необґрунтованими вимогами. Все це викликає моральні дилеми між суспільним обов'язком та зобов'язанням перед замовником чи роботодавцем. Якщо старі етичні кодекси вирішували цю проблему в інтересах замовника чи роботодавця, то сучасні етичні кодекси вирішують це питання в інтересах суспільства. Певний вплив на інженерну етику здійснили екологічна етика та біоетика. Самі вони наголосили на

екологічності перед практичністю. Це теж знаходить відображення в сучасних кодексах інженерної етики [1].

Масштаб суспільної відповідальності сучасного інженера збільшився, став майже глобальним. Як що особиста мораль може ставити інженера в позицію, де треба обирати, то суспільна мораль не залишає йому можливості обирати, бо вона вимагає безумовного виконання суспільного обов'язку. Можна сказати, що сучасна інженерна етика – це відображення стану та вимог загальної етики і її розвиток більшою мірою залежить від вимог суспільства, ніж від професійної свідомості інженерного співтовариства. Наприкінці-кінців, інженерне співтовариство тільки виконує соціальне замовлення.

The emergence of engineering ethics as professional ethics and the stages of its development are considered. It is noted that responsibility is the main category of engineering ethics.

Key words: engineering ethics, engineer's responsibility, code of ethics.

Література:

1. Єрмоленко, А. (1998). Професійні етичні кодекси: між партикулярним етосом та універсальною мораллю URL : <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13719> (дата звернення 28.09. 22).

2. Саєнко Н.В., Созикіна Г.С. Місце інженерної етики в інженерній освіті. *Матеріали XIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції (07 жовтня 2021 р., м. Валлетта (Мальта), дистанційно).* URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-14.pdf#page=147> (дата звернення 28.09. 22).

**Науковій керівник – Мірошкіна Наталія,
канд. філос. наук, доцент кафедри економічної теорії та суспільних наук**

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв.

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ІВАНЕНКО Валерія, здобувач вищої освіти

Спеціальність 015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільського господарської продукції та харчові технології)

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Україна на сьогодні вже чітко визначилася з європейським вектором розвитку. Проте, одразу стати однією з провідних європейських країн не є задачею з легких, щоб отримати значні результати, потрібно визначитись з механізмами розвитку різних сфер та галузей. Саме тому, важливим та необхідним для нашої країни, в процесі європейської інтеграції, є вивчення досвіду країн Європи в різних сферах, в тому числі якості освіти та функціонування органів студентського самоврядування.

Ключові слова: студентське самоврядування, молодь, партнерські відносини, реалізація ініціатив.

Студентське самоврядування об'єднує молодь, яка є авангардом змін, які відбуваються не тільки на рівні закладу вищої освіти, а в країні загалом. Саме студентство тепер творить та зміцнює фундамент сильної демократичної країни [1, с. 56]. Створені у закладах вищої освіти органи студентського самоврядування сприяють розвитку особистості студента, формують у нього організаційні, управлінські та ораторські навички.

Формування лідерських якостей студентів відбувається через найбільш ефективні організаційні форми роботи студентського самоврядування [2, с. 98], такі як: співуправління - зустрічі студентського самоврядування з ректором університету, захист програм і проєктів студентського самоврядування на вченій раді тощо; форми реалізації управлінських повноважень – студентська рада, оргкомітет, старостат, групові та факультетські збори щодо висунення кандидатів в органи студентського самоврядування; форми реалізації цільових функцій - пресцентр, студентське наукове товариство, профільні об'єднання на факультетах; форми підготовки студентського лідера – школа лідера, кураторська година тощо; форми оцінки результативності самокерованої діяльності - доповідь президента студентського самоврядування на вченій раді, дебати, самозвіти, студентський моніторинг.

Важливим аспектом формування лідерських якостей є, зацікавленість керівництва університету. Без підтримки та зворотного зв'язку колективу закладу вищої освіти успішне функціонування органів студентського самоврядування практично неможливе.

Сьогодні наша країна потребує безумовно нове покоління лідерів зі здоровими амбіціями і стратегічним мисленням, неординарним баченням ситуації, впевненістю та бажанням досягти результату. Представники органів студентського самоврядування, це майбутнє нашої країни: не байдужа до чужих проблем молодь, готова брати на себе відповідальність, пропагувати та проводити роботу серед молоді щодо здорового способу життя [3, с. 130], лідери які мають бажання розвивати українську культуру. Це запорука розвитку здорового суспільства у майбутньому.

Життєвий досвід показує, що саме студенти, які брали активну участь у роботі органів студентського самоврядування набули якостей конкурентоспроможних фахівців на ринку праці [4, с. 330], компетентності, відповідальності, готові до постійного росту, соціальної та професійної мобільності.

Порівнюючи стан розвитку діяльності органів студентського самоврядування в Україні та Європі, можна дійти до висновку, що у європейських країнах більш партнерські відносини, а в Україні більш представницькі. Є необхідність у дослідженнях щодо розвитку та вдосконалення функціонування органів студентського самоврядування імплементуючи міжнародний досвід. Особливої актуальності у вирішенні цих завдань набуває вдосконалення організаційно-правового механізму діяльності студентського самоврядування та вироблення відповідних практичних рекомендацій, які забезпечать якісно новий рівень відповідальності закладів вищої освіти перед здобувачами вищої освіти.

Національні союзи студентів відкриті для всіх студентів, незалежно від політичних переконань, релігії, етнічної чи культурної приналежності чи соціального становища. Члени ESU діють відповідно до демократичних принципів. Єдиним повним членом Європейського союзу студентів з України є ГО

«Українська асоціація студентів», яка об'єднує 167 органів студентського самоврядування України, з них 125 університети, 42 коледжі.

Наразі головним завданням для студентів, є вмiти професійно відстоювати своє право на якісну освіту [5, с. 739], беручи активну участь у розбудові внутрішньої та зовнішньої систем забезпечення якості. На інституційному рівні студенти мають вимагати створення системи зворотного зв'язку для того, щоб їхня думка щодо умов навчання, якості викладання була почута. Більше того, результати студентських опитувань повинні бути опубліковані на офіційній сторінці закладу вищої освіти та безпосередньо впливати на подальший перебіг освітнього процесу.

Одним з показників впливу студентського самоврядування на якість освіти в Україні є те, що члени самоврядування беруть участь у розбудові зовнішньої системи якості, їх безпосереднє залучають до роботи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Існує багато переваг від діяльності органів студентського самоврядування, одна з таких це оптимізація навчального процесу в закладі вищої освіти. Це є соціалізація молоді, вироблення у молоді комунікативних, управлінських навичок, розвиток політичної культури [6, с. 739].

Але неможливо забезпечити розвиток діяльності органів студентського самоврядування за допомогою одних лише адміністративних методів. Адже самоврядування за своїм походженням є проявом власної ініціативи молоді. Тому завдання різних інституцій полягає в забезпеченні належних умов для реалізації різного роду ініціатив.

Активна діяльність надто важлива для подолання негативних стереотипів, що сформувалися в суспільстві. Головний шлях до розвитку креативних, ініціативних та творчих фахівців-лідерів, це прагнення студентів бути єдиним цілісним колективом, мати високі морально правові норми та цінності. Студентське самоврядування допомагає молоді формувати соціальну позицію, виявляти свої можливості у реалізації лідерських функцій, забезпечує виховання якостей, які необхідні для подолання складностей, розвиває організаторські здібності студентів, збільшуючи кількість умілих організаторів.

Отже, студентські об'єднання дають можливість реалізовувати інтереси, потреби, самовираження, самостійність, набувати нових суспільно корисних навиків, не передбачених лише аудиторним навчанням, і дають можливість молоді стати лідером не лише у процесі освітнього процесу, а і власного життя. Прагнення студентів бути єдиним цілісним колективом, мати високі морально правові норми та цінності - це головний шлях до розвитку креативних, ініціативних та творчих фахівців-лідерів.

Література:

1. Курепін В. М. Розвиток громадянських компетентностей дорослих в Україні: проблеми і перспективи під час воєнного стану // Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів : матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару, м. Київ – м. Хмельницький, 19 травня 2022 р. Київ ; Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2022. С. 55-57.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11720>.

2. Веліховська А. Б., Курепін В. М. Педагогічні умови формування професійних компетентностей майбутніх інженерів-енергетиків при вивченні дисципліни «Психологія» засобами дистанційної освіти // Перспективна техніка і технології – 2020 : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, м. Миколаїв, 22-24 вересня 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С. 95-99.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9556>.

3. Горбунова К. М., Курепін В. М. Виховання культури безпеки життєдіяльності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти // Педагогічні науки : збірник наукових праць. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2018. - С. 127-135.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6400>.

4. Курепін В. М. Особливості підготовки агроінженерних кадрів, розвиток і саморозвиток педагога в закладах вищої освіти аграрного профілю // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 325-331.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10511>.

5. Іваненко В. С. Цінності та запити сучасної молоді: життєві пріоритети української молоді // Покоління незалежності: ціннісні орієнтири і перспективи : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів та магістрантів, м. Костанай, 30 березня 2021р. Костанай : Костанайський регіональний університет імені А. Байтурсінова, 2021. С. 737-741.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9255>.

6. Лазіс М. І. Людська активність та її сутність // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 39-40. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8140>.

Abstract: Today, Ukraine has already clearly decided on the European vector of development. However, immediately becoming one of the leading European countries is not an easy task, in order to get significant results, you need to decide on the mechanisms of development of various spheres and industries. That is why it is important and necessary for our country, in the process of European integration, to study the experience of European countries in various fields, including the quality of education and the functioning of student self-government bodies.

Keywords: student self-government, youth, partnership relations, implementation of initiatives.

*Науковий керівник – КУРЕПІН Вячеслав,
канд. екон. наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

**ЛОТАРСЬВА Дар'я, здобувач вищої освіти
спеціальність 015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка
сільського господарської продукції та харчові технології)
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: необхідною умовою виживання в умовах сучасної економіки є впровадження інтелектуальних систем управління на підприємстві та в організацію виробничого процесу. Керівники підприємств повинні усунути перешкоди на шляху цифровізації та впровадження інноваційних технологій задля належного ефективного управління виробничими процесами.

Ключові слова: економіка, виробничий процес, інноваційні технології, цифровізація, управління виробничими процесами.

Не зважаючи на те, що провідні науковці та спеціалісти у сфері інформаційних технологій наголошують про необхідність впровадження штучного інтелекту в системи управління різними процесами залишається багато фахівців, які не підтримують повсюдне використання цієї інтелектуальної системи. вони бачать в ній більше ризиків, аніж можливостей.

Такі фахівці ставлять під сумнів захист даних свого підприємства. Звичайні працівники занепокоєні тим, що впровадження штучного інтелекту може призвести до глобальних проблем із працевлаштуванням [1, с. 105] і його використання на підприємствах потрібно обмежити лише певними, шкідливими і небезпечними для здоров'я людини, посадами.

Але ж штучний інтелект (ШІ) визначається, як застосування передових методів аналізу та логіки [2, с. 119], включаючи машинне навчання. Це необхідно для інтерпретації подій, підтримки та автоматизації рішень та виконання дій. Можливості ШІ значно розширені поточним і новим станом технологій, ШІ зараз зазвичай робить імовірнісний аналіз (поєднання ймовірності та логіки).

Є широкий спектр засобів, за допомогою яких ШІ може підтримувати, розширювати й автоматизувати діяльність людини [3, с. 31], а також навчатися й діяти незалежно. Для вирішення широкого кола бізнес-проблем використання штучного інтелекту може принести значну віддачу.

Існує три категорії використання ШІ в бізнесі: автоматизація та оптимізація, створення інсайтів та створення людської взаємодії (чат-боти та віртуальні помічники).

Багато процесів раніше вимагали ручного втручання, тепер автоматизовані завдяки аналізу великих даних [4, с. 179]. Використання ШІ дозволило переосмислити застарілі бізнес-моделі, а отримані дані в аналітиці підприємств, можуть стати в пригоді для пошуку цікавих інсайтів про діяльність організацій.

Цифрова трансформація полегшує збереження особистих (клієнтських) даних, можна легко отримати інформацію про споживачів чи продукти. ШІ покращує операційну діяльність у сферах: банківська справа, охорона праці, техногенна та пожежна безпека, охорона здоров'я, сфера автоматизації тощо, вдосконалює продукти та послуги.

ШІ має вплив і переваги, але вони ще не реалізовані. Інновації штучного інтелекту є одним із багатьох факторів, які руйнують існуючі ринки та сприяють бізнес-ініціативам. ШІ вже зараз застосовується в різних галузях, організаціях і

функціях різними способами [5, с. 49]. Додатки ШІ використовують у машинному навчанні - чат-боти, автономні транспортні засоби та розумні роботи.

Технології глибокого навчання надають біометричні рішення з використанням розпізнавання обличчя, голосу та нейронних мереж, на основі аналізу даних розпізнають образи у величезних наборах даних. ШІ корисне для автоматизації прийняття рішень, оскільки він на порядки більш послідовний і швидший, ніж люди, під час виконання конкретних завдань (управління ризиками).

Є динамічні процеси (фінанси), які вимагають оцінки та включають неструктуровані, нестабільні та високошвидкісні дані (дотримання нових стандартів бухгалтерського обліку, перегляд звітів про витрати та обробку рахунків-фактур [6, с. 61]), у таких процесах повинні використовуватися технології штучного інтелекту.

Базові технології МН впроваджуються також в таких сферах, як управління ризиками, підбір кандидатів на виконання управлінських функцій (в рамках управління непередбаченою робочою силою), автоматизація пошуку джерел небезпек та ризиків на виробництві. ШІ в маркетингу допомагає з персоналізацією в режимі реального часу, а також впорядкувати й автоматизувати маркетингові процеси та завдання. Найпереконливішою пропозицією цінності є здатність штучного інтелекту виявляти нові потреби клієнтів і прискорювати здатність маркетологів розгортати їх.

Отже, швидкий рівень розвитку зовнішнього середовища спричиняє необхідність швидкого прийняття оптимальних, ефективних рішень, які людина не може виконати за необхідний короткий проміжок часу. Впровадження штучного інтелекту забезпечує конкурентоспроможність підприємства в умовах сучасного розвитку комп'ютерних технологій, яке безпосередньо пов'язане з потребами людей.

Література:

1. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління розвитком персоналу та його конкурентоспроможністю // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної

інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104-107. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10509>.

2. Курепін В. М. Роль штучного інтелекту в управлінні персоналом та професійними ризиками на підприємствах // Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Мукачево, 6-7 квітня 2022 р. Мукачево : МДУ, 2022. С. 118-120. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11483>.

3. Курепін В. М. Особливості прийняття управлінських рішень в умовах організаційного розвитку підприємства // Економіко-правові дискусії : матеріали II міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 14 квітня 2021 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2021. С. 29-32. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9330>.

4. Іваненко В.С. Інструментальні методи конкурентного аналізу підприємств аграрного профілю // Проблеми та перспективи розвитку економіки України: погляд молоді : матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Черкаси, 20 квітня 2022 р. Черкаси : ЧДБК, 2022. С. 167-170. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11430>.

5. Запорожець Д. В. Режим роботи і облік робочого часу на підприємстві // Перспективна техніка і технології – 2021 : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 21-23 вересня 2021 р., м. Миколаїв. Т. 1 / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 46-50. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10404>.

6. Курепін В. М. Формування інформаційно-облікового забезпечення фінансування заходів з охорони праці на підприємстві // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-20 листопада 2020 р., м. Миколаїв 19-20 листопада 2020 року. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 57-62. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8182>.

Abstract: *a necessary condition for survival in the conditions of the modern economy is the introduction of intelligent management systems at the enterprise and in the organization of the production process. Enterprise managers must remove obstacles on the way to digitalization and the introduction of innovative technologies for the proper and effective management of production processes.*

Keywords: *economy, production process, innovative technologies, digitalization, management of production processes.*

**Науковий керівник – КУРЕПІН Вячеслав,
канд. екон. наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТЕРИТОРІЙ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ

ПІНДЕРА Микола, здобувач вищої освіти спеціальність 015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільського господарської продукції та харчові технології) Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** уже з перших днів широкомасштабної війни було зафіксовано бомбардування та обстріли великих промислових підприємств, енергетичних об'єктів, об'єктів з небезпечними шкідливими речовинами, влучання ракет в нафтобази, об'єкти підвищеної небезпеки, підпали лісів тощо. Усе це тягне за собою не лише величезні матеріальні збитки, а й завдає непоправної шкоди довкіллю, місцям проживання населення України. Ситуація ускладнюється кожен день ще й тим, що спеціалісти не допускають для обстеження територій та формування єдиного реєстру збитків, виробітку плану дій щодо мінімізації наслідків.*

***Ключові слова:** об'єкти підвищеної небезпеки, обстеження територій, реєстру збитків, війна.*

В Україні вже три місяці триває війна, яка спричинила напружену екологічну ситуацію у зоні бойових дій. На сьогоднішній день військові дії на півночі, сході та півдні країни призвели до руйнації інфраструктури [1, с. 156], виробничих і комунальних об'єктів, до порушення екологічної рівноваги, та змін стану довкілля. Питання якості атмосферного повітря, охорони вод, земель, ґрунтів, надр, лісових ресурсів та збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду надалі залишаються пріоритетними у нашій державі.

За цей час вимоги до бізнесу та природоохоронне законодавство на період дії воєнного стану в Україні динамічно змінилися [2, с. 22]. Це стосується: отримання деяких дозвільних документів на основі подання декларацій з необхідністю здійснення усіх процедур після скасування воєнного стану; припинення надання адміністративних послуг у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів; звільнення від сплати екоподатку за 2022 рік підприємств, що розташовані на територіях бойових дій.

В цих змінах ураховані реалії воєнного стану до природоохоронного законодавства та створення умов для виконання покладених на економіку завдань. Основою подальшого розвитку та відбудови України, як і підтримання життєздатності економіки є продовження ведення підприємницької діяльності із врахуванням вимоги чинного природоохоронного законодавства [3, с. 170].

Законодавства про довкілля регулює відносини у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечує екологічну безпеку, мінімізує негативний вплив господарської діяльності на довкілля [4, с. 66], зберігає природні ресурси, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною [5, с. 98].

Екологічне нормування та отримання суб'єктами господарської діяльності документів дозвільного характеру встановлює комплекс обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. На підставі спеціальних дозволів, за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності надаються громадянам, підприємствам, установам і організаціям у володіння, користування або оренду природні ресурси. Але заходи забезпечення охорони довкілля передбачають встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище; встановлюють ставки екологічного податку; відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону довкілля.

Основними об'єктами нормування навантаження на природне середовище є рівні:

- концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому середовищі;
- акустичного, електромагнітного, радіаційного та іншого шкідливого впливу на навколишнє середовище;
- вмісту шкідливих речовин у продуктах харчування;
- гранично допустимих викидів та скидів у навколишнє середовище забруднювальних хімічних речовин;
- шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів.

Отже, виконання українським бізнесом вимог законодавства у сфері охорони довкілля завжди було пріоритетом, а в умовах воєнного стану – найвищою ціллю, адже підприємництво і є основою подальшого розвитку та відбудови України. Є багато питань, зокрема у дозвільних процедурах, які ще потребують

доопрацювання, але підприємницька діяльність повинна продовжувати свою діяльність із дотриманням вимог чинного природоохоронного законодавства та отриманою дозвільною екологічною документацією.

Література:

1. Курепін В. М. Воєнні конфлікти, як глобальні екологічні проблеми суспільства // Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021, С. 156-158. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9296>.

2. Костюк А. С. Бізнес у воєнний час: як змінилося законодавство // Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 21-24. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11726>.

3. Курепін В. М., Іваненко В. С. Механізм управління екологічною безпекою об'єктами господарювання на засадах маркетингу // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 169 – 172. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6411>.

4. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологічні методи рішення проблем безпеки на свинофермах Миколаївської області // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни : матеріали 34-ї студентської науково-теоретичної конференції, м. Миколаїв, 23-25 березня 2022 р / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 62-67. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11460>.

5. Іваненко В. С. Історична та культурна спадщина Миколаївської області, як стратегія національної безпеки України // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 97-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9824>.

Abstract: *from the very first days of the large-scale war, bombings and shelling of large industrial enterprises, energy facilities, facilities with dangerous harmful substances, missiles hitting oil depots, high-risk facilities, forest fires, etc. were recorded. All this entails not only huge material losses, but also causes irreparable damage to the environment, places of residence of the population of Ukraine. The situation is complicated every day also by the fact that specialists do not allow for the survey of the territories and the formation of a single register of damages, the development of an action plan to minimize the consequences.*

Keywords: *objects of increased danger, survey of territories, damage register, war.*

**Науковий керівник – КУРЕПІН Вячеслав,
канд. екон. наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

НОВАЦІЇ В ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

ТИТАРЕНКО Анастасія, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено новації в обліку грошових коштів та розглянуто зміни в законодавстві України. Визначено шляхи інтеграції українського платіжного ринку з європейським.

Ключові слова: грошові кошти, новації, Закон України «Про платіжні послуги», інтеграція.

В умовах економічної та фінансової нестабільності відбуваються зміни у законодавстві України, що викликає необхідність вивчення новацій в бухгалтерському обліку, грошових коштів зокрема. Актуальність даного дослідження визначається тим, що від належної організації обліку грошових коштів та розрахунків залежить не тільки ефективність функціонування кожного суб'єкта підприємницької діяльності, а й економіки країни в цілому [1, с.81]. Дослідження з обраної теми є важливими як для обліковців, так і фінансистів, зважаючи на внесені зміни до Закону України «Про платіжні послуги» [2]. Даний законодавчий акт визначає поняття та загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні.

З 1 серпня 2022 року вступив в дію Закон України «Про платіжні послуги» зі змінами. Даний закон надає більших повноважень та прав суб'єктам господарювання, у тому числі небанківським надавачам платіжних послуг в межах чинного законодавства, створює необхідні сприятливі економічні передумови для їх функціонування та розвитку конкурентного середовища на ринку фінансових та банківських послуг. Розміри кожної вигоди й витрати не можуть мати монетизовану або числову форму вираження, оскільки не підлягають обчисленню з використанням статистичних даних, даних наукових досліджень та соціологічних опитувань. Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання змін до Постанови, не вбачаються можливі негативні наслідки у разі їх прийняття [2].

Закон України «Про платіжні послуги» спрямований на модернізацію та розвиток українського платіжного ринку. Суть новацій закону полягає в інтеграції українського платіжного ринку з європейським. Також, визначає поняття та

загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні, встановлює виключний перелік платіжних послуг та порядок їх надання, категорії надавачів платіжних послуг та умови авторизації їх діяльності, визначає загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, загальні засади випуску та використання в Україні електронних грошей та цифрових грошей Національного банку України, установлює права, обов'язки та відповідальність учасників платіжного ринку України, визначає загальний порядок здійснення нагляду за діяльністю надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг, порядок здійснення оверсайта платіжної інфраструктури [3]. Зауважимо, що даний закон запрацював з 1 серпня 2022 року, але в повному обсязі Закон України «Про платіжні послуги» буде уведено в дію з 1 грудня 2022 року.

Отже, з набранням чинності Закону України «Про платіжні послуги» запрацюють введенні новації в обліку грошових коштів та розрахунків. Дані зміни мають на меті розвинути та модернізувати український платіжний ринок.

Література:

1. Потриваєва Н.В., Терещенко Ю.В. ІТ-новації у веденні безготівкових розрахунків. // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. м. Миколаїв, 19-20 листопада 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С.80-85. URL : <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8593/1/80-85.pdf>.

2. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX : станом на 17 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 27.09.2022).

3. Національний банк України. Розпочинається громадське обговорення змін до порядку ведення касових операцій. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpochinayetsya-gromadske-obgovorennya-zmin-do-poryadku-vedennya-kasovih-operatsiy> (дата звернення: 27.09.2022).

Abstract: *Innovations in cash accounting were studied and changes in the legislation of Ukraine were considered. The ways of integration of the Ukrainian payment market with the European one have been determined.*

Keywords: *money, innovations, the Law of Ukraine "Prepayment Services", integration.*

*Науковий керівник –Потриваєва Наталя,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ АВАНСОВАНОГО КАПІТАЛУ

ЧИСТЯКОВА Діана, здобувач вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено місце авансованого капіталу у структурі підприємства. Визначено особливості оптимізації структури авансованого капіталу.

Ключові слова: авансований капітал, оптимізація, структура авансованого капіталу, норма прибутку, прибутковість.

Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від ряду чинників та умов. Особливої уваги заслуговує дослідження авансований капітал підприємства. В умовах мінливості економіки, здійснюються процеси, котрі безпосередньо впливають на структуру авансованого капіталу. Ці зміни, в свою чергу, чинять вплив на кінцевий результат діяльності підприємства.

Авансований капітал підприємства – це вкладена у господарську діяльність цінність у формі основних засобів та нематеріальних активів, оборотних засобів, людського капіталу тощо, яка у процесі свого руху (трансформації) приносить дохід. Ці вклади повинні мати цільове призначення, що не суперечить видам господарської діяльності, і можуть бути надані під конкретну задачу для її наступної реалізації, у тому числі і створення нового підприємства [1].

Формування оптимальної структури капіталу комерційної організації є значущим фактором для забезпечення ефективного управління її фінансами, а також визначає створення сіабільної фінансової бази виробничо-господарської діяльності комерційних підприємств.

Під оптимальною структурою капіталу комерційних організацій розуміється таке співвідношення власних і позикових коштів, у якому на підприємстві забезпечується максимальна дохідність бізнесу та необхідний, встановлений критеріями рівень платоспроможності та фінансової стійкості.

Основними цілями оптимізації капіталу та підвищення ефективності його використання є:

- підвищення рівня фінансової стійкості та платоспроможності компанії;
- зниження ризику ймовірності виникнення неспроможності (банкрутства);
- підвищення ефективності організації бізнесу компанії.

Ці цілі базуються на певних методах, таких як: самоокупність, саморозвиток та самофінансування.

Загальновідомо, що змодельовати поведінку об'єктивних економічних явищ практично набагато складніше, ніж у теорії. По суті кожне управлінське рішення будь-якого рівня приймається в невизначених умовах. Іноді дуже важко передбачити його наслідки.

Найчастіше менеджменту доводиться проводити ретроспективний аналіз господарських операцій, які формують рівень платоспроможності.

та траєкторію подальшого розвитку суб'єкта господарювання.

У більшості випадків грамотна діагностика негативних явищ в оптимальній (найбільш прийнятній) структурі активів та пасивів компанії дозволяє своєчасно розробити стратегію та тактику менеджменту з метою подолати фінансову кризу на ранніх стадіях її розвитку.

Виходячи з перерахованого вище, мета цієї статті – представити до обговорення авторську методику моделювання оптимальної структури сукупного капіталу комерційної організації, націлену на регулювання співвідношення позикових та власних пасивів балансу, варіювання необоротних та оборотних активів у рамках ефективного антикризового регулювання бізнес-процесів.

Існують різноманітні методи формування фінансової стійкості організації. На думку, однією з значних є оптимізація ліквідності активів і структури джерел формування.

Проблема вибору оптимального співвідношення елементів сукупного капіталу (основного та оборотного, власного та позикового) є центральною в теорії структури капіталу. Це питання неодноразово порушувалося в академічній літературі (найповніші огляди існуючих моделей і методів наведені в роботах М. Харріса та А. Рівіва [14] та С. Майєрса [17]). Початковий етап розробки теорії фінансової структури капіталу пов'язаний з працями Дж. Вільямса [20] щодо оцінки фінансових активів та роботами Д. Дюрана [7]. Основи теорії фінансування підприємства були закладені Ф. Модільяні та М. Міллером [16], які показали, що вибір між боргом та власним капіталом не впливає на вартість залучення капіталу

та вартість фірми. За підсумками теорії Модільяні – Міллера зародилися компромісні теорії М. Бреннана, Є. Шварца [12], Х Леланда [15] та інших дослідників. Вони обґрунтували необхідність урахування таких факторів економічного розвитку фірми, як реальні економічні умови, рівень кон'юнктури фінансового ринку, тяжкості податкового навантаження та ступінь податкового навантаження на прибуток, а також величина витрат банкрутства.

Згідно М. Бейкеру та Дж. Веглеру, структура капіталу формується в результаті спроб менеджменту відстежувати ринок капіталу і є сумарним результатом всіх подібних спроб [11].

Капітал підприємства є необхідною умовою його функціонування. Рівень та структура капіталу підприємства визначають його фінансові можливості, а також сприяють визначенню рівня фінансової стійкості та платоспроможності. Оцінка структури капіталу підприємства повинна проводитись у комплексі з оцінкою його складу, руху та ефективності використання, що сприятиме більш раціональному та детальному аналізу, а як правило та виробленню відповідних управлінських рішень. У практиці оцінки структури капіталу відсутня єдина модель його оптимізації, тому кожна компанія, враховуючи певні чинники, має самостійно вирішувати, які умови оптимізації капіталу неї прийнятні і оптимальні.

Підвищення ефективності управління капіталом підприємства має обмежуватися лише його оптимізацією. З метою раціонального управління капіталом, необхідно вживати заходів щодо підвищення ефективності його використання, за принципами: підвищення рівня рентабельності власного та позикового капіталу підприємства; створення умов для зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом ефективного використання власного та позикового капіталу; підвищення рівня прибутковості капіталу з метою забезпечення зростання фінансової віддачі та формування додаткового прибутку; забезпечення структури та величини власного та позикового капіталу; підвищення рівня прибутковості капіталу з метою забезпечення зростання фінансової віддачі та формування додаткового прибутку; забезпечення структури та величини власного та позикового капіталу, необхідної для захисту інтересів власників та для

об'єктивної оцінки кредиторами та іншими зацікавленими особами; упевнена поведінка підприємства на ринку; ефективне вкладення в активи підприємства.

Література:

1. Пономарьов Д.Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 5. С. 53–58.
2. Рудик Н.Б. Структура капіталу корпорацій. М.: Справа, 2004. 272 с.
3. Baker M., Wurgler J. Market Timing and Capital Structure // *Journal of Finance*. 2002. N 57. P. 3.
4. Brennan M., Schwartz E. Corporate Income Taxes, Valuation, і Problem of Optimal Capital Structure // *Journal of Business*. 1978. Vol. 51. P. 103-114
5. Harris M., Raviv A. Theory of Capital Structure // *Journal of Finance*. 1991. Vol. XLVI, N 1. P. 297-355.
6. Leland H. Corporate Debt Value, Bond Covenants, і Optimal Capital Structure // *Journal of Finance*. 1994. Vol. XLIX. P. 1213-1251.
7. Modigliani F., Miller M. Склад капіталу, корпорація finance і теорія investment// *American Economic Review*. 1958. Vol. 48. P. 261-297.
8. Myers S. Capital Structure // *Journal of Economic Perspectives*. 2001. Vol. 15, N 2. P. 81-102
9. Williamson J. Profit, Growth and Sales Maximization // *Economica*. 1966. N 33. P. 1-16

Annotation: The place of advanced capital in the structure of the enterprise is studied. Features of optimizing the structure of advanced capital are determined.

Key words: advanced capital, optimization, structure of advanced capital, rate of return, profitability.

Науковий керівник – Біліченко Олександр Степанович
кандидат економічних наук, доцент
кафедри економічної теорії і суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КРАДІЖКИ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

ЯНКОВСЬКА Тетяна, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: розглянуто особливості бухгалтерського обліку крадіжки об'єктів основних засобів в умовах воєнного часу. Розкрито особливості проведення інвентаризації, документального оформлення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку крадіжки основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, інвентаризація, крадіжки, облік, витрати

У зоні бойових дій чи районах максимально наближених до них підприємства втратили та продовжують втрачати чимало матеріальних цінностей, зокрема об'єктів основних засобів: знищення через пожежі, як виникли внаслідок прямих обстрілів, крадіжок самими окупантами тощо. Тому, якщо на підприємстві виявлено факт відсутності того чи іншого об'єкта основних засобів там, де він має бути), про це має знати керівництво.

Керівники підприємств у разі встановлення фактів викрадення (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна, можуть прийняти рішення про проведення інвентаризації такого окремого визначеного майна на день встановлення таких фактів. Такі підприємства відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879 [1] зобов'язані провести інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду.

Інвентаризація проводиться в порядку, визначеному в Положенні №879, з оформленням звичайних інвентаризаційних документів: інвентаризаційний опис, відомість результатів інвентаризації, протокол інвентаризаційної комісії.

Наступний крок після проведення інвентаризації має бути подання заяви про факт викрадення об'єктів основних засобів до правоохоронних органів. Бажано проконтролювати (якщо це можливо), що заяву внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Бухгалтерська служба, після затвердження висновків інвентаризаційної комісії керівником підприємства, має списати викрадені об'єкти основних засобів з балансу.

Списання таких об'єктів основних засобів має бути документально підтверджене. Так, для оформлення таких операцій (списання з балансу) можна застосовувати такі форми документів, як Акт на списання основних засобів та Акт на списання автотранспортних засобів.

Далі після оформлення вказаних документів необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку крадіжки об'єктів основних засобів. Відображення списання основних засобів у бухгалтерському обліку має бути здійснено у будь-якому разі, якщо за результатами інвентаризації встановлено відсутність (крадіжку) основного засобу, незалежно від того, чи подавалась заява до правоохоронних органів про вчинення злочину і чи отримана відповідь від них щодо винесення постанови про порушення кримінальної справи, чи є рішення суду про визнання осіб винними у крадіжці або такими, що невинуваті у вчиненні злочину [2].

Таким чином, у бухгалтерському обліку необхідно зробити наступні проведення:

- на суму накопиченого зносу об'єктів

Дт 131, 132 – Кт 10, 11;

- на залишкову вартість об'єктів

Дт 976 – Кт 10, 11;

- на суму збитку від крадіжки – відобразити на позабалансовому рахунку

Дт 072

У разі встановлення винної особи, в обліку відображається наступне бухгалтерське проведення:

- віднесено на винну особу розмір заподіяної шкоди

Дт 375 – Кт 746;

- суми нарахованої шкоди за вирахуванням збитків від крадіжки віднесено на розрахунки з бюджетом

Дт 746 – Кт 642

Отже, крадіжки об'єктів основних засобів підприємство повинне підтвердити інвентаризацією. Якщо в нього є безпечний та безперешкодний доступ до активів та бухгалтерської документації, інвентаризацію проводять того самого дня, коли встановлено факти крадіжок. Якщо такого доступу немає, інвентаризацію відкладають до 1-го числа місяця, що настає за місяцем, в якому зникли такі перешкоди. За результатами інвентаризації викрадені об'єкти ОЗ списують на інші витрати.

Література:

5. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р. №879 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 29.09.2022).

6. Облік крадіжки основних засобів. *Онлайн помічник бухгалтера*. 15 вересня 2022. URL: <https://bux-help.pp.ua> (дата звернення: 29.09.2022).

Abstract: the peculiarities of accounting for the theft of fixed assets in wartime conditions are considered. The specifics of taking an inventory, documenting and displaying the theft of fixed assets on accounting accounts are revealed.

Key words: fixed assets, inventory, theft, accounting, expenses.

**Науковий керівник – Сирцева Світлана,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Горсточенко Артем, здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Анотація: Для підприємств різної галузевої приналежності значимість кожного елемента класифікації логістичних витрат та який саме рівень логістичної системи вони займають різна. Підприємство повинно поєднувати важливі, з точки зору організації управлінського процесу, моменти, які характерні для його діяльності. дієве логістичне управління ґрунтується на принципі бюджетування логістичних витрат.

Ключові слова: логістична діяльність, логістичні витрати, напрями управління, результативність.

Логістична діяльність є ключовим чинником впливу на прибутковість підприємства. Для підприємств різної галузевої приналежності значимість кожного елементу класифікації логістичних витрат та який саме рівень логістичної системи вони займають різна. Підприємство повинно поєднувати важливі, з точки зору організації управлінського процесу, моменти, які характерні для його діяльності. Стратегія розвитку будь-якого підприємства має формуватися на основі ефективного управління процесом виробництва для отримання максимального прибутку. Використання штучного інтелекту в аграрній сфері дозволяє найбільш ефективно, швидко, якісно керувати всіма технологічними процесами підприємства. Впровадження комп'ютерних технологій зменшує ризик помилкових дій в організації виробничого процесу. Сьогодні практично всі економічно розвинені країни світу розглядають розвиток штучного інтелекту як національної конкурентоспроможності в світі та забезпечення національної безпеки [1].

Технології на основі штучного інтелекту вже стали загальноприйнятими в багатьох галузях, зумовлюючи значне підвищення продуктивності праці, виникнення нових продуктів, зменшення кількості повторюваних, рутинних завдань тощо. Різкий стрибок розвитку технологій штучного інтелекту вплинув на трансформацію всіх галузей без винятку [1].

Сучасні технології штучного інтелекту, зокрема, машинне навчання, комп'ютерний зір та інтелектуальна аналітика, відкривають все більш широкий спектр можливостей для фермерів у всьому світі й допомагають поліпшити показники агросектору. У зв'язку з цим сегмент програмного забезпечення з кожним роком розростається, що не тільки підвищує ефективність ведення сільського господарства, а й допомагає успішно управляти його продуктивністю на державному рівні [2].

Найактуальніші напрями застосування штучного інтелекту в аграрній сфері включають сформовані напрями:

- інтелектуальний моніторинг полів і саджанців. Даний напрям включає в себе проекти зі створення безпілотних засобів з акцентом на сільське господарство, а також проекти, заточені на алгоритми комп'ютерного та супутникового зору для аналізу й обробки даних. Дані збираються дронами, обладнаними відео камерами. Дрони дуже зручні для реалізації польових робіт, інспекції об'єктів і вивчення поверхні земельних ділянок [2];

- сільськогосподарська робототехніка. Включає переважно наземних роботів, які можуть автономно виконувати різні завдання на полях, надаючи всю необхідну інформацію фермерам для аналізу стану ґрунту та культур, а також здійснювати їх обробку і полив, і навіть збирати урожай [2];

- розумна аналітика. Дана категорія представлена в основному інтелектуальними додатками, які використовують моделі машинного навчання з метою здійснення сільськогосподарських досліджень і розробок, сезонного аналізу і навіть моделювання різних ринкових сценаріїв і оптимізації бізнес- витрат [2];

- машинне навчання для роботи з полями і культурами. Машинне навчання дозволяє ефективно прогнозувати вплив погодних умов, навколишньої флори й різних мікроорганізмів на стан вирощуваних рослин, і навіть ідентифікувати патогенні процеси, що впливають на зростання та якість саджанців [2];

- вивчення та аналіз супутникових знімків. Проекти, заточені на ці цілі, програмуються на дослідження знімків, одержуваних супутниками. Технологія масштабна, так як, використовуючи глобальні геодані, дає можливість фермерам в усьому світі отримувати необхідну їм інформацію про розподіл сільськогосподарських культур і вплив погодних змін на сільське господарство. Моніторинг одержуваних даних доступний у спеціальних програмних додатках. Робота таких аналітичних супутникових систем використовує алгоритми машинного навчання й комп'ютерного зору, які спрямовані на класифікацію даних і виокремлення важливої для агрокомплексу інформації з мільйонів супутникових зображень [2].

Управління виробництвом на основі застосування самоналагоджувальних систем дозволяє оптимізувати режими функціонування керованих об'єктів,

полегшує завдання уніфікації систем управління, скорочує час на випробування і наладку, знижує технологічні вимоги на виготовлення пристроїв управління, звільняє обслуговуючий персонал від трудомістких операцій налаштування. Використання порівняно недорогих бездротових сенсорних пристроїв відкриває широкі можливості для застосування систем телеметрії та контролю. Незважаючи на багатообіцяючий потенціал штучного інтелекту, він, все ж таки, розділив вчених на два табори: одні впевнені в його користі, але інші попереджають про його здатність знищити людство [2].

Логістика займає вагомe місце на підприємстві, оскільки вона задовольняє інтереси постачальників (підприємств) і споживачів. Для логістичного процесу, незважаючи на його складність та спрямованість, виділяють п'ять основних класифікаційних елементів, які обов'язково мають бути: планування, інформація, контроль, аналіз та управлінські рішення. Основним поняттям у логістиці є матеріальний потік, а також: інформаційний, трудовий, фінансовий і сервісний. З метою ефективного, швидкого, якісного керування усіма технологічними процесами підприємства в аграрній сфері використовують штучний інтелект. Впровадження інформаційних технологій зменшує ризик помилкових дій в організації виробничого процесу.

Література

1. Кусий С. В. Розвиток логістики в Україні / С. В. Кусий // Молодий вчений. 2018. № 10(2). С. 835-839. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10\(2\)_99](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10(2)_99) (дата звернення 01.09.2022).
2. Бобиль В. В., Культенко, В. В. Удосконалення логістичного механізму АТ "Укрзалізниця" в умовах реформування галузі. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 32–36. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.32.

Abstract: It is the logistics activity that is the key factor influencing the profitability of the enterprise. For enterprises of different branches, the significance of each element of the classification of logistics costs and which level of the logistics system they occupy is different. The enterprise must combine important, from the point of view of the organization of the management process, moments that are characteristic of its activity. effective logistics management is based on the principle of budgeting logistics costs.

Keywords: logistics activity, logistics costs, management directions, effectiveness.

*Науковий керівник – Вишневська О.М.,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету*

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ЗАВРАЖИНА Катерина,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Анотація: підвищення рівня ефективності діяльності та забезпечення конкурентоспроможності підприємства використовуються такі методи управління логістичними витратами: *Absorption costing, Direct costing, Standard costing, Target costing, Kaizen costing, LLS, Just-in-time* та інші. Для ефективного управління витратами необхідно поєднувати методи оцінки. Дієве логістичне управління ґрунтується на принципі бюджетування логістичних витрат.

Ключові слова: логістична діяльність, логістичні витрати, напрями управління, результативність.

Управління логістичними витратами – є цілеспрямованим процесом формування оптимального рівня логістичних витрат підприємства. Основоположним принципом управління логістичними витратами є концентрація на загальних витрат. Концентрація загальних витрат являє собою їх мінімізацію в ході раціоналізації структури за допомогою точної та конкретної інформації про структуру логістичних витрат. Управління логістичними витратами означає цілеспрямований процес приймання рішень в логістичній діяльності на основі прийнятої інформації обліку в сукупності витрат управління інформаційними, матеріальними та фінансовими потоками в логістичному ланцюгу для того, щоб знизити витрати [2].

Логістичні витрати мають певні ознаки: роздрібнення серед багатьох груп витрат окремих процесів, фазових поділів тощо; наявність значної частки у загальних витратах підприємств, що постійно зростає; змінність їхніх величин в окремих періодах; незбіг відповідальності за формування цих витрат в організаційних підрозділах підприємства із сутністю витрат, визнаних в теорії обліку, що спричиняє складність їхньої реєстрації та практичне управління ними; слабка структурованість логістичних витрат, яка аргументується поділом їх на реальні та очікувані, а також проблемним виокремленням логістичних витрат із загальних витрат підприємства [1].

Визначення змісту логістичних витрат пов'язано із чинниками зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. На формування логістичних витрат

впливає система чинників: позитивні і негативні; внутрішні і зовнішні; керовані і некеровані; поелементні і комплексні; інтенсивні і екстенсивні; організаційні і структурні. У процесі управління витратами є доцільним використання сучасних методів створення конкурентних переваг на основі управління витратами [2].

Основою методу Standart costing є нормативний спосіб обліку витрат та визначення повної собівартості. Основними функціями підходу являє контроль за рівнем витрат, виявлення відхилень, аналіз причин, що виникли. Облік за повною собівартістю припускає, що всі накладні та непрямі витрати розподіляються між виробленими ним послугами [3]. Переваги системи Standart costing полягають в тому, що система застосовується для прийняття рішень, особливо якщо стандарти розроблено окремо за змінними частинами витрат, а також за умови коректно встановлених цін на матеріали та норми витрат на трудові ресурси. На підставі існуючих стандартів можна попередньо визначити суму очікуваних витрат на виробничий процес та надання послуг, визначити собівартість одиниці послуги для визначення цін, а також скласти звіт про прибутки та збитки. Завдяки цій системі керівництво отримує інформацію про величину відхилень від нормативів, а також про причини їх виникнення. Використовується вона для своєчасного прийняття управлінських рішень щодо усунення відхилень [3]. Direct costing – маржинальний метод управління логістичними витратами та формування неповної собівартості. Головна функція – це планування і керування логістичними витратами та фінансовим результатом. За системою Direct costing логістичні витрати поділяються на два види – постійні та змінні. При цьому постійні витрати являються витратами поточного періоду. Їх не відносять на собівартість та не розподіляють між послугами – об'єктами калькулювання, а одразу відносять до результатів господарської діяльності – збитків. Облік витрат та визначення собівартості наданих послуг ведуть тільки за змінними витратами [3].

Target costing – це система управління логістичними витратами на етапі проектування нових послуг, або вдосконалення застарілих. Target costing розглядає собівартість не як розрахований за нормативами показник, а як величину, на яку повинно орієнтуватися підприємство, пропонуючи ринку конкурентний продукт.

Тобто, собівартість послуг, що розраховується за нормативами повинна дорівнювати саме цільовій собівартості [3].

Kaizen costing – «удосконалення маленькими кроками», тобто це процес поступового зниження витрат на етапі виробництва, у результаті якого може бути досягнуто необхідного рівня собівартості задля забезпечення прибутковості виробництва. Kaizen costing пропонується до впровадження паралельно з Target costing. Обидві системи мають однакову мету – досягнення цільової собівартості, але Target costing це робить на етапі проектування нового продукту (послуги), а Kaizen costing – на етапі виробництва [3]. ABC costing (Activity Based Costing) являє собою диференційований метод обліку собівартості та передбачає облік витрат за функціями. Система ABC costing забезпечує облік за видами послуг на кожному етапі процесу їхнього надання [3].

Absorption costing полягає у калькулюванні собівартості продукції (робіт, послуг) шляхом віднесення всіх виробничих витрат поточного періоду на випущену в цьому періоді продукцію (виконані роботи, надані послуги). Це найбільш широко застосовуваний підхід з калькулювання собівартості [2]. Метод управління витратами підприємства Cost killing трактують, як особливий метод управління зниженням рівня витрат, що може застосовуватись при звичайному, так і за стратегічного обліку. За цим методом використовуються різні короткострокові і вузько направлені дії, щодо зниження рівня витрат у виробничому циклі [1].

«Just-In-Time» (точно у час) є метод організації постачання на підприємстві всіх елементів живлення відповідно до попиту, що повідомляється одержувачем, можливо, безпосередньо на робочу станцію (виробнича лінія) «точно в час», синхронізований з графіком виробничого процесу (з можливим пропуском складів) [1]. LCC–аналіз (розрахунок витрат за етапами життєвого циклу продукції) це метод, коли витрати визначаються на виробництво і продаж окремого продукту впродовж усього його життєвого циклу й надалі зіставляються із відповідними доходами. Застосовується у стратегічному управлінні витратами. Забезпечує прогноз співвідношення отриманого доходу та понесених витрат щодо виробництва виробу загалом. Забезпечує стратегічне бачення структури витрат і

зіставлення її зі структурою доходів [2]. CVP-аналіз (аналіз точки беззбитковості) ґрунтується на зіставленні трьох величин – витрат підприємства, доходу від реалізації й отриманого прибутку, залежність яких дає змогу визначити обсяг реалізації, що за відомих величин постійних витрат підприємства і змінних витрат на одиницю продукції забезпечить беззбитковість діяльності. Він дає змогу визначити обсяг продажу, за якого досягається беззбитковість виробництва або плановий фінансовий результат [2].

Для якісного управління логістичними витратами доцільно застосовуватися синтез методу Kaizen costing з підходами Target costing, при впровадженні Kaizen з інструментами Absorption costing – для ефективного калькулювання собівартості послуг, з інструментами Direct costing – для належного забезпечення організації бухгалтерського обліку логістичних витрат [2]. Найбільш дієвим є поєднання підходів оцінки з огляду на високі ризики зростання рівня логістичних витрат.

Література

1. Серпенінова Ю.С., Лінська А.С. Проблемні аспекти ідентифікації та облікового відображення логістичних витрат [Електронний ресурс] / Ю.С. Серпенінова, А.С. Лінська // Інфраструктура ринку. 2018. № 23. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/62.pdf (дата звернення 01.09.2022).
2. Кусий С. В. Розвиток логістики в Україні / С. В. Кусий // Молодий вчений. 2018. № 10(2). С. 835-839. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10\(2\)_99](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10(2)_99) (дата звернення 01.09.2022).
3. Бобиль В. В., Культенко, В. В. Удосконалення логістичного механізму АТ "Укрзалізниця" в умовах реформування галузі. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 32–36. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.32.

Abstract: increasing the level of activity efficiency and ensuring the competitiveness of the enterprise, the following methods of logistics cost management are used: Absorption costing, Direct costing, Standard costing, Target costing, Kaizen costing, LLS, Just-in-time and others. For effective cost management, it is necessary to combine assessment methods. Effective logistics management is based on the principle of budgeting logistics costs.

Keywords: logistics activity, logistics costs, management directions, effectiveness.

*Науковий керівник – Вишневська О.М.,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету*

НАСЛІДКИ РІЗКИХ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ І ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

**ТЕРЯНІК Діана, здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: У дослідженні проаналізовано сутність та роль валютного ринку, валютного курсу, причини і наслідки різких валютних коливань; шляхи подолання економічної дефляційної кризи на прикладі Японії; розглянуто різкі коливання гривні та її курс; доведено важливість стабільності курсу валюти.

Ключові слова: міжнародні відносини, валютний ринок, валютний курс, валютні коливання, дефляція, абеноміка, інфляція, війна.

Упродовж усього історичного розвитку людства міжнародні відносини займали значне місце в житті будь-якої держави, суспільства та окремої людини. Походження націй, створення міждержавних кордонів, формування та зміна політичних режимів, становлення різних соціальних інститутів, збагачення культур, розвиток мистецтва, науки, технічного прогресу і ефективної економіки тісно пов'язані з торговими, фінансовими, культурними та іншими обмінами, тобто з міжнародними відносинами [1]. Їх значення зростає ще більше в наші дні, коли всі країни пов'язані одна з одною різного роду взаємодіями, в тому числі і валютними, що відіграють не меншу роль для економіки, ніж інші міжнародні зв'язки. Основою в регулюванні валютних відносин є світовий валютний ринок. Цей ринок відіграє дуже важливу роль у фінансовому секторі економіки та міжнародній торгівлі. Він обслуговує компанії і приватні особи, дозволяючи їм купувати і продавати товари та послуги, номіновані в іноземній валюті, та забезпечує безперешкодний рух капіталу. Операції на валютному ринку формують грошово-кредитну політику країни, яка при неприпустимих помилках може призвести як до знецінення національної валюти, так і до економічного занепаду [2].

Учасниками валютних операцій є клієнти і банки, які дають можливість вільно конвертувати національну валюту в іноземну. Банк, а саме національний банк певної країни, урегулює це за допомогою валютного курсу. Валютний курс – це вартісне співвідношення між грошовими одиницями різних країн при їх купівлі-продажу (обміні). Він показує ціну грошової одиниці однієї країни у грошових одиницях іншої країни або в міжнародних розрахункових одиницях.

Найчастіше, реалізація валют здійснюється з прив'язкою до долара США, який сьогодні є основною світовою валютою, виконуючи роль резервної валюти [3].

Валютний курс є одним із основних чинників макроекономічної стабільності, але сам курс постійно змінюється, створюючи валютні коливання. Основними причинами коливань є зміна попиту і пропозиції в процесі економічних відносин, вплив процентної ставки, рівень інфляції. Різкі зміни стійкості валюти на валютному ринку супроводжуються негативними наслідками для експорто-імпортних операцій, міграції капіталу, надходжень іноземних інвестицій, конкурентоспроможності вітчизняної продукції порівняно з іноземною.

Наприклад, упродовж 1990-2008 років, названих «втраченими десятиріччями», у Японії спостерігався процес економічної стагнації та дефляції цін, тобто підвищення курсу єни по відношенню до світових валют. Хоча для багатьох дефляція здалась позитивним явищем, японський уряд відчував щось неладне. Курс єни продовжував зростати, а від цього почав страждати експорт в країні. Японія, яка спеціалізується на виробництві техніки та електроніки, почала втрачати клієнтів, із якими підписувала контракти. Це не було чимось дивним: так як єна подорожчала, кінцева продукція також зросла в ціні, і від цього попит на японські товари зменшився. Економічний спад був частково викликаний тим, що Банк Японії підвищив процентні ставки, щоб врегулювати ринок. Саме через створення у 20-му сторіччі «фінансового міхура», японська економіка страждала від кредитної кризи та пастки ліквідності (споживачі тримали свої заощадження вдома, сукупний попит залишався низьким). Японія запровадила певні заходи фіскальної політики для подолання багаторічної дефляції. Проте, гроші платників податків були витрачені даремно, а самі заходи виявились недостатніми для підтримання стабільного курсу валют [4].

Через неспроможність розробити ефективну грошово-кредитну політику для вирішення проблеми економічної кризи, уряд Японії був вимушений піти у відставку. У 2013 році парламент очолює Ліберально-демократична партія. Створена прем'єр-міністром Шинзо Абе фінансово-економічна політика «абеноміка» характеризувалася розширенням бюджетно-податкового

стимулювання за рахунок зниження податків, подвоєння монетарної бази та запровадження економічних реформ. Не одразу, але вже через 3 роки японська єна, порівняно до долара США, знецінилася на 20%. Японія на власному досвіді змогла навчитись, що необхідно прямувати до стабільності та контролювати валютні коливання, щоб знов не потрапити в ситуацію економічної дефляційної кризи [5].

Україна достатньо часто переживає різкі коливання валютного курсу, спричинені високим рівнем інфляції. Гривня практично завжди має тенденцію до спаду, а для експорту української продукції це не є вигідною ситуацією. Так як наша економіка має спеціалізацію не на кінцеву продукцію, як у Японії, а на сировинну, наприклад зерно, соняшник, метал, які є найдешевшими на світовому ринку продукції, через що мають величезний попит серед інших країн, падіння гривні ще більше здешевшує їх.

Початок війни 24 лютого 2022 року спричинив ще більший спад гривні, через що всі обмінники прибрали табло курсу валют з вулиць. Наразі, долар коштує приблизно 43 гривні, що побило минулий рекорд падіння гривні, навіть за умови повернення фіксованого валютного курсу. Але є і гарні новини: іноземні інвестиції та подальша робота активних підприємств не дає українській економіці зупинитися, Національний банк України (НБУ) продовжує продавати валюту з резервів. У нашій ситуації важливим є продовжувати тримати стабільність гривні, контролюючи рівень інфляції та продовжуючи використовувати всі матеріальні ресурси для максимальної потужності обсягів виробництва з метою підтримки економіки України [6].

Курс національної валюти має безліч причин для коливань на валютному ринку. Але різкі курсові коливання спричиняють економічні кризи, зменшення товарної виручки, і як наслідок, погіршення рівня життя населення. Більшість країн, не тільки Японія та Україна, на власному досвіді впевнились, що найефективнішим є відносна стабільність валютного курсу, без різких зростань або падінь. Останнім часом неможливо уявити, що станеться наступного дня, тому, на жаль, лише час покаже, яка валюта зможе залишитись стабільною, після завершення всіх економічних, політичних та військових потрясінь.

Література:

1. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х.: Право, 2016. – 540 с.
2. Ashish Kumar Srivastav, Dheeraj Vaidya – Currency Market. Режим доступу: <https://www.wallstreetmojo.com/currency-market/#h-important-points-to-note-about-currency-market>.
3. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.
4. Barry Nielsen – The Lost Decade: Lessons From Japan's Real Estate Crisis, 2022. Режим доступу: <https://www.investopedia.com/articles/economics/08/japan-1990s-credit-crunch-liquidity-trap.asp#toc-the-bank-of-japans-interest-rate-mistakes>
5. Абэномика – реформи, сделавшие экономику Японии третьей по размеру в мире. Режим доступу: <https://bakertilly.ua/ru/news/id42878>
6. Ярослав Вінокуров – Курс валют: чому долар у вересні підскочив і що буде далі, 2022. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/09/22/691735/>

Abstract: *The study analyzed the essence and role of the foreign exchange market, the exchange rate, the causes and consequences of sharp currency fluctuations; ways to overcome the economic deflationary crisis on the example of Japan; sharp fluctuations of the hryvnia and its exchange rate are considered; the importance of exchange rate stability has been proven.*

Key words: *international relations, currency market, exchange rate, currency fluctuations, deflation, Abenomics, inflation, war.*

*Науковий керівник – БІЛЧЕНКО Олександр,
кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв.*

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ Г. ГЕГЕЛЯ

ЗАГАЛЬНОЇ ДИНАМІКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ

БАГЛЮК Уляна, здобувач вищої освіти

спеціальність 201 Агрономія

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *проаналізовано основні ідеї соціально-філософського аналізу Г. Гегеля, присвяченого економічному розвитку Німеччини і Західної Європи у першій половині ХІХ ст. Розглянуті у їх діалектичному взаємозв'язку категорії «розподіл праці», «відчуженість праці» та «громадянське суспільство», за допомогою яких видатний філософ вивчав тогочасне суспільство, у якому стрімко зароджувалися ринкові відносини.*

Ключові слова: *Г. Гегель, праця, розподіл праці, ринкові відносини, громадянське суспільство.*

Георг Вільгельм Фрідріх Гегель – один із перших філософів початку ХІХ ст., який вивчав економічні процеси і явища у тогочасному європейському (зокрема німецькому) суспільстві за допомогою власного соціально-філософського аналізу, застосувавши при цьому свій знаменитий діалектичний і історичний методи наукового дослідження.

За часів Г. Гегеля Німеччина була ще феодальною державою, хоча у Західній Європі ХVІІІ - початку ХІХ ст. ринкові буржуазні відносини у розвинутих країнах ставали вже панівними. Феодальний устрій німецького суспільства зумовив економічне відставання розділених німецьких держав, тому було зрозуміло, що перехід економіки Німеччини до буржуазної системи економічних відносин був неминучий. Як ми знаємо, Г. Гегель у своєму аналізі економічних процесів спирався на класичну англійську політичну економію, передусім на праці А. Сміта та Д. Рікардо. Саме тому вивчення буржуазного суспільства як об'єкта аналізу для Г. Гегеля було передусім питанням дослідження його економічної сфери.

Оскільки остаточно сформованих засад функціонування економіки, що базується на ринкових відносинах та найманій праці за життя Г. Гегеля досліджено ще не було, то всі його висновки щодо економічних питань були перш за все результатом його власної клопіткої аналітичної праці, підсумком якої і була поява роботи Г. Гегеля «Філософія права» [1].

Вже з самого початку виникнення капіталізму як суспільно-економічного ладу, Г. Гегель вбачав у ньому наявність суттєвих внутрішніх протиріч, які мали у безпосередньому майбутньому неминуче проявитися і у економічному розвитку Німеччини. Г. Гегель осягнув, що буржуазія як соціальний стан поступово сформувалась саме у лоні феодалізму. Капіталізм як новий соціально-економічний лад прагне не тільки підкорити економічну сферу, а й проникнути в усі сфери життя людини. Таким чином, це призводить до конфлікту інтересів різних верств населення, до зростання внутрішніх протиріч у різних сферах людської життєдіяльності (економіка, політика, культура тощо).

Серед позитивних сторін переходу європейського суспільства до ринкових відносин Г. Гегель вбачає те, що вони забезпечують безперешкодний економічний

розвиток, який обов'язково призведе й у Німеччині до зростання і збільшення індустрії та народонаселення. Але при цьому, він дивиться глибше на існуючий стан речей та пов'язує з розвитком індустрії також накопичення багатств у небагатих, а відтак і посилення серед більшості населення особистої залежності і зубожіння. Таким чином Гегель вважав, що хоч саме по собі буржуазне суспільство дійсно буде багатіти та розвиватися, однак усі накопиченні суспільством багатства будуть розподілятися дуже нерівномірно.

Більшість дослідників філософської спадщини Г.Гегеля приділяли значну увагу гегелівським категоріям «відчуженість праці» та «розподіл праці», вважаючи їх основними об'єктами досліджень Г. Гегеля у сфері економіки. Г. Гегель писав, що технічне та соціальне вдосконалення процесу праці, взаємодіючи, дає значний стимулюючий ефект одне на одне. Справді у другій половині XVIII – на початку XIX століття ми спостерігаємо промисловий переворот, що зумовив перехід промислового виробництва від ручної праці до машинної, тобто значний технічний прогрес в області виробництва. Це зумовило й появу нових соціальних груп та верств населення Європи. Тому далі у своїх роботах німецький філософ відзначає, що такі зміни ведуть до більш складного розподілу праці, до зростаючої спеціалізації окремих типів виробництва. Поряд з цим, стверджував Г. Гегель, поява ринкових відносин та вдосконалення знарядь виробництва призводять до стану відчуженості праці робітників [2].

Є також важливим у філософсько-економічному вченні Г. Гегеля своєрідне розуміння поняття «громадянського суспільства». Видатний вчений вважав, що істинним є лише право вищого ступеня, тобто право держави. На права нижчого ступеня – особистості, сім'ї, спільнот він покладав лише роль підготовки індивідуума до існування у громадянському суспільстві, а на останнє у свою чергу – роль служіння державі. Суспільство він поділяв на три основні стани: перший – землеробський; другий – промисловий, до якого входять не лише ремісники, а й купці і фабриканти; третій – загальний, до якого входять чиновники та інші служителі держави. Вони є однаково необхідні державі для забезпечення трудової діяльності й задоволення економічних потреб. Тобто держава, за Гегелем, - це

найвищий прояв та втілення розуму у житті людства [3]. Держава, яка згідно з висхідним ідеалістичним поясненням Г. Гегеля є втіленням Абсолютного духу та моральної досконалості, є при цьому об'єктивно, виходячи з того ж самого гегелівського вчення, нічим іншим, як продуктом економічного розвитку суспільства.

Отже, найбільш важливим досягненням економічних досліджень Г. Гегеля було те, що йому вдалося за допомогою соціально-філософського аналізу, що спирався на діалектичний і історичний методи, дослідити провідні економічні процеси розвитку Західної Європи першої половини ХІХ ст. задля застосування цих нових економічних знань для подальшого вивчення тогочасного німецького суспільства. Таким чином Г. Гегелю вдалося не лише проаналізувати існуючі на той час економічні процеси та тенденції, але й досягнути сутності багатьох економічних явищ, дати їм характеристику та спрогнозувати їх можливий вплив на подальший розвиток Німеччини і Західної Європи у цілому.

Література:

1. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство. Київ: Юніверс, 2000. 336 с.
2. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. Харків: Фоліо, 2019. 476 с.
3. Петрушенко В.Л. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Львів: Львівська політехніка, 2019. 596 с.

Annotation: the main ideas of G. Hegel's socio-philosophical analysis, devoted to the economic development of Germany and Western Europe in the first half of the 19th century, are analyzed. The categories "division of labor", "alienation of labor" and "civil society" are considered in their dialectical relationship, with the help of which the outstanding philosopher studied the society of that time, when market relations were rapidly emerging.

Key words: G. Hegel, work, division of labor, market relations, civil society.

*Науковий керівник – МАНУЩАК Олександр,
канд. філос. наук, старший викладач
кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ ЯК ЧАСТИНА ОБЛІКОВОЇ РОБОТИ

**БАБЕНКО Анастасія, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: висвітлено види договорів в аграрній сфері виробництва; доведено тісний зв'язок облікової та договірної роботи; визначено роль договірних відносин як частини облікової роботи

Ключові слова: договір, облік, бухгалтер, відносини

Все більшого значення в умовах сьогодення набуває негативна тенденція до зниження рівня платіжної дисципліни та своєчасності виконання договірних зобов'язань. Як результат – збільшення величини як дебіторської, так і кредиторської заборгованості, що є основною для формування виваженої моделі договірних відносин як частини облікової роботи суб'єктів господарювання.

Дослідженню питання формування договірних відносин як частини облікової роботи доволі часто приділяють увагу науковці, зокрема Марич Х. М., Погребний А. А. та інші. У свої працях вони здебільшого обґрунтовують методологію сутності питання, тому існує необхідність у виокремленні конкретної моделі договірних відносин як частини облікової роботи.

Договір, відповідно до ст. 626 Цивільного кодексу України, є домовленістю двох або більше сторін у напрямку встановлення, зміни або припинення цивільних прав і обов'язків [3]. Для аграрних підприємств договором можна вважати правовідношення однієї сторони відносно іншої, змістом якого є їхні договірні майнові зобов'язання передавати і приймати сільськогосподарську продукцію, виконувати роботи, надавати послуги тощо.

Так, враховуючи систему договірних зобов'язань за Цивільним кодексом, договори в аграрній сфері можна поділити на такі: ті, що опосередковують перехід права власності; пов'язані з передачею майна у тимчасове користування; про виконання робіт; про надання послуг; про страхування; про кредитно-розрахункові відносини; про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Крім того, враховуючи специфіку аграрного права, можна виокремити групу договорів на реалізацію сільськогосподарської продукції. Серед науковців пропонується така система договорів на реалізацію сільськогосподарської

продукції: договір контрактації сільськогосподарської продукції; договір купівлі-продажу сільськогосподарської продукції; договір міни; договір комісії [1].

Підтримуємо думку, що більш оптимальним саме для облікового процесу є розмежування договірних відносин аграрної сфери на три основні групи, а саме:

– перша група – аграрно-правові договори про спільну діяльність з виробництва певної продукції рослинництва та тваринництва; про спільну діяльність з виробництва, дорощування та відгодовування молодняку худоби та птиці; на виробництво та переробку кормів для тваринництва; з фермерськими господарствами на виробництво продукції на землях цих господарств; інші договори про виробництво сільськогосподарської продукції;

– друга група – аграрно-правові договори: про реалізацію сільськогосподарської продукції та товарів; про матеріально-технічне забезпечення; про фінансове забезпечення; інші договори про реалізацію продукції та постачання;

– третя група – аграрно-правові договори про агрохімічне обслуговування сільськогосподарських підприємств; про виконання меліоративних робіт; про ремонт техніки та її технічне обслуговування; про виконання інших підрядних робіт; про надання наукових послуг аграрним підприємствам; договори з банківськими установами та інші про надання різноманітних послуг [2].

Окремою групою договорів можна вважати ті з них, застосування яких має поширюватися із впровадженням новітніх технологій у сільському господарстві. Такими з них є договори про використання науково-технічної продукції виробником, наприклад, договори на передачу (відчуження) прав на сорт, договори на передачу (відчуження) майнового права на сорт і передачу права на використання сорту; договори про виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт у сфері сільського господарства тощо.

Отже, господарський договір є складним комплексним поняттям, оскільки він виступає формою господарського зобов'язання, його джерелом, або співпадає з цим джерелом. Місце і роль договору в бухгалтерському обліку є вагомими.

Договір може бути в бухгалтерському обліку документом, бути фактом господарської діяльності, що має бути відображеним в обліку, або взагалі не включатись в систему бухгалтерського обліку. Це все ускладнює обліковий процес та визначає роль бухгалтера у договірних відносинах.

Доволі часто договірний процес відбувається без участі обліковця. З одного боку, така участь надає нових обов'язків та завдань для працівників бухгалтерії, але з іншого попереджає виникненню порушень законодавства. Як правило, більшість договорів містять положення договірних відносин, які не можна належним чином, дотримуючись норм чинного законодавства, зокрема і податкового, відобразити в обліку. Останнє тягне за собою доволі значні штрафи, пені та неустойки.

Отже, що організація договірних відносин як частини облікової роботи в сфері аграрного виробництва має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій, підвищує рівень довіри, сприяє формуванню оптимальної моделі управління.

Література:

1. Марич Х. М. Поняття, особливості та види договорів в агропромисловому комплексі. URL: http://science2016.lp.edu.ua/sites/default/files/Full_text_of_%20papers/vnulpurn_2015_813_53.pdf (дата звернення: 20.09.2022).
2. Погребний А. А. Договірні відносини сільськогосподарських організацій. URL: <http://studies.in.ua/ru/agrarnoe-pravo-ukrainy-pogrebnoy-aa/1933-dogovrn-vdnosini-slskogospodarskih-organzacy.html> (дата останнього доступу: 20.09.2022).
3. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 20.09.2022).

Abstract: the types of contracts in the agrarian sphere of production are highlighted; the close connection of accounting and contractual work has been proven; the role of contractual relations as a part of accounting work is determined

Keywords: contract, accounting, accountant, relations

*Науковий керівник – ЧЕБАН Юлія,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

**БОЙКО Катерина, здобувач вищої освіти
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: У тезах проаналізовано основні періоди розвитку бухгалтерського обліку, становлення обліку та господарський облік за первісних часів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, становлення обліку, штучний механізм, стабільність.

На питання, коли народилася бухгалтерія, однозначної відповіді немає. Зазвичай можна почути три відповіді:

а) 6000 років тому, в той момент, коли люди стали цілеспрямовано реєструвати факти господарського життя;

б) 500 років тому, коли вийшла книга Луки Пачолі і почалося осмислення обліку;

в) 100 років тому, коли з'явилися перші теоретичні конструкції у області бухгалтерського обліку.

Ясно одне: витоки обліку, його перші паростки приховані від нас назавжди. Ми не знаємо їх і не зможемо дізнатися. Вони зникли за декілька тисячоліть до нас.

Не менш важко визначити, коли виникла подвійна бухгалтерія і хто перший бухгалтер, хто та людина, яка придумала подвійну бухгалтерію. Люди втрачають пам'ять про свою справу. Це погано, бо їм доводиться весь час повторювати минулі помилки. Тільки в ХХ в. бухгалтери усвідомили, що половина складнощів в їх роботі пов'язана з тим, що вони, бухгалтери, не знають своєї справи, своєї науки, і тому звернулися до історії, яка дозволяє:

– показати не стільки історію людей, скільки історію проблем і рішень, розкрити «драму ідей»;

– навчити фахівців об'єктивно оцінювати нове або те, що пропонується під виглядом останнього розуміти;

– дати практикам огляд вже вирішених завдань, бо поза історією бухгалтер засуджений знову і знову вирішувати одні і ті ж проблеми;

- залишити майбутнім поколінням науковий спадок і полегшити тим самим їм пошук нових ідей;
- освоїти техніку наукового передбачення;
- прищепити собі, колегам, учням любов і гордість за свою професію;
- відкрити багатотисячні таємниці, бо бухгалтерські документи розкривають справжню історію.

І все ж таки, цілковито очевидно і логічно, що розвитку бухгалтерського обліку сприяли прогрес, стабільність, більш повна реалізація суспільних потреб. У зв'язку з цим важливого значення набуває періодизація розвитку бухгалтерського обліку. Вона дозволяє прослідкувати історичну логіку, підійти до усвідомлення прогресу зміни епох.

Виділяють чотири основні періоди розвитку бухгалтерського обліку.

Перший період характеризувався виникненням різних способів реєстрації фактів в облікових реєстрах у вигляді систематичних і хронологічних записів.

Другий період припадає на час революційних перетворень в галузі виробництва, розвитку різних форм товарних операцій та збільшення обсягів торговельних, фінансових та інших операцій не тільки в окремих країнах, але й у всьому світі.

Третій період – становлення бухгалтерського обліку як сфери наукових знань. Протягом цього періоду зусилля більшості авторів були направлені на те, щоб встановити теоретичні основи бухгалтерського обліку, визначити галузь тих явищ, вивчення яких складає об'єкт даної науки.

Четвертий період доцільно поділити на дві основні стадії:

- перша стадія, що охоплює період до середини ХХ ст., характеризується розробкою базових принципів об'єктивної оцінки майново-правового стану самостійно господарюючого суб'єкту, галузевого напрямку в побудові системи бухгалтерського обліку.

- друга стадія – з середини ХХ ст. до наших днів – характеризується розробкою принципів оцінки майново-правового стану господарюючих суб'єктів в умовах

зовнішнього ринкового середовища і у зв'язку з прийняттям ефективних господарських рішень для отримання майбутньої економічної вигоди.

Становлення обліку – це діалектичний, поступовий процес, мета якого – забезпечити прийнятні умови послідовного, безперервного, раціонального і успішного виконання функцій бухгалтерського обліку. Вся історія бухгалтерської праці, за своєю сутністю, є поступовим рухом до вирішення трьох основних завдань:

- зробити облік максимально інформативним і точним;
- досягти його простоти і дешевизни;
- отримати своєчасну інформацію про факти господарського життя.

Отже, вважається, що матеріальні передумови обліку склалися за часів первісного ладу. Саме на цьому етапі була закладена обчислювальна основа обліку, здійснювався підрахунок основних облікових об'єктів та їх споживчих вартостей.

За часів первісного ладу існував господарський облік, який на той час представляв собою певну систему. Про наявність і характер такого обліку писав К. Маркс: «Ми знаходимо бухгалтера, який веде облік землеробських операцій, «кадаструючи» і реєструючи все, що сюди відноситься». В даному випадку під словом «бухгалтер» мається на увазі не сучасне значення цього терміну. В той час не було поділу обліку на його різні види, а безпосередньо термін «бухгалтер» з'явився набагато пізніше – в XV ст. н. е. І оскільки община представляла собою єдине ціле, облік здійснювався в інтересах всіх її членів: «бухгалтер» виступав общинним «чиновником».

Подальший розвиток господарського обліку відбувався одночасно з розвитком обміну. Саме обмін породжує подвійний запис як відображення вибуття одного продукту і появи іншого. З'являються рахунки речей. З виділенням із загальної маси товарів особливого товару – грошей, що виконують функції міри вартості, засобу платежу, засобу обігу і засобу нагромадження, з'являється рахунок грошей.

Подвійний запис набуває більшого поширення, і головне – в обліку з'являється єдиний узагальнений вимірник: як міра вартості, як засіб вартісного вимірювання. Виникнення і розвиток кредитних відносин викликали необхідність банківської

діяльності, операцій з готівкою, в подальшому – появу розрахункових рахунків і сприяли розширенню сфери застосування подвійного запису.

Облік почав відігравати роль «штучного механізму», який впливав на грошовий обіг. Точно встановити час трансформації господарського обліку в бухгалтерський облік неможливо, оскільки процес його розвитку відбувався паралельно з поступовим розвитком обміну, грошового обігу, кредиту і банківської діяльності.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 28.09.2022)

2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 63. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id (дата звернення: 28.09.2022).

3. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого. Житомир : Рута, 2001. – 100 с.

Abstract: *The theses analyze the main periods of the development of accounting, the formation of accounting and economic accounting in primitive times.*

Key words: *accounting, formation of accounting, artificial mechanism, stability.*

***Науковий керівник – ДУБІНІНА Марина Вікторівна,
д-р економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв***

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

**БРАШАВЕЦЬКА Олена, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: відображено особливості нарахування амортизації за різними методами, обґрунтування їх використання для сільського господарства; визначено важливість амортизаційної політики як елементу облікової політики підприємства

Ключові слова: основні засоби, амортизація, вартість, облікова політика, оновлення

Сучасна практика свідчить про недооцінку суб'єктами господарювання значення облікової політики. До її розробки відносяться формально, не вивчають наслідки застосування тих чи інших складових елементів. Так, наприклад амортизація в бухгалтерському обліку може бути нарахована одним з п'яти способів, але лінійний метод нарахування амортизації продовжує залишатися поширеним у сільському господарстві. Однак застосування даного методу для мобільних машин сільськогосподарської техніки є неприйнятним [1]. Стислість та схематичність викладу методичних підходів у нормативних документах значно ускладнюють застосування нелінійних методів нарахування амортизації. Недоліки, що існують у нормативній базі, яка регулює облік основних засобів, стали однією з причин, що перешкоджають якнайшвидшому оновленню основних засобів.

Амортизаційна політика визначена як відносини між суб'єктами господарювання та державою в процесі формування умов здійснення відтворювального процесу шляхом визначення норм амортизації, способу перенесення вартості основних засобів на вироблений продукт, з метою задоволення потреб підприємства в інвестиційних ресурсах [2].

У ході дослідження виявлено послідовність формування амортизаційної політики підприємства, що складається з етапів, які включають:

- фактори, що визначають передумови формування амортизаційної політики (вартість основних засобів, методи оцінки основних засобів, термін корисного використання майна, що амортизується, норми амортизації, склад і структуру основних засобів тощо),

- вибір відповідного способу (методу) нарахування амортизації основних засобів для цілей бухгалтерського та податкового обліку, їх аналіз та оцінка ефективності.

Одним із найважливіших елементів облікової політики стосовно основних засобів є методи амортизації. Вибір їх пов'язаний з припущеннями, що мають суб'єктивні й об'єктивні ознаки: строк корисного використання, очікуваний обсяг виробництва, розмір ліквідаційної вартості, темпи інфляції і науково-технічного прогресу тощо. За логічного та ефективного підходу метод амортизації має бути адекватним способу очікуваного зменшення економічної корисності основних засобів внаслідок фізичного і морального зносу. А в момент введення об'єкта в експлуатацію не завжди можна точно визначити оптимальний спосіб амортизації. Найбільш оптимальним вважається такий спосіб, під час використання якого відхилення залишкової вартості об'єкта від ринкової при періодичному зіставленні буде найменшим [3].

Створення реальної амортизаційної системи викликає необхідність перегляду норм, що відображають реальний господарський оборот основних засобів, різкого скорочення термінів амортизації, особливо активної частини основних засобів, гнучких методів нарахування та цільового використання амортизації. Сучасні відносини вимагає використання більш динамічних методів погашення первісної вартості основних засобів. Для капіталу, вкладеного в мобільну сільськогосподарську техніку, здебільшого підходять нерівномірні, нелінійні способи нарахування амортизації. Такі методи дозволяють швидше списувати балансову вартість придбаних основних засобів на витрати виробництва. Останнє, в умовах інфляції, забезпечить відшкодування вкладеного капіталу в міру вибуття зношених основних засобів з експлуатації. Необхідність використання зазначених методів пояснюється, зокрема, і вдосконаленням технологій, внаслідок чого багато видів обладнання швидко втрачають свою вартість (застарівають морально). Іншим аргументом на користь використання зазначених методів є те, що витрати на ремонт, як правило, є більшими наприкінці терміну експлуатації об'єкта, ніж на початку [4].

У питанні вибору методу нарахування амортизації, який є основою облікової політики підприємства, необхідно виходити з двох позицій: принцип обачності та очікуваний спосіб отримання економічних вигід від використання об'єктів. Найбільше принципу обачності відповідає метод зменшення залишкової вартості, при якому нараховується найбільша сума амортизації в перші роки використання об'єкта. Наступним є метод прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний метод. За рівномірного випуску продукції показники виробничого методу наближаються до прямолінійного.

На відміну від П(С)БО, у Податковому кодексі встановлено обмеження щодо застосування того чи іншого методу амортизації для окремих груп основних засобів та інших необоротних активів. Так, метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовується лише при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби). На основні засоби груп 1 (земельні ділянки) та 13 (природні ресурси) відповідно до пп. 145.1.7 Податкового кодексу амортизація не нараховується [5].

Формування ефективної амортизаційної політики на підприємстві можна вважати одним із факторів підвищення ефективності його роботи. Тому варто приділити особливу увагу вибору методу нарахування амортизації і врахувати усі особливості цього процесу, встановленню оптимальних строків використання необоротних активів та їх ліквідаційної вартості, розробленню норм амортизаційних відрахувань, формуванню та використанню амортизаційного фонду.

Література:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99р. № 996-XIV (дата звернення: 20.09.2022).
2. Голозубова Ю.В. Аналіз методів нарахування амортизації та їх порівняльна характеристика. *Управління розвитком*. 2019. № 7. С. 111–114.
3. Жердев Є.В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах. *Облік і фінанси АПК*. 2020. №1. С. 1-5.
4. Щодо облікової політики підприємства: методичні рекомендації, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635 URL: zakon.golovbukh.ua/regulations/1521 (дата звернення: 18.09.2022).

5. Податковий кодекс України від 11.10.2011 р. №2755-17 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 18.09.2022).

Abstract: *features of calculating depreciation by various methods, justification of their use for agriculture are reflected; the importance of the depreciation policy as an element of the enterprise's accounting policy is determined*

Key words: *fixed assets, depreciation, cost, accounting policy, update*

*Науковий керівник – ЧЕБАН Юлія,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА У СВІТОВОМУ РОЗВИТКУ

ГАНОШЕНКО Тетяна, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. *Розглянуто сутність та становлення глобального партнерства (GP), як ініціативи розширення можливостей для країн світу, що розвиваються. Наведено форми глобального партнерства. Узагальнено окремі недоліки GP та окреслено розбіжності між рівнем поставлених цілей та вибором індикаторів оцінки результативності ініціатив та фінансової підтримки.*

Ключові слова: *глобальне партнерство, розвиток, багатостороння взаємодія, фінансове донорство, інноваційність*

Концепцію партнерства в глобальному вимірі було визначено на Саміті тисячоліття ООН у 2000 році, коли держави-члени вирішили створити сприятливе середовище для розвитку на національному та глобальному рівнях. Найчастіше дефініцію «глобального партнерства» (GP) трактують, як управління інвестиційними ресурсами, які спрямовано на розвиток і розширення можливостей тих країн, де населення живе у бідності. У «Дорожній карті реалізації Декларації тисячоліття ООН» ціль розвитку тисячоліття полягає у створенні сприятливого середовища для повноцінного розвитку будь-яких країн, налагодження торгівлі, оптимізація боргових зобов'язань і покращення доступу до нових технологій, основних ліків тощо. Зазвичай GP та її афілійовані фонди спрямовують капітал на соціальні підприємства, які постачають ринкові продукти та послуги, які дають людям змогу заробляти на життя та покращувати своє життя [3].

Партнерство з багатьма зацікавленими сторонами – це добровільні асоціації між різними зацікавленими сторонами, такими як організації громадянського суспільства, приватний сектор, благодійні організації та міжнародні організації. Резолюція Генеральної Асамблеї 2006 року «До глобального партнерства» визначила ці партнерства як добровільні відносини між різними державними та непублічними сторонами, у яких усі учасники погоджуються працювати разом для досягнення спільної мети або виконання конкретного завдання. Яскравими прикладами партнерства з багатьма зацікавленими сторонами є ініціатива «Кожна жінка, кожна дитина» або «Стала енергія для всіх». Зауважимо, що Ініціатива «Кожна жінка, кожна дитина» була схвалена в 2010 році на сесії Генеральної Асамблеї ООН і її мета полягала у запобіганні смертям сотень тисяч жінок під час вагітності та пологів і мільйонів дітей у віці до п'яти років шляхом збільшення фінансування і покращення системи надання медичних послуг. До ініціативи приєдналися 60 країн світу та сотні партнерів з приватного сектора. Станом на 2017 рік на дану програму спрямовано близько 27 мільярдів доларів США [1].

Безумовно, існуючи десятиліттями, багатосторонні партнерства можуть відігравати важливу роль у мобілізації додаткових ресурсів для сприяння прогресу в досягненні міжнародно узгоджених цілей розвитку або підвищенні обізнаності з певних питань. Проте даний вид глобального партнерства має деякі недоліки за рахунок зосередженості зазвичай на короткострокових питаннях, ці партнерства мають недостатній досвід у просуванні системних змін; також важко пов'язати їх із національними пріоритетами розвитку та сприянню узгодженості між різними партнерствами, включаючи обмін знаннями.

Основним недоліком сучасного глобального партнерства є відсутність підзвітності зацікавлених сторін. Це частково пов'язано з великою розбіжністю між рівнем поставлених цілей GP та вибором індикаторів, які не відображають отримані результати щодо торгової та фінансової системи. У деяких випадках бракує чітких кількісно визначених цільових показників із визначеним часом; або вибір показників, який суттєво знижує рівень амбіцій поставлених цілей [3].

Сучасний світ потребує оновлення форм та цільового спрямування глобального партнерства для розвитку, зокрема в умовах сьогодення. Виклики сьогодення та трансформаційні зміни, що є необхідними для досягнення сталого розвитку, вимагатимуть колективних дій усіх країн на основі їхніх індивідуальних можливостей задля досягнення поставлених цілей. А зобов'язання щодо офіційної допомоги розвитку мають стосуватися таких аспектів якості як ефективність допомоги.

Оновлене ГР може сприяти як інноваційним формам фінансування розвитку та допомоги розвитку, що виходить за рамки традиційних донорів, так і вдосконаленню доступу до нових технологій і довгострокових інвестицій. На додаток до цього, оновлене глобальне партнерство має сприяти зміцненню глобального управління шляхом усунення наявних прогалів у міжнародних угодах, що обмежують колективне прийняття рішень. Створення умов для інклюзивної та справедливої системи глобального управління буде важливим для реалізації універсальної та трансформаційної програми розвитку, удосконалення управління міграцією та людською мобільністю також відіграватиме важливу роль у глобальному партнерстві [2].

Література:

1. Офіційний сайт інформаційного агентства Уніан. На проекти з порятунку матерів і дітей планується виділити близько \$ 27 мільярдів – ООН. URL: <https://www.unian.ua/health/worldnews/1891876-na-proekti-z-poryatunku-materiv-i-ditey-planuetsya-vidiliti-blizko-27-milyardiv-oon.html> (дата звернення: 28.09.2022).
2. 17 Goals to Transform Our World. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/globalpartnerships/> (дата звернення: 29.09.2022).
3. A renewed global partnership for development. URL: https://www.un.org/en/development/desa/policy/untaskteam_undf/faqs.pdf (дата звернення: 27.09.2022).

Abstract. *The essence and formation of the global partnership (GP) as an initiative to expand opportunities for the developing countries of the world is considered. Forms of global partnership are given. Some shortcomings of the GP are summarized and discrepancies between the level of the set goals and the choice of indicators for evaluating the effectiveness of initiatives and financial support are outlined.*

Keywords: *global partnership, development, multilateral interaction, financial donation*

*Науковий керівник – ЧЕБАН Юлія,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

СЬОГОЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ГАНОШЕНКО Тетяна, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Розглянуто роль та специфіку логістики в діяльності аграрних підприємств. Визначено проблеми та можливості поліпшення логістичних процесів в аграрній сфері.

Ключові слова: логістика, аграрне виробництво, збут, товар

Логістика в процесі управління бізнес-процесами, що пов'язані з оптимізацією та реалізацією матеріальних потоків, використовується в різних галузях економіки, включаючи аграрну сферу виробництва.

Складні умови господарювання, що спричинені військовими діями в Україні, вплинули і на всі сектори української та світової економіки, включаючи і сферу логістики. Так, значне зменшення обсягів експортних поставок та руйнування логістичних зв'язків поставили під загрозу продовольчу безпеку і в тих країнах, що найбільше є залежними від імпорту зерна з Причорномор'я України. За оцінкою аналітиків, понад 400 млн людей у світі безпосередньо залежать від постачання зерна тільки з України, що підкреслює порушення продовольчої безпеки у глобальному масштабі [1].

Наразі дослідження факторів впливу на ефективність логістичних процесів сфери аграрної сфери в Україні є актуальним питанням з огляду на нагальну потребу пошуку дієвих напрямів поліпшення логістики.

Логістичним процесам в аграрній сфері приділяється суттєва увага у сучасних дослідженнях науковців і практиків [3], досвід управління якими є наразі новим для українських підприємств.

У дослідженні В.А. Єфанова до особливостей організації логістичних процесів в аграрній сфері є використання в якості основних засобів живих організмів. Така специфіка зумовлює створення двох і більше матеріальних потоків, як можуть бути різними за часовими та матеріальними вимірами. Така особливість суттєво ускладнює процес збуту вироблюваної готової продукції

сільськогосподарського виробництва як на внутрішньому виробничому, так і зовнішньому ринкам кінцевим стейкхолдерам [2].

Враховуючи фактор постійного збільшення цін на енергоносії, відбувається збільшення втрат в транспортних потоках, що впливає на ефективність закупок виробничих запасів, а також збуту готової продукції сільського господарства. Підкреслюємо, що логістичні витрати впливають на обсяги реалізації аграрної продукції, що вимагає від виробників аграрної сфери створити протягом усіх етапів постачання постійний контроль за зміною їх вартості [3].

Вітчизняні агропідприємства холдингового типу та акціонерні товариства формують власні канали розподілу і можуть забезпечити переміщення необхідних виробничих запасів і готової продукції враховуючи масштаби бізнес-процесів та економічно доцільних обсягів товарних партій, як для українських так і зарубіжних підприємств переробної промисловості. Зазначимо, що для створення логістичної інфраструктури великого агропідприємства також необхідні значні фінансові, матеріальні та трудові ресурси [2].

Органи державної влади, визначаючи шляхи та механізми розв'язання проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у сфері транспорту, дорожнього господарства, розвитку транзитного потенціалу і логістики, вбачають також і вирішення проблем продовольчої безпеки країни, а також світового масштабу. Задля сприяння забезпеченню розвитку транзитного потенціалу і логістики в Україні відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 09 квітня 2022 р. № 427 створено Координаційну раду з питань логістики в сільському господарстві. Також одними із основних завдань будуть вдосконалення логістики перевезень, скорочення витрат на міжнародні та внутрішні перевезення товарів та зменшення часу на транспортування товарів до пункту призначення [4].

Принагідно зазначимо, що сьогочасна державна підтримка, фінансове стимулювання та грантова допомога для виробників аграрної продукції, зокрема малого підприємництва дозволить на цей час забезпечити також зайнятість населення у сільській місцевості безпечних регіонів України.

Таким чином, ефективна організація логістичних процесів в аграрній сфері України, що характеризуються специфікою, в порівнянні з іншими галузями економіки, вимагає багатовимірного підходу в умовах продовольчої загрози на глобальному рівні.

Література:

1. Grain&Maritime Days in Istanbul 2022: хоч і по інший берег Чорного моря, та з Україною в серці URL: <https://www.apk-inform.com/uk/events/1527430> (дата звернення: 08.09.2022).

2. Єфанов В. А. Особливості логістики в сучасному сільському господарстві України. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2016. № 1. С. 94-99.

3. Потапова Н. А. Прогнозування динаміки поточних логістичних матеріальних витрат сільського господарства України. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 4. С. 41-52.

4. Про утворення Координаційної ради з питань логістики в сільському господарстві року : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 р. № 427 / Кабінет Міністрів України URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-koordinacijnoyi-radi-z-pitan-logistiki-v-silskomu-gospodarstvi-427> (дата звернення: 10.09.2022).

Abstract: The role and specifics of logistics in the activities of agricultural enterprises are considered. Problems and opportunities for improving logistics processes in the agricultural sector are identified.

Keywords: logistics, agricultural production, sales, goods.

*Науковий керівник – КОЗАЧЕНКО Лілія,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДК: 339.9.012

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НА РИНКУ ПРАЦІ
ДАНЧИК Дар'я, здобувач вищої освіти
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: досліджено особливості розвитку глобалізації. Проаналізовано вплив, який мала глобалізація на світову торгівлю. Досліджено її вплив на ріст країн, що розвиваються. Проаналізовано взаємозв'язок глобалізації та міжнародної міграції.

Ключові слова: глобалізація, світова торгівля, ВВП, міжнародна міграція, країни, що розвиваються.

Останні два десятиліття світ став свідком процесів, які надали особливий вплив на ринок праці. Найважливішими з цих процесів слід вважати, по-перше, розширення обсягу торгівлі промисловими товарами та, по-друге, розробку та впровадження нових технологій, насамперед інформаційних. Через війну відбулося скорочення попиту на малокваліфіковану робочу силу при одночасному різкому підвищенні попиту працівників, які володіють сучасними комп'ютерними технологіями. Нарешті, ще однією важливою ознакою впливу глобалізації на ринки праці стали масовані потоки прямих іноземних інвестицій, які змінили промислову орієнтацію регіонів із традиційно низькою заробітною платою.

Глобалізація стала причиною розвитку міжнародної торгівлі та сприяла збільшенню попиту на більш кваліфіковану робочу силу. Адже основою міжнародної торгівлі є продаж товару більш високої якості, для виробництва якого мають бути залучені більш кваліфіковані працівники. Своєю чергою менш розвинені країни, які є постачальниками ресурсів для країн, що розвиваються відчули збільшення попиту на менш кваліфікованих робітників, адже для такої роботи не потрібна висока кваліфікація [1, с. 20].

Основною перевагою глобалізації є ріст попиту на кваліфікованих працівників, які зайняті у сферах міжнародної торгівлі, інформаційних послуг, аутсорсингу, тощо. Тобто глобалізація дала поштовх до збільшення рівня доходів майже в усіх країнах, проте не для всіх людей, що є її негативним наслідком. Також найбільш негативним наслідком глобалізації є збільшення різниці між багатим і бідним населенням країни, бо багатші будуть ставати ще багатшими, а бідні в свою чергу біднішими.

Глобалізація значний розрив між рівнем доходів людей різних країн, компаній спеціальностей, що є основною рисою, яка притаманна як країнам, що розвиваються так і розвиненим країнам. Адже розрив між рівнем доходу в ХХІ ст. тільки збільшився, що призвело до збільшення відсотку багатого населення в розвинених країнах і, відповідно, до його зменшення в країнах, що розвиваються.

Перевагою глобалізації для країн, що розвиваються є створення нових робочих місць, шляхом розміщення міжнародної компанії (ТНК) та збільшення притоку іноземних інвестицій, які сприятимуть зміцненню економіки приймаючої країни, що не можна сказати про розвинені країни, адже вони є донорами й постачальниками цих ресурсів, і саме від них буде спрямоване постачання фінансових ресурсів [2, с. 3].

Через збільшення конкуренції між країнами на міжнародних ринках, виникає боротьба не тільки за ринки збуту але й за кваліфікованих робітників, що є вкрай важливим для компанії. В умовах поглибленої конкуренції на першому місці вже не стоїть ціна, а якість товару чи послуги, яка напряду залежить від кваліфікації працівників, які задіяні в її виробництві [3, с. 124].

Основною спільною проблемою, яку спричинює ріст конкуренції як для країн, що розвиваються так і для розвинених країн є ріст безробіття. Протягом останніх кілька десятків років ці країни намагаються знайти вирішення проблеми безробіття, основними складовими якої є зростання нерівності в Північній Америці та Великобританії, незмінно високе безробіття в країнах континентальної Європи, а також клас обділених, що зростає по обидва боки Атлантики, які майже не мають шансів на працевлаштування. Попри зусилля, що вживаються національними урядами та міжнародними організаціями, проблема поки що залишається невирішеною [4, с. 407]

Глобалізація впливає не тільки на світ, держави, компанії, але на працівників, які мають теж змінюватися зі зміною старих стандартів та появою нових тенденцій. Працівник є незамінною частиною будь-якої компанії, це як пазл в багатотисячному квадраті, і чим більше таких працівників втратить компанія, то в підсумку це може призвести до її руйнування. В інтересах компанії навчати

працівника, перекваліфікувати, а не шукати йому заміну. Глобалізація ще раз показала всьому світу цінність кадрів, як висококваліфікованих, так і з низькою кваліфікації, адже комусь потрібно технології створювати, а комусь продавати товари в супермаркетах.

Література:

1. Perrings T.Wu, C., Kinzig A., Collins J.P., Minter B.A., Daszak P. Economic growth, urbanization, globalization, and the risks of emerging infectious diseases in China : a review *Ambio*, 46 (1) (2017), pp. 18-29.
2. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика. Навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 428 с.
3. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів : монографія / [Мазаракі А.А., Корольчук О.П., Мельник Т.М. та ін.] ; за заг. ред. Мазаракі А.А. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 718 с.
4. Novikova I., Pietukhova O., Apostol M., Fedun I., Cherkasov A. Methodical bases of formation of tasks and development of risk-oriented strategy of development of the enterprises in the conditions of internationalization and economic globalization. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems (JARDCS)*. Vol. 12, Issue 7, Special Issue, 2020 pp. 405- 411.

Abstract: the peculiarities of the development of globalization are investigated. The impact of globalization on world trade is analyzed. The impact of globalization on the growth of developing countries has been studied. The relationship between globalization and international migration is analyzed.

Key words: globalization, world trade, GDP, international migration, developing countries

**Науковий керівник: Лункіна Т.І.,
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв**

УДК:316.422

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ДАНЧИК Дар'я, здобувач вищої освіти

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено, що процес децентралізації в Україні був розпочатий після Революції Гідності, яка і стала основним каталізатором реформ в Україні. Визначено, що за період впровадження реформ, в українських громадах відбулась низка змін, які в основному були тільки позитивними, що ще раз засвідчує успішність децентралізації в Україні. В підсумку доведено, що розвиток децентралізації все ще триває і потрібно впровадити ще низку реформ, проте основна робота вже була зроблена, що підтверджує успішний розвиток українських регіонів.

Ключові слова: децентралізація, Революція Гідності, реформи, місцеве самоврядування, ОТГ

Особливістю децентралізації в Україні є історія її початку, яка була буквально «вигрижена» українцями на початку 2014 року. Зміни, за які боровся український народ були настільки бажаними, що людей не зупинив ні страх, ні холод, ні смерть. Реформи, які були розпочаті з такими величезними жертвами тривають ще й до сьогодні, багато чого вже зроблено і багато чого, ще передбачається зробити, але, на нашу думку, механізм децентралізації був запущений і український народ ще на один крок наблизився до так бажаної нам Євроінтеграції.

Основний процес реформ в Україні був розпочатий після протестів Євромайдану та має низку аспектів, однією з найважливіших є «децентралізація». Необхідність такої реформи виникла ще до подій 2013-2015 років. Останні великі реформи адміністративної структури України відбулися у 1930-х роках та викликали численні проблеми, наділивши повноваженнями нові обласні адміністрації, які мали мало контактів з районами, якими вони керували. Нинішні зміни є відповіддю на несправедливість старої радянської адміністративної системи, яка була ієрархічною за своєю природою та з величезними повноваженнями, зосередженими у центральних органах Києва, які фактично диктували політику на обласному рівні.

Децентралізація вважається головним успіхом реформ, започаткованих на початку 2014 року після української Революції Гідності. Досі ключовим досягненням децентралізації було розширення повноважень територіальних

громад внаслідок їхнього добровільного об'єднання та розширення сфери їхньої компетенції. Таке розширення повноважень включало надання місцевим громадам нових джерел доходів, в основному завдяки перерозподілу податкових надходжень між державним бюджетом та локальними бюджетами, а також шляхом запуску нових субвенцій для поліпшення інфраструктури та комунальних послуг. На сьогодні в Україні налічується 1470 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), а сам процес децентралізації відбувається зі значним «зменшенням кількості районів шляхом об'єднання та створення нових субрегіональних одиниць» [1]. Визнаючи глибокі перетворення, викликані реформами децентралізації, впровадження, як і раніше, стикається з низкою проблем, серед яких ми можемо виділити наступні [2]: нездатність досі внести відповідні поправки до Конституції, що потенційно може звести нанівець передбачувані результати реформ; невизначеність щодо заміни місцевих адміністрацій інститутом префектів; формування взаємодії між реформою децентралізації та державною політикою реінтеграції.

Українські та закордонні вчені в основному зосередили увагу на економічних, політичних та правових аспектах реформи [3]. Значно менша кількість досліджень присвячена таким делікатним темам, як регіональна та етнокультурна різноманітність та політика ідентичності [4]. Мало того, хоча механізми територіального самоврядування, включаючи різні форми децентралізації, широко застосовуються як інструмент управління конфліктами, [5] роль реформи децентралізації в управлінні війною на сході України ще не достатньо досліджувалась.

Влада в Києві стверджує, що реформа створить стимули для економічного розвитку та бізнесу, усунувши більшу частину нинішньої бюрократії та централізованого контролю. Центральна влада по суті ділитиме владу з регіонами, а головна мета — повернути «почуття гідності людям», один із постулатів Євромайдану. Крім того, оскільки регіони України такі різні, реформа відбуватиметься з чуйним та уважним підходом до особливостей місцевого регіону і новостворені спільноти стануть «стійкими».

Явною основною моделлю реформи для України є Європа, зокрема Польща, де аналогічну реформу місцевого самоврядування було проведено після повалення комуністичної влади, не зважаючи на серйозні економічні труднощі на той час та високий рівень інфляції. Поляки були наполегливими, і в довгостроковій перспективі децентралізація виявилася успішною.

В підсумку ми можемо стверджувати, що в умовах відсутності прогресу щодо внесення поправок до Конституції щодо децентралізації реформа децентралізації сприяла стійкості та згуртованості спільнот, а також сприяла розвитку на місцевому рівні та створювала нові можливості для окремих осіб.

Залишається сподіватися, що нинішнє правління зможе залишатися при владі досить довго і матиме волю завершити цей складний процес, який, на нашу думку, вже близький до закінчення. В Україні успішно функціонують територіальні об'єднання, які довели, що можуть самостійно розпоряджатися коштами та ефективно їх використовувати на доброустрій місцевих громад та загальний розвиток свого регіону.

Література:

1. Романова В., Умланд А. (2019). Реформа децентралізації в Україні з 2014 року: початкові досягнення та майбутні виклики. Дослідницька робота Chatham House «Український форум» URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2019-09-24-UkraineDecentralization.pdf> (дата звернення 26.07.2022).

2. Рабінович М., Левітас А., Умланд А. (2018). Перегляд децентралізації після Майдану: досягнення та виклики реформи місцевого самоврядування в Україні.

URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/kennan-cable-no-34-revisiting-decentralization-after-maidan-achievements-and-challenges> (дата звернення 26.07.2022).

- 3.Удовиченко В., Мельнюк А., Гнатюк О., Остапенко О. (2017). Реформа децентралізації в Україні: Оцінка обраної моделі трансформації. Європейські просторові дослідження та політика 24(1), с. 23–40; Романова В., Умланд А. (2019). Реформа децентралізації в Україні у 2014–2019 роках: перші досягнення та майбутні виклики. Журнал «Ідеологія та політика» 3(14), с. 148–70; Умланд, А., Романова В. (2019). Децентралізація України: геополітичні наслідки. Вживання: глобальна політика та стратегія 61(5), с. 99–112.
- 4.Мельничук А., Гнатюк О. (2013). Регіональна ідентичність та оновлення просторових адміністративних структур: приклад Поділля, Україна. Моравські географічні відомості 26(1), стор. 42–54.
- 5.Wolff S. (2009). Complex power-sharing and the centrality of territorial self-governance in contemporary conflict settlements. *Ethnopolitics* 8(1), p. 27–45.

***Annotation:** It is researched that the process of decentralization in Ukraine began after the Revolution of Dignity, which became the main catalyst for reforms in Ukraine. It has been established that during the period of implementation of the reforms, a number of changes took place in the Ukrainian communities, which were mostly only positive, which once again testifies to the success of decentralization in Ukraine. As a result, it was proved that the development of decentralization is still ongoing and a number of reforms need to be implemented, however, the main work has already been done, which confirms the successful development of Ukrainian regions.*

***Key words:** decentralization, Revolution of Dignity, reforms, local government, RTC*

Науковий керівник: БУРКОВСЬКА Алла
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
М. Миколаїв

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

**ДУБАЧИНСЬКИЙ Андрій, здобувач вищої освіти
спеціальність 073 Менеджмент**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У науковій тезі наведено теперішній стан та стратегії розвитку економічної безпеки України. Актуальність та проблематика спонукають до пошуку оптимального рішення на виклики сьогодення, котрі стоять перед громадянським суспільством та державою. Питання, щодо економічної безпеки досліджується регулярно, зважаючи на процеси в геополітиці та зміни, які ними супроводжуються.

Ключові слова: Економічна безпека України, стратегія, рішення, виклики, проблематика, ОПК.

З огляду на складну, дестабілізуючу ситуацію в Україні, а саме війну, питання економічної безпеки, як ніколи, загострилось. Гострота обумовлена, не тільки теперішнім станом речей, а й недалеким майбутнім, яке породить нові виклики. Стратегію розвитку економічної безпеки України було затверджено Указом президента України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». У даному документі зазначаються одні з національних інтересів держави, а саме: сталий розвиток національної економіки, інтеграція України в європейський економічний простір, розвиток рівноправного взаємовигідного економічного співробітництва з іншими державами[1].

Останні 10 років, стан розвитку економіки України не давав змоги забезпечувати національні економічні інтереси. За розрахунками Міністерства економіки України, здійсненими відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, середнє значення рівня економічної безпеки за цей період становило 40 відсотків – зона рівня незадовільного стану[2].

Українській державі потрібен проактивний підхід, щоб дати відповідь на виклики та загрози, що на сьогодні сформувались, - загальносвітовий тренд загострення боротьби за ринки, технології, кваліфікованих працівників та фінансові ресурси. Такий підхід має знизити ймовірність реалізації внутрішніх викликів, які перешкоджають виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливають її стале і динамічне зростання, підвищують вразливість до загроз [1].

Запропоновано такі заходи щодо покращення ситуації із зовнішнім боргом України: розробка та імплементація механізму управління зовнішнім боргом; відхід від фрагментарного аналізу ефективності; впровадження системи індикаторів боргової безпеки, розроблені МВФ та Світовим банком, у систему аудиту боргової безпеки України; оновлення підходів до визначення груп ризиків управління зовнішнім державним боргом; визначення оптимальної структури відношення зовнішнього боргу до ВВП[4].

Реалізація завдань за безпековим напрямом забезпечуватиметься шляхом:

- визначення та дотримання критичних меж і цільових орієнтирів за індикаторами основних складових економічної безпеки;
- проведення постійного моніторингу економічної стійкості шляхом відслідковування рівня критичних меж за індикаторами, включеними до таблиці індикаторів економічної безпеки, візуалізації відповідних даних у вигляді інфографіки, розміщення та підтримання її в актуальному стані на урядовому порталі;
- недопущення прийняття рішень, які призводитимуть до виходу індикаторів економічної безпеки за критичні межі[5].

Відомий військовий аналітик та голова фонду “Повернись живим” – Тарас Чмут вважає, що Україна, як мілітаристська держава повинна стимулювати створення власного конкурентоспроможного та технологічного оборонно-промислового комплексу задля забезпечення як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках своєї продукції. Він стверджує, що це один з основних векторів розвитку української економіки, який буде забезпечувати суспільство робочими місцями, стабільністю, постійним розвитком в цьому напрямку, як частину другого сектору економіки. Україна, як держава повинна спиратись на приватних виробників, бо вони більш гнучкі та менш бюрократизовані. На думку Тараса Чмута, ми можемо щось виробляти власними силами, щось в колаборації з іноземцями, а щось доведеться закуповувати в інших оборонно-промислового комплексу. Україна могла б розвиватися в сфері ракетних та протикорабельних

комплексів, безпілотників, систем коригування вогню, керовані протитанкові ракетні комплекси[3].

На тлі повномасштабної війни, держава не забуває про економічну безпеку. Звичайно, однозначного і категоричного рішення знайти неможливо, та все ж Україна прагне вирішити проблеми, які нависли над економікою. Надзвичайно важлива підтримка держави як від зовнішніх партнерів, так і від власних громадян. Зараз, надзвичайна консолідованість суспільства, яке прагне зберегти державність як на військовому, так і на економічному фронтах.

Література:

1. Офіційний вебпортал парламенту України. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#n223>.
2. Офіційний вебпортал парламенту України. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#n9>.
3. Що і як має виготовляти українське ОПК.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YUT7xXSZL1A>.
4. Лимар В.В. Зверєв О.Д. Міжнародна економічна безпека України в умовах посилення зовнішніх загроз. С. 11.
5. Гетман О. Стратегія економічної безпеки – прийняти не можна відкладати. 23.02.2021
URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/02/23/671316/>.

***Анотація:** The scientific thesis presents the current state and strategies for the development of the economic security of Ukraine. Actuality and problems encourage the search for an optimal solution to today's challenges facing civil society and the state. The issue of economic security is studied regularly, taking into account the processes in geopolitics and the changes that accompany them.*

***Ключові слова:** Economic security of Ukraine, strategy, solutions, challenges, problems, defense industry.*

**Науковий керівник – БЛІЧЕНКО Олександр,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ УКРАЇНИ

ЗІГУНОВА Софія, здобувач вищої освіти групи Б 3/1

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: розглянуто питання недержавного пенсійного фонду, вивчено теоретичні засади та призначення пенсійного фонду України, а також страхового стажу для забезпечення виплати пенсії.

Ключові слова: пенсійний фонд, страхування, стаж, забезпечення, виплати.

Починаючи з кінця ХХ століття, кількість людей старшого віку в різних країнах світу лише збільшується. Держави повинні виділяти фінансову та соціальну допомогу для підтримки цієї частини населення. Деякі люди похилого віку, які мають гарне здоров'я, працюють надалі. Інші люди повинні жити на пенсію та підтримку родичів. Збільшення частки осіб пенсійного віку посилює соціальне і фінансове навантаження на економічно активне населення багатьох країн світу та стає причиною підвищеної уваги сучасного суспільства до розвитку недержавних пенсійних фондів як одного зі стратегічних напрямів соціальної політики держави, створення нового механізму пенсійного забезпечення і структурних перетворень економіки.

Проблемним питанням функціонування накопичувальних пенсійних фондів в Україні та у світі присвячували свої дослідження багато вітчизняних та закордонних учених, серед яких Л. Діденко [1], О. Кириленко [2], Г. Козак, В. Криклій, К. Штепенко [4] та ін. Проте в умовах ринкової економіки умови функціонування накопичувальних пенсійних фондів не лишаються сталими, а постійно змінюються, що зумовлює необхідність продовження досліджень у цьому напрямі.

Історично склалося п'ять основних напрямів побудови державних і недержавних систем пенсійного забезпечення. Державні функціонують за такими принципами: 1) виплата пенсій із державного бюджету; 2) утримання працюючим населенням тих осіб, хто не працює. Перший напрям є базовим для всіх держав, оскільки він забезпечує мінімальний рівень добробуту пенсіонерам. Джерелом фінансування такої пенсійної схеми є податки, які забезпечують високий, середній чи низький ступінь відшкодування заробітку. Високий ступінь (понад 50%

останнього заробітку) притаманний Німеччині – 60% заробітку, Австрії – 79,5%, Італії – 80%, Іспанії – 100%. Середній ступінь (50% заробітку) характерний для Великобританії, Данії, Нідерландів, Нової Зеландії, Норвегії, США, Японії. Низький ступінь (менш як 50% заробітку) відшкодування доходу існує в Австралії, Ірландії та Канаді [1, с. 399]. Другий напрям здебільшого поширений у країнах, що розвиваються, де співвідношення кількості працюючих до непрацюючих знаходиться приблизно в межах 3:1. Але, як тільки вищезгадане співвідношення починає скорочуватися, держава опиняється перед проблемою дофінансування пенсійних виплат із державного бюджету [1, с. 400]. Необхідно відзначити, що за цим принципом побудований і державний Пенсійний фонд України [3].

Перш за все слід зазначити, що Пенсійний фонд є одним із тих механізмів держави, основною функцією яких є здійснення соціального забезпечення громадян. Зокрема, по своїй суті Пенсійний фонд призначений для надання фінансової допомоги тим громадянам, які в силу тих чи інших причин втратили працездатність і не здатні самі себе забезпечувати. Засоби на надання такого роду фінансової допомоги поступають із державних фінансів [1].

Існує три види недержавних пенсійних фондів в Україні (далі - НПФ):

- професійні, учасниками яких є всі робітники, пов'язані між собою по роду діяльності (занять), що визначається в статуті фонду. Вкладниками є юридичні особи, роботодавці, профспілки, роботодавці, пов'язані між собою по роду діяльності, що визначена статутом фонду. Засновники не можуть бути зберігачем, аудитором, компанією по управлінню активами, адміністратором;
- корпоративні, учасниками яких є робітники підприємства засновника чи платника. Вкладниками є безбиткові підприємства протягом останнього фінансового року. Засновники й роботодавці платники не можуть бути зберігачем, аудитором, компанією по управлінню активами, адміністратором (крім випадку, коли компанія (яка може бути й адміністратором) чи банк є одноосібним засновником фонду);
- відкриті, учасниками якого є будь-які підприємства чи фізичні особи. Без обмежень залишається питання вкладень та обмежень щодо засновників [2].

Попри велику кількість досліджень, недостатньо розвинутими залишаються теоретико-методичні підходи до моделювання пенсійної системи, які б дозволяли враховувати інтереси всіх учасників даного процесу. У теоретичному плані необхідно обґрунтувати розмір внесків у пенсійну систему від роботодавців і працівників. Учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення є, зокрема, НПФ [5].

Функціонування недержавних систем пенсійного забезпечення ґрунтується на таких засадах:

1. Пенсію працівнику виплачує безпосередньо працедавець. При цьому НПФ не створюється. Історично ця форма вперше була поширена у США і Японії.

2. Пенсія забезпечується страховою компанією. Ця система також не потребує створення НПФ. Забезпечення пенсії гарантується через викуп страхового поліса у приватної компанії пенсійного страхування у вигляді щорічних фіксованих виплат. Одним із головних недоліків цієї системи є неможливість одержання індексованої щорічної ренти. Крім того, для отримання довічної ренти працівнику потрібно мати певний страховий стаж. Наприклад, у ФРН тривалість періоду страхування, необхідного для отримання повної пенсії, складає 35 років, а мінімальний період – 15, в Італії відповідно – 40 і 15, у Франції – 37,5 та 15 років, у Нідерландах – 50 та 15, у Данії – 40 та 15.

3. Пенсії виплачуються недержавними пенсійними фондами, які засновані на капіталізації накопичень вкладників. Їх сумарні активи, за законодавством, повинні дорівнювати зобов'язанням перед майбутніми й справжніми пенсіонерами [4].

Основні тактичні завдання, які стоять перед Пенсійним фондом України, реалізація яких дозволяє вирішити стратегічні завдання, нами визначені призначення та щорічний перерахунок пенсійних виплат; забезпечення фінансування та виплати трудових і соціальних пенсій своєчасно та у повному обсязі, допомоги на поховання пенсіонерів; ефективне та цільове використання коштів солідарного пенсійного страхування, удосконалення методів та інструментів фінансового планування, звітності й системи контролю за витрачанням власних коштів; виконання інших завдань, визначених законами

України та покладених на Пенсійний фонд України указами Президента України [1].

На сьогодні, зручним є корпоративний недержавний пенсійний фонд України та найбільший за обсягом активів пенсійний фонд в Україні. Одноосібним засновником Фонду є Національний банк України. Фонд було створено з метою забезпечення додатковою недержавною пенсією своїх працівників. Кожний працівник НБУ має можливість стати учасником Фонду. Учаснику Фонду відкривається персональний рахунок, на який Національний банк щомісяця перераховує пенсійні внески. Ці кошти інвестуються з метою отримання доходу на користь учасників Фонду, тож після досягнення пенсійного віку, учасник отримує додаткову пенсію.

Отже, недержавні пенсійні фонди України є невід'ємною частиною економічної структури в країні, що дозволяють зберігати накопичення від інфляції та примножувати пенсійні накопичення шляхом отримання інвестиційного прибутку при низькому рівні ризику для виконання зобов'язань перед учасниками фонду в повному обсязі.

Література:

1. Діденко Л. В., Головенко І. П. Система недержавного пенсійного забезпечення і розвиток фінансового посередництва в Україні. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2016. № 1. С. 30-44.
2. Кириленко О., Сидорчук А. Недержавні пенсійні фонди на фінансовому ринку: світовий досвід та реалії України. *Світ фінансів*. 2005. Вип. 3-4. С. 131-142.
3. Шаталов Є.В. Проблематика балансування бюджету пенсійного фонду України. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (14 квітня 2021 р.)*. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. 376 с.
4. Штепенко К. П., Деркаченко А.В. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С. 1006-1010.
5. Приходченко О. Ю. Моделювання оптимальної структури пенсійної системи України. Дніпро, 2021. 20 с.

Abstract: the issue of the non-state pension fund was considered, the theoretical principles and purpose of the pension fund of Ukraine were studied, as well as the insurance experience to ensure the payment of the pension.

Keywords: pension fund, insurance, seniority, security, payments.

*Науковий керівник – МІКУЛЯК Катерина,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

БОНДАРЕНКО Альона, здобувач вищої освіти спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: досліджено роль інтелектуальної власності у розвитку держави; її аналіз, як економічної складової інтелектуального капіталу. З'ясовано, що інтелектуальна власність – юридичний гарант захисту прав, що відносяться до інтелектуальної діяльності. Доведено позитивний вплив на економічний та соціальний розвиток держави.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інтелектуальний капітал, фізичний капітал, капітал, прибуток, патент, гарант, ліцензія.

Сучасний світ дуже стрімко розвивається. З кожним днем з'являється все більше інноваційних ідей, внаслідок чого підвищується конкуренція на ринку. Для успіху будь-якої компанії важлива ідея, репутація, вплив та багато інших факторів, які набуваються саме завдяки інтелектуальній роботі працівників. Прихильність та попит здобувають ті, хто має творчих працівників з унікальним мисленням.

До другої половини 20 ст. розвиток економіки відбувався за класичною схемою К. Маркса, в якій фізичний капітал поєднаний з робочою силою створював додаткову вартість (користь) або іншим словом прибуток (рис. 1).

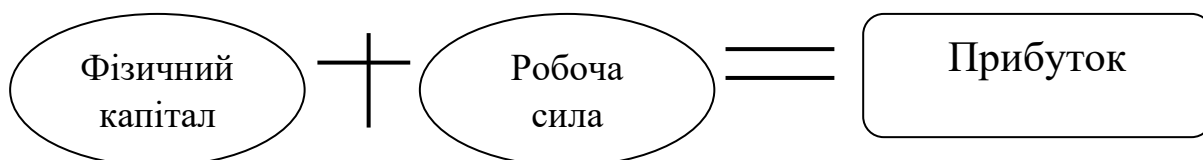

Рисунок 1 – Класична схема «Капіталу» К.Маркса

Джерело: сформовано автором на основі матеріалів «Капітал» К. Маркса

Проте з появою компаній типу Apple, McDonalds, Facebook, Microsoft та інших, теорія К. Маркса не могла пояснити їх успіх та світове лідерство, маючи у порівнянні менший капітал і робочу силу від традиційних промислових компаній. На думку сучасних науковців пояснюється це тим, що використовується додатковий ресурс – інтелектуальний капітал (знання, інформація). Він є пріоритетним видом капіталу підприємств, що є конкурентоспроможним, ефективним та високо цінується.

В. Іноземцев визначає інтелектуальний капітал як: людський капітал, втілений у працівниках підприємства у вигляді їхнього досвіду, знань, навичок, здібностей до нововведень, а також до загальної культури підприємства; структурний капітал, що включає патенти, ліцензії, торговельні марки, організаційну структуру, бази даних, електронні мережі.

Інтелектуальна власність по своїй суті є юридичним гарантом захисту прав, що відносяться до інтелектуальної діяльності, і включає «ноу-хау», патенти, торгові секрети, авторські права, торгові марки. Винаходи захищаються ліцензіями, нові продукти – патентами, оригінальне ім'я – торговою маркою товару чи послуги, торгові секрети – договорами про нерозголошення.

Вплив винаходів на економічний розвиток може здійснюватися за чотирма каналами:

1. Інформація про патенти полегшує передачу (трансфер) технологій і сприяє залученню прямих іноземних інвестицій.

2. Патенти стимулюють наукові дослідження.

3. Патенти є каталізатором нових технологій і бізнесу.

4. Бізнес накопичує патенти і комерціалізує їх шляхом передачі прав через ліцензійні угоди, внесення до статутного капіталу підприємств, використання у власному виробництві для отримання додаткового прибутку.

Вона може становити до 35% капіталу виробничих фірм та підприємств, а деякі галузі суспільного виробництва показують, що вона значно перевищує своєю вартістю матеріальні об'єкти. Це пояснюється тим, що особливого значення має не матеріальна вартість продукції, а характер, марка, бренд, уміння, репутація компанії, навички і саме головне – прихильність покупців. А для отримання всього вище зазначеного потребуються працівники з творчим та унікальним мисленням, великою кількістю інноваційних ідей, свіжих та новітніх думок і замислів.

Отже, держава, що прагне високого соціального та економічного розвитку, визнання на міжнародному ринку та попит, мають належним чином розвивати, стимулювати, а головне захищати права інтелектуальної власності. Мати достатній рівень освіти та умови створення і правового захисту компаній.

Література:

1. Карл Маркс «Капітал» Том 1. Книга 1. Процес продукції капіталу. 1933. 350 с.
2. Робоча сила. URL : https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%A0%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B0_%D1%81%D0%B8%D0%B%D0%B0.html (дата звернення: 24.09.2022).
3. Иноземцев В. Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире / В. Л. Иноземцев : Academia, 1998. 640 с.
4. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави. URL : <https://bookster.com.ua/mistse-i-rol-intelektualnoi-vlasnosti-v-ekonomichnomu-i-sotsialnomu-rozvytku-derzhavy/> (дата звернення: 24.09.2022).

Annotation: *The role of intellectual property in the development of the state, its analysis as an economic component of intellectual capital is studied. Structure of intellectual capital. It was found that intellectual property is a legal guarantor of the protection of rights related to intellectual activity. The positive influence on the economic and social development of the state has been proven.*

Key words: *intellectual property, intellectual capital, physical capital, capital, profit, patent, guarantor, license.*

*Науковий керівник: ЛУНКІНА Тетяна,
д-р екон. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДК: 334.012.7

БІЗНЕС ІДЕЇ ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Гончар Єва, здобувач вищої освіти
обліково-фінансовий факультет,
Миколаївський національний аграрний університет*

Анотація. *В даній роботі було проаналізовано бізнес ідеї та новітні технології в галузях економіки. Досліджено сучасний стан ринку світових технологій і проаналізовано його структуру. Проведено аналіз впливу технологій на розвиток сільськогосподарської та промислової галузей України та визначено тісний взаємозв'язок технологій і рівня експорту.*

Ключові слова: *новітні технології, інновації, АПК, промисловість, галузь економіки.*

У зв'язку з розвитком інформаційних технологій роль інформації в економіці швидко зростає й вміння працювати з нею стає найважливішим фактором конкурентоспроможності підприємства. Перетворення інформації в найважливіший ресурс розвитку економіки якісно змінило її структуру, що дозволило заявити про становлення постіндустріальної економіки. Інформація стала важливим об'єктом підприємницької діяльності, і частка ринку інформації в економіці почала неухильно зростати.

За даними дослідницької консалтингової компанії IDC, світова індустрія інформаційних технологій до 2022 р. наблизиться до досягнення 5,2 трильйона доларів. Економіка, робота та особисте життя стають все більш цифровими, більш пов'язаними і більш автоматизованими [1]. Хвилі інновацій наростають з часом, приводячи в дію двигун зростання технологій, який, схоже, знаходиться на порозі ще одного важливого кроку вперед. Сучасні інновації сприяють прискоренню глобалізації, відкривають нові можливості для соціального та економічного розвитку підприємств, між тим вони створюють серйозні проблеми, які виливаються в кризи, злидні й нерівність як всередині суспільства, так і між країнами. Наступним пропонуємо проаналізувати використання новітніх технологій за галузями економіки в Україні. Українським підприємствам вкрай необхідно розвивати та впроваджувати інноваційні технології у своє виробництво, які мінімізуються часові втрати та максимізують загальну продуктивність. Детальніше розглянемо основні інструменти інноваційного розвитку, які використовуються українські промислові компанії для успішного функціонування на українському та міжнародному ринках (табл. 1).

Таблиця 1 Використання інноваційних підприємствами промислової галузі України

Компанія	Галузь	Використання діджитал маркетингу
Нафтогаз	Видобуток газу та електроенергії	Компанія на прикладі своїх іноземних партнерів запровадила систему управління SAP S/4HANA, яка в підсумку має зекономити час і кошти Нафтогазу
IDS Borjomi Ukraine	Безалкогольні напої	Створила додаток mywatershop – за допомогою якого швидкого і зручно замовити питну воду та додаток Waterbalance, який допомагає людям стежити за водним балансом організму, відповідно до своїх параметрів
ДТЕК	Енергетика	Створила програму MODUS, одним із головних результатів якої - побудова підземної інфраструктури зв'язку (Wi-Fi) на глибині 500 м у шахті. Це єдиний проект в Україні та один із найперших у Європі
Дніпроазот	Хімічна	Виробництво відновника оксиду азоту для автомобільних дизельних двигунів на основі карбаміду
Антонов	Літакобудування	Розроблений БАК (безпілотний авіаційний комплекс), розробки таких проектів як «Горлиця», «Стратегічний БАК», «Мішеневий комплекс», а також різні спеціалізовані модифікації літаків

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу інформації із сайтів підприємств

Українські промислові підприємства поступово впроваджують інноваційні технології в свою діяльність та переходять на більш технологічний процес виробництва, проте враховуючи мінливість української економіки, нестабільність фінансового ринку та відсутність підтримки зі сторони держави кардинальних змін в найближчому майбутньому не очікується [4, с. 158].

З'ясовано, що українські компанії почали активно використовувати інноваційні технології в своїй роботі та покращувати бізнес процеси, це й не дивно, що станом на 2020 р. частка експорту сільськогосподарської продукції становила 39,4% [5], так як, більшість з цих компаній, які зайняті в галузі АПК займаюся експортом продукції.

На нашу думку саме використання сучасних технологій може стати для українських підприємств каталізатором їхнього розвитку. Адже в міру активного світового розвитку все більшої популяризації набувають інноваційні технології, які не тільки пришвидшують усі процеси на підприємстві, але і й мінімізують витрати, впроваджуючи в кожен з процесів ефективне використання ресурсів.

Література:

1. Distribution of the information technology (IT) industry worldwide from 2019 to 2021, by region (2019). URL : <https://www.statista.com/statistics/507365/worldwide-information-technology-industry-by-region/> (дата звернення: 13.09.2022).

2. Гурочкіна В. В., Кравченко Л. В. Принципи та закономірності розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці. Інфраструктура ринку. 2020. № 42. С. 156-163. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/29.pdf (дата звернення: 13.09.2022).

3. Показники зовнішньої торгівлі України веб-сайт (2020). URL : <https://bi.customs.gov.ua/trade/#/imex> (дата звернення: 13.09.2022).

Annotation: In this paper, business ideas and the latest technologies in the sectors of the economy have been analyzed. The current state of the world technologies is investigated and its structure is analyzed. An analysis of the influence of technologies on the development of agricultural and industrial industries of Ukraine has been carried out and close interconnection of technologies and exports.

Key words: latest technologies, innovations, agroindustrial complex, industry, sector of economy.

*Науковий керівник: Лункіна Т. І.,
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

ІВАНЕНКО Денис, здобувач вищої освіти

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Штучний інтелект є невід'ємною частиною сучасного банківського сектору, однак через потребу в кардинальних змінах та ризику інвестицій, не кожен банк може впроваджувати ці технології в сферу своєї діяльності. Досліджено вплив штучного інтелекту на банківську сферу, проаналізовано його використання відомими українськими банками, розглянуто переваги та перспективи AI-технологій.

Ключові слова: штучний інтелект, банківський сфера, AI-технології, наука.

У сучасному світі відбуваються значні технологічні зміни в сфері банківських послуг. Звпровадження технології штучного інтелекту значно прискорює обробку великої кількості даних, дозволяє аналізувати клієнтську базу та виявляти шахраїв. За даними Autonomous Research до 2030 р. штучний інтелект збереже банківській сфері понад 1 трильйон доларів розв'язуючи банківські проблеми [1].

Перспективи та переваги використання штучного інтелекту в майбутньому банківського сектору розглянуто в працях таких науковців, як: Кріс Скіннер, Макс Тегмарк, В. Б. Гітіс та К. Ю. Гудкова та інших.

Штучний інтелект – здатність інженерної системи (англ. *engineered system*) обробляти, застосовувати та вдосконалювати здобуті знання та вміння [2]. Одним з важливих напрямів розвитку AI-технологій є автоматизація в процесах обслуговування клієнтів. За допомогою розумного розподілу, аналізу та автоматичної класифікації банківських даних – банківські установи легко розв'язують проблеми з великою кількістю повідомлень, відгуків та дзвінками.

Завдяки категоризації проаналізованих даних штучний інтелект автоматично розподіляє їх за певними категоріями, наприклад: відгуки, скарги, проблеми з додатком, фінансові проблеми та інші. Це дозволяє значно спростити процеси обробки інформації та прискорити процеси розподілу і пошуку даних.

Завдяки технології штучного інтелекту (ШІ) банківські установи мають можливість застосовувати чат-ботів замість операторів у call-центрах. Віртуальні боти здатні розв'язувати більшість проблем споживачів, давати відповіді на питання та за необхідності направляти людину до певного відділу служби підтримки. Чат-боти на ШІ набирають популярність і в українських банківських установах. Вони працюють на базі месенджерів Facebook, Viber і Telegram і дають можливість переказувати кошти, отримувати інформацію про курси валют, подавати заявки і брати участь в акціях [4].

Особливу увагу сучасні банки приділяють боротьбі з шахраями, які отримують гроші завдяки фішингу. Система автоматично розпізнає махінації та виявляє шахраїв, попереджуючи клієнтів про можливість шахрайства. Лише за останні 5 років компанія Visa витратила понад 9 млрд доларів на підвищення рівня кібербезпеки та скорочення випадків шахрайства. На даний момент компанія забезпечує понад 60 різних способів, якими штучний інтелект може автоматизувати більшу частину важкої роботи з виявлення шахрайства [3].

У сучасному світі застосування AI-технологій є однією з передових інновацій в розвитку банківських технологій. Її впровадження потребує певних зусиль для отримання бажаних результатів, проте ми розуміємо що сучасні технології значно прискорюють процеси взаємодії з великою кількістю даних, запобігають можливим проблемам компанії та сприяють розвитку банківських послуг. І лише завдяки повноцінній взаємодії людей та технології ми отримуємо найбільші показники ефективності від використання штучного інтелекту в сфері банківських послуг.

Література:

1. How Artificial Intelligence is Transforming Financial Services – Analysis from Autonomous Research/URL : <https://www.businesswire.com/news/home/20180424005855/en/How-Artificial-Intelligence-is-Transforming-Financial-Services-%E2%80%93-Analysis-from-Autonomous-Research> (дата звернення : 22.09.2022 р.).
2. ISO/IEC TR 24028:2020 Information technology – Artificial intelligence - Overview of trustworthiness in artificial intelligence. International Organization for Standardization and International Electrotechnical Commission (англ.) (дата звернення : 23.09.2022 р.).
3. AI в банківській сфері : чат-боти, вибивання боргів і боротьба із шахраями/URL: <https://aiconference.com.ua/uk/news/ii-v-bankovskoy-sfere-chat-boti-vibivanie-dolgov-i-borba-s-moshennikami-96949> (дата звернення : 23.09.2022 р.).

4. Онлайн-шахрайство під час війни. Експерти Visa та українських банків про критичні навички цифрової безпеки/ URL : <https://biz.nv.ua/ukr/markets/aktualizaciya-danih-u-privatbanku-viyavilasya-shemoju-shahrajiv-yak-zahistiti-svoji-grosi-50244436.html> (дата звернення : 23.09.2022 р.).

Annotation: Artificial intelligence is an integral part of the modern banking sector, however, due to the need for radical changes and investment risk, not every bank decides to implement this technology in its field of activity. The article examines the impact of artificial intelligence on the banking sphere, analyzes the use of artificial intelligence by well-known Ukrainian banks, considers the advantages and prospects of AI technologies.

Key words: artificial intelligence, banking, AI technologies, science.

Науковий керівник: ЛУНКІНА Тетяна,
д-р екон. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ІНОЗЕМНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

**КРАСНОНОЖЕНКО Віталія, здобувач вищої освіти
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: доведено важливість існування студентського самоврядування. Розглянуло роль студентських організацій в іноземних та вітчизняних вищих навчальних закладах, їх відмінність. Визначено головні завдання студентського самоврядування у співпраці зі студентами та адміністрацією університету.

Ключові слова: студентське самоврядування, вищий навчальний заклад, іноземний досвід, вітчизняний досвід, студентство.

Студентське життя найчастіше характеризується згуртованістю та підтримкою студентами один одного. Важливу роль відіграє саме студентський актив університету, шляхом якого здійснюється об'єднання здобувачів вищої освіти у колектив. Саме запорука плідної праці у соціумі полягає в єдності та спільних інтересах. У такій організації студентське самоврядування необхідна цілісність його членів, адже головною метою є створення умов для самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави.

На сьогодні студентське самоврядування відіграє важливу роль у житті університету. Такий колектив у закладі вищої освіти – невід'ємна частина громадського життя, яка забезпечує захист прав і інтересів здобувачів вищої освіти

(ЗВО). Самоврядування є рушійною силою здійснення певних внутрішніх реформ університету. Завдяки участі у цих процесах, здобувачі вищої освіти мають змогу отримати значний досвід, розвинути, або здобути лідерські якості, навчитися виходити зі своєї зони комфорту, а також пристосовуватися до будь-яких умов сьогодення.

До прикладу вітчизняного досвіду, можна привести студентське самоврядування Миколаївського національного аграрного університету. В університеті воно є не просто самостійним явищем, а виступає суттєвим компонентом усього виховного процесу, що має особливе ідеологічне навантаження. Дана система у Миколаївському НАУ вже упродовж багатьох років є одним із основних аспектів розвитку особистості здобувача вищої освіти, що забезпечує його конкурентоспроможність і спирається на взаємодію та співпрацю науково-педагогічних працівників і студентів у сферах їх спільної навчальної діяльності, а також у процесі реалізації повноважень самоврядування [1]. Провідними напрямками діяльності студентського активу є розв'язання проблем соціального захисту здобувачів вищої освіти. Також студентське самоврядування займається організацією системи матеріальної допомоги, сприяє навчальній, науковій, виховній діяльності, роботі студентських гуртків, товариств, об'єднань, студій, клубів за інтересами, роботі студентських рад гуртожитків, розв'язання соціально-побутових питань тощо.

Іноземний досвід студентського самоврядування є досить цікавим та має відмінності з вітчизняним. Наприклад, у Польщі самоврядування на рівні академічної групи переважно відсутнє. Це зумовлено тим, що таких груп із постійним особовим складом, за деяким винятком, просто не існує, бо здобувачі вищої освіти більшість предметів обирають за власним бажанням і через це постійно опиняються в нових групах [2].

Ознайомившись зі студентським самоврядуванням закладів вищої освіти Франції, Великої Британії та Північної Ірландії стало зрозуміло, що воно націлене на: захист інтересів ЗВО на всіх рівнях вищої освіти; втілення студентських починань у навчально-виховному процесі, а також у науковій, професійній,

культурній та інших соціальних галузях діяльності; покращення ефективної взаємодії між студентським складом та адміністрацією університету; гарантія студентських прав і свобод відповідно до громадянських норм, що діють у суспільстві; кооперація з державними та місцевими органами влади; створювання побуту, різноманітних форм відпочинку, мандрівок, працевлаштування студентів; формування нового інформаційного простору для студентів університету та їх контакт із світовими інформаційними джерелами.

У підсумку можна зазначити, що студентське самоврядування є необхідною складовою у процесі навчання у будь-якого закладу вищої освіти, адже, це запевняє кожного ЗВО у тому, що у разі чого він має підтримку, а бути частиною цієї організації надає шанс у розвитку себе, як особистості, працівника та людини, яка знайде підхід до кожного й вийде із скрутного становища без проблем. Студентське самоврядування – це не тільки робота у спільноті, але й поліпшення навчального процесу, активізація молоді на збагачення своїх знань та навичок. Порівнявши вітчизняний та іноземний досвід становлення студентського самоврядування можна зробити висновок, що всі вони спрямовані лише на покращення якості рівня освітнього процесу, та поліпшення окремих пунктів ведення життя всередині університету.

Література:

1. Офіційний сайт Миколаївського національного аграрного університету /URL : <https://www.mnau.edu.ua/stud/samovryad/#1545220177391-ab1a898e-cfad> (дата звернення 19.09.2022).
2. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. Управління вищим навчальним закладом. Наукові засади управління вищим навчальним закладом. Студентське самоврядування. 2006. С. 324.

Annotation: the importance of the existence of student self-government has been proven. Considered the role of student organizations in foreign and domestic higher educational institutions, their differences. The main tasks of student self-government in cooperation with students and the university administration have been defined.

Key words: student self-government, higher educational institution, foreign experience, domestic experience, studentship.

Науковий керівник: ЛУНКІНА Тетяна,

д-р екон. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

БІЗНЕС-ІДЕЇ ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

НЕСТЕРЧУК Тетяна, здобувач вищої освіти

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Розглянуто взаємозв'язок бізнес-ідей та новітніх технологій, їх вплив на економічне середовище окремої країни та світу. Досліджено практику введення нової бізнес ідеї та перспективи її розвитку.

Ключові слова: бізнес-ідея, новітні технології, економіка, голограма, розвиток.

Ми живемо у світі який постійно розвивається. Це призводить до жорстокої конкуренції в економічному середовищі. Власникам бізнесу потрібно постійно вигадувати нові бізнес-ідеї та вдосконалювати свої технології, щоб привернути увагу споживача.

Зазвичай велика кількість чудових бізнес-ідей не знаходить своєї реалізації. Це спричинено тим, що для запровадження нового проєкту потрібно багато сил, ресурсів та часу, а бажаний прибуток можна так і не отримати. Через це багато хто віддає перевагу вже перевіреним та надійним бізнес-проєктам.

В нашій країні практикується досвід запозичення бізнес-ідей в інших країн світу. Така діяльність є ризикованою. Щоб ввести нову, для нашої країни, ідею, потрібно проаналізувати методи її реалізації, споживчі потреби, конкурентоспроможність та можливості її розвитку. Чудовим прикладом такої практики виступає відкриття ресторанів молекулярної кухні.

Молекулярна кухня – поки що низькоконкурентний напрям ресторанного бізнесу, тому дуже привабливий для невеликих вкладень. Корисне харчування в ресторанах молекулярної кухні активно розвивається в європейських та західних країнах, а для нашого споживача – поки що це новизна. [1]

Принцип молекулярної кухні – нетрадиційна обробка та приготування продуктів із максимальним збереженням їх корисних властивостей, ароматів та повноти смаку. А також ефектна подача, неординарні форми та трансформації за допомогою текстур: піна, желе, гранули, муси, ікринки. Насправді, відмова від традиційного приготування їжі на користь використання більш технологічних

способів обробки [1].

Відкрити ресторан молекулярної кухні – з одного боку, рішення сміливе, бо такий бізнес розрахований не на масового споживача, а на гурманів, любителів корисного харчування та здорової їжі, з іншого боку – він приваблює своєю новизною, його унікальність дозволяє виділитися серед конкурентів і вже сам собою є готовою привабливою концепцією [1].

На світовому рівні однією з найперспективніших бізнес-ідей є використання новітніх технологій. Такими технологіями можна вдосконалювати обладнання для виготовлення продукції, що в свою чергу сприяє підвищенню її якості, модернізувати програми щодо ведення фінансової звітності підприємства, а також можна виграти тендер щодо виготовлення самої новітньої технології чи програми.

Дуже цікавою технологічною розробкою, яку в майбутньому можна використовувати в економічній діяльності, є створення першої справжньої голограми.

Дослідники Університету Бригама Янга з американського штату Юта розробили технологію, яка проєктує об'ємне зображення безпосередньо в повітрі. Вона концептуально відрізняється від популярної на сьогодні технології, де голограма створюється за допомогою багат шарового екрана-відбивача. Дослідники створили справжню 3D-картинку у відкритому просторі. До неї буквально можна доторкнутися пальцем і навіть взаємодіяти [2].

У 2018 р. дослідники з цього ж університету продемонстрували прототип технології під назвою Optical Trap Display. На відміну від традиційних голограм з обмеженим кутом огляду, представлена три роки тому система дозволяє побачити зображення під будь-яким кутом і з будь-якого боку, оскільки зображення, що плавають, фактично малюються в тривимірному просторі. Це відбувається завдяки роботі оптичних пасток і двом лазерам, де один трансформує частинки в повітрі, а інший – підсвічує отриману основу безліччю відтінків [2].

Через три роки доробок та покращень команда вчених повернулася з новим відкриттям – тепер система не просто показує об'ємні малюнки у повітрі, а змушує їх рухатись і навіть взаємодіяти з іншими об'єктами. Щоправда, для повноцінного

спостереження за отриманими зображеннями необхідно озброїтися камерою з макрооб'єктивом, оскільки розміри проєкцій ще дуже малі. [2]

Спостерігаючи за інноваційно-технологічним прогресом, можна припустити що у майбутньому вдасться досягти результату зі збільшення розміру голограми, та запровадження цієї технології у бізнес-процесах світу. Впровадження такої технології дає можливість підприємствам з різних галузей економіки отримати певні переваги: збільшення прибутку, підвищення захисту цінних паперів та документів, легкість проєктування нового товару та захист від його підробки. Також, якщо задіяти голограму в маркетинговій сфері, то вона зможе привернути увагу споживачів та збільшити їхню кількість, тим самим збільшити прибуток певного підприємства.

Отже, бізнес-ідеї та новітні технології взаємопов'язані, а їх реалізація приносить тільки користь державі. Тому потрібно ризикувати, вигадувати щось нове та демонструвати це світу. Чим більше таких проєктів буде реалізовано, тим стабільніше буде працювати економіка.

Література:

1. Ресторан молекулярної кухні як нова бізнес-ідея. URL : <https://businessideas.com.ua/useful-tips/restoran-molekulyarnoy-kuhni> (дата звернення: 17.09.2022 р.).

2. 13 найцікавіших технологічних розробок б чим здивува людство 2021 рік. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/12/25/680988/> (дата звернення: 17.09.2022 р.).

3. Економіка і бізнес : підруч. / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.

Abstract: theses examine the relationship between business ideas and the latest technologies, their impact on the economic environment of a particular country and the world. The practice of introducing a new business idea and its development prospects are studied – відповідно.

Keywords: Business idea, latest technologies, economy, hologram, development.

*Науковий керівник: ЛУНКІНА Т. І.,
д-р екон. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

РУДЬ Натан, здобувач вищої освіти

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Розглянуто перспективи розвитку штучного інтелекту, визначено вплив стрімкого зросту попиту на його використання, висвітлено можливості застосування та технології використання у сферах сучасного життя, доведено важливість впровадження штучного інтелекту в банківську сферу.

Ключові слова: сучасні технології, штучний інтелект, банківський сектор, банківські установи.

Однією із перспективних і, водночас, зовсім неоднозначних технологій є штучний інтелект. На нашу думку, на даному етапі нам відкрилася лише мала частина майбутніх змін. Потенціал технології штучного інтелекту розкривається стрімко, він є важливим інструментом правової реформи, новітнім засобом підвищення ефективності її реалізації саме завдяки можливості приймати раціональні рішення, максимально близькі обставинам правового розвитку.

Цифрові технології охоплюють велику кількість аспектів суспільного життя, а саме впливають на сприйняття світу, також прийняття рішень у сфері соціуму, медицини та економіки.

Штучний інтелект (artificial intelligence, AI) – це здатність механічної системи отримувати, обробляти та застосовувати отримані знання та вміння [1]. Основною метою його створення є допомога людині при здійсненні певної роботи, її економія часу. Жодна людина не здатна так багато, швидко та точно аналізувати данні, як штучний інтелект. Якщо людина може помилитися в розрахунках, то штучний інтелект запрограмований на те, щоб у максимально короткі строки дати максимально точну відповідь. Значну роль застосування сучасних технологій відіграє аналіз та оброблення інформації. Штучний інтелект дає змогу комп'ютерам виконувати процеси притаманні людям. При цьому шанс помилитися через неуважність зникає.

Штучний інтелект допомагає при виявленні шахрайства у банківському секторі, а також розробці інвестиційної політики. Банківські установи мають програмні системи на основі штучного інтелекту, які допомагають запобігати відмиванню грошей. Попри те, штучний інтелект значно покращує процес

комунікації та підвищує продуктивність, велика кількість банківських установ націлені на функцію здійснювану за допомогою сучасних технологій, а саме – мінімізація ризиків. Штучний інтелект дозволяє розпізнавати схеми, що використовуються зловмисниками, навіть найбільш нестереотипні. При обробці інформації за допомогою штучного інтелекту, виявляються ознаки, які можуть вказувати на спробу шахрайства (здійснення транзакцій з іншого IP, або одночасний переказ великої суми коштів). Також технології дозволяють визначити спроби відмивання грошей, які отримані нелегальним шляхом[2].

Можливості застосування штучного інтелекту в банківській сфері надзвичайно широкі. Його доцільно застосовувати у службі підтримки клієнтів, адже це дозволить досягти нового рівня комфорту при обслуговуванні клієнтів. Багато банківських установ на сьогодні потребують більш ефективного обробітку інформації задля своїх клієнтів і саме для цього можна та треба використовувати штучний інтелект. Він надасть людям повну цифрову підтримку незалежно від того треба їм допомога в переказі готівки, сплаті рахунків чи чомусь іншому та дозволить повністю задовольнити їх потреби. До того ж, всі операції можна оптимізувати та здійснювати через смартфони, що буде максимально зручним для клієнтів [3].

Останнім часом банківський сектор стає активним адаптером штучного інтелекту, досліджуючи та впроваджуючи цю технологію по-новому. Відповідно раціональна організація бухгалтерського обліку віртуальних активів в банківських установах виступає в умовах сьогодення вагомим чинником об'єктивної оцінки ефективності функціонування банківських установ на фінансових ринках [4].

Відповідаючи за процес розвитку сучасних технологій людство робить крок у нещодавно неможливе майбутнє, розуміючи що шляху назад немає. Ми прослідковуємо зміцнення позицій важливості саме штучного інтелекту в багатьох сферах сучасного життя. Не існує єдиної думки та достовірно об'єктивного твердження щодо позитивного чи негативного впливу штучного інтелекту на людство. Технології штучного інтелекту можуть допомогти людині досягти ще однієї науково-технічної революції і так само стати загрозою. Вони забезпечують

суспільство необхідними елементами для життєдіяльності, тим самим роблячи його вразливим та залежним.

Література:

1. Всеукраїнське професійне юридичне видання : Юридична газета online Махненко Дарія «І знову про штучний інтелект. Допомога, загроза чи пусті балачки?»/URL: [https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/i-znovu-pro-shtuchniy-intelekt-dopomoga-zagroza-chi-pusti-balachki.html#:~:text=%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%20\(artificial%20intelligence%2C%20AI,%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B8%2C%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D1%8F%D1%87%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%20%D1%86%D1%8C%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%87%D0%B0%D1%81](https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/i-znovu-pro-shtuchniy-intelekt-dopomoga-zagroza-chi-pusti-balachki.html#:~:text=%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%20(artificial%20intelligence%2C%20AI,%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B8%2C%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D1%8F%D1%87%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%20%D1%86%D1%8C%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%87%D0%B0%D1%81) (дата звернення: 17.09.2022).

2. Баришевська І. В., Сизоненко Ю. С. Штучний інтелект у банківській сфері в умовах глобалізації. URL : <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10484/1/87-91.pdf> (дата звернення: 17.09.2022).

3. Овсяно Ю.О. Використання штучного інтелекту в банківській сфері. URL : <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/24445/77-79.pdf?sequence=1&is> (дата звернення: 18.09.2022).

4. Манчинська Ю.А., Мельниченко Г.В. Бухгалтерський облік в умовах штучного інтелекту. URL : <http://rps.chteiknteu.cv.ua:8585/jspui/handle/123456789/1355> (дата звернення: 18.09.2022).

Annotation: The prospects for the development of piece intelligence have been examined, the introduction of a rapid growth in the growth of technology has been pointed out, the possibility of stoking that technology in the spheres of modern life has been shown, the importance of the introduction of piece intelligence into the banking sector has been brought to light.

Key words: modern technologies, piece intelligence, banking sector, banking installations.

Науковий керівник: ЛУНКІНА Тетяна,

*д-р екон. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДК:504.05

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Сіренко Олександра,

здобувач вищої освіти

обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Екологічна безпека сьогодення посідає досить важливе місце, адже впливає на довкілля та погіршення умов життєдіяльності людей. Антропогенна діяльність наближає нас до глобальної катастрофи . Люди

бездумно використовують корисні копалини, добувають нафту й газ у великих кількостях, вирубують ліси, винищують окремі види тварин. Це призводить до забруднення навколишнього середовища, виснаження мінеральних ресурсів, опустелювання, вимирання окремих видів тварин та рослин. З'ясовано, що запасів Землі вистачить лише на пару сотень років. Обґрунтовано, що потрібно на державному рівні створювати співтовариства, які будуть охороняти навколишнє середовище та здійснюють контроль за антропогенною діяльністю.

Ключові слова: *екологічна безпека, екологія, забруднення, антропогенна діяльність, катастрофа, ресурси.*

Щорічно в атмосферу України потрапляє понад 6 млн тонн шкідливих речовин. Викиди газів у повітря зросли на 50-70% за кілька останніх років. Найголовніші забруднювачі – промисловість та моторний транспорт. Повітря забруднюють промислові об'єкти, які викидають в атмосферу різні гази й токсини, а також використання природного палива. За даними УКРІНФОРМ Київ у 2022 р. на першому місці у світі серед міст із найзабрудненішим повітрям. Рівень забрудненості повітря у Києві становив 187 пунктів за норми 50. Головним джерелом забруднення атмосферного повітря в Україні є підприємства паливно-енергетичного комплексу – 36% від загального обсягу викидів, підприємства обробної – 35% та видобувної промисловості – 25%. Більше половини шкідливих речовин викидають в атмосферу приватні авто [1].

Воду та ґрунт забруднюють розливи нафти, кислотні дощі, нітрати, пластик, міські стоки, промислові відходи. Чиста питна вода стає все більш цінним ресурсом, розвиток промисловості продовжує забруднювати річки та океани токсичними речовинами. 80% населення України використовує воду з поверхневих джерел. Брудна вода становить найбільшу загрозу якості життя та здоров'я населення. Стоки до річок містять токсини, хімікати, хвороботворні бактерії. Високі температури сприяють поширенню інфекційних захворювань.

Ліс покриває шосту частину території України. Але при цьому експорт деревини з України в 2,5 рази перевищує імпорт. Споживче ведення лісового господарства призводить до того, що ліси не відновлюються й втрачають біологічну стійкість, що призводить до збільшення повеней у західних областях. Найскладніша ситуація в Карпатах – тут через деградацію лісових масивів

розвивається ерозія ґрунтів і зсувні процеси. Проблема вирубки лісів є однією з найгостріших. Древа в цілому складають єдину екосистему, яка впливає на життя різних видів флори, фауни, на ґрунт, атмосферу, водний режим та допомагають регулювати температуру та кількість опадів. Вирубуючи ліси ми наближаємо планету до глобального потепління [2].

Утилізація й переробка різних відходів є однією з найгостріших проблем. Україна посідає 9 місце у рейтингу ТОП-10 країн, які виробляють найбільшу кількість сміття. З них 94,5% – небезпечні відходи. В Україні діє близько 800 звалищ, на яких кількість сміття перевищує 35 млрд тон. За інформацією Міністерства екології та природних ресурсів, загальна площа всіх полігонів з відходами займає 4% площі України Щорічно ця цифра зростає. Небезпечні хімічні речовини та бактерії просочуються в ґрунт, потрапляють у повітря та ґрунтові води, отруюючи життя на десятки кілометрів від звалища, вони здатні перетворити територію України на суцільну зону екологічного лиха.

Вторинна переробка може розв'язати проблеми екології, обмеженості ресурсів, зниження вартості готової продукції шляхом використання більш дешевої сировини.

Наука і техніка стрімко розвивається. В наш час робототехніка набула шаленої популярності, адже спрощує деякі процеси та полегшує життя людям. На мою думку, потрібно розробляти різних роботів, які будуть допомогати очищувати нашу екосистему та перероблювати сміття. Наприклад, компанія ClearBot займається очищенням вод за допомогою технології штучного інтелекту. Вони створили робота, який може зібрати до 250 кг пластику за один цикл роботи, а також розпізнавати сміття в межах двох метрів від себе. Пристрій працює на сонячній енергії [3]

Усі екологічні проблеми тісно пов'язані. Екосистеми що утворювались мільйони років знаходяться під загрозою. Діяльність людини призводить до вимирання цілих видів, зникнення їх середовища існування та втрати біорізноманіття. Доведено, що забезпечення екологічної безпеки є одним з основних пріоритетів розвитку суспільства. Ефективно управляти екологічною

безпекою можна тільки на основі ретельного вивчення умов формування факторів небезпек у певних регіонах, та знаходити напрями нівелювання виникненню та їх розв'язання вже існуючих проблем. Потрібно застосовувати новітні технології для очищення середовища, віддавати перевагу електронним автомобілям та предметам багаторазового використання з можливістю майбутньої їх переробки.

Література:

1. УКРІНФОРМ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/3564809-kiiiv-na-persomu-misci-u-sviti-sered-mist-iz-najzabrudnenisim-povitram.html> (дата звернення : 05.09.2022 р.).
2. Шмандій В. М., Шмандій О. В. Екологічна безпека – одна з основних складових національної безпеки держави. URL : [http://www.kdu.edu.ua/ЕКВ_журнал/2008_1\(1\)/9.pdf](http://www.kdu.edu.ua/ЕКВ_журнал/2008_1(1)/9.pdf) (дата звернення : 05.09.2022 р.).
3. Вісім екологічних проблем України. URL : https://news.finance.ua/ua/news/-/235280/visim-ekologichnyh-problem-ukrayiny_ (дата звернення : 05.09.2022 р.).

***Annotation:** Today, environmental safety occupies a rather important place, because it affects the environment and the deterioration of people's living conditions. Anthropogenic activity is bringing us closer to a global catastrophe. People thoughtlessly use minerals, extract oil and gas in large quantities, cut down forests, and exterminate certain species of animals. This leads to environmental pollution, depletion of mineral resources, desertification, and extinction of certain species. The reserves will only last for a couple of hundred years. It is necessary to create communities that will protect the environment and exercise control over anthropogenic activities.*

***Keywords:** environmental safety, ecology, pollution, anthropogenic activity, disaster, resources.*

*Науковий керівник: Лункіна Т.І.
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м.Миколаїв*

РОЗРАХУНКИ ВЕКСЕЛЕМ: ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ

***КАССАБЯН Ірина, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет***

***Анотація:** зазначено можливості та види розрахунків векселями та особливості їх облікового відображення, а також оподаткування таких розрахунків*

***Ключові слова:** вексель, облік, податок на додану вартість, податок на прибуток*

Будь-яке підприємство у ході своєї діяльності взаємодіє з іншими юридичними особами – постачальниками та підрядниками, покупцями і замовниками. Така взаємодія полягає насамперед у придбанні суб'єктів господарювання товарів (робіт, послуг), а також реалізації власної продукції (товарів, робіт, послуг) покупцям. Операції за розрахунками з контрагентами мають бути відображені в бухгалтерському та податковому обліку підприємства навіть якщо вони здійснюються з використанням векселів.

Так, вексель може оформити тільки боржник, придбавши їх бланки у банку. Простий вексель засвідчує, що після настання строку платежу векселедавець зобов'язаний сплатити певну суму власникові векселя (векселедержателєві). Переказний вексель засвідчує наказ векселедавця (трасанта) третій особі – платникові за векселем (трасата) сплатити власникові векселя (векселедержателєві) у певний строк певну суму. Іншими словами, боржник призначає платника за векселем. Щоб підприємство, назване в переказному векселі платником, сплатило за векселем, потрібно отримати його згоду (акцепт), тобто акцептувати вексель. Зазначимо, що, проставляючи акцепт на переказному векселі, платник за таким векселем може закрити перед векселедавцем будь-яку свою грошову заборгованість, а не тільки заборгованість за товари (роботи, послуги), що також має знайти відображення в обліку і оподаткуванні.

За умови виписування векселя (простого та переказного) можна вказати, що на його номінал будуть нараховуватися проценти. Такий вексель буде процентним. Суб'єкти господарювання можуть розплачуватися векселями, отриманими від своїх контрагентів, тобто передавати вексель далі. За таких умов на векселі ставиться спеціальний передавальний напис – індосамент. Є варіант також викупити власний вексель у його власника за ціною нижче від номінальної або взагалі розплатитися за векселем товаром (тобто зарахувати заборгованості).

Заборгованість, що виникає за векселем, може бути як короткостроковою, так і довгостроковою, що впливає на відображення в обліку [1].

Операції емісії, продажу, погашення, викупу за гроші векселів, обміну одних векселів на інші не є об'єктом оподаткування [2]. На номінал векселя, зокрема без урахування дисконтів або з урахуванням процентів, податкові зобов'язання не нараховуються [2]. При постачанні товарів/послуг під забезпечення боргових зобов'язань покупця, наданих платникові у формі простого або переказного векселя, випущеного таким покупцем або третьою особою, базою оподаткування є договірна вартість, визначена згідно Податкового кодексу України, без урахування дисконтів або інших знижок із номіналу такого векселя, а за процентними векселями – така договірна вартість, збільшена на суму процентів [2].

Операції видання та погашення векселів, а також операції з врахування векселів у банку відображаються в податковому обліку всіх платників так само, як у бухгалтерському обліку. На всі інші операції з векселями в платників, які зобов'язані коригувати фінансовий результат на всі різниці, визначені Податковий кодексом України, поширюються правила податкового обліку операцій із відчуження.

Література:

1. Зобов'язання : положення (стандарт) бухгалтерського обліку №11, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 26.09.2022).

2. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.09.2022).

Abstract: the possibilities and types of settlements by promissory notes and the peculiarities of their accounting display, as well as the taxation of such settlements are indicated

Keywords: promissory note, accounting, value added tax, income tax

*Науковий керівник – ЧЕБАН Юлія,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

КАУР Тетяна, здобувач вищої освіти

спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: проведено огляд сутності управлінського обліку, як інструменту інформаційного забезпечення в управлінні бізнес-процесами підприємства.

Ключові слова: управлінський облік, інформаційний простір, цифровізація

Прийняття управлінських рішень на випередження ризиків, оперування своєчасною і достовірною інформацією, що дозволяє ефективно комунікувати на всіх рівнях управління бізнес-процесами є ознакою ефективного менеджменту. В господарюванні бізнес-суб'єктів врахування важливості управлінського обліку в інформаційному просторі стають особливо актуальними питання його організації.

На сторінках наукових та професійних публікацій у галузі управлінського обліку активно обговорюють безліч його теоретичних та практичних питань, де чільне місце відводиться таким питанням, як визначення управлінського обліку, інструментарію, інформаційним особливостям його функціонування.

Досліджуючи практичні аспекти управлінського обліку, Данілочкіна Н. визначає, що «управлінський облік – це підсистема управління на підприємстві, яка призначена для збору і агрегування облікових даних, спрямована на вирішення конкретної управлінської задачі [1]. Це може бути, наприклад, обробка фінансової інформації про бізнес-процеси, що відбуваються на підприємстві, перетворення її до вигляду, зручного для оперативного прийняття управлінських рішень, і надання підготовленої таким чином інформації менеджерам підприємства» [1].

Косташ Т. у своїй роботі вказує на те, що категорія «управлінський облік» це більш широке розуміння і як інформаційна підсистема системи управління організацією, спроможна об'єднувати в собі різні інструменти управління і підпорядкувати їх досягненню заданої мети [2].

Завдання управлінського обліку для сучасних бізнес-структур визначено у «Глобальних принципах управлінського обліку», розроблених міжнародними професійними організаціями, як забезпечення балансу: між минулим та майбутнім; між зовнішньою та внутрішньою інформацією; між фінансовими та не фінансовими показниками [3]. Зазначимо, що всі зазначені завдання реалізуються саме через функціонування єдиного інформаційного простору. Відповідно, інформаційний простір є середовищем аналізу всіх основних бізнес-процесів, а також є основою керування всіма цими процесами та прийняття управлінських рішень в організації.

Важливе значення виділяють Косташ Т. та Карп А. автоматизації інформаційних потоків в керуванні підприємством. На практиці для цифровізації обліку можуть використовувати неспеціалізовані системи, спеціалізовані, інтегровані або ERP-системи, системи типу BPM та BI [2].

Як зазначають автори застосування штучного інтелекту в управлінні бізнес-процесами, у бухгалтерському обліку та інших економічних сферах діяльності підприємств є необхідністю сьогодення [4].

Різні інформаційні системи, що наразі представлені на IT-ринку, мають свої певні переваги та недоліки, пристосовані чи ні для окремих галузей економіки. Від вибору системи цифровізації управління бізнесом буде залежати динамічність інформаційного простору для управлінського обліку адже за допомогою її можливостей можуть бути опрацьовані великі обсяги цифрових даних. Таким чином, як зазначено у дослідженнях, можна досягти: максимального охоплення при спостереженні та виявленні фактів здійснення господарських операцій; зменшення кількості помилок під час підрахунків або взагалі їх уникнення; своєчасного та достовірного вимірювання інформації, її реєстрації та узагальнення; групування даних та формування необхідних різного виду звітів для стейкхолдерів; прискорення аналізу та збільшення якості даних; збільшення пізнавальної спроможності для користувачів; накопичення та можливість зберігання великих обсягів інформації; проведення аудиту онлайн [4].

Отже, застосування дієвого інструментарію при формуванні інформаційного простору для управлінського обліку є важливим у забезпеченні обробки різноманітних масивів інформації, що будуть використані за необхідності чи доцільності покращення бізнес-процесів господарюючого суб'єкта .

Література:

1. Данілочкіна Н. Контролінг і Управлінський облік. Яку стратегію вибрати: 1С:Підприємство, BAS або ін. платформу? URL: <https://tqm.com.ua/ua/likbez/ua-articles/kontroling-i-upravlinskii-oblik-iaku-strategiehiiuvibrati#1c-dlya-upr-ucheta> (дата звернення: 10.09.2022).

2. Косташ Т. В., Карп А. Г. Роль управлінського обліку в інформаційному забезпеченні управління підприємством. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 4. С. 64–67.

3. Global principles of management accounting. Published by Chartered Institute of Management Accountants. URL: <http://www.cgma.org/Resources/Reports/DownloadableDocuments/globalmanagement-accounting-principles.pdf> (дата звернення: 19.09.2022).

4. Козаченко Л. А., Предчук О. А. Використання штучного інтелекту у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та фінансів. *Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти*. Міжнародна науково-практична інтернет конференція. Миколаїв. МНАУ. 2021. С. 39-43

Abstract: *The* article reviews the essence of management accounting as an information support tool in managing business processes of an enterprise.

Keywords: *management accounting, information space, digitalization*

**Науковий керівник – КОЗАЧЕНКО Лілія,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

**КРАСНОКУТСЬКА Лілія, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: Виявлено проблеми розвитку інтелектуального капіталу в Україні. Відзначено, що інтелектуальний капітал значною мірою визначає можливості та напрями використання фінансового капіталу та матеріального капіталу, є першоосновою та рушійною силою формування «нової економіки». Проаналізовано причини повільного темпу переходу України до інноваційного розвитку.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інноваційний розвиток, наука, науково-технічний прогрес.

В умовах сучасності глобальна промислова економіка поступається місцем «економіці знань». Світовий досвід показує, що країни, які більшою мірою розвивають інтелектуальний капітал, а меншою – фізичний капітал, досягають значного економічного розвитку. Капіталізація знань та захист інтелектуальної власності є важливими складовими інноваційного розвитку країн світу. У сучасному суспільстві інтелектуальний капітал стає основою багатства, оскільки він визначає конкурентоспроможність економічної системи та є ключовим ресурсом для її розвитку. Здатність економіки створювати та ефективно використовувати інтелектуальний капітал визначає економічну міць країни [1].

Перехід України до інноваційного розвитку відбувається досить повільно. У сучасних умовах вивчення трансформаційних особливостей процесу капіталізації інтелектуальної праці та факторів, що стимулюють і обмежують її розвиток, набуває якісно нового значення.

Зазначимо, що Національній стратегії України у сфері інтелектуальної власності на період 2020–2025 роки відзначається, що «... Україна втрачає потенціал створення об'єктів інтелектуальної власності за відсутності послідовної державної політики та стратегії в сфері охорони й захисту інтелектуальної власності. Відтак, політика держави у сфері інтелектуального капіталу має бути невід'ємною складовою інноваційної політики, стрижневою для економічного розвитку, й дозволить застосовувати всебічний і глобальний підхід до стимулювання і сприяння інноваціям на національному рівні, а також стане

каталізатором створення та використання об'єктів права промислової власності у процесах структурних перетворень» [2].

Інтелектуальний капітал – це знання, навички, виробничий досвід конкретних людей, нематеріальні активи, а також організаційні й ринкові можливості, інформаційні канали, які конвертовані у вартість. Виділяють три складові інтелектуального капіталу: людський, структурний, ринковий. Людський капітал – вартість компетенцій персоналу і використовуваних методів управління. Структурний капітал – вартісна оцінка інфраструктури компанії (інформаційних технологій, робочих процесів, комунікативних систем, інформаційних ресурсів тощо). Ринковий капітал – капіталізована вартість компанії, яка містить фірмове найменування, переваги покупців, торговельні марки, імідж компанії і т. д.

Інтелектуальний капітал значною мірою визначає можливості та напрями використання фінансового капіталу та матеріального капіталу і є першоосною та рушійною силою формування «нової економіки». Зростання інтелектуального капіталу та ефективність його використання визначають перспективи економічного розвитку країни. Досвід США, Японії, Франції, Великої Британії переконливо доводить, що інвестиції в інтелектуальний капітал є високодохідні [3].

Відсутність ефективної стратегії розвитку показує низький рівень інтелектуального капіталу в економіці України. Крім того загострення економічної кризи у вітчизняній економіці та дедалі більша залежність від інтелектуального капіталу розвинених держав спонукає приділити цим напрямам визначального пріоритету [4].

Наразі перед інтелектуальним капіталом нові виклики. Війна та трансформаційна криза в Україні зумовила руйнацію науково-технологічної та підірвала духовно-моральну складову національного інтелектуального капіталу. На даний час ми маємо такі проблеми як:

- міграція висококваліфікованих кадрів та відтік наукових кадрів з науки в інші сфери суспільного життя;

- інтелектуальний потенціал України практично не трансформується у виробництво через відсутність попиту на продукти інтелектуальної праці, інноваційну продукцію;
- обмежене стимулювання індивідуального та колективного просування новацій і механізму спільного фінансування наукових, науково-технічних робіт за рахунок коштів Державного бюджету України;
- витрати на освіту в Україні неухильно зростають, водночас за величиною фінансових втрат на душу населення вона поступається більшості країн світу, займаючи, зокрема, в Європі одне з останніх місць;
- відсутність тісної співпраці наукових установ, вищих навчальних закладів, бізнес-організацій [5].

Якщо у більш розвинутих країнах наука перетворилася у безпосередню продуктивну силу, то в Україні значна частина наявного виробничого потенціалу не використовується, або не готова до сприйняття науково-технічних інновацій. Існування такої проблеми відображає невідповідність та недостатність кількості економічних і соціальних стимулів для розвитку науки, що не лише руйнує наявний інтелектуальний потенціал, але й серйозно послаблює економічний потенціал. В Україні спостерігається криза науки, адже невисока оплата праці наукових працівників, нестача коштів на придбання сучасного обладнання, несприйнятливність до впровадження результатів наукових розробок та інші негативні явища стають причинами значних втрат висококваліфікованого кадрового потенціалу. Україні необхідно прийняти досить важливу та комплексну політику в напрямку управління інтелектуальним капіталом нації. По-перше, потрібно вжити конкретних заходів щодо інвестицій, експертної співпраці, правового захисту, диверсифікації бізнес-рішень. Тому доцільно запозичити досвід, щодо функціонування інтелектуального капіталу Великобританії, Франції, США, Японії та інших зарубіжних країн.

Література:

1. Клименко І. С.; Тарануха О. М.; Журавель О. В. Інтелектуальний капітал і ринок інтелектуальної власності в умовах інформаційної економіки: проблеми ідентифікації та оцінки. *Економіка та держава*. 2021. №5: с. 38-43.
2. Національна Стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020-2025 роки. URL: https://drive.google.com/file/d/1oqjabxZiTempwJjaZsO1NoLt7fvP_qxj/view (дата звернення: 18.09.2022).
3. Шестаковська Т.; Яровой Т. «Управління інтелектуальним капіталом країни: світовий досвід та вітчизняні реалії». *Вчені записки університету «Крок»*. вип. 3 (59), листопад 2020. с. 89-96.
4. Ушенко Н. В.; Максименко Ж. В. Фактори формування та розвитку інтелектуального капіталу в Україні. *Атаманчук за цифрові трансформації у міжнародному туризмі як чинник економічного*. 2019. с. 242.
5. Каховська, О. В.; Зюзя, А. О. Формування інтелектуального потенціалу суб'єктів господарювання в національній економіці: теоретичний аспект. *Економічний простір*. 2020. с. 15-19.

Abstract: *The problems of the development of intellectual capital in Ukraine have been identified. It was noted that intellectual capital largely determines the possibilities and directions of the use of financial capital and material capital, is the primary basis and driving force of the formation of the "new economy". The reasons for Ukraine's slow transition to innovative development are analyzed.*

Keywords: *intellectual capital, innovative development, science, scientific and technological progress.*

*Науковий керівник – БІЛІЧЕНКО Олександр,
канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

КРАСНОКУТСЬКА Лілія, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *Досліджено концепції електронної демократії, яка побудована на основі застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій в отриманні та поширенні інформації, політичній дискусії, ухваленні суспільно-політичних рішень. Проаналізовано впровадження е-демократії в Україні, успіхи та результати. Відзначено, що ефективність розвитку і впровадження інструментів електронної демократії в окремо взятій державі залежить від форми державного правління, типу політичного режиму, рівня розвитку технічної інфраструктури та інформаційного суспільства, ступеня захисту та можливості забезпечення інформаційної безпеки, рівня грамотності та свідомості громадян, публічної довіри.*

Ключові слова: *інформаційне суспільство, демократія, електронна демократія, діджиталізація.*

Основним механізмом забезпечення ефективності демократичної моделі державного управління є участь громадян у процесі державотворення і в усіх сферах суспільного життя. Протягом останнього десятиріччя швидкий розвиток сучасних комунікативних систем, поява нових інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних мереж зумовили виникнення нових форм участі громадян у політичних і публічних справах і надали їм широкі можливості для здійснення цього права. За умов демократії ці можливості забезпечує електронна демократія.

Впровадження е-демократії як форми народовладдя в Україні пояснюється активним упровадженням новітніх технологій в усі сфери життя суспільства, у тому числі й державного управління. Діджиталізація, або так звана «держава в смартфоні», стала невід'ємною частиною життя кожної людини й прогресує з кожним днем дедалі більше [1].

Електронна демократія – форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Ефективність розвитку і впровадження інструментів електронної демократії в окремо взятій державі залежить від форми державного управління, типу політичного режиму, рівня розвитку технічної інфраструктури та інформаційного суспільства, ступеня захисту та можливості забезпечення інформаційної безпеки, рівня грамотності та свідомості громадян [2].

Зараз в Україні електронна демократія швидко розвивається та набуває великої популярності серед громадян. Формування законодавчої бази для функціонування електронної демократії розпочалося у 2003 році, коли були прийняті закони «Про електронні документи та електронний документообіг», а також «Про електронний цифровий підпис». Передумовами для формування електронної демократії в Україні стало розширення доступу населення до Інтернету та інтенсивний розвиток ІТ-сектору.

15 травня 2013 року Кабінет Міністрів України ухвалив розпорядження «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні», яким

передбачалися основні напрями е-демократії, а саме: удосконалення нормативної бази, використання новітніх технологій, формування культури комунікації, створення «Електронного парламенту», впровадження нових проєктів тощо.

У «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» серед 62 реформ та програм розвитку держави як вектор безпеки визначено програму е-урядування [3]. Концепція е-урядування передбачає створення електронної управлінської системи на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. Основні зусилля в розбудові е-урядування в Україні спрямовані на відносини «держава–громадяни», «громадяни–держава», «бізнес–держава», «держава–бізнес». Запровадження технологій е-урядування дало змогу:

- для громадян – мати доступ до публічної інформації та одержувати адміністративні послуги через мережу, брати участь у творенні і реалізації державної політики;
- для бізнесу – через мережу мати спрощений доступ до органів влади, співпрацювати з ними, що сприятиме економічному розвитку;
- для органів влади – підвищити оперативність, ефективність своєї діяльності, якість надання адміністративних послуг, залучити всіх громадян до процесу прийняття державних рішень.

За два роки Україна зробила значний прорив у цифровізації. Україна стала першою країною у світі, яка узаконила електронні паспорти й прирівняла їх до паперових. Зміна місця реєстрації онлайн, податкова в декілька кліків, електронні петиції, е-підпис у смартфоні, автоматична реєстрація ФОП і ще багато революційних для України та світу послуг уже доступні на порталі та в застосунку Дія — усе це стало можливим завдяки програмі Президента «Держава у смартфоні», яку впроваджує Мінцифра разом із іншими міністерствами та міжнародними організаціями. Наразі доступно 91 е-послуги починаючи від витягів та довідок закінчуючи реєстрацією кандидата на усиновлення дитини [4].

Певні кроки у галузі електронного урядування в Україні вже зроблено. Михайло Федоров під час презентації моделі «держава у смартфоні» зазначив: «Ключова мета зараз – визначити конкретні шляхи та механізми прискорення

реалізації цього амбітного проекту, зробити електронний уряд більш технологічним, зручним і суттєво збільшити кількість його користувачів. Нам потрібно реалізувати ідею «єдиного вікна», дати громадянам одну веб-адресу всіх наявних послуг, впровадити єдину систему авторизації та ідентифікації, зробити загалом усю систему більш орієнтованою на потреби громадян, впровадити уніфіковані принципи щодо дизайну та інтегрувати наявні електронні послуги в єдиний технологічний «фреймворк», що дасть змогу ще активніше залучати громадян до цифрового світу» [5].

Україна, незважаючи на складну політичну та економічну ситуацію, рухається в напрямі розвитку інформаційного суспільства та у напрямку е-урядування. У світових рейтингах щодо розвитку електронного урядування наша держава посідає 46 місце (United Nations E-government Survey 2022) [6].

Підбиваючи підсумки, можемо з упевненістю сказати, що загалом існуючий стан впровадження електронної демократії у публічне управління і адміністрування регіонального рівня в Україні може бути охарактеризоване досить позитивно. У даному контексті доцільно позитивно оцінити нормативно-правове забезпечення реалізації досліджуваного інструменту публічного управління, адже явище електронної демократії на сьогодні закріплено у правовому полі, йому надано нормативні алгоритми таких окремих механізмів як е-послуги, е-петиції, е-уряд.

Література:

1. Гедікова, Наталя Пилипівна; Гедікова, Наталія Филипповна. Демократія та електронна демократія: сутність, стан, перспективи розвитку. 2021.
2. Міхровська, Марина Станіславівна. Електронна демократія в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Editor coordinator, 2021, 115.
3. Білецька, Тетяна Вікторівна. Електронне урядування та електронна демократія: світовий досвід та можливості впровадження в Україні. П 68 Правові засади організації та здійснення публічної влади, 2022, 53.

4. Дія – Державні послуги онлайн. Державні послуги онлайн | Дія.
URL: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення: 28.09.2022).
5. UN E-Government Survey 2022.
URL: <https://publicadministration.un.org/en/> (date of access: 28.09.2022).
6. Табачук, А. Розвиток електронного урядування та електронної демократії в Україні. EAN 9786177843497, 2021, 281.

Abstract: *The concept of electronic democracy, which is built on the basis of the application of new information and communication technologies in obtaining and disseminating information, political discussion, and making social and political decisions, has been studied. The implementation of e-democracy in Ukraine, successes and results are analyzed. It was noted that the effectiveness of the development and implementation of electronic democracy tools in an individual state depends on the form of government, the type of political regime, the level of development of the technical infrastructure and information society, the degree of protection and the possibility of ensuring information security, the level of literacy and awareness of citizens, and public trust.*

Keywords: *information society, democracy, electronic democracy, digitalization.*

*Науковий керівник – ДОВГАЛЬ Олена,
д-р. екон. наук, завідувач кафедри кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

**ТІТАРЕНКО Анастасія, здобувач вищої освіти групи Б 3/1
спеціальність 071 Облік і оподаткування**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *досліджено особливості формування місцевого бюджету, визначено вплив децентралізації на наповнення місцевого бюджету.*

Ключові слова: *децентралізація, місцевий бюджет, доходи, трансферти, об'єднані територіальні громади.*

Фінанси відіграють надзвичайно важливу роль у суспільстві. Саме вони є складовою частиною економічних відносин і водночас головним інструментом реалізації основних напрямів державної, регіональної та місцевої політики соціально-економічного розвитку. В умовах сьогодення органам місцевого самоврядування новостворених об'єднаних громад як ніколи важливо знати й розуміти природу місцевих фінансів, розбиратися в механізмі їх функціонування, уміти аналізувати ті процеси і явища, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням грошових фондів, бачити ті форми, методи й засоби, за допомогою яких можна найбільш повно використовувати місцеві фінанси як один з інструментів ефективного впливу на всі процеси соціально-економічного розвитку

своєї громади. Саме через місцеві фінанси формуються певні відносини органів самоврядування практично з усіма підприємствами, установами, що розміщені на їхній території, і населенням цієї території [1].

Нові об'єднання територіальних громад, що почали формуватися в Україні з 2015 року в межах Концепції реформування місцевого самоврядування, вже зіткнулися із проблемами формування бюджету та ефективного розподілу його коштів для виконання основних завдань територіальної громади із забезпечення благоустрою визначеної території, що й зумовило актуальність теми дослідження.

Реформа децентралізації дозволила суттєво наростити дохідну частину місцевих бюджетів. Однак одночасно фінансування більшої частини видатків, пов'язаних з життям територіальних громад, тепер здійснюється за рахунок їхніх бюджетів. «Ціна держави» продовжує пояснювати як функціонують місцеві бюджети. У фокусі – формування дохідної частини місцевих бюджетів і ключові напрямки видатків.

Доходи місцевих бюджетів умовно поділяють на власні (ті, які належать органам місцевого самоврядування та передані (ті, які місцевим бюджетам передають з державного бюджету на безповоротній основі, тобто міжбюджетні трансферти). Значення власних доходів місцевих бюджетів в останні три роки коливається в межах від 45-47% загальних доходів місцевих бюджетів.

Джерела доходів місцевих бюджетів визначено Бюджетним кодексом України, відповідно, доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [2].

Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- податкові надходження;
- неподаткові надходження;
- доходи від операцій з капіталом;
- трансферти.

Таблиця 1 **Класифікація доходів місцевих бюджетів**

Податкові надходження	Неподаткові надходження	Доходи від операцій з капіталом	Трансферти
Встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки та збори й місцеві податки та збори.	1) Доходи від власності та підприємницької діяльності; 2) Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; 3) Інші неподаткові надходження.	Доходи від продажу капітальних активів (основних фондів, державних запасів і резервів, землі).	Кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

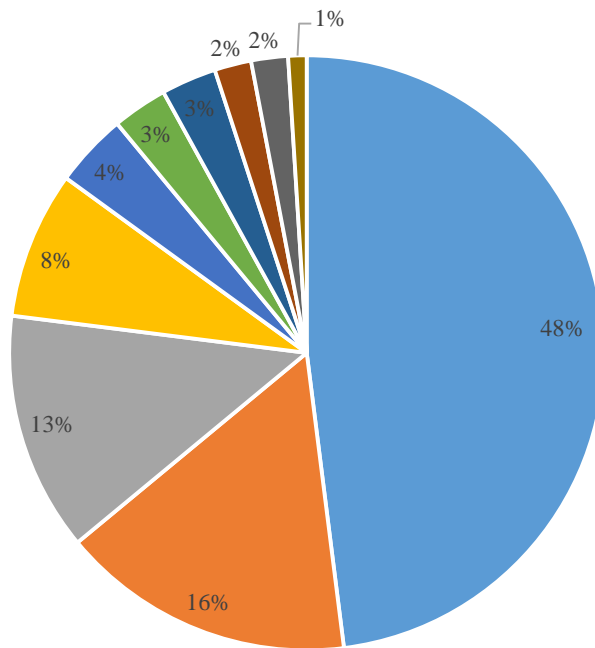
Джерело: побудовано автором на основі даних [1]

Значення того чи іншого джерела доходів в структурі конкретного місцевого бюджету зумовлено специфікою розподілу у Бюджетному кодексі податків та зборів між місцевими бюджетами різних рівнів.

Так, за оцінкою Міністерства фінансів України, ресурс місцевих бюджетів у 2023 р. становитиме 571 266,9 млн грн, у т. ч. за загальним фондом – 520 789,4 млн грн, а за спеціальним фондом – 50 477,5 млн грн. Загальний показник власних доходів місцевих бюджетів на 2023 р. розраховано у сумі 389,6 млрд грн, у т. ч. загальний фонд – 366,2 млрд грн, спеціальний фонд – 23,4 млрд грн [3].

Розглянемо структуру трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам у проєкті бюджету на 2023 рік (рис. 1).

Головною відмінністю дотацій від субвенцій є відсутність обмежень щодо напрямів їх використання. Дотації здебільшого скеровують для фінансування поточних потреб місцевої громади. Хоча варто відзначити, що для ефективного використання коштів, урядовці деякі дотації «прив'язують» до конкретних напрямів використання. Наприклад, додаткова дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я призначена для здійснення поточних видатків у школах, включаючи зарплату непедагогічного персоналу, та для оплати енергоносіїв в лікарнях, амбулаторіях та інших закладах охорони здоров'я [3].

- освітня субвенція - 87,5 млрд грн
- базова дотація - 29,0 млрд грн
- додаткова дотація на здійснення повноважень ОМС - 23,9 млрд грн
- дороги - 13,6 млрд грн
- програма з відновлення України - 7,0 млрд грн
- метро (Харків, Дніпро) - 6,1 млрд грн
- інші субвенції - 6,0 млрд грн
- додаткові дотації - 3,7 млрд грн
- інші субвенції на освіту - 2,0 млрд грн
- підтримка охорони здоров'я - 2,0 млрд грн

Рис. 1. Структура трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам у проєкті бюджету на 2023 рік

Джерело: побудовано автором на основі даних [1]

Отже, бюджети об'єднаних територіальних громад формуються за допомогою податкових, неподаткових надходжень, трансфертів та доходів від операцій з капіталом.

Значна перевага децентралізації в тому, що місцева влада самостійно розподіляє видатки, за необхідності щось будують або ремонтують. Таким чином у громадах рівень життя покращується.

Література:

1. Наталенко Н.В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади (навчальний модуль). К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. 72 с.

2. Джерела доходів місцевих бюджетів. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/7476> (дата звернення: 29.09.2022).
3. Прогнозна оцінка та аналіз основних параметрів виконання місцевих бюджетів у 2023 році. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15475> (дата звернення: 29.09.2022).

Abstract: Peculiarities of the formation of the local budget have been studied. The impact of decentralization on the local budget is determined.

Keywords: decentralization, local budget, income, transfers, united territorial communities.

**Науковий керівник – МІКУЛЯК Катерина,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ПОДАТКОВА СИСТЕМА ТА ПОДАТКОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

**ФЕДЮКЕВИЧ Анна, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: розглянуто дефініцію «податкова система України», наведено основні принципи побудови податкової системи, розглянуто необхідність удосконалення механізмів оподаткування, а також зміни у податковому законодавстві.

Ключові слова: податкова система, податкове законодавство, особливості оподаткування, економічні відносини.

Податкова система є одним з головних важелів, які регулюють економічні взаємовідносини товаровиробників з державою та повинна забезпечувати вихід країни з кризи. У всі часи податки були обов'язковим елементом фінансової системи, та головним важелем формування дохідної частини бюджету.

У наш час в Україні відбуваються кардинальні перетворення в соціально-економічній та політичній сферах, тому одним із важливих напрямів підвищення ефективності функціонування українських підприємств є вдосконалення механізму оподаткування. Система оподаткування в Україні має істотний вплив на формування дохідної частини бюджетів усіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Податкова система являє собою важливий елемент державного впливу на діяльність суб'єктів господарювання, від ефективності функціонування якої залежить продуктивність чи деструктивність соціально-економічних

перетворень в країні. Податкова система є однією з визначальних складових частин забезпечення економічного зростання держави.

Після введення на території України правового режиму воєнного стану з 25 лютого 2022 року Верховна Рада України внесла зміни до податкового законодавства щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану. Відтак відбулися зміни щодо сплати податків суб'єктами господарювання у період дії воєнного стану, що вплинуло на дохідну та видаткову частину бюджету.

Проблеми ефективного формування доходів державного бюджету досліджували такі науковці, як В. Федосов, С. Юрій, Й. Бескид, О. Василик, І. Луніна [1], С. Буковинський, О. Дроздовська та ін. Проте методика оцінювання фіскальної ефективності механізму оподаткування, систематизації нововведень та аналізу тенденцій і проблем його розвитку потребує подальшого вдосконалення і набуває ще більшої актуальності.

Податкова система України – це сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету України та державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку [2].

Визначальною основою податкової системи є обсяг витрат бюджету. Види податків та їх обсяг у державі встановлюються з метою покриття витрат. Виходячи з цього податки є вторинними щодо витрат бюджету. Збалансування обсягу податків і податкових платежів, що надходять у бюджет, з обсягом бюджетних витрат держави – основне завдання державних фінансових органів.

До вихідних принципів побудови податкової системи належать формування доходів бюджету у процесі перерозподілу ВВП; встановлення однакових обов'язків і відповідальності перед бюджетом для суб'єктів господарювання всіх форм власності; встановлення оптимального співвідношення між частиною доходу, що стягується з підприємств, і частиною, що залишається у них для розвитку власного виробництва, соціальної сфери й матеріального стимулювання працівників [4].

Податкова система України динамічно розвивається, відповідно до змін у законодавстві, яке регламентує справляння податків, зборів та інших обов'язкових

платежів. Нестабільність податкового законодавства можна пояснити тим, що соціально-економічний розвиток держави потребує постійного удосконалення механізмів оподаткування, пошуку тих його форм, які найадекватніше відповідають фіскальній психології та податковій культурі платників, якомога повніше враховують їх платоспроможність та величину податкових баз [5].

Податкове законодавство України за останні роки зазнало суттєвих та фундаментальних змін, зокрема прийнято ряд законопроектів, які змінюють правила оподаткування, контролю та ведення діяльності для платників податків України [6].

Регулювання сучасних економічних відносин в Україні потребує гнучкої податкової політики держави, яка дала б можливість оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами підприємництва. В умовах дії воєнного стану у межах податкової реформи для суб'єктів бізнесу з'явилася можливість перейти на спрощену систему оподаткування III групи за ставкою єдиного податку 2% на період дії воєнного стану [7].

З 01 липня 2022 року органи державної влади пропонували ввести прогресивну шкалу для ПДФО та ЄСВ. Законопроект передбачає введення прогресивної ставки оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику у формі заробітної плати (включаючи основну та додаткову заробітну плату та інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у т. ч. у натуральній формі, відповідно до Закону України «Про оплату праці») у зв'язку з трудовими відносинами [8].

Під час дії правового режиму воєнного стану платники податку за операціями з придбання товарів та послуг, за якими в Єдиному реєстрі податкових накладних поставальниками не зареєстровано податкові накладні або розрахунки коригування до них, включають до складу податкового кредиту звітного періоду суми ПДВ, сплачені у складі вартості придбаних товарів та послуг, на підставі наявних у платника первинних (розрахункових) документів, складених платником податку за операціями з придбання товарів/послуг відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9].

Також з'явився унікальний правовий та податковий простір для ІТ-компаній в Україні – Дія.City, що дозволяє вести бізнес відкрито, вигідно і зручно – як в Естонії, Сінгапурі чи Делавері. Простір поєднує комфортні податкові умови (низькі податкові ставки: 5% ПДФО, ЄСВ 22% від мінімальної зарплати, 1,5% військовий збір, 9% на «виведений капітал» або 18% на прибуток) з ефективними інструментами, що дозволять компаніям будувати прозору корпоративну структуру, легше залучати іноземні інвестиції [10].

Перспективами для подальших позитивних змін у системі оподаткування є конкретизація заходів реформування податкової політики України щодо зниження рівня податкового навантаження, спрощення процедур адміністрування податків та вдосконалення механізму податкового контролю.

Література:

1. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація в Україні URL: <http://surl.li/dejka> (дата звернення: 29.09.2022).
2. Реформування податкової системи України. URL: http://surl.li/deizj_ (дата звернення: 29.09.2022).
3. Основи галузевої економіки і підприємництва. URL: <http://surl.li/degxn> (дата звернення: 29.09.2022).
4. Податкова система: сутність, принципи побудови, види податків і джерела їх сплати. URL: <http://surl.li/degxr> (дата звернення: 29.09.2022).
5. Податкова система України. Навчальний посібник. URL: <http://surl.li/celct> (дата звернення: 29.09.2022).
6. Податки. ТОП-зміни у податковому законодавстві з 1 січня 2022 року. URL: <http://surl.li/degxu> (дата звернення: 29.09.2022).
7. Спрощена система оподаткування. URL: <http://surl.li/dekin> (дата звернення: 29.09.2022).
8. Податки. URL: <http://surl.li/dejaw> (дата звернення: 29.09.2022).
9. Державна податкова служба України. URL: <http://surl.li/bouli> (дата звернення: 29.09.2022).
10. Дія.City. URL: <https://city.dii.gov.ua/> (дата звернення: 29.09.2022).

Abstract: the definition of the concept "tax system of Ukraine" is considered, the basic principles of the tax system are given, the necessity of improvement of taxation mechanisms is substantiated, and changes in tax legislation are considered.

Keywords: tax system, tax legislation, features of taxation, economic relations.

*Науковий керівник – МІКУЛЯК Катерина,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ЯК РУХЛИВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Коваль Павло, здобувач вищої освіти

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Штучний інтелект є вагомим наслідком глобальної цифровізації економіки. У банківській сфері штучний інтелект застосовують дедалі більше задля ефективності здійснення операцій. Досліджено використання та ризики провадження штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект, цифровізація, глобалізація, банківські установи, фінансовий ринок, ІТ-компанії, AI-система.

Цифровізація економіки, яку ми спостерігаємо на сьогодні, має двоякий вплив на інфраструктуру управління капіталом. З одного боку, подібний концепт привів до спрощення виконання різних операцій, їх прискорення та збільшення кількості, та витіснення людського фактору – неухважність, а з іншого, перехід на цифрову інформацію має занадто швидкий темп, що відбувається без переосмислення виконання правильних рішень, які покладають на систему, яка не завжди зможе справитися з великим накопиченням даних та операцій.

Одним із напрямів розв'язання даної проблеми закладається в ефективному застосуванні штучного інтелекту на базі ІТ-технологій. Застосування даного концепту сприяє більш згладженому опрацюванню великої кількості інформації з великою швидкістю виключаючи негативні людські фактори, що є особливо важливим на фінансових ринках та банках.

Проблематикою штучного інтелекту у банківській сфері є досить новим явищем вивчення, та була представлена у працях таких вчених: Циганов С. А., Апалькова В. В., Андрощук Г. О., Феті М. Д., Бутенко Е. Д. та інші.

Метою даного дослідження є аналіз використання штучного інтелекту у банківській сфері, а також виявлення недоліків у застосуванні даної технології.

Розвиток “хмарних” технологій, високошвидкісного інтернету, системи аналізу даних користувача, штучного інтелекту, цифрових віртуальних помічників і голосової ідентифікації, розроблення принципово нових інструментів та методів залучення фінансування під проекти інноваційного характеру без географічної й територіальної прив'язки – це далеко не повний перелік інноваційних змін

внутрішнього середовища фінансового сектору при входженні в цифрову економіку[1].

Так, ІТ-роботи з вбудованими великими обсягами баз даних мають можливість ідентифікувати всі можливі ризики фінансового ринку. Завдяки ІТ-додаткам все дедалі зменшується потреба у фінансових менеджерах, оскільки вагома перевага у прискоренні та підвищенні надійності оцінки ризиків при кредитуванні фізичних та юридичних осіб.

Прикладом є американська компанія «ZestFinance» розробила платформу ZAML. Вона збирає й аналізує різні відомості про клієнта фінансової організації, у тому числі вивчає його дії в Інтернеті. На основі отриманих даних алгоритми визначають, наскільки людина заслуговує на довіру банку. Крім того, система здатна виявляти перспективних клієнтів серед тих осіб, яким у позиках відмовляють через формальні причини, наприклад, відсутність кредитної історії[2].

Ще одним прикладом з даної сфери є шведська компанія «BehavioSec», яка розробила AI-систему, яка здатна визначити особистість людини лише за швидкістю й темпом набору тексту на клавіатурі, за силою натискання на клавіші та іншими показниками. Завдяки такій системі, банк може завчасно виявити шахрая, який намагається видати себе за іншу людину.

Наступним є «чат-боти», які все дедалі більше замінюють традиційних операторів. Звернутися до даних віртуальних помічників може кожен у кого є соціальна мережа. Дані «бот-чати» здатні в будь-який час доби допомогти клієнтам відповідаючи на різні питання, а ще досить значно знижують витрати на обслуговування call-центрів.

Наприклад, «ПриватБанк», який використовує кілька бот-чатів. Вони працюють на базі месенджерів Facebook, Viber і Telegram і дають можливість переказувати кошти з картки на картку, отримувати інформацію про курси валют, оформляти кредити, подавати заявки і брати участь в акціях[2].

Іншим трендом використання ШІ в банківській сфері є використання інтелектуальних систем прийняття інвестиційних рішень або автоматизованого фінансового консультанта (робо-едвайзери). Вони реалізуються як

автоматизована програмна плат-форма для виконання функції розміщення активів, ребалансування інвестиційного портфеля, пошуку способів зменшення величини податку тощо, застосовуючи індивідуальний підхід до вибору фінансових інструментів, ураховуючи цілі та ризик-профіль клієнта [3].

Вивчаючи всі дані застосування у банківській сфері штучного інтелекту, бачимо вагомий позитивний вплив. Проте, є низька недоліків, таких як: скорочення робочих місць, зменшення соціального спілкування, що вже на сьогодні набуває значного ефекту, ще не менш важливим завоювання частки ринку та усіх сфер штучним інтелектом, а також самостійне управління економікою світу.

Отже, впровадження штучного інтелекту в банківську сферу радикально несе в собі зміни управління капіталом, бізнес-модель, зручність для клієнтів, витрати на прибутковість, а також на конкурентоспроможність. Використання штучного інтелекту є неухильним прогресом, який настане паралельно з подальшим розвитком людства. Економіка світу все дедалі більше переходитиме на самостійність відкидаючи людину на другорядне місце.

Література

1. Розвиток штучного інтелекту: еволюційні процеси на міжнародному фінансовому ринку URL: http://finukr.org.ua/docs/FU_18_08_020_uk.pdf (дата звернення: 02.10.2022).
2. AI в банківській сфері: чат-боти, вибивання боргів і боротьба із шахраями URL: <https://aiconference.com.ua/uk/news/ii-v-bankovskoy-sfere-chat-boti-vibivanie-dolgov-i-borba-s-moshennikami-96949> (дата звернення: 02.10.2022).
3. Технології штучного інтелекту в антикризовому управлінні банком URL: <http://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/145/140> (дата звернення: 02.10.2022).

Abstract: *Artificial intelligence is a significant consequence of the global digitalization of the economy. In the banking sector, artificial intelligence is being used more and more for the efficiency of transactions. The use and risks of implementing artificial intelligence have been studied.*

Keywords: *artificial intelligence, digitization, globalization, banking institutions, financial market, IT companies, AI system.*

*Науковий керівник – Вишнеvsька О.М.,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету*

IS THE EDUCATION SYSTEM A GENERATOR OF THE CREATIVE CLASS OF THE ECONOMY

*Lesik Maksym, Applicant for Higher Education
Specialty 073 "Management"*

Mykolayiv National Agrarian University

Abstract: *Our work examines the education system as a component of the creative class and its impact on the creative economy. We studied the evaluative judgments of researchers on the theory of "creative class" and its ability to develop innovation potential.*

Keyword: *creative class, creative economy, education system, innovative potential*

Publications about the creative class, with its innovative potential for the development of society and its ability to act as a driving force, both on the regional level and the level of national economic growth, are inextricably linked to the individual qualities of people who live in cities and have certain professions.

Our reflections will focus on the education system as a tool for the formation of the creative class and whether it is so. If we look at the definition of the creative class by the author of the idea Richard Florida [1], we can see that the author refers to the creative class of people engaged in science and technology, architecture, design, education, creativity, music, entertainment industry, whose economic function is to create new technologies, new ideas.

The creative economy has emerged from the economic environment of the 21st century and is based not on plain consumerism made of utilitarian demand consumption, but on sophisticated symbolic consumerism constructed of elaborate higher social demand consumption [2].

The creative economy is based on the capital of ideas rather than physical capital; it is developed based on information and communication technologies. The new content of information and digital technologies opens up new spaces and is flexible in lowering costs. One of the most important qualities of the creative economy is the use of information while creating its content. Another feature – is the growing demand for interaction between the author of the creative product and its consumer's constant interaction with each other [3].

What is the place of the education system in the creative economy, if we consider it through the prism of innovative digital technologies, or from the point of view of the authorship of a creative product?

Although the education system contains some innovative approaches, it cannot compete with more progressive areas such as IT, design, 3D modeling, etc. The traditional education system remains quite conservative. Educators, with considerable experience in traditional schools, are very slow to respond to innovations, which slows down and sometimes makes it impossible to innovate and communicate, innovate and digital development [4-5].

Changing approaches and teaching methods using digital technologies requires modern material and technical support, which is not always the case [6]. The problem was especially noticeable during the global Covid-19 pandemic, during which distance learning was used. When every teacher, teaching remotely, found himself alone with the problem of organizing his own workplace. This issue is still relevant today.

A creative product in the educational sphere could be considered a scientific component, which involves a creative approach to the search, generalization, and processing of information during scientific research. At the same time, in the theory of "creative class" the author defines the weakening of concentration on the material component, and the transition of spiritual practice, which is impossible in modern realities. Since scientific work is quite time-consuming and costly, the time spent is not fully compensated, as well as the cost of publication activity in scientific journals of categories A and B.

Thus, given the above, we can say that the education system, in its modern sense, remains quite conservative and cannot be considered a component of the creative class. However, some manifestations of the creative approach can be implemented in those areas that are based on creativity and self-realization, such as culture, art, etc. But this topic has many controversial and little-studied aspects and requires further study.

References:

1. Florida, R. (2003), *Cities and the Creative Class*. *City & Community*, 2: 3-19. <https://doi.org/10.1111/1540-6040.00034>.
2. Levickaitė, R. (2011). Four approaches to the creative economy: general overview. *Business, Management and Economics Engineering*, 9(1), 81-92.
3. Fill, C. 2009. *Marketing Communications*. 5th Edition. Prentice Hall: Pearson Education Limited.
4. Lesik, I., Usykova, O., Petrenko, N., Melnyk, I., & Ananiichuk, Y. (2022). Analysis of Factors Affecting the Efficiency of the Higher Education System in Ukraine. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(6), 87.
5. Лесік І. М. (2018). Соціально-економічні аспекти розвитку суспільства / І. М. Лесік // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Вип. 4 (100). С. 111-17. DOI: 10.31521/2313-092X/2018- 4(100)-2.
6. Лесік І. М. (2019). Інноваційний розвиток інфраструктури та стала індустріалізація // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості, 2019, (1), 109-116. DOI: 10.31471/2409-0948-2019-1(19)-109-116.

Анотація: Розглянуто систему освіти як складову креативного класу та її вплив на креативну економіку. Досліджено оціночні судження дослідників щодо теорії "креативного класу" та його здатності до розвитку інноваційного потенціалу.

Ключові слова: креативний клас, креативна економіка, система освіти, інноваційний потенціал

*Науковий керівник – ЛЕСІК Ірина,
д-р філософії з економіки,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СФЕРІ ОБЛІКУ

**ТЕРЯНІК Діана, здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: у дослідженні проаналізовано поняття і роль штучного інтелекту у сьогоденні, висвітлені переваги та недоліки користування ШІ у процесах виробництва та обліку, актуальність даної теми і вплив штучного інтелекту на економіку та суспільство в цілому.

Ключові слова: штучний інтелект, ШІ, облікова сфера (сфера обліку), документооборот.

Вже декілька десятиліть суспільство та виробництво підлягають діджиталізації для покращення життя людства в процесі глобалізації. Розвиток науково-технічного прогресу сьогодні займає провідну роль в урегулюванні глобальних – екологічних, соціальних, економічних – питань людства, а нещодавно

створений штучний інтелект вже впроваджено у багатьох сферах виробничої та інтелектуальної діяльності.

Штучний інтелект (ШІ) – це один з найперспективніших напрямків комп'ютерних наук, який вивчає методи розв'язання задач, для яких не існує способів вирішення. Він, здебільшого, спеціалізується в робототехніці, комп'ютерних іграх, веб-аналізі, медицині, обробки зображень тощо. Також ШІ бере активну участь у прийнятті рішень в бізнесі та банківській справі, аналізуючи отриману інформацію, управлінні природними, інформаційними ресурсами, проведенні соціальних, екологічних, економічних досліджень. Штучний інтелект поступово розширює свої можливості, усуває не тільки проблеми своєї роботи, але й помилки працівників підприємства [1]. Також його застосовують у інших видах діяльності, які є теж чимало важливими на сьогоднішній день: безпілотне управління транспортом, розпізнавання та синтез мови, дистанційне навчання тощо. Деякі люди вже мають справу з цим винаходом: у нових смартфонах є вбудований в операційній системі штучний інтелект (наприклад, iPhone має голосовий помічник Siri).

Як і будь-який винахід, ШІ має чимало недоліків: скорочення робочих місць і пов'язане з цим зростання безробіття, негативний вплив на екологію та її фактори, наближення до тотального контролю і небезпека через великий обсяг даних про всіх працівників або мешканців певної території. Має негативну роль і технічний збій: видалення необхідної інформації, вихід обладнання з-під контролю, використання ШІ і всієї інформації в ньому зловмисниками. До того ж, ми не можемо не помічати загрозу повної втрати контролю ШІ від вбудованих алгоритмів та команд людини та повної заміни у виробництві людей на машини та механізми.

Сфера обліку та звітності, яка має прямий зв'язок з електронними носіями і документообігом, також починає активно використовувати можливості штучного інтелекту. І хоча зараз його вплив не такий великий, вже найближчим часом можна чекати величезних змін у проведенні облікового контролю підприємства за допомогою ШІ. Штучний інтелект може принести багато користі у роботу: бухгалтери позбудуться 80-90% своєї роботи та стануть більш продуктивними, щоб

взяти на себе консультування клієнтів підприємства та аналітичну діяльність; підвищиться якість роботи, бо помилки будуть зменшені. Насамперед, наявність штучного інтелекту як в обліковому, так і виробничому секторі підвищить інтерес клієнтів до фірми, тому що наявність сучасних технологій буде свідчити про високий рівень модернізації та якісної роботи. Це призведе до високої конкурентоспроможності підприємства серед інших [2]. Також до переваг наявності ШІ в процесі обліку є неможливість шахрайства та фінансових махінацій, бо кожен крок буде простежуватись і звірятись з чинним законодавством та іншими необхідними даними для звітування.

Штучний інтелект вже давно використовується такими великими корпораціями, як eBay, Booking.com, Amazon, Samsung, Apple тощо, які, як правило, самі створюють ШІ, що підходять до їхньої спеціалізації. До того ж, не тільки інші країни, але й Україна приділяє велику увагу модернізації електронного документообороту для покращення умов звітування. Під час російсько-української війни, наші співвітчизники створили ШІ, що допомагає українським підприємцям у переході з російського програмного забезпечення.

ШІ має дуже багато переваг у своєму використанні, ним зручно користуватися і контролювати дані та процеси облікового спрямування, але є велика загроза якості контролю до втручання штучного інтелекту у повному обсязі та технічного збою. Техніка ніколи не замінить людину, але можна з впевненістю сказати, що навіть частковий перехід спричинить скорочення деяких робочих місць та збільшення рівня безробіття. На думку багатьох спеціалістів, процес впровадження ШІ в облікову сферу треба уважно контролювати, щоб науковий прогрес не спричинив ще більших проблем як у підприємстві, так і у всьому світі [3].

Література:

1. Муравський, В. Вплив глобальних технологічних тенденцій на організацію обліку / Володимир Муравський // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2017. – Вип. 4. – С. 138-148.
2. Пушкар, М. Актуальність розробки сучасної парадигми обліку [Текст] / Михайло Пушкар, Віта Семанюк // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнар. зб. наук. пр. - 2017. - Вип. 1-2. - С. 7-20.

Abstract: the study analyzed the concept and role of artificial intelligence today, highlighted the advantages and disadvantages of using AI in production and accounting processes, the relevance of this topic and the impact of artificial intelligence on the economy and society as a whole.

Keywords: artificial intelligence, AI, accounting sphere, document flow.

*Науковий керівник – ДУБІНІНА Марина,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв.*

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ЕКОНОМІКИ

*Рагуліна Анастасія Олександрівна, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування*

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У дослідженні розкрита сутність інтелектуального капіталу, виявлено його вплив на економічний розвиток. Встановлено взаємозв'язок між людським фактором та економікою. З'ясовано за якої ситуації на підприємстві можливо найефективніше реалізовувати ресурси.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, активи, організації, розвиток, фактори.

Інтелектуальний капітал відноситься до вартості колективних знань і ресурсів компанії, які можуть забезпечити їй певну форму економічної вигоди. Він також використовується для ідентифікації нематеріальних активів фірми та розподілу їх на значимі категорії. Це технічний досвід і знання про процеси, які містяться в організації. Якщо інтелектуальний капітал дає організації значну конкурентну перевагу, цілком можливо, що значна частина оцінки фірми буде отримана від цього досвіду та знань.

Інтелектуальний капітал узагальнено поділяється на три різні типи:

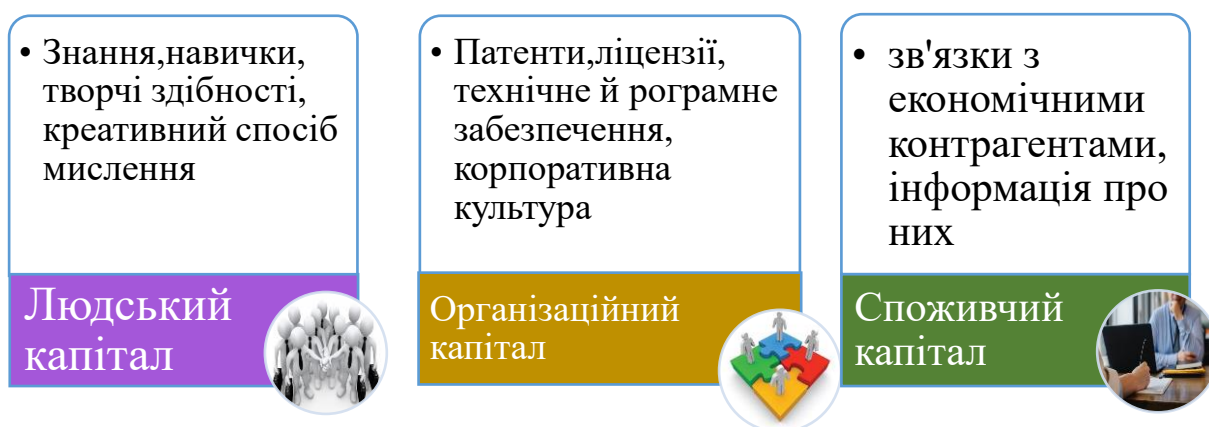

Рисунок 1 Структура інтелектуального капіталу

Прикладами інтелектуального капіталу є досвід, необхідний для виконання складної виробничої процедури, розробка секретного рецепту харчового продукту та високий рівень бізнес-тренінгу, який надається співробітникам консалтингової фірми. Інтелектуальні активи включають:

- Знання та вміння окремих членів команди
- Дослідницькі та інноваційні можливості
- Організаційна структура
- Інформаційні системи
- Навчання
- Будь-яка інша інтелектуальна власність, створена компанією [1].

В чому ж полягає роль інтелектуального капіталу? Якщо організація нічого не має з точки зору фінансів, її нефінансовий капітал може відродити бізнес шляхом застосування знань, розробки нових продуктів, створення нових клієнтів і всього іншого. Інформація, яку має фірма, може надавати конкурентну перевагу, а також дає додатковий інтелектуальний капітал. Це найважливіше для будь-якої організації, оскільки це реальний капітал і вартість компанії, за допомогою яких компанія також може перезапуститися з нуля. Існує також внесок культури, внутрішніх та зовнішніх відносин організації, що сприяють цьому, відносини з інвесторами, цілі, бачення організації тощо.

У сучасному глобалізованому світі з домінуючою ринковою економікою однією з його характеристик також є той факт, що існує поглиблення різниці між бухгалтерським обліком і ринковою вартістю організацій. Все більше і більше знань її співробітників визначають конкурентну перевагу та успіх на ринку. Беззаперечно, що кожна фірма, окрім матеріальних активів, має також приховані активи, про які не можна повідомити у фінансових звітах, але вони є дуже важливими та вирішальними для її багатства в сучасному світі. Є знання, здібності та навички працівників – тобто активи, для яких необхідно створити якісний та ефективний процес і методологію, як їх ідентифікувати, отримувати, вимірювати, звітувати та оцінювати. Розвиток показує важливість такого прихованого, невидимого багатства [2].

Найкраща ситуація для організації – навчитися добувати максимальну для себе користь із роботи кожного працівника. А він в свою чергу отримує винагороду у вигляді заробітної плати, морального заохочення, надання можливостей професійного і особистого зростання. Ефективно управляти людським капіталом на рівні організації допомагає мораль суспільства, яка визначає цінність праці; система мотивації, яка спонукає людей розкривати свій творчий потенціал; інноваційний підхід до реформування життєвого простору людей; конкуренція людських талантів. Людський капітал в інтерпретації Т. Стюарта акцентує увагу на здатності фірми чи організації пропонувати клієнтам рішення, наявні знання та уміння використовувати їх з метою задоволення потреб клієнтів [3].

Отже, інтелектуальний капітал має важливе значення для організацій та підприємств, адже він збільшує їх добробут. Він включає капітал відносин, людський капітал і структурний капітал. Усі речі чи процедури, які додають конкурентної переваги та можуть бути використані для створення грошей, можна додати до інтелектуального капіталу компанії. Це є справжнім багатством організації.

Список використаної літератури

1. Intellectual Capital URL: <https://www.wallstreetmojo.com/intellectual-capital/#h-conclusion>
2. Intellectual Capital. The value of a company's collective knowledge and resources URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/intellectual-capital/>
3. Інтелектуальний капітал URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB

Annotation: *The study revealed the essence of intellectual capital, revealed its influence on economic development. The relationship between the human factor and the economy has been established. It was found out in which situation at the enterprise it is possible to implement resources most efficiently.*

Keywords: *intellectual capital, assets, organizations, development, factors.*

**Науковий керівник – ДОВГАЛЬ Олена,
д-р. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СЬОГОДЕННІ

Рагуліна Анастасія Олександрівна, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У дослідженні з'ясовано роль штучного інтелекту та сучасних технологій. Розглянуто вплив новітніх технологій на життя людей.

Ключові слова: штучний інтелект, технології, розвиток, суспільство.

З ранку до вечора, займаючись повсякденними справами, технологія штучного інтелекту керує більшою частиною нашої роботи. Коли ми прокидаємось, багато хто з нас тягнеться до мобільного телефону чи ноутбука, щоб розпочати день. Це стало автоматичним і є невід'ємною частиною нашого функціонування з точки зору прийняття рішень, планування та пошуку інформації.

Сучасні технології щоденно розвиваються. Швидкий розвиток комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення, об'єднання інформаційних систем у мережі та потреба забезпечити безперебійне та інтелектуальне функціонування цих систем призводять до широкого поширення знань і технологій штучного інтелекту в інфраструктурі інформаційної ери.

Що ж таке штучний інтелект? Це розділ комп'ютерної лінгвістики та інформатики, що опікується формалізацією проблем та завдань, які подібні до дій, що виконує людина. Це механізм, за допомогою якого штучний інтелект «навчається», зазвичай полягає в навчанні людей або машинному навчанні, коли бот навчається, обробляючи дані самостійно [1].

Штучний інтелект значно полегшує життя людям. Системи цієї технології за допомогою камер і датчиків руху здатні стежити за порядком на вулицях міста і в місцях масового скупчення людей, прогнозувати виникнення небезпечних ситуацій і навіть впізнавати злочинців. Також розумні системи здатні з точністю проводити звірку документів, упереджувати крадіжки. Так само технології штучного інтелекту працюють і в службах пожежної безпеки, самостійно перевіряючи, попереджаючи і приймаючи рішення щодо виклику бригади пожежників [2].

А яка ж користь може бути від новітніх технологій для сфери банківських послуг? У банківському та фінансовому бізнесі штучний інтелект є гарячою темою. Він впливає на банківський бізнес, його можливості є безмежними: від виявлення шахрайства до обслуговування клієнтів та інвестування. Автоматизовані електронні листи від банків поза звичайними транзакціями є прикладом використання штучного інтелекту.

Звісно, новітні технології значно покращують та полегшують людську діяльність, але які ж можуть бути недоліки? Перше, що спадає на думку, це вплив штучного інтелекту на ринок праці. Знижується кількість робочих місць в галузях, яким притаманна рутинна праця, адже робот з легкістю може вирішити профільні задачі. Ще один приклад недоліків полягає у віковій структурі населення. Якщо нове покоління швидко опановує всі нові технології, то людям старшого віку це нехарактерно [3].

Однак, навряд чи ці мінуси зможуть перевершити всі ті переваги, які надає нам штучний інтелект.

Отже, розвиток сучасних технологій справді змінює наше життя, дозволяючи нам бути більш продуктивними та зосереджуватися на реальних викликах. Крім цього, Марк Цукерберг, програміст і засновник мережі Фейсбук, переконаний, що штучний інтелект навпаки допоможе людству впоратися із багатьма проблемами: люди зможуть отримувати більш якісне лікування, діагностування захворювань, знизити кількість ДТП (що є наразі найбільшою причиною смертності людей) і так далі. «Якщо не говорити про апокаліпсис, то у людства з'являються величезні можливості. Ми зможемо практично безпомилково аналізувати великі дані, які зібрані людством з медичної статистики, генетичного захворювання і так далі. Є можливість прогнозувати перебіг подій, завдяки аналізу великого масиву даних», – зазначає Олексій Резніченко [4].

Технології вже сьогодні допомагають виправляти ситуацію із забрудненням навколишнього середовища, а далі можуть взагалі врятувати людей від цієї проблеми, вважає експерт.

Література:

1. Сидорчук Ю. М. Філософсько-правові проблеми використання штучного інтелекту. Право і суспільство. 2017. № 3, Ч. 2. С. 16–19.
2. Мічурін І. Є. Застосування систем штучного інтелекту у банківських системах. Актуальні проблеми розвитку бізнес-технологій в сучасних умовах глобалізаційних процесів: тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та учнівської молоді. Х.: Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут», 2020. С. 65.

Annotation: *The study clarified the role of artificial intelligence and modern technologies. The impact of the latest technologies on people's lives is considered.*

Keywords: *artificial intelligence, technologies, development, society.*

*Науковий керівник – Дубініна Марина Вікторівна,
д-р економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ НАУКИ І ТЕХНІКИ

КРИЖОВА Вікторія, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *У тезах розглядається розвиток науки і техніки. Визначено рівень розвитку наукової і технічної галузей в суспільстві та подано аналіз з філософської точки зору. Виділено переваги та недоліки в розвитку науки технологій.*

Ключові слова: *наука, філософія, суспільство, наукове знання, особистість.*

XX століття досить змінило значення техніки і науки в повсякденному житті людства. В наш час подані види діяльності набули неймовірної тенденції, адже раніше наука і техніка займали сталу позицію на периферії загально-соціального розвитку, що не мало великого значення. Цілком певним є те, що розвиток техніки та науки суттєво впливає на кожного індивіда. Наука і техніка за короткий період часу набули великої громадської важливості, саме тому слідкуючи за розвитком суспільства та його панорамними можливостями, неможливо не взяти до уваги певні факти. [1].

На своїй меті філософія науки має декілька певних цілей: розкрити риси наукових знань, форму наукового дослідження, метод, структуру, а також призначення, а також місце науки в світовому піднесенні, співдію наукової та технічної галузей. Сама наука вважається великим феноменом, на розвиток якого впливають глибокі культурні, соціальні та економічні чинники [2, с. 4].

Окремо, доречно пригадати про характерну видозміну наукових знань, вони пов'язані зі сферою техніки і технологічними можливостями людини з невинним збільшенням ПВ (питомої ваги) А саме, сфери тих чи інших предметів, яких рука людини торкалась будь-яким чином, аби змінити в них хоч би щось. Саме тому і зростала функція технічних галузей науки. Цей фронт проблеми органічно пов'язаний із призначенням наукових знань в розвитку продуктивних сил суспільства [1, 10-11].

Помітно стрімко розвивається філософія техніки, що все більш набуває природи індивідуальної філософської науки та зосереджується на дослідженні певних сфер діяльності закономірностей розвитку техніки, технології, інженерної діяльності та ін., а також їхнього місця в людській культурі загалом, і у сучасному суспільстві зокрема; вивченні взаємовідносин між людиною і природою, а також екологічних, та глобальних аспектів і наслідків розвитку сучасної техногенної цивілізації, який виявляється з великою силою [2].

З розвитком науки та техніки, плавно розвивається і виробництво штучного інтелекту. Тут виникає філософське питання, яка мета його виробництва?

Загалом, все, що людина робить в реальному житті, як правило, робить для того, щоб нічого іншого не робити. Однак при досить високому рівні життя людини це вже не бажання економити енергію, а інстинкт пошуку. Припустимо, людині вдається створити інтелект, який перевищує його власний, якщо не якісно, то кількісно [3]. Та постають питання: Яку роль в житті відіграватиме людина, якщо правильно запрограмований штучний інтелект виконуватиме всю роботу? Для чого тепер потрібна людина і яке її місце в цьому світі? І взагалі, чи потрібно в принципі створення штучного інтелекту?

За останній час помітно почала збільшуватись стурбованість тим, що штучний інтелект у найближчому майбутньому, перейнявши на себе всі знання, вміння людини та знищивши робочі місця, стане імовірною небезпекою. Деякі люди, вбачають небезпеку для існування людства. Ми добре знаємо з якою обережністю до штучного інтелекту ставиться такий геній сучасності як Ілон Маск [4].

Отже, можна виділити переваги та недоліки в розвитку науки технології: за певний час штучний інтелект здатен стимулювати розвиток людства, об'єднувати їх життя. Новітні технології, що зустрічаються на кожному заводі, спроможні знизити захворюваності людей через фізичні навантаження, повисити рівень працездатності. Але ж чи матиме це сенс? Найважливіше, це своєчасно усвідомлювати, що світ змінюється, та намагатися адаптуватись до змін, але працездатність людей поступово зменшуватиметься, знехтування людською працею та розумовими здібностями людства, може суттєво вплинути на формування та розвиток особистості [4].

Література:

1. Семенюк Е. П., Мельник В. П. Філософія сучасної науки і техніки : підр. Вид. 3-тє. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
2. Ханстантинов В. О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
3. Дрейфус Х. Чего не могут вычислительные машины. Критика искусственного разума. М. Либроком, 2010. 340 с.
4. Войнаровська О. Штучний інтелект – куди рухаємося? *Юридична газета online*. Київ. 2018. веб-сайт: URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/shtuchniy-intelekt--kudi-ruhaemosya.html> (дата звернення: 27.09.2022).

Abstract: *The development of science and technology is considered in the abstract. The level of development of scientific and technical fields in society is determined, and analysis from a philosophical standpoint is presented. Advantages and disadvantages in the development of science and technology are identified.*

Key words: *science, philosophy, society, scientific knowledge, individual.*

Науковий керівник –БОРКО Тетяна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ЛУТ Ірина, здобувач вищої освіти

спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У доповіді розглядається сутність глобалізації в сучасному світі у філософському розумінні. Особливу увагу приділено проблемі самоіснування і розвитку людини в цілому. Визначено нові підходи і практичні заходи.

Ключові слова: філософія, глобалізація, мислення, глобальні проблеми.

В епоху ХХІ століття світ вступає під знаком глобалізації. Філософія глобальних питань – це не той напрямок, який тримає людей у «зоні комфорту». Це змушує нас думати про себе, свою родину, спільноту, націю, цивілізацію та людство. Напрямок заохочує думати та прийняти нові вимоги та цінності, побачити світ очима майже попереднього покоління та зробити свій внесок у пошук виходу з кризи на Землі. Глобальні проблеми прийнято називати універсальними, що зачіпають інтереси не лише всього людства, а й окремих людей практично в будь-якому куточку планети. Глобалізація є домінуючою силою нашого часу без урахування природи сучасних економічних, політичних і духовних процесів. Що це за глобальні проблеми? Це самоіснування і розвиток людини в цілому.

Філософія присвячена комплексному, всебічному вивченню глобальних проблем. Для людського аспекту концептуально пов'язували їх із діяльністю людей та загальними тенденціями, серед них особливістю філософського осмислення полягає в таких аспектах:

1. Філософія дає всебічний, узагальнений погляд на глобальні проблеми сучасності. Вона відійшла від поділу та локальних проблем, щоб розглядати глобальні проблеми єдиним способом цілісність, взаємозалежність і взаємозв'язок.

2. Філософія спрямована на розкриття природи і характеру глобальних проблем, виникнення та закономірності розвитку в умовах існування та функціонування світової цивілізації.

3. Філософія розуміє, як глобальні проблеми стосуються всіх сфер суспільства існування і діяльність людини: економіка, техніка і технології, політика. Особливість виявляють культура, пізнання, освіта, релігія, мораль тощо.

4. Філософія впливає на новий феномен сучасності, формування та зміст глобального феномену. Мислення, що характеризується новим баченням проблеми, новими аналітичними здібностями, новими навичками розробляти та використовувати глобальну стратегію.

Філософські роздуми про людину як позитивно мислячу особистість, носія інтелектуальних, психологічних і духовних якостей має на меті формування почуття відповідальності. Глобальні проблеми сучасності складають зміст

цивілізаційної кризи світу, яка є загрозою нормальному розвитку і навіть виживанню людей у всесвіті Цих згубних наслідків спільних зусиль, які люди робили комплексно, глобально, треба уникнути. Однією з найважливіших передумов є всебічні, філософсько-політичні, природничі та техніко-економічні знання.

Для вирішення потрібні нові підходи і практичні заходи, які будуть виходити з цілісності світу, необхідності:

- співпраця в глобальному масштабі. Це означає, що люди повинні сприймати нове;

- мислення, нове ставлення до буття, яке визнає важливість негайних глобальних рішень питань, включаючи розробку ефективного набору міжнародних процедур і механізмів;

- забезпечити збереження та розвиток усієї людської цивілізації.

Отже, вирішення глобальних проблем нашого часу є фундаментальною зміною політичної парадигми. Виживання людей і подальший розвиток соціальної економіки земної цивілізації означає пошук провідних шляхів і засобів вирішення глобальних проблем.

Література:

1. Арістова А. В. Філософія глобальних проблем сучасності [Електронний ресурс]. Київ. 2016. URL : <https://ukreligieznastvo.wordpress.com/2019/01/17/fgps/> (дата звернення: 27.09.2022).
2. Головатий М. Глобализация как средство уничтожения национальных государств. Київ. 2004. URL : https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta//VISNIK_40_9.pdf&ved=2ahUKEwis07be_Ln6AhUkI30KHcfTAewQFnoEC_CQQAQ&usg=AOvVaw0aRXyQr-mOBWWC4N0-KS-J (дата звернення: 27.09.2022).
3. Марчук Є. К. Україна: нова парадигма поступу. Аваллон. 2001. URL : https://pidru4niki.com/19601208/filosofiya/globalni_problemi_suchasnosti (дата звернення: 27.09.2022).

Abstract: *The report examines the essence of globalization in the modern world in a philosophical sense. Special attention is paid to the problem of self-existence and human development as a whole. New approaches and practical measures have been identified.*

Key words: *philosophy, globality, globalism, problems.*

*Науковий керівник –БОРКО Тетяна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ОСОБЛИВОСТІ ПОПИТУ НА АКЦІЇ ТА ОБЛІГАЦІЇ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

**МОСКАЛЕНКО Ярослав, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік та оподаткування**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у роботі здійснено порівняння особливостей акції та облигації, та ступенів їх привабливості для потенційного українського інвестора.

Ключові слова: акції, облигації, цінний папір, попит, торги, угоди.

Акції та облигації є одними із найпопулярніших цінних паперів та найбільш поширеними інструментами залучення інвестицій. Акції та облигації стали об'єктами досліджень відносно недавно. Їхню сутність та особливості наводили американські професори з економіки Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Бру, і Шейн Масакі Флінн у своєму підручнику «Економікс». Кожен з цих цінних паперів має своє визначення відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок». Облигація – це цінний папір, що посвідчує внесення його власником грошових коштів, визначає відносини позики між власником облигації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облигації її номінальну вартість у передбаченій умовами розміщення облигацій строк та виплатити дохід за облигацією, якщо інше не передбачено умовами розміщення [1].

Акція – іменний цінний папір, що посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств [1].

Акції та облигації можуть приносити пасивний дохід своїм власникам, проте є розбіжності та певні умови, при яких той чи інший цінний папір може принести дохід (табл. 1).

Таблиця 1 Особливості отримання пасивних доходів власниками цінних паперів

Цінні папери	Акція	Облігація
Класифікація	Пайовий	Борговий
Дохід від володіння цінними папером	Залежить від фінансового результату компанії (звичайна акція). Виплата фіксованого дивіденду (привілейована акція)	Залежить від процентної ставки
Строк обігу	Невизначений	Має дату погашення
Додаткові розбіжності	Власники простих акцій беруть участь в управлінні акціонерним товариством.	Можливістю відразу дізнатися, коли та який прибуток дасть вкладення. Відсоткову ставку, розмір і період виплат визначено заздалегідь.

Джерело: узагальнено автором за інформацією [2]

Враховуючи особливості кожного з цінних паперів, можна зробити висновок, що акції та облігації мають різний рівень привабливості для потенційного покупця. Крім цього, на придбання того чи іншого, впливає економічна та політична ситуація. Тому, послуговуючись інформацією з відкритих джерел, з'ясуємо який цінний папір має попит в Україні в умовах воєнного стану.

Для початку аналізу візьмемо дані з Української біржі. Як нижче зазначено, згідно з даними Української біржі, у період з 24.02.2022 р. до 22.09.2022 р. простежується домінація ОВДП у порівнянні з акціями. На це вказує число угод (155047 проти 237) та об'єм торгів (4 379,1 млн грн проти 297, 9 млн грн).

Таблиця 2 Інформація про торги (з 24.02.2022 р. до 22.09.2022 р.)

	Об'єм торгів, грн	Число угод
Всього	4689 826027,81	155303
Фондовий ринок	4689 826027,81	155303
Акції	297917 596,69	237
Ринок заявок	297917596,69	237
Інвестиційні сертифікати	135363,08	12
Ринок заявок	135363,08	12
Корпоративні облігації	9790065,64	6
Ринок заявок	8 104279,00	2
РЕПО	1 685786,64	4
Державні внутрішні облігації	4379 097 659,40	155047
Ринок заявок	4217 171 824,20	155043
РЕПО	161 925835,20	4
Державні зовнішні облігації	2885343,00	1
Ринок заявок	2885343,00	1

Джерело: узагальнено автором за інформацією [3]

Можна зробити висновок, що облігації наразі мають більший попит, ніж акції.

Взагалі, великий інтерес до облігацій був ще до 24.02.2022 р. (особливо в останні місяці 2021 року). Це підтверджують дані зі статті «Огляд ринку акцій станом на 5 січня 2022 року сайту SMIDA».

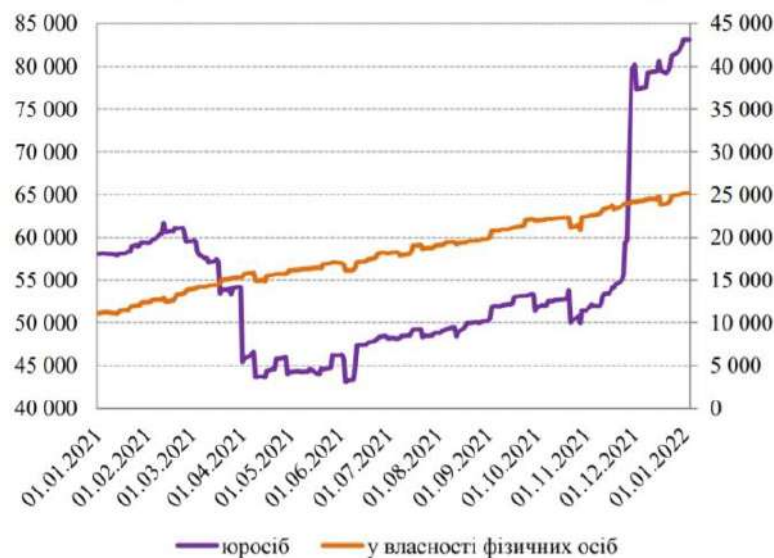

Рис. 1. ОВДП у власності фізичних та юридичних осіб, млн грн

Джерело: побудовано автором за інформацією [4]

Для підтвердження вище зазначеного та з'ясування причин такої ситуації на українському ринку, скористаємося даними статті «Цифри Незалежності: акції компаній, які найчастіше купують українці» [5], згідно з інформацією якої, у січні 2022 року на Українській фондовій біржі угоди з іноземними паперами становили 18,33% від загального обсягу торгів, хоча статистичні дані останніх трьох років свідчать, що понад 90% угод припадають на ОВДП. Отже, ОВДП значно переважають на ринку, ніж акції. Причиною цього є недостатній вибір серед українських емітентів, тобто на вітчизняному ринку можна придбати акції лише семи компаній.

Також причиною такого стану речей є небажання українських компаній бути публічними, через слабку захищеність акціонерів, високий рівень бюрократизації, відсутність податкової мотивації для заощаджень у цінних паперах, недоступність

проведення біржових торгів закордонними цінними паперами з розрахунками в іноземній валюті, технологічна відсталість біржової інфраструктури.

Визначальний вплив на такий стан речей має держава та геополітична ситуація. Наразі воєнні ОВДП можна купити у багатьох банках України, знято оподаткування з доходів від облігацій, а «Дія» стане майданчиком для партнерів і користувачів, де банки зможуть продавати, а користувачі – купувати, без комісії та додаткових платежів. Таким чином, в облігації можна інвестувати власні грошові кошти, що працюватимуть на ЗСУ та економіку країни.

Отже, облігації мають більший попит на ринку цінних паперів, ніж акції. Причиною цього є законодавча-правова база, недостатній вибір серед емітентів, геополітична ситуація, а також головна перевага облігації (можливість відразу дізнатися, коли та який прибуток дасть вкладення).

Література:

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок». URL:<http://surl.li/degmm> (дата звернення: 25.09.2022).

2. Цінні папери : акції та облігації - Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <http://surl.li/degkr> (дата звернення : 25.09.2022)

3. Інформація про торги - Україна біржа. URL:<http://surl.li/deglg> (дата звернення: 22.09.2022).

4. Огляд ринку акцій станом 5 січня 2022 року – SMIDA. URL:<http://surl.li/deglx> (дата звернення: 26.09.2022).

5. Цифри Незалежності: акції компаній які найчастіше купують українці. URL: <http://surl.li/degmb> (дата звернення: 26.09.2022).

Annotation: the work compares the features of shares and bonds, and the degrees of their attractiveness for a potential Ukrainian investor .

Key words: action, bond, valuable paper, demand, auction, deal, agreements.

***Науковий керівник – МІКУЛЯК Катерина,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв***

ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

ОРЄХОВА Тамара, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у роботі розглянуто фінансове, інноваційно-інвестиційне забезпечення соціально-економічного розвитку держави, наведено приклади підтримки державою науковців, які займаються розробкою та впровадженням інноваційних технологій у вигляді щорічних премій КМУ.

Ключові слова: інновації, фінансова підтримка, ефективність інновацій, передові технології, розвиток економіки, підтримка держави.

Інновації та інвестиції є основою соціально-економічного зростання не тільки підприємств, але й цілої держави. Інновації є потенціальною можливістю, та прихованим фактором, що здатний стрімко прискорити економічне зростання на всіх рівнях економіки: від домашніх господарств до розвитку будь-якої індустрії, що підвищить конкурентоспроможність країни у науково-технічному просторі. Сучасні умови ведення бізнесу в Україні потребують умов, які можуть гарантувати економічну безпеку підприємств та забезпечити інноваційний розвиток економіки.

Окремі питання інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України розглядаються І. Бродюк, В. Вовк, М. Денисенко, О. Зельдіною [2], О. Романко, О. Смітюх та ін.

О. Зельдіна зазначає, що для інвестиційно-інноваційної моделі первинними є інвестиційні надходження, за допомогою яких стає можливим інноваційна перебудова у сфері економіки. Ефективність інвестиційно-інноваційної моделі залежить від рівня припливу інвестицій в інноваційну сферу [2].

В епоху економіки знань інновації стають рушійною силою розвитку, з одного боку є результатом інноваційної діяльності, а з іншого – компонентом формування стратегії підприємства, зміни стану ринку та основної складової розвитку, про що свідчать характеристики відповідних технологічних режимів. Використовуючи процесний підхід як суттєву характеристику та технології для ведення інноваційної діяльності, підприємства зможуть досягти необхідної інноваційної діяльності. Саме інноваційно активні суб'єкти господарювання

повинні бути основою для якісних змін у галузях, здатних впроваджувати інноваційні технології та продукти для виробничого та особистого споживання й розвивати інноваційний потенціал.

Розвинені країни мають різні можливості для підтримки та розвитку інновацій, оскільки нові наукові розробки та технології стають основними компонентами соціально-економічного розвитку держав.

Держава застосовує фінансово-кредитні та податкові інструменти з метою створення економічно сприятливих умов для ефективного провадження інноваційної діяльності відповідно до законодавства України, забезпечення збільшення обсягу частки інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції щороку на 0,5%. Для підтримки суб'єктів, які займаються розробкою та впровадженням інноваційних технологій, державою впроваджено щорічні премії КМУ. Так, у 2021 році 17 науковцям присуджено Премію та присвоєно почесне звання лауреата Премії Кабінету Міністрів України за розроблення та впровадження інноваційних технологій, розмір якої у 2021 році становив 333 тис. грн, а у 2022 р. з 15 робіт за результатами розгляду експертні групи рекомендували 6 з них на присудження Премії, проте після відкритого голосування Комітетом рекомендовано 5 робіт [4].

Фінансова підтримка розвитку інноваційної діяльності має стати пріоритетним завданням інноваційної політики. Вона ґрунтується на системі стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку зі скороченням їхньої кількості. З іншого боку, необхідно зберегти ті, в яких Україна має значні наукові здобутки та перспективи. Необхідно розробити та впровадити комплексну систему фінансової підтримки інноваційної діяльності. Зокрема, система механізмів здешевлення кредитів та заохочення банків до кредиту інноваційних проєктів. Такі заходи стимулюватимуть збільшення інвестицій у наукові установи, технологічні парки та інші науково орієнтовані галузі з інших недержавних джерел.

Література:

1. Закон України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». 2021. URL: <http://surl.li/demvu> (дата звернення: 25.09.2022).

2. Зельдіна О. Поняття інвестиційно-інноваційної моделі в умовах сталого розвитку економіки України. *Господарське право і процес*. 2020. №7. С. 83-84. URL: <http://surl.li/demwa> (дата звернення: 25.09.2022).

3. Міністерство освіти і науки України. Сергій Шкарлет вручив дипломи лауреатам премії кабінету міністрів України за розроблення та впровадження інноваційних технологій. 2021. URL: <http://surl.li/demyi> (дата звернення: 25.09.2022).

4. Відбулось засідання Комітету з присудження Премії КМУ за розроблення і впровадження інноваційних технологій. URL: <http://surl.li/demyj> (дата звернення: 25.09.2022).

Abstract: *the work examines financial, innovative and investment support for the socio-economic development of the state, provides examples of state support for scientists engaged in the development and implementation of innovative technologies in the form of annual awards of the CMU.*

Key words: *innovations, financial support, effectiveness of innovations, advanced technologies, economic development, state support.*

**Науковий керівник – МІКУЛЯК Катерина,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

**ПАСТУШЕНКО Віталій, здобувач вищої освіти
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: *розглянуто дані НБУ щодо інфляції та інфляційного процесу в Україні, зміни у співвідношенні експорту та імпорту на основі даних Держстату, вплив економічних показників на рівень інфляції та зміну цін на товари.*

Ключові слова: *інфляція, ВВП, дефлятор ВВП, базова інфляція, імпорт, експорт, попит, пропозиція, державний борг.*

Інфляція є невіддільною частиною життя всього українського суспільства. Нерідко можна почути скарги українців на підвищення цін, особливо в такі складні часи для української державності. Економічними аналітиками та експертами вважають себе ледь не всі, проте реальні причини та передумови знецінення національної валюти знає невеликий відсоток населення. На жаль, це пов'язано не з самовпевненістю українців, щодо своїх економічних знань, а банальною фінансовою неграмотністю. Адже в школах приділяють недостатню увагу фінансовій освіті. Цей макроекономічний показник був предметом наукового

дослідження іноземних та вітчизняних економістів, зокрема: К. Маркса, Ф. Енгельса, Ж. Кейнса, М. Савлука, О. Редькіна, С. Фішера, П. Круша [1], С. Тульчинської [1], М. Макаренка [2], Т. Семененко [2], Ю. Петрушенка [2] та ін.

Термін інфляція (від лат. Inflatio - «роздування») вперше використали в 19 столітті під час американської громадянської війни, а згодом у Європі та інших частинах світу [1, с. 153].

Інфляція – це процес знецінення грошей внаслідок перевищення кількості грошових знаків, які перебувають в обігу, суми цін товарів та послуг, що виявляється у їх зростанні [1, с. 153].

Інфляція – стійка тенденція до зростання загального рівня цін. Де «стійка» – тривалий процес; «загального рівня цін» – збільшення дефлятора ВВП [2, с. 107]. Дефлятор ВВП – це співвідношення рівня поточних цін до цін порівнюваного періоду.

У своїх наукових публікаціях П. Круш та М. Макаренко виділили такі види інфляції [1]:

Залежно від причин:

- інфляція попиту – попит більше пропозиції, а тому ціни зростають, щоб урівноважити попит і пропозицію;
- інфляція витрат – виникає через зростання витрат виробництва і собівартості продукції у період високого безробіття і неповного використання виробничих ресурсів.

Залежно від приросту інфляції:

- помірна інфляція – річний приріст цін становить до 10%. Виникає через швидке нагромадження грошової маси в обігу без суттєвих підвищень цін і повністю перебуває під контролем держави;
- галопуюча інфляція – річний приріст цін становить від 20% – 300%, що поступово виходить з-під контролю держави та сильно впливає на економічні та соціальні зв'язки в державі;

- гіперінфляцію – річний приріст 1000% і більше, контроль держави повністю втрачений, а економічні зв'язки деградують до натуральних відносин, руйнується банківський сектор та розвиваються стихійні процеси економіки.

Залежно від можливості передбачити:

- очікувана інфляція – виникає через дії держави або певні тенденції;
- неочікувана інфляція – виникає через непередбачені зміни в попиті та пропозиції й економіці.

За характером перебігу:

- збалансована інфляція – передбачене зростання цін, яке не впливає на перерозподіл доходу та обсяг виробництва;
- незбалансована – різні темпи зростання цін на товари та послуги.

За характером інфляційного процесу:

- відкрита інфляція – зростання цін на вільному ринку без втручання держави;
- прихована – збереження рівня заробітної плати та цін при погіршенні якості товарів і послуг; зростання державних роздрібних цін;
- придушена інфляція – зростання незадоволеного попиту та грошових заощаджень населення, які не знаходять реалізації.

За даними НБУ, станом на серпень 2022 року, базова інфляція в річному вимірі складала 19,1% (рис. 1) і поступово набувала ознак галопуючої інфляції.

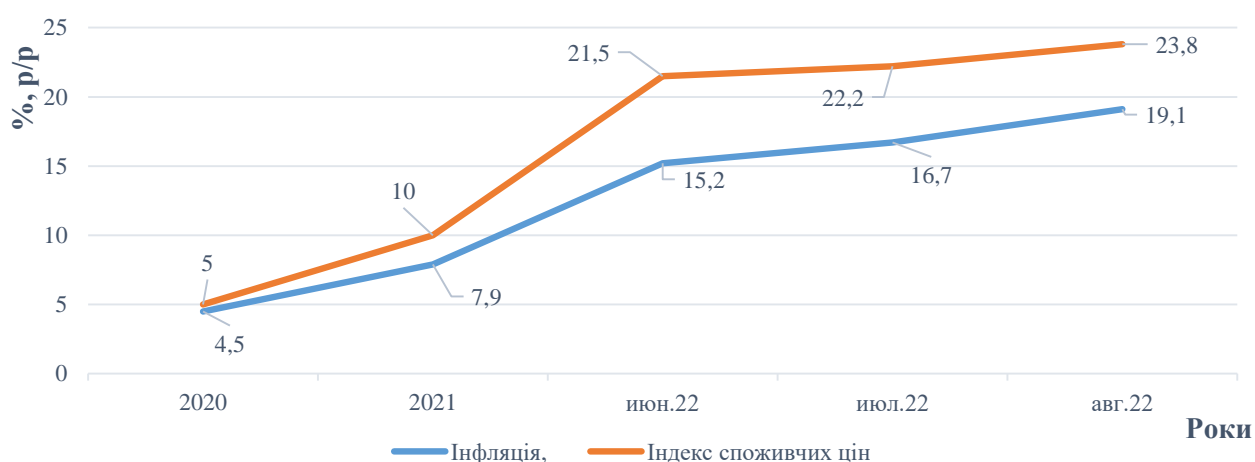

Рис. 1. Динаміка інфляції у 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [3]

Темпи зростання цін на непродовольчі товари зросли до 16,7% р/р, на продовольчі товари до 29,3% р/р, на вартість послуг до 15,6% р/р, на сири харчові продукти до 40,8% р/р, на пальне до 68,1% р/р. Індекс споживчих цін, порівнюючи з 2021 роком, зріс на 13,8%. Насамперед це спричинено напруженими дипломатичними відносинами з сусідньою державою, окупацією приблизно 19% територій України, масовою міграцією за кордон 9 567 033 осіб (УВКБ ООН) та збільшенням безробітних і, як наслідок, втрата значних податкових надходжень, точну величину яких неможливо визначити. За даними Держстату, ВВП скоротився на 37,2%, а грошова маса порівняно з квітнем 2021 р. збільшилась на 21% до 2 трлн 270 млрд грн, що в результаті зменшення ВВП і збільшення грошової маси дає приріст інфляції. Слід зазначити, що на 2 півріччя НБУ планує емітувати 180 млрд грн, тому показник 19,1% може зрости й до кінця року становити 30%. Також на інфляцію суттєво впливає попит і пропозиція, що формується на основі бажання населення та компаній купувати іноземні валюти за наявності цих валют. Так, за статистикою Держстату, імпорт за період січень-липень 2022 року становив 28,838 млрд дол. США, експорт 25,629 млрд дол. США [4], через що відбувається відтік іноземної валюти в розмірі 3,209 млрд дол. США (рис. 2).

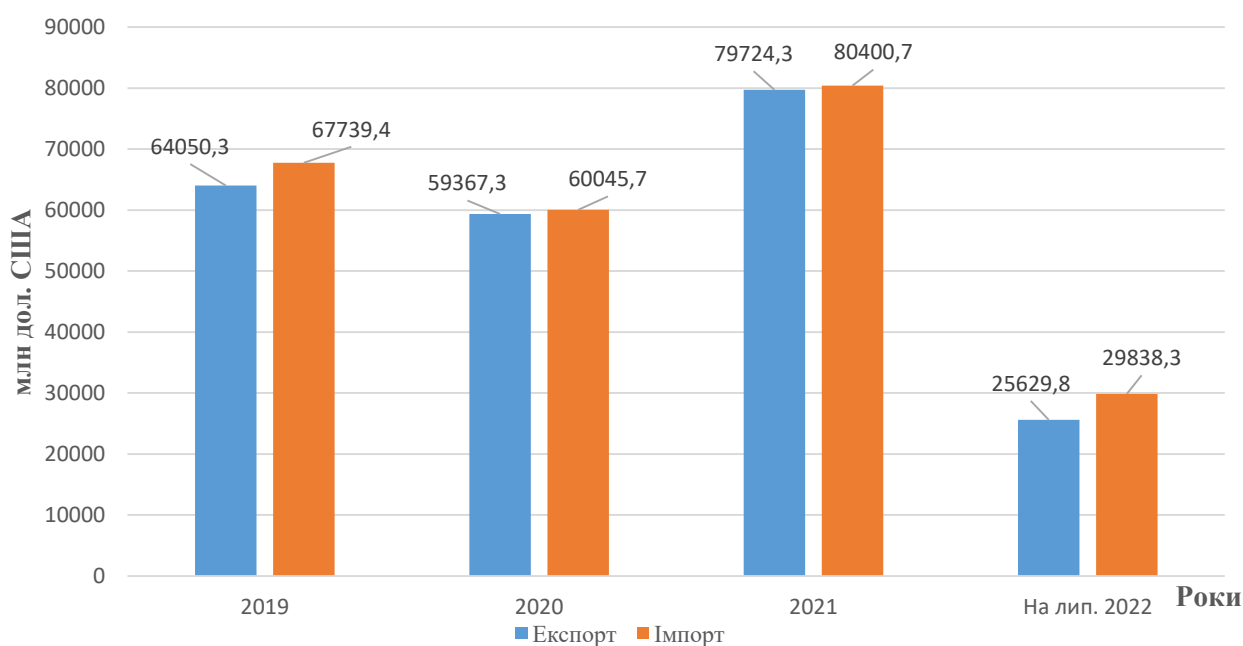

Рис. 2. Імпорт та експорт з січня по липень 2022 року

Джерело: побудовано автором на основі даних [4]

Перевага імпорту над експортом спричинена не тільки руйнуваннями внаслідок останніх подій, а й інфляцією, адже через зростання цін на сировину та паливо, національні товари втрачають свою конкурентоспроможність, і споживачі надають перевагу іноземним товарам, тим самим підвищуючи попит на іноземну валюту.

Диспропорція світових і внутрішніх цін, дефіцит бюджету, значна монополізація економіки та тиск зовнішнього боргу не сприяють Україні знизити інфляцію. Станом на 01.08.2022 р. зовнішній державний борг становив 61,60 млрд дол. США. Тиск від боргу спричиняє несприятливий інвестиційний клімат і розповсюджує спекулятивний бізнес. Проте кредитори відстрочили виплату боргових зобов'язань до кінця 2023 року, тому держава має змогу збільшити витрати в економіку, медицину, соціальну та оборонну сферу.

Проаналізувавши економічний стан, спостерігаємо неприємну картину, але не критичну. Через скрутну дипломатичну обстановку України, еміграцію людського ресурсу, дефіцит бюджету, падіння ВВП, зменшення конкурентоспроможності питання інфляції дуже гостре як ніколи. Боротьба з причинами й проведення правильної грошово-кредитної політики є найпріоритетнішим завданням, адже простий контроль доходів та цін тільки нашкодить ринковим відносинам і не принесе бажаного результату.

Література:

1. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: Навчальний посібник. Київ: *Центр учбової літератури*, 2008. 324 с. URL: <https://subject.com.ua/pdf/184.pdf> (дата звернення: 25.09.2022).
2. Макаренко М. І., Семененко Т. О., Петрушенко Ю. М. Макроекономіка: Підручник видання друге. Суми: *Сумський державний університет*, 2021, 306 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86041> (Дата звернення 24.09.2022).
3. Оцінка інфляції, серпень 2022 року. Сайт НБУ. URL: <http://surl.li/ddyvp> (дата звернення: 24.09.2022).
4. Зовнішня торгівля України товарами у січні – липні 2022 року. Сайт Держстату. URL: <http://surl.li/ddywf> (дата звернення: 24.09.2022).

5. Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу України. Сайт Міністерства фінансів. URL: <http://surl.li/ddyxu> (дата звернення: 25.09.2022).

Abstract: NBU data on inflation and the inflation process in Ukraine, changes in the ratio of exports and imports based on data from the State Statistics Service, the impact of economic indicators on the inflation level and changes in commodity prices are considered.

Key words: inflation, GDP, GDP deflator, core inflation, import, export, demand, supply, public debt.

*Науковий керівник – МІКУЛЯК Катерина,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СЛОБОДЯН Тетяна, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у дослідженні проаналізовано особливості сучасної екологічної кризи, її взаємозв'язок з економікою. Запропоновано основні заходи щодо подолання негативних наслідків екологічної кризи.

Ключові слова: інновації, нововведення, дифузія, інноваційний процес, інноваційна діяльність.

На межі ХХ-ХХІ ст. людство вступило в інноваційну добу, яка характеризується швидким наростанням змін у всіх сферах суспільного буття. Джерелом сучасного розвитку суспільства та діяльності людини стає інноваційна діяльність, а відповідно інновації стають важливим інструментом всіх радикальних змін у розвитку людини і економічної системи загалом.

Інновації зумовлюють безперервні економічні зміни, сприяють динамічному розвитку і підвищенню результативності як економічної системи загалом, так і окремих підприємств [1].

Економіка інновацій базується на двох фундаментальних принципах: основна мета економічної політики полягає в тому, щоб стимулювати більшу продуктивність завдяки інноваціям, і що ринки, що спираються тільки на ресурси та цінові сигнали, не завжди будуть настільки ж ефективними, щоб сприяти підвищенню продуктивності та економічному зростанню [2].

Трактування інновації австрійським економістом Й. Шумпетером як змін з метою впровадження і використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих і транспортних засобів, ринків і форм організації у промисловості є прикладом першого підходу. Цієї точки зору дотримується і вчений М. Хучек, який трактує інновації як “зміни в техніці, технології, організації, екології, економіці, а також соціальному житті підприємства”. Ще одним підтвердженням даного погляду є визначення Кантера: інновація – “це процес втілення в життя будь-якої нової ідеї, що пропонує вирішення якоїсь проблеми”. Новаторськими серед інших є ідеї, спрямовані на реорганізацію виробництва та зниження його собівартості, комплексний збір складно-технічної продукції. Новаторство – це задум, прийняття і втілення в життя нових ідей, процесів, продукції і послуг [3].

Деякі економісти інновацію також розуміють як процес. За визначенням Д.М. Черваньова та Л.І. Нейкова, інновація – це техніко-економічний процес, який, завдяки практичному використанню продуктів розумової праці – ідей і винаходів, приводить до створення кращих за властивостями нових видів продукції та нових технологій, які, з'явившись на ринку як нововведення, можуть дати додатковий дохід [1].

Інновації можна також розглядати і як вкладення інвестиційного капіталу в нововведення, які приводять до кількісних або якісних змін в підприємницькій діяльності. Інноваціям передують науково-виробнича діяльність, пов'язана з появою нововведення. Ідея нововведення може бути зароджена у вигляді:

1. Іntenції - ідеї, пропозиції або проекту, які після опрацювання перетворюються в інновацію.
2. Ініціації - рекомендації щодо удосконалення науково-технічної, організаційної, виробничої або комерційної діяльності, метою яких є початок інноваційного процесу або його розвиток.

Дифузія - процес передачі нововведення по комунікаційним каналам між членами соціальної системи в часі. Нововведеннями можуть виступати ідеї, технології тощо, які є новими для суб'єкта господарювання. Це означає, що дифузія

інновації - це розповсюдження вже одного разу освоєної й впровадженої інновації у нових умовах.

У реальних інноваційних процесах швидкість дифузії нововведення залежить від таких факторів:

- спосіб передачі інформації;
- форма прийняття рішення;
- властивості соціальної системи;
- властивості самого нововведення.

Підготовка, обґрунтування, освоєння й контроль за впровадженням нововведення є інноваційною діяльністю.

Інноваційна діяльність - це діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг.

Інноваційна діяльність складається з інноваційного процесу, який охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання та представляє собою період від зародження ідеї до її конкретної реалізації (тобто, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, розробка і проектування, освоєння, промислове виробництво, маркетинг, збут) [4].

На інноваційну діяльність підприємства впливають різноманітні чинники, які поділяють на внутрішні і зовнішні, які мають свої особливості прояву у кожній галузі національної економіки. Інновації, як результат інноваційної діяльності, з одного боку, повинні бути зорієнтовані на повніше задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання конкретного економічного ефекту. Врахування на підприємстві різноманітних чинників дасть змогу підприємству підвищити конкурентоспроможність та отримати кращі результати інноваційної діяльності [1].

Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств. Характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність. У більшості з них акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з поліпшенням всього

виробничо-господарського потенціалу підприємства. Ось чому вітчизняні вчені намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення й ефективного використання інновацій. Так, на наш погляд, недостатньо опрацьовані вітчизняними вченими питання економічної оцінки інноваційних процесів, що може призвести до впровадження у виробництво заздалегідь неефективних інноваційних проектів.

Література:

1. Економічна суть інновації та інноваційної діяльності підприємств. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/ekonomichna-sut-innovatsiyi-ta-innovatsiynoyi-diyalnosti-pidpriemstv.pdf> (дата звернення 23.09.2022)
2. Сутність інноваційної економіки. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0 (дата звернення 23.09.2022)
3. Поняття та види інновацій. URL: <https://studfile.net/preview/1850152/page:2/> (дата звернення 23.09.2022)
4. Економічна сутність інновацій та інноваційного процесу. URL: <https://buklib.net/books/35287/> (дата звернення 23.09.2022)

Abstract: *the study analyzed the features of the modern environmental crisis, its relationship with the economy. The main measures to overcome the negative consequences of the environmental crisis are proposed.*

Key words: *innovation, innovation, diffusion, innovation process, innovation.*

*Науковий керівник – ДОВГАЛЬ Олена,
д-р екон. наук, завідувач кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

СУЧАСНА ЕКОЛОГІЧНА КРИЗА ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

**СЛОБОДЯН Тетяна, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування**

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *у дослідженні проаналізовано особливості сучасної екологічної кризи, її взаємозв'язок із економікою. Запропоновано основні заходи, щодо подолання негативних наслідків екологічної кризи.*

Ключові слова: *екологічна криза, навколишнє середовище, безпека, зовнішній ефект.*

Мабуть, одна з основних проблем сучасної цивілізації полягає в тому, що людство настільки зосереджене на собі самому, що весь навколишній світ сприймає

виключно як частину світу власного. Проте все якраз навпаки: це ми, люди, лише частина велетенського світу природи [1].

У сучасному світі дуже багато проблем, які торкаються інтересів людства, як єдиного цілого. Саме тому занепокоєність, викликана зростанням населення Землі, його економічною активністю та якістю навколишнього середовища, змушує звернути увагу на взаємозв'язок між доходами, які одержує суспільство та екологічною градацією біосфери.

До числа найважливіших криз відносяться кризи еколого-економічного характеру. Різні за формами прояву еколого-економічні проблеми мають глобальний характер: кліматичні зміни, забруднення морів та океанів, руйнування земельного фонду, ресурсозбереження та нові шляхи освоєння енергетичних ресурсів, епідемії, демографічна ситуація, відновлення лісів, і навіть боротьба з курінням [3].

У рамках економіки докільця розглядається таке поняття, як зовнішній ефект, який може бути позитивним (наприклад, вигода для населення від зміни вододілів в результаті діяльності лісників) або негативним (наприклад, витрати на підтримку здоров'я або незручності від поганої видимості від промислового забруднення). Зазвичай в галузі докільця зовнішні витрати розглядаються як невраховані ефекти зменшення корисності продукції і послуг, які можуть бути скориговані за допомогою оподаткування діяльності, що викликає негативні зовнішні наслідки, пропагування або субсидування діяльності з позитивними зовнішніми ефектами або присвоєння та введення прав власності в тих областях, де ринки для зовнішніх ефектів не існують або нечітко визначені.

У розпорядженні економічної політики є різні засоби усунення небажаних наслідків зовнішніх ефектів, а саме:

- встановлення прав власності на ресурси і можливість вільного обміну цими правами;
- колективне або державне надання благ, яким притаманні зовнішні ефекти;

- заборона або встановлення обмежень на викиди речовин, які забруднюють довкілля (адміністративне регулювання);
- запровадження коригуючих податків і субсидій.

Торгівля правами на забруднення (ліцензії). Цей підхід до інтернаціоналізації зовнішніх ефектів містить в собі елементи теореми Коуза та підходу, що ґрунтується на застосуванні штрафних санкцій. Він знаходить все ширше застосування при проведенні заходів щодо охорони довкілля. Держава визначає припустимий для даного регіону обсяг викидів та, виходячи з цього, розподіляє (продає) між підприємствами регіону права (ліцензії) на забруднення (на певний період). Підприємства отримують також право продавати ці ліцензії. Роль держави у такому випадку обмежується визначенням прав власності та формування ринку купівлі-продажу ліцензій. Кожний власник ліцензії постає перед вибором: чи використати її самому, перепродати [6].

Сучасну екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалась протягом тривалого періоду. Після екологічної катастрофи 1986 року на ЧАЕС 7% території України є радіоактивно забрудненою. В Україні антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище у 4-5 разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу [2].

Складним для України є те, що для ліквідації шкоди від забруднення навколишнього середовища немає коштів, але їх також немає і у підприємств, що є винуватцями екологічних аварій. Виходом із цієї дуже тяжкої ситуації може бути залучення до природоохоронної діяльності в Україні ресурсів комерційних структур. Є ряд прибуткових напрямів використання фінансових коштів різних підприємств у екологічних проектах через:

- податкову і кредитну політику;
- формування облігаційних природоохоронних ринків;
- екологізацію приватизаційного процесу;
- створення системи екологічного страхування [3].

Екологія істотно впливає на економіку. За даними Міністерства екології та природних ресурсів України, середньорічні втрати ВВП внаслідок погіршення

стану навколишнього природного середовища становлять 10-15%. Наслідки екологічних катастроф стають дедалі більш руйнівними, при цьому значних втрат зазнає національна економіка.

Таким чином, екологічні кризи можуть викликати небажані наслідки в житті суспільства, хоча не обов'язково, і не завжди закінчуються ними [5].

Очевидно, що боротьба з екологічною кризою не повинна поглиблювати кризу економічну, тобто поліпшення екологічної ситуації не повинне досягатися за рахунок нарощування товарного дефіциту, падіння доходів населення і зростання безробіття. Одним з ефективних засобів пом'якшення цих суперечностей є широкомасштабне виробництво продукції екологічного призначення, використання якої може приносити як суто економічний, так і еколого-економічний ефект [2].

Незаперечним фактом є існування екологічної кризи. Її виникнення в сучасному світі пов'язане як з природними так і антропогенними чинниками. Також розглядається таке поняття як зовнішній ефект, який, в свою чергу, може бути як негативним, так і позитивним. Використання поданих вище засобів усунення небажаних наслідків зовнішніх ефектів сприяє наближенню обсягу виробництва благ до найбільш ефективних.

Внаслідок впливу екології на економіку держава щорічно втрачає значний відсоток загального ВВП. Це відбувається через погіршення навколишнього природного середовища. Економіка держави зазнає значних втрат, адже наслідки екологічних проблем стають все більш катастрофічними. Для подолання екологічної кризи необхідно здійснити структурні зміни в національній економіці та реалізувати новий підхід до використання природних ресурсів.

Література:

1. Екологічна криза та екологічна свідомість. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/965025.html> (дата звернення: 22.09.2022)
2. Екологічна криза в Україні та шляхи її подолання. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17747/Chereda.pdf;jsessionid=4EEF092422133A2E5F77DCEAA8E73710?sequence=1> (дата звернення: 22.09.2022)
3. Форми прояву екологічної кризи. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21448/> (дата звернення: 22.09.2022)

4. Пошуки шляхів виходу з екологічної кризи. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21254/> (дата звернення: 22.09.2022)
5. Сучасна екологічна криза: причини її виникнення та шляхи подолання. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/docsity-suchasna-ekologichna-kriza-prichini-jiji-viniknennya-ta-shlyahi-podolannya-konspekt-ekologiya.pdf> (дата звернення: 22.09.2022)
6. Мікроекономіка та макроекономіка. Світлана Будаговська. С. 185. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Budahovska_Svitlana/Mikroekonomika_i_makroekonomika.pdf? (дата звернення: 23.09.2022)

Abstract: *the study analyzed the features of the modern environmental crisis, its relationship with the economy. The main measures to overcome the negative consequences of the environmental crisis are proposed.*

Key words: *ecological crisis, environment, security, external effect.*

**Науковий керівник – БЛІЧЕНКО Олександр,
кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

СЛОБОДЯН Тетяна, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *у дослідженні розглянули теоретичні аспекти сутності інвентаризації через аналіз її елементів: цілей та завдань*

Ключові слова: *інвентаризація, господарські процеси, цілі інвентаризації, завдання інвентаризації.*

У діяльності підприємств відбуваються певні процеси, що призводять до втрати товарно-матеріальних цінностей, які документально зафіксувати не можна. Ці втрати товарно-матеріальних цінностей призводять до невідповідності даних поточного бухгалтерського обліку фактичній наявності майна. Аби ліквідувати таку невідповідність і впевнитись у забезпеченні належного зберігання майна, необхідно періодично проводити інвентаризацію.

Порядок проведення інвентаризації та оформлення її результатів визначає Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р. № 69 зі змінами та доповненнями [1].

Інвентаризація — перевірка і документальне підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов'язань (майно, вкладення підприємства в статутні фонди інших підприємств, розрахунки з дебіторами та кредиторами) підприємства [2].

Основною причиною необхідності проведення інвентаризації є виникнення господарських процесів, які з певних причин не можуть бути одразу відображені у бухгалтерських документах. До таких процесів відносять:

- природній убуток цінностей у процесі зберігання (розлив, випарювання, подрібнення, розпилювання, вивітрювання тощо);
- неточне зважування, вимірювання під час надходження або відпуску цінностей;
- пересортиця взаємозамінних матеріалів, продуктів, виробів, яка виникає під час вибуття активів (передачі у виробництво або на господарські потреби, продажу та ін.);
- помилки у первинних документах на надходження і витрачання ресурсів;
- помилкові записи в реєстрах синтетичного й аналітичного обліку;
- зловживання матеріально відповідальних осіб (обмірювання, обважування, розкрадання тощо).

Першопочатково суть інвентаризації полягала в її інформаційному складнику: власник лише хотів знати, що в нього є. З плином часу її роль підвищилася і набула контрольного характеру: все майно розподілялося між конкретними людьми, вводився поточний облік за всіма надходженнями й видачами. Періодично дані цього обліку порівнювалися з тим, що було в наявності [3].

Досить часто в економічній літературі зустрічаються випадки, коли при визначенні мети інвентаризації починається деталізація її завдань. Одна мета інвентаризації повинна максимально лаконічно і чітко розкривати основне її призначення. Виходячи з цього, метою інвентаризації є забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності та збереження майна

підприємства. В свою чергу мета інвентаризації реалізується через сукупність її завдань [4].

Проте, оскільки інвентаризація є складовим елементом методу бухгалтерського обліку, її здебільшого розуміють значно ширше — як засіб, за допомогою якого виявляють все те, що не підлягає щоденному обліку, тобто як засіб для приведення у відповідність даних поточного бухгалтерського обліку з фактичною наявністю майна, коштів, фінансових зобов'язань.

Відтак можна визначити цілі та завдання інвентаризації.

Цілі інвентаризації — виявити фактичну наявність майна, коштів, фінансових зобов'язань і привести дані поточного бухгалтерського обліку у відповідність із фактичним станом речей.

Завданнями інвентаризації є:

а) виявлення фактичної наявності основних засобів, нематеріальних активів, незавершених капітальних вкладень, незавершеного виробництва, коштів, цінних паперів, та інших активів;

б) установлення надлишків чи недостач цінностей і коштів через порівнювання (або ж зіставлення) фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку;

в) виявлення товарно-матеріальних цінностей, які частково втратили свою первісну якість чи застаріли, а також матеріальних цінностей та нематеріальних активів, що не використовуються;

г) перевірка дотримання умов і порядку зберігання матеріальних цінностей та коштів, а також правил утримання й використання основних засобів;

д) перевірка реальної вартості зарахованих на баланс основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів, фінансових вкладень, грошових сум у касах, на рахунках банків, коштів у дорозі, дебіторської і кредиторської заборгованості, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, резервів, фондів, наступних витрат і платежів [5].

Висновки. Інвентаризація слугує не лише для перевірки фактичної наявності майна та зобов'язань суб'єкта господарювання та підтвердження даних

бухгалтерського обліку, а й для підтримки прийняття управлінських рішень. Здійснення інвентаризації ґрунтується на низці основоположних правил, обмежень та вимог, а методика її здійснення залежить від попередньої оцінки ризиків та виявленні відхилень фактичних даних від облікових, які суттєво зростають за детермінування фактів, а саме: неналежної організації зберігання матеріальних цінностей у приміщеннях, неналежної організації документообігу прибуткових та видаткових первинних форм, суттєвих відхилень фактичних даних від облікових, виявлених під час попередніх перевірок, об'єктивної недовіри до матеріально відповідальних осіб тощо.

Література:

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14. Баланс. 2015. № 85-86. С. 21 – 34.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. Дата звернення 07.05.2021.

Abstract: *the study considered the theoretical aspects of the essence of the inventory through the analysis of its elements: goals and tasks*

Keywords: *inventory, business processes, inventory goals, inventory tasks.*

*Науковий керівник – ДУБІНІНА Марина,
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

КОВАЛЕНКО Сергій, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У дослідженні з'ясовано сутність процесу управління дебіторською заборгованістю. Розглянуто модель управління дебіторською заборгованістю.

Ключові слова: *дебітори, заборгованість, управління, модель.*

Управління дебіторською заборгованістю в загальному вигляді представляє собою інтегрований процес планування, організації, координації, мотивації та контролю за станом дебіторської заборгованості підприємства. Основною

функцією, на якій базується процес управління дебіторською заборгованістю, є жорсткий контроль за фінансовими потоками підприємства.

Мета управління дебіторською заборгованістю полягає в мінімізації її розміру та строків інкасації боргу. Досягнення цієї мети здійснюється за допомогою правильно і логічно побудованого процесу управління дебіторською заборгованістю, який являє собою послідовність дій, що організуються та реалізуються підприємством з метою мінімізації відволікання коштів в дебіторську заборгованість. Необхідність управління дебіторською заборгованістю з метою зниження ризику виникнення простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості виникає за умови, якщо порушені строки та стандарти, встановлені підприємством з надання кредиту покупцям. За умови порушення договірних зобов'язань строкова дебіторська заборгованість переходить у прострочену. Управління простроченою дебіторською заборгованістю передбачає проведення її інвентаризації з метою аналізу можливості повернення підприємству. На цьому етапі доцільним є застосування класифікації дебіторської заборгованості за критерієм стягнення на безнадійну та сумнівну. Після виділення з існуючої дебіторської заборгованості безнадійної проводиться списання її з балансу на фінансовий результат діяльності підприємства.

Модель управління дебіторською заборгованістю містить такі складові елементи, як:

1) статичний аналіз фінансової інформації щодо дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання, інтерпретація значень основних фінансових показників та коефіцієнтів, що використовуються для такого аналізу;

2) динамічний (трендовий) аналіз та оцінка тенденцій розвитку ситуації з погашенням контрагентами дебіторської заборгованості;

3) обґрунтування оптимального терміну надання відстрочки оплати рахунків покупцями;

4) рефінансування дебіторської заборгованості підприємства (використання обліку векселів, факторингу та форфейтингу боргових вимог підприємства до третіх осіб для покриття поточної потреби у капіталі);

5) контроль простроченої дебіторської заборгованості та попередження формування безнадійної заборгованості тощо.

Основними умовами впровадження ефективного управління дебіторською заборгованістю мають стати забезпечення безперервної роботи підприємства; зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування; прискорення обігу оборотних активів; максимізація прибутку підприємства за збереження ліквідності; підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю передбачає:

1) обґрунтування можливості виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості;

2) визначення політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців (постачальниками) і видів продукції;

3) аналіз і ранжування покупців (постачальників) залежно від обсягів закупівель, історії кредитних відносин і запропонованих умов оплати;

4) контроль розрахунків із дебіторами (кредиторами) за відстрочену або прострочену заборгованість та вивчення причин недотримання договірної дисципліни;

5) своєчасне визначення прийомів прискорення обігу оборотних активів і зменшення безнадійних боргів;

6) забезпечення умов продажів, що гарантують надходження грошових коштів;

7) прогноз надходжень грошових коштів від дебіторів на основі коефіцієнтів інкасації.

Важливим для побудови економічного та фінансового інструментарію системи управління дебіторською заборгованістю підприємства є розроблення та впровадження ефективних механізмів управління ними, спрямованих насамперед на оптимізацію обсягів і структури дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість є важливою складовою діяльності підприємства. Саме тому підприємству потрібно значну увагу приділяти зниженню дебіторської

заборгованості за рахунок здійснення контролю за датами та сумами виникнення заборгованості, використання методів рефінансування, постійному перегляду кредитної політики тощо. Основою для використання того чи іншого методу стягнення заборгованості може бути етап життєвого циклу підприємства. Встановлено, що на етапах створення, зростання та стабільності використовуються менш жорсткі методи управління заборгованістю, на відміну від етапу спаду. Наслідком ефективної роботи щодо управління дебіторською заборгованістю мають стати: прискорення обороту обігових коштів, забезпечення безперебійної роботи підприємства, покращення фінансового стану, зниження залежності від кредиторів тощо.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 27.09.2022)

Annotation: The research clarified the essence of the receivables management process. The receivables management model is considered.

Key words: debtors, indebtedness, management, model..

*Науковий керівник – Дубініна Марина Вікторівна,
д-р економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

***ВІЛЬХОВАТСЬКА Алла, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет***

Анотація: У дослідженні з'ясовано роль запасів у діяльності підприємства. Розглянуто особливості оцінки виробничих запасів.

Ключові слова: запаси, оцінка, методи, виробнича діяльність.

Для підприємств виробничі запаси є одним із найважливіших активів, які з-поміж іншого перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг. Отже, виробничі запаси є основною складовою виручки від реалізації готової продукції, і відповідно, прибутку

підприємства, на що зрештою і направлено всю діяльність підприємства. Саме тому обліку запасів необхідно приділяти особливу увагу.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» запаси визнаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримує в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена [1].

На сучасному етапі розвитку сільськогосподарських підприємств особливої уваги потребує вивчення питань таких, як удосконалення оцінки виробничих запасів, кваліфікований підхід до вирішення організаційно-методичних питань щодо бухгалтерського обліку виробничих запасів та можливості широкого використання при цьому інформаційно-комп'ютерних технологій, що підвищуватиме якість отриманої обліково-аналітичної інформації.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю поглиблення теоретичних підходів та практичної розробки методики бухгалтерського обліку виробничих запасів та їх удосконалення організації обліку виробничих запасів.

Оцінка виробничих запасів поряд із такими процесами, як визнання та класифікація запасів, має визначальне значення на підприємстві. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено, що одним з основних принципів бухгалтерського обліку є єдиний грошовий вимірник [2]. Цей принцип передбачає, що «вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства в його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці». Забезпечення реальної дії цього принципу передбачає вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку.

За визначенням А.М. Кузьминського та Ю.А. Кузьминського «спосіб вартісного вимірювання господарських засобів, джерел їх утворення називається оцінкою»[4].

Незважаючи на те, що більшість дослідників – економістів окремо зупиняються на процесі оцінки, деякі питання, зокрема узагальнення особливостей основних методів оцінки запасів та визначення їх недоліків і переваг для здійснення обґрунтованого вибору, потребують уточнення та систематизації.

Виробничі запаси в бухгалтерському обліку оцінюють за кожним етапом їх надходження, використання чи зберігання. За основу використовують принципи оцінки, передбачені П(С)БО 9 «Запаси» [1].

Облік усіх видів запасів ведеться в аналітичному розрізі з вимогою забезпечити кількісно – сумову та якісну (марка, сорт, розмір тощо) інформацію.

Має вказуватися кількість кожної облікової одиниці, яка визначається не тільки за видом натурального вимірника, що використовується на підприємстві для обліку цих запасів (штуки, метри, літри тощо), а й за його величиною, розрядністю (грами, кілограми, тонни або міліметри, метри, кілометри тощо). Є певні види запасів, щодо яких можливе використання різних натуральних вимірників.

Крім найменування (виду) і одиниці вимірювання, при обліку запасів необхідно вказувати третій показник – вартісний. Саме за цими трьома показниками визначається, чи є запаси однорідними і чи можна їх просумувати та відобразити в обліку однією позицією.

Названі три показники (найменування, одиниці вимірювання і ціна) є обов'язковими у всіх первинних документах, що відображають у бухгалтерському обліку наявність і рух запасів. Виняток становлять підприємства роздрібної торгівлі, що застосовують метод оцінки товарів за ціною продажу, які можуть аналітичний облік товарів вести в сумовому вираженні [3].

Показник вартості запасу є найважливішим у бухгалтерському обліку. Визначення вартості запасу починається з моменту зарахування запасу на баланс підприємства – всі придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Отже незважаючи на те, що визнання та оцінка виробничих запасів втілює в собі безліч методів, підприємство обирає для себе найпростіший, який би легко можна було поєднати з нашим законодавством.

Література:

1. НП(С)БО № 9 «Запаси». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 24.09.2022).

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 24.09.2022)

3. Велеш Г.А. Основи фінансового обліку / Г.А. Велеш, Д.Г. Шорт; пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. – К.: Основи, 2007. – 943 с.

4. Кузьмінський А.М., Кузьмінський Ю.А. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. -- К.: "Все про бухгалтерський облік", 1999. – 288 с.

Annotation: The study clarified the role of stocks in the company's activities. The peculiarities of the assessment of production stocks are considered.

Key words: reserves, assessment, methods, production activity.

*Науковий керівник – Дубініна Марина Вікторівна,
д-р економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

АНТОНЯН Валерія, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У дослідженні з'ясовано роль контролю запасів у діяльності підприємства.

Розглянуто особливості контролю запасів.

Ключові слова: запаси, оцінка, методи, виробнича діяльність.

Продукція, що виготовляється на сільськогосподарських підприємствах потребує значної кількості виробничих запасів. Тому потрібна достовірна інформація про витрати, надходження та використання виробничих запасів. Без контролю неможливо виявити правові порушення, відхилення від стандартів та недотримання управлінських принципів, тому обов'язково потрібно проводити контроль виробничих запасів.

Основною метою внутрішнього контролю є визначення фактичного стану запасів на сільськогосподарських підприємствах, виявлення та попередження тих факторів і умов, які негативно впливають на виконання прийнятих рішень і досягнення поставленої мети.

Внутрішній контроль на підприємствах повинен виконувати такі завдання [2]:

- давати інформацію щодо процесів, які відбуваються у суб'єкта господарювання;

- давати можливість судити про правильність прийнятих рішень, своєчасність і результативність їх виконання;

- давати змогу своєчасно виявити та усунути ті умови і фактори, які не сприяють ефективному веденню виробництва і досягненню поставленої мети;

- давати змогу скоригувати діяльність суб'єкта господарювання або окремих його виробничих підрозділів.

Основними джерелами інформації для перевірки виробничих запасів на підприємствах виступають [3]:

- товарно-транспортні накладні, вимоги, накладні, лімітно-забірні карти;

- супроводжувальні та розрахунково-платіжні документи постачальників, доручення, журнали реєстрації доручень;

- акти приймання матеріалів (якщо якість і кількість матеріалів, що надійшли на склад, не відповідає даним супроводжувальних документів або матеріали надійшли без документів).

В організації контрольного процесу на даних підприємствах розрізняють три етапи [2]:

1) підготовка даних для контролю;

2) перевірка даних різними прийомами контролю;

3) узагальнення результатів контролю.

Перший етап - комплекс робіт, який забезпечує підготовку різних необхідних даних, і насамперед носіїв інформації про господарські факти, до контролю (перевірки).

Підготовчий етап передбачає кілька видів робіт: визначення об'єктів перевірки, перевірка справжності та вірогідності інформації про господарські факти - явища або процеси, - арифметична і логічна їх перевірка.

Другий етап - перевірка (контрольна обробка) даних та інформації різними методами контролю з метою виявлення відповідності або невідповідності здійсненого господарського факту (операції) передбаченим нормативним документам.

Третій етап - узагальнення результатів контролю методом оформлення та

підготовки висновків і реалізація результатів контролю.

Контроль за використанням виробничих запасів в процесі виробництва на підприємствах доцільно здійснювати у таких напрямках:

1. Контроль документального оформлення відпуску виробничих запасів;
2. Перевірка відповідності фактичного відпуску матеріалів на виробництво за встановленим лімітом;
3. Контроль відповідності витрачання матеріалів затвердженим нормам і нормативам;
4. Контроль за відходами і поверненням невикористаних матеріалів;
5. Контроль правильності віднесення матеріальних витрат на собівартість продукції.

Напрямки удосконалення контролю виробничих запасів передбачають [2]:

- узагальнення теоретико-методичних основ обліку, аналізу і контролю виробничих запасів, визначення їх суті та класифікації;
- удосконалення методико-організаційних основ фінансового та управлінського обліку виробничих запасів, а також їх контролю;
- проектування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання виробничих запасів;
- розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами;

Пропонуємо в ході проведення контролю виробничих запасів проводити аналіз їх надходження і використання.

1. планування аудитор визначається із способами деталізації та має скласти у письмовій формі загальний план аудиту і програму перевірки, що дозволить оперативно провести аудиторські процедури.
2. Впровадити проведення аналізу витрат та руху матеріальних цінностей, як складову внутрішнього аудиту.

Література:

1. П(С)БО 9 «Запаси», затв. наказом Мінфіну від 20.10.1999 № 246. URL : <https://zakon.help/article/polozhennyastandard-buhgalterskogo-obliku-9-zapasi> (дата звернення: 24.09.2022).

2. Бурдейна Л. В. Облік та оцінка виробничих запасів у інформаційній системі підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Бурдейна Л.В. - Львів, 2015. - 23 с.

3. Ворхлік В.Р. Облік і контроль виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання на підприємстві / В. Р. Ворхлік. // INNOVATIVE VIEWS OF YOUNG SCIENTISTS _2016. - 2016. - № 19. - С. 9-18.

Annotation: *The study clarified the role of inventory control in the company's activities. The features of stock control are considered.*

Key words: *reserves, assessment, methods, production activity*

***Науковий керівник – Дубініна Марина Вікторівна,
д-р економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв***

ЗМІСТ

ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ <i>БАЛИЦЬКА Діана</i>	5
РОЗВИТОК ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СУСПІЛЬНІЙ СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ <i>БАРАНИК Антон</i>	9
ВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ЗАСІБ КРИЗИСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ <i>БИТКО Діана</i>	11
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ТА ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОСТІ <i>БОЙКО Катерина</i>	14
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЦІ <i>ВІЛЬХОВАТСЬКА Анжеліка</i>	18
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ <i>ГОНЧАР Єва</i>	20
ВОДНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НОВА МОДЕЛЬ <i>ВАСИЛЕНКО Марина</i>	23
РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ <i>ДАТІЙ Світлана</i>	26
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ <i>ЗАЙЦЕВА Христина</i>	29
ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ <i>КАЗНОВСЬКА Ірина</i>	32
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ: РОЛЬ ТА МІСЦЕ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА <i>МЕЛЬНИК Ірина</i>	34
РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ <i>НЕДБАЙЛО Ірина</i>	37
ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>НЕДБАЙЛО Ірина</i>	40
ДИСПРОПОРЦІЇ ТА ШЛЯХИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ <i>НЕХАЙЧИК Єлизавета</i>	43
РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК КРИПТОВАЛЮТНОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ <i>ОНОПРІЙЧУК Денис</i>	46
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ <i>ЧИЖЕВСЬКА Людмила</i>	48
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ <i>ПОПАДІ Діана</i>	52
СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ <i>РАГУЛІНА Анастасія</i>	55
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>СЛОБОДЯН Тетяна</i>	58
ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ІНЖЕНЕРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>ГОЛОСНА Олеся</i>	61

ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ТА НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПРОВАДЖЕННЯ АГРАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>ПЕНЬКОВ Руслан</i>	64
ЕТИЧНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ІНЖЕНЕРА ЯК ВТІЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА БІЗНЕС-ВИМОГ <i>ХАРКОВ Ігор</i>	67
ПОХОДЖЕННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ЕТИКИ ЯК НАПРЯМКУ БІЗНЕС-ЕТИКИ <i>ЯРОШ Олександр</i>	70
ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ <i>ІВАНЕНКО Валерія</i>	73
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ <i>ЛОТАРСВА Дар'я</i>	77
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТЕРИТОРІЙ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ <i>ПІНДЕРА Микола</i>	81
НОВАЦІЇ В ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ <i>ТІТАРЕНКО Анастасія</i>	84
ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ АВАНСОВАНОГО КАПІТАЛУ <i>ЧИСТЯКОВА Діана</i>	86
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КРАДІЖКИ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ <i>ЯНКОВСЬКА Тетяна</i>	90
ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ <i>ГОРСТОЧЕНКО Артем</i>	92
МЕДОТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА <i>ЗАВРАЖИНА Катерина</i>	96
НАСЛІДКИ РІЗКИХ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ І ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ <i>ТЕРЯНІК Діана</i>	100
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ Г. ГЕГЕЛЯ ЗАГАЛЬНОЇ ДИНАМІКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ <i>БАГЛЮК Уляна</i>	103
ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ ЯК ЧАСТИНА ОБЛІКОВОЇ РОБОТИ <i>БАБЕНКО Анастасія</i>	107
ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ <i>БОЙКО Катерина</i>	110
АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА <i>БРАШАВЕЦЬКА Олена</i>	114
СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА У СВІТОВОМУ РОЗВИТКУ <i>ГАНОШЕНКО Тетяна</i>	117
СЬОГОЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>ГАНОШЕНКО Тетяна</i>	120
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НА РИНКУ ПРАЦІ <i>ДАНЧИК Дар'я</i>	123
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ <i>ДАНЧИК Дар'я</i>	126
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ	130

<i>ДУБАЧИНСЬКИЙ Андрій</i>	
НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ УКРАЇНИ <i>ЗИГУНОВА Софія</i>	133
ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ <i>БОНДАРЕНКО Альона</i>	137
БІЗНЕС ІДЕЇ ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ <i>ГОНЧАР Єва</i>	139
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ <i>ІВАНЕНКО Денис</i>	142
РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ІНОЗЕМНИЙ ТА ВІТЧИЗЯНИЙ ДОСВІД <i>КРАСНОНОЖЕНКО Віталія</i>	144
БІЗНЕС-ІДЕЇ ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ <i>НЕСТЕРЧУК Тетяна</i>	147
РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ <i>РУДЬ Натан</i>	150
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ <i>Сіренко Олександра</i>	152
РОЗРАХУНКИ ВЕКСЕЛЕМ: ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ <i>КАССАБЯН Ірина</i>	155
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ <i>КАУР Тетяна</i>	158
ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ <i>КРАСНОКУТСЬКА Лілія</i>	161
ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ <i>КРАСНОКУТСЬКА Лілія</i>	164
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ <i>ТІТАРЕНКО Анастасія</i>	168
ПОДАТКОВА СИСТЕМА ТА ПОДАТКОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ <i>ФЕДЮКЕВИЧ Анна</i>	172
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ЯК РУХЛИВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ <i>КОВАЛЬ Павло</i>	176
IS THE EDUCATION SYSTEM A GENERATOR OF THE CREATIVE CLASS OF THE ECONOMY <i>Lesik Maksym</i> <i>ЛЕСІК Максим</i>	179
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СФЕРІ ОБЛІКУ <i>ТЕРЯНІК Діана</i>	181
РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ЕКОНОМІКИ <i>РАГУЛІНА Анастасія</i>	184
РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СЬОГОДЕННІ <i>РАГУЛІНА Анастасія</i>	187
ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ НАУКИ І ТЕХНІКИ <i>КРИЖОВА Вікторія</i>	189
ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ <i>ЛУТ Ірина</i>	191
ОСОБЛИВОСТІ ПОПИТУ НА АКЦІЇ ТА ОБЛІГАЦІЇ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ <i>МОСКАЛЕНКО Ярослав</i>	194
ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	198

<i>ОРЄХОВА Тамара</i>	
ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ <i>ПАСТУШЕНКО Віталій</i>	200
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>СЛОБОДЯН Тетяна</i>	205
СУЧАСНА ЕКОЛОГІЧНА КРИЗА ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ <i>СЛОБОДЯН Тетяна</i>	208
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ <i>СЛОБОДЯН Тетяна</i>	212
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ <i>КОВАЛЕНКО Сергій</i>	215
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ <i>ВІЛЬХОВАТСЬКА Алла</i>	218
УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ <i>АНТОНЯН Валерія</i>	221

Наукове електронне видання

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

5-6 жовтня 2022 рік

м. Миколаїв, Україна

Технічний редактор: Крамарчук Анна
Комп'ютерна верстка: Крамарчук Анна

Відповідальність за надані матеріали несуть здобувачі вищої освіти та керівники. Усі учасники освітнього процесу попереджені про необхідність дотримання академічної доброчесності. Матеріали збірки сформовано по мірі надходження від авторів.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2022